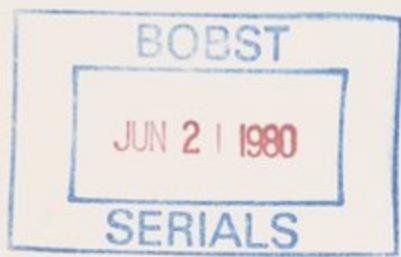

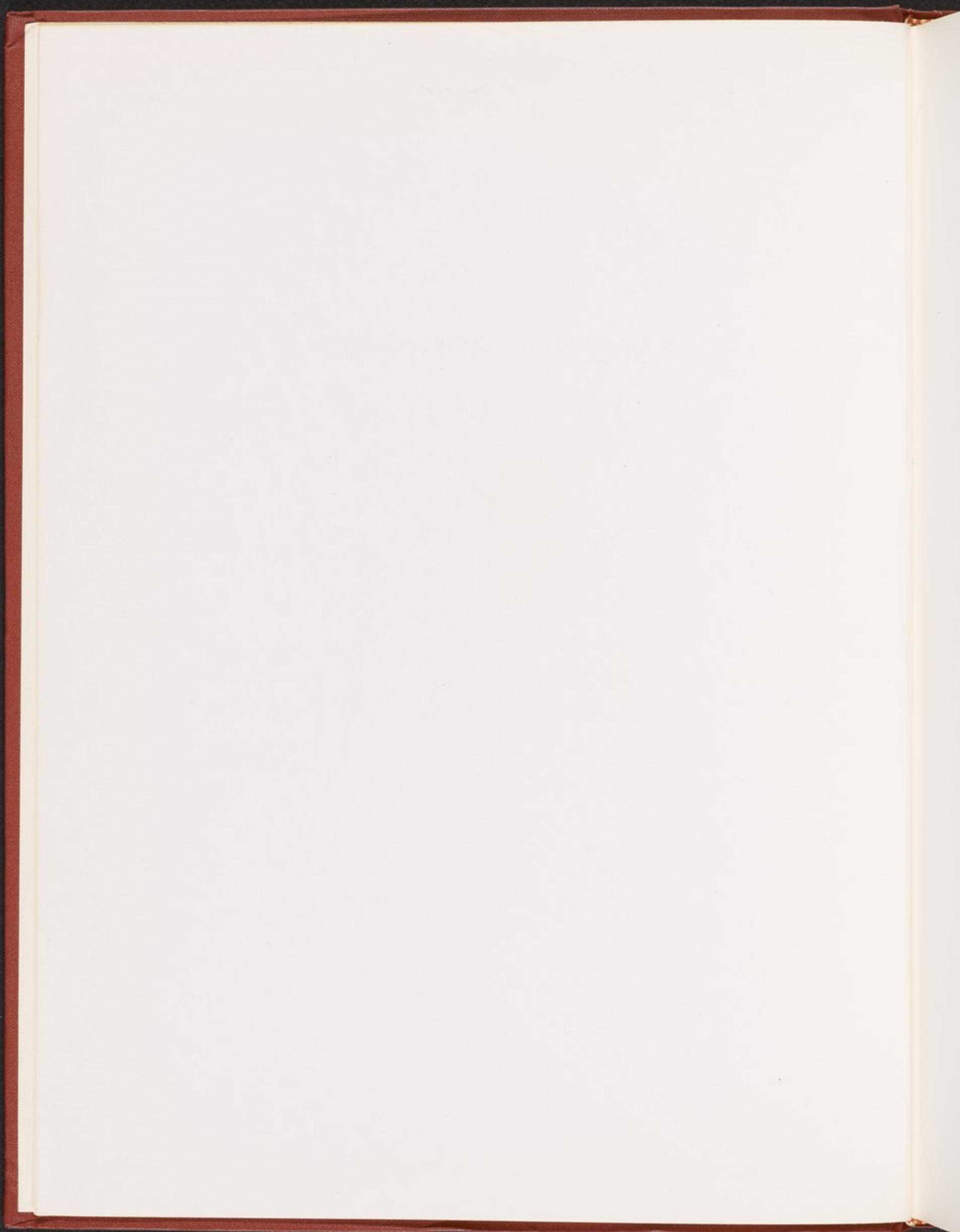
**Elmer Holmes
Bobst Library**

**New York
University**

(19) 5

AMERICAN STUDIES IN PAPYROLOGY

Bible. O.T. Genesis. Greek. Beatty
papyri. 1977.

AMERICAN STUDIES IN PAPYROLOGY
VOLUME SIXTEEN

CHESTER BEATTY
BIBLICAL PAPYRI IV AND V

A NEW EDITION WITH
TEXT-CRITICAL ANALYSIS

ALBERT PIETERSMA

SAMUEL STEVENS HAKKERT AND COMPANY
TORONTO AND SARASOTA MCMLXXVII

Oversize
BS
1234
G2
1977

BS/
1234
G2
1977
G.1

Printed in Canada

Published for
The American Society of Papyrologists
by
Samuel Stevens Hakkert and Company
554 Spadina Crescent
Toronto, Canada M5S 2J9
3807 Bond Place
Sarasota, Florida 33580

Copyright © 1977 by A. M. Hakkert Ltd.

This book has been published with the help of a
grant from the Humanities Research Council of
Canada, using funds provided by the Canada Council.

Standard Book Number 0-88866-016-2
Library of Congress Catalogue Card Number 74-84103

Canadian Cataloguing in Publication Data

Bible. O.T. Genesis. Greek. Beatty papyri. 1977.
Chester Beatty Biblical papyri IV and V

(American studies in papyrology ; v. 16)

Textual criticism in English.
Bibliography: p.

Includes index.
ISBN 0-88866-016-2

1. Manuscripts, Greek (Papyri). 2. Bible. O.T.
Genesis - Criticism, Textual. I. Pietersma, Albert,
1935- II. Title. III. Series.

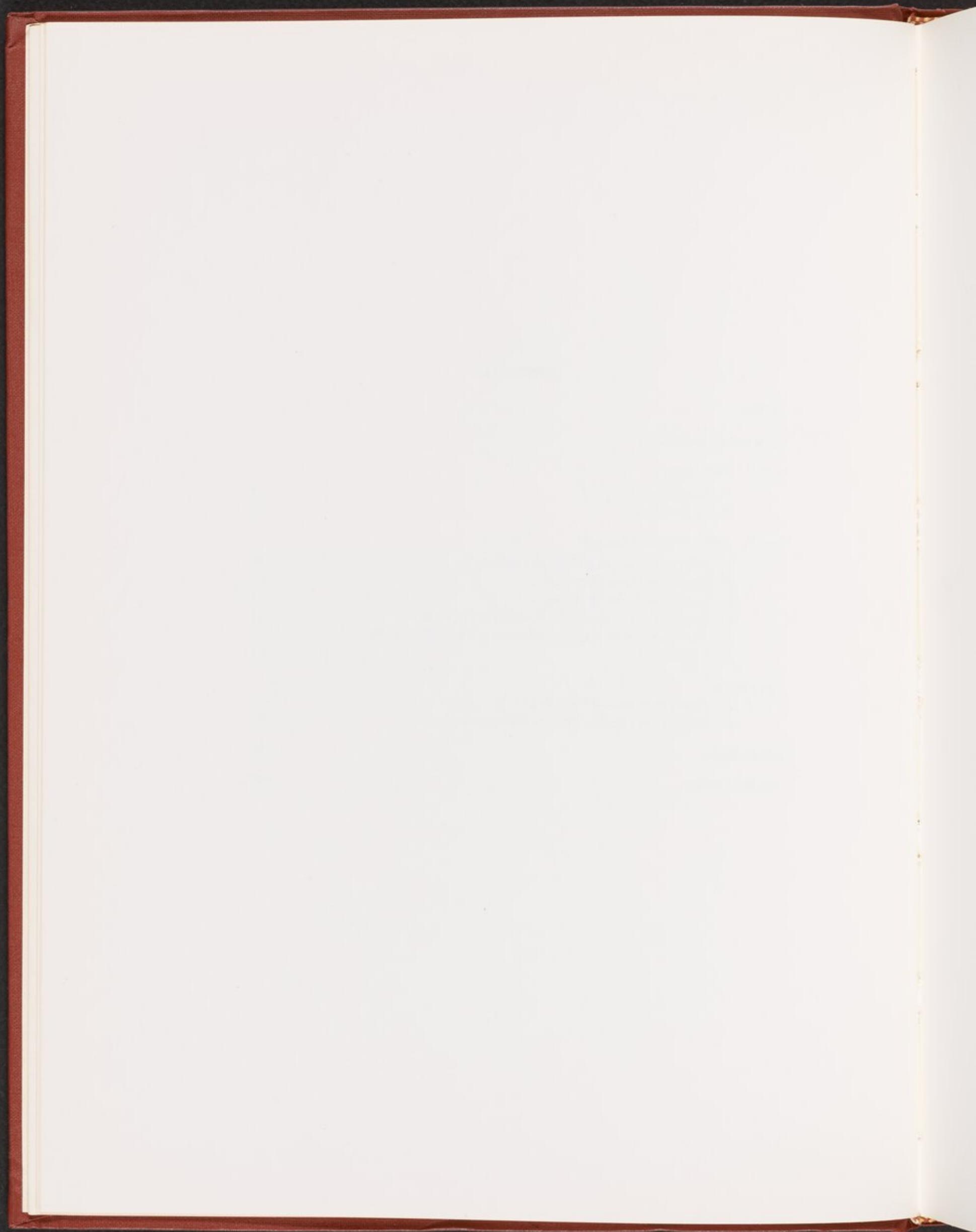
BS1234.G2 1977 222'.11'048 C77-001084-9

To
Margaret

CONTENTS

Preface	ix
Sigla and Abbreviations	x
Part I: The Texts	
A. Papyrus 961	3
B. Papyrus 962	69
Part II: Textual-Critical Analysis	
A. Allgeier's Analysis of Pap. 961 and 962	97
B. Deviations from ⑥ in Pap. 961	103
C. Deviations from ⑥ in Pap. 962	128
D. Proposed Revisions in the Rahlfs Text of Genesis	143
E. The Question of Hebrew Influence in Pap. 961 and 962	157
F. Conclusion	173
Appendices	
A. New Fragments of Papyrus 962	175
B. Instances of Possible Hebrew Influence in Pap. 911	186
Bibliography	194
Scripture Index	197

PREFACE

In the course of my textual-critical study of Genesis Papyri 961 and 962 it was discovered that the transcribed texts published in 1934 by F. G. Kenyon as Fascicle IV of the Chester Beatty Biblical Papyri are in unsatisfactory condition. Kenyon's texts not only contain minor errors in connection with signs for diaeresis, paragraphing etc., but also a considerable number of mistaken transcriptions and reconstructions. Particularly bad is the text of Papyrus 961. As a result, I decided to prepare a new edition of both papyri which are housed in the Chester Beatty Library in Dublin.*

For a description of the physical characteristics of Papyri 961 and 962 the reader should still consult Kenyon's *editio princeps*. A feature of Papyrus 961 not noted by the first editor is the fact that in various places in the manuscript letters have been retraced in a hand similar to the one responsible for adding the pagination (e.g. fol. 30r 1).

Part II of this study is based on the Göttingen collations for Genesis which were made available to me by my esteemed former teacher and present colleague Professor J. W. Wevers the new editor of Genesis in the Göttingen series.

To the editors of *American Studies in Papyrology* I am grateful for their acceptance of this study as one of their Monographs.

Thanks to a Research Grant from The Canada Council I was able to add a new edition of Papyri 961 and 962 to the previously completed textual-critical study.

The Chester Beatty Library kindly supplied the Plates of the hitherto unpublished fragments of Pap. 962 (see Appendix A).

Victoria College, Toronto
September, 1971

Albert Pietersma

* The corrections and additions proposed by Galiano and Gil (see Bibliography) have been given due consideration for the new edition.

SIGLA AND ABBREVIATIONS

Manuscripts

Textual families:

- O* 15-17-29-58-61-72-82-135-376-400-426-707-G (Arm Syh)
- oI* 64-381-618-708-799 (from 36,8) *O'* = *O* + *oI*
- C* 14-16-25-77-128-131-414-422-500-551-646-739
- cI* 57-73-78-413-550
- cII* 18 (to 47,15)-52-54 (from 22,21)-79-313-408-569-615-761
 $C' = C + cI; C'' = C + cII; C''' = C + cI + cII$
- b* 18 (from 47,15)-19-108-118-314-537-B^s
- d* 44-106-107-125-370 (from 25,5)-610
- f* 53-56-129-246-664
- n* 75-458
- s* 30-85-127-130-343-344-730 (from 26,13)
- t* 46-74-76 (to 42,1)-84-134-370 (to 25,5)-799 (to 36,8)
- y* 71-121-318-346-392-424-527-619
- z* 31-120-122-407

Uncials: A B D F G (see *O* above) L M S

Papyri: 806 807 814 815 820 831 832 833 901 903 905 907 911 912 935 939
940 942 944 945 953 958 959 961 962 977 995 997 Oxy²²⁸

Codd mixt: 54 (to 22,21) 55 59 76 (from 42,1) 319 368 508 509 630 662 666 707^{II}
707^{III} 730 (to 26,13)

Manuscript pairs: for *O'*: 15' = 15 + 82 17' = 17 + 400 72' = 72 + 707 135' = 135
+ 376 376' = 376 + 426 64' = 64 + 708 381' = 381 + 618; for *C'*: 14' = 14 + 16
77' = 77 + 131 128' = 128 + 646 414' = 414 + 422 500' = 500 + 739 551' =
551 + 414 57' = 57 + 413 73' = 73 + 78 413' = 413 + 550 52' = 52 + 79
408' = 408 + 569 615' = 615 + 761; for *b*: 19' = 19 + B^s 118' = 118 + 314; for
d: 44' = 44 + 106 106' = 106 + 125 107' = 107 + 610; for *f*: 53' = 53 + 664
56' = 56 + 246; for *s*: 30' = 30 + 730 343' = 343 + 130 344' = 344 + 127;
for *t*: 76' = 76 + 370 74' = 74 + 134; for *y*: 71' = 71 + 619 318' = 318 +
346 346' = 346 + 527 392' = 392 + 527 424' = 424 + 527; for *z*: 31' = 31
+ 122 120' = 120 + 407; for codd mixt: 59' = 59 + 707^{II}

Texts and Versions

Arab	Arabic
Arm	Armenian (see <i>O</i> above)
Bo	Bohairic
Co	Coptic (= Bo + Sa)

SIGLA AND ABBREVIATIONS

Eth	Ethiopic
Ⓐ	Old Greek
La	Old Latin
Ⓜ	Masoretic Text
Pal	Palestinian Aramaic
Ⓢ	Syriac (Peshitta)
Sa	Sahidic
Sam Pent	Samaritan Pentateuch
Syh	Syro-Hexaplar (see O above)
Vulg	Vulgate

Greek and Latin Authors and Works

Ambr	Ambrosius
Ambrost	Ambrosiaster
Ath	Athanasius
Barh	Bar Hebraeus
Cass	Cassiodorus
Chr	Chrysostomus
Cyr	Cyrillus Alexandrinus
Dial A Z	The Dialogues of Athanasius and Zaccheus
Dial T A	The Dialogues of Timothy and Aquila
Epiph	Epiphanius
Eus	Eusebius
Filast	Filastius
GregNys	Gregorius Nysseni
Hi	Hieronymus
Iren	Irenaeus
Jos	Josephus
Jub	Jubilees
Just	Justinus
Lib geneal	Liber Genealogus
Or	Origenes
Phil	Philon Judaeus
Procop	Procopius Gazaeus
Ps-klem	The "Pseudoklementinen"
Ps-Phil	Pseudo-Philon
Quodv	Quodvultdeus
Ruf	Rufinus
Spec	Speculum
Tert	Tertullianus
Tht	Theodoreetus
Tyc	Tyconius

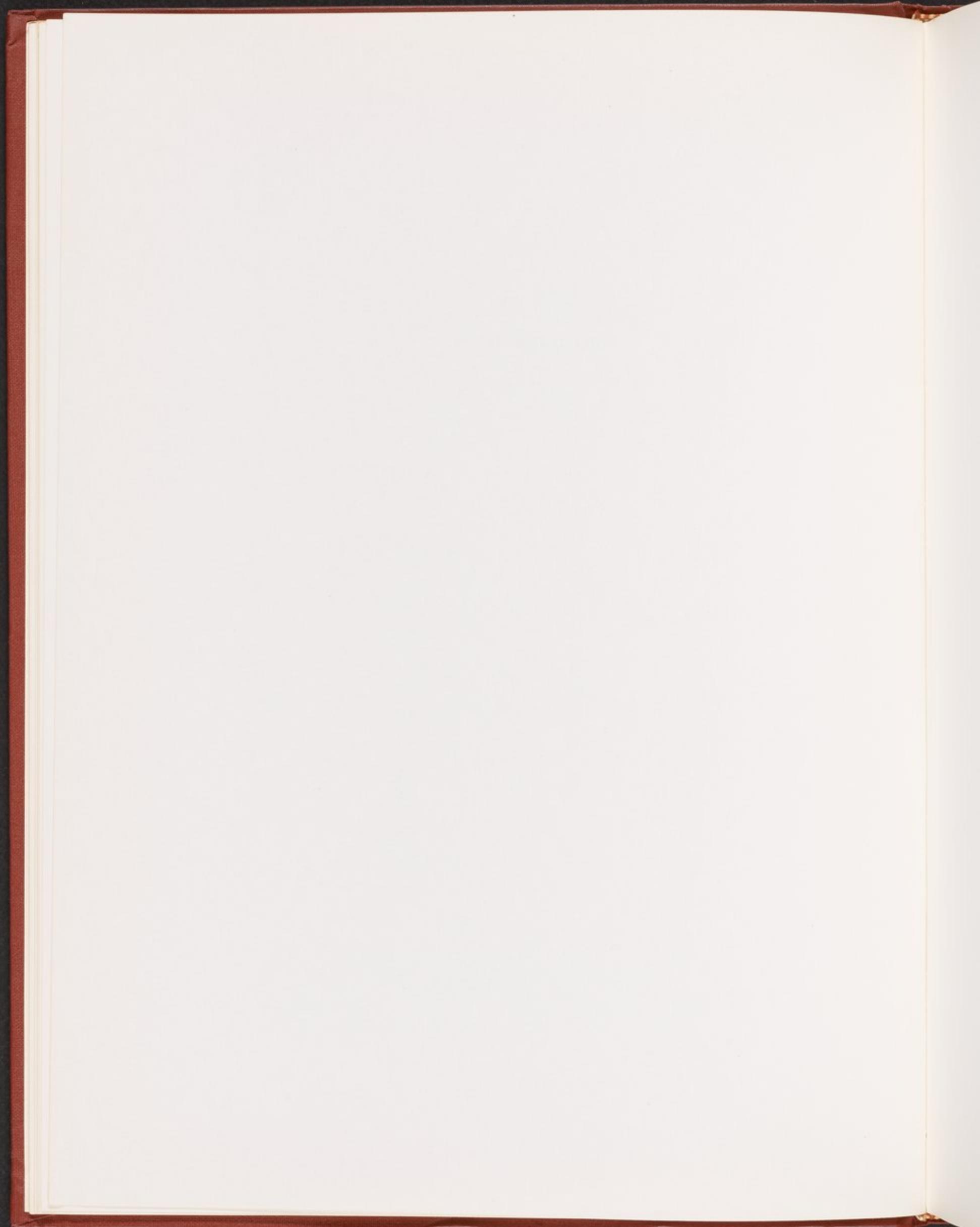
Other

ap	apparatus in editions
c	corrected reading
cod	codex

codd	codices
c.var	cum variis lectionibus
Dt	Deuteronomy
Ex	Exodus
fin	finis
Gn	Genesis
Hatch and Redpath	Hatch, E., and Redpath, H. A., <i>A Concordance to the Septuagint and the other Greek Versions of the Old Testament</i>
inc	incertum
intr	intransitive
JQR	<i>Jewish Quarterly Review</i>
Ju	Judges
Kittel ³	Kittel, R., <i>Biblia Hebraica</i> , 3rd edition
Liddell & Scott	Liddell, H. G., and Scott, R., <i>A Greek-English Lexicon</i> , 9th ed. revised by H. S. Jones
LXX	Septuagint
mg	margin
MS(S)	manuscript(s)
Nu	Numbers
1°, etc.	first occurrence, etc.
pass	passive
pr	praemittit (-tunt)
R	Rahlfs (= R ¹ + R ²)
R ¹	Rahlfs, A., <i>Septuaginta, I, Genesis</i> . Stuttgart, 1926
R ²	Rahlfs, A., <i>Septuaginta</i> . Stuttgart, 1935
rell	reliqui
s	suppletor
sed hab	sed habe(n)t
Thack	Thackeray, H. St. John, <i>Grammar of the Old Testament in Greek</i>
ThR	<i>Theologische Rundschau</i>
tr	transpositus (-suerunt)
txt	text
var	variant reading
vid	ut videtur
vs	versus
v(v).	verse(s)
/	alternative reading
<	resulting from
>	resulting in
^	omit(s)
+	plus
*	original reading

For a description of the manuscripts the reader is referred to A. Rahlfs' *Verzeichnis der griechischen Handschriften des Alten Testaments*, and to J. W. Wevers' forthcoming edition of Genesis for a description of both manuscripts and Septuagint sub-versions. The designations of the textual families appearing in the present study are those that will be employed in Wevers' new edition.

PART I: THE TEXTS

A. PAPYRUS 961 (CHESTER BEATTY IV): IV CENTURY A.D.

fol. 1^r. Col. 1.
Gen. IX.

1 καὶ εἰπεν
αυτοῖς αὐξανεσθε] καὶ πλη
θυνεσθε καὶ π]ληρωσατε
τὴν γῆν κ]αὶ κατακυρι
2 ευσατε αὐ]τῆς καὶ ο φό
βος υμω]ν καὶ ο τρομος
υμων εσ]ται επι πασιν
τοις θηρ]ιοις τῆς γῆς
καὶ επι π]αντα τα ορνεκ
του ουρα]νου καὶ επι
παντα τ]α κεινουμενα
επι τῆς γ]ης καὶ επι παν
τας τους] ιχθυας τῆς θα
λασσῆς υ]πὸ χειρας υ
3 μιν δεδω]κα καὶ παν ερ
πετον ο εσ]τιν ζων υ
μιν εσται ει]ς βρωσιν ως
λαχανα χορτο]υ δωδω
4 κα υμιν τα πα]ντα πλην
κρεας εν αιμα]τι ψυχῆς
5 ου φαγεσθε καὶ γα]ρ το
υμετερον αιμα] των
ψυχῶν υμων ε]κζητη
σω εκ χειρος παν]των
των θηριων εκζ]ητη
σω αυτο καὶ εκ χει]ρος
c. 17 ll. lost.

Col. 2.
IX.

10 γης οσ]α μ[εθ υμ]ων
απο παντων των ε
ξελθοντων εκ τῆς
II κιβωτου καὶ στησω
την διαθηκην μου
προς υμας καὶ απο
θανει]ται πασα σαρξ
ετι απο του υδατος
του κατακλυσμου
καὶ ουκ εσται ετι κα
τακλυσμος υδατος
του καταφθειραι τῇ [ν
12 γην πασαν καὶ εἰπεν
κε] ο θ[ε]ος νωε τουτο
το σημειον τῆς δια
θη]ς εγω διδωμι α
να μεσον εμου και
υμων και ανα με
σον πασης ψυχῆς
ζωσης η εστιν με
θ υμων εις γενεας
13 αιωνιους το τοξον
μου τιθημι εν τῃ γε
φελ]η και εσται εις ση
μει]ον διαθηκης α
να μ[εσον εμου και
της γης καὶ εσ]ται εν
c. 10 ll. lost.

IX. 12 διαθηκης] διαθη* διαθηκης^c

fol. 1^v. Col. 1. 3 ll. lost.

IX.

15 ει]^ς
 κατακλυσμον ωστε]ε
 ξαλειψαι πασαν σα]ρ
 16 κα [και εσται το το]^ςον
 εν τ[η ν]εφε[λη και ο]ψο
 μαι του μνησθηναι
 διαθηκην αιωνιον
 ανα μεσον εμου και
 ανα μεσον πασης ψυ
 γης εν πασι] σαρκι η ε
 17 στιν επι της γης και
 ειπεν ο θ[η]ς τω νωε
 τουτο το σημειον
 της διαθηκης ης διε
 θεμην ανα μεσον ε
 μου και ανα μεσον
 πασης σαρκος η εστη
 18 επι της γης ησαν δε
 οι θιοι νωε οι εξελθο
 τες εκ της κιβωτου
 σημ χαμ και ιαφεθ
 χαμ ην πατηρ χανα
 19 αν τρεις ουτοι εισιν
 θιοι νωε απο του
 των διεσπαρησαν
 επι πασαν την γην
 20 και ηρξατο νωε αγ
 θρωπος γεωργο[ς γης
 και εφυτευσεν [αμ
 21 πελων[α και επιεν
 εκ το[υ οινου και
 c. 6 ll. lost.

Col. 2.

IX.

22 ανηγ[γειλεν τοις δυ
 σιν αδ[ελφοις αυτου ε
 23 ξω και λ[αβοντες σημ
 και ιαφεθ [το ιματιον
 επεθεντο ε[πι τα δυο
 νωτα αυτωγ [και επο
 ρευθησαν ο[πισθιφα
 νως και συν[εκαλυψαν

IX. 16 παση] παση* παση^c
 X. 7 σαβαθη] σαβατη* σαβαθη^c

την γυμνω[σιν του
 πατρος αυτω[ν και το
 προσωπον α[υτων ο
 πιστοφανε[ς και την
 γυμνωσιν [του πατρος
 24 αυτων ουκ [ιδον εξε
 νηψεν δε ν [ωε απο
 του οινου [και εγνω
 οσα εποιη[σεν αυτω ο
 ιυιος αυτο[ν ο νεωτε
 25 ρος και ε[ιπεν επικατα
 ρατος χχ[χαναν παις οικε
 της εστ[αι τοις αδελφοις
 26 αυτου [και ειπεν ευλο
 γητος [κες ο θ[η]ς του σημ και
 εσται [χαναν παις αυ
 27 του [πλατυναι ο θ[η]ς τω
 ιαφ[εθ

c. 17 ll. lost.

fol. 2^v. Col. 1. top of col.

X.

2 κα]^ι ελεισα και
 θοβελ και μο]σεχ και θει
 3 ρας και θιοι] γαμερ ασχενεζ
 και ριφ]εθ και θ[εργα]μα
 4 και θιοι] ιωναν ελεισα
 και θαρσ]εις κιτιοι ροδιοι
 5 εκ του]των αφωρισθη
 σαν ν]ησοι των εθνων
 εν τη γ]η αυτων εκαστος
 κατα γλ]ωσσαν εν ταις φυ
 λαις αυ]των και εν τοις
 6 εθνεσ]ιν αυτων θιοι
 δε χαμ] χους και μεσρα
 ιν φουδ] και χαναν
 7 θιοι δε χ]ους σαβα και ευ
 ιλα και] σαβατηα και ρε
 γμα και σα]βεκαθα θιοι
 δε ρεγμα σ]αβα και δαδη
 8 χους δε εγε]γνησεν το
 νεβρωδ ου]τος ηρξατο
 ειναι γιγας ε]πι της γης
 9 ουτος ην γιγ]^{ας} κυνη
 γος εναντιον] κυ δια
 τουτο ερουσιν] ως νε

βρωδ γιγας κυνη]γος
c. 9 ll. lost.

Col. 2.
X.

13
και τους λαβι]ειμ κα[ι
τους νεφθαλι]ειμ κα[ι
14 τους πατροσ]ογιειμ και
τους χασ]λωνιειμ
οθεν εξηλ]θεν εκει
0[εν φυ]λιστιειμ και
τους καφθοριειμ
15 χαναν δε εγεννη
σεν τον σειδωνα πρω
τοτοκον και τον χετ
αιον
16 τιειμ και τον ιε
βουσαιον και τον
αμορραιον και τον
17 γεργεσαιον και τον
ευαιον και τον α
ρουκαιον και τον
18 ασενναιον και τ[ον
αραδιον και τον σα
μαραιον και τον α
μαθει και με ταυτα
διεσπαρησαν αι φυ
λαι των χαναναιων
19 και εγενοντο τα ορι
α των χαναναιων α
πο σειδωνας εφ[ε
εισελθειν εις γεραρα
και γαζαν εως ελθει[ν
σοδομων και γ[ομ]ο[ρ
ρας αδαμακ και σεβφ
20 ειμ εως δασα ουτοι
υιοι χ]αμ εν ταις φυ
λαις αυτ]φων κατα γλωσ
σας αυτων εν] ταις χω
ραις αυτων και ε]ν τοις
c. 5 ll. lost.

fol. 2^r. Col. 1.

X.

22 υιοι σ]ημ [αιλα]μ
και α]σσουρ κ[αι αρφα
ξαδ και λουδ [και αρα]μ
23 και υιοι αραμ [ως και] ουλ
και γαθερ κα[ι μοσοχ
24 και αρφαξαδ [εγεν]νη
σεν τον σαλα σαλα δε
εγεννησεν τον εβερ
25 και τω εβερ εγεννη
θησαν δυο υιοι ονο
μας τω φαλεκ οτι
εν ταις ημεραις αυτου
διεμερισθη η γη και
ονομα τω αδελφω
26 αυτου ιεκταν ιεκτα
δε εγεννησεν τον
ελμωδαδ και τον σα
λεφ και τον ασαρμωθ
27 και ιαραχ και οδορ
ρα και εζηλ και δαικλα
28 και αβειμεηλ και σα
29 βευ και ουφειρ και
ευειλα και ιωβαβ παν
τες ουτοι υιοι ιεκτα
30 και εγενε[τ]ο η κατοι
κησις αυτων απο
μασση εως ελθειν
εις σωφηρα ορος α
31 νατολων ουτοι υι
οι σημ εν ταις φυ
λαις αυτων κατα γλ[ωσ
σας αυτων εγ[ταις
χωραις αυτωφ[ν και εν
τοις εμγ[εσιν αυτων
c. 6 ll. lost.

Col. 2. top of col.

X.

32 γης με[τα τον κατακλυ
XI. 1 σμον και η[ν πασα η γη χει
λος έν και [φωνη μια πα
2 σιν και εγενε[το εν τω
κεινησαι [αυτους απο α

νατολων ευρ[ον πεδι
ον εν γη σεννα[αρ και κα
3 τωκησαν εκει κ[αι ειπεν
ανθρωπος τω π[λησιον
δευτε πλινθευ[σωμεν
πλινθους και ο[πτησω
μεν αυτας πυ[ρι και εγε
νετο αυτοις η [πλινθος
εις λιθον και [ασφαλτος
4 γη αυτοις ο π[ηλος και
ειπαν δευτ[ε οικοδο
μησωμεν [εκυτοις πο
λιν και πυρ[γον ου η
κεφαλη [εσται εως του
ουρανου [και ποιησω
μεν εκυ[τοις ονομα προ
του διασ[παρηναι επι
προσ[ωπου πασης της
5 γης [και κατεβη κ[αι ιδειν
τηγ [πολιν
c. 15 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XI.

και θυγατερ]ας και α
c. 15 ll. lost.

13 τον τον σαλα ε
τη τ[λ και εγεννη
σεν θιους και θ[υ]γα
τερας και απεθανε
14 και εζησεν σαλα ε
τη ρ[λ και εγεννη
15 σεν τον εβερ και ε
ζησεν σαλα μετα
το γεννησαι αν
τον τον εβερ ετη
τ[γ και εγεννησε
θιους και θυγατε
ρας και απεθανε[ν
16 και εζησεν εβερ
ετη ρ[λδ και εγεν
νησεν τον φα
17 λεκ και εζησεν
εβερ μετα το γεν
νησαι αυτον τον
φαλεκ ετη σ[ο και
εγεννησεν θιους
και θυγατερας και
18 απεθανεν και ε
ζησεν φαλεκ ε
τη ρ[λδ και εγεν
νησεν τον φαγαυ
19 και εζησεν φαλεκ
μετα το γεννησαι
αυτον τον φαγαυ
ετ]η σ[ο και εγεν
νησε]ν θιους και
θυγατερας και απε
5 ll. lost.

fol. 3^r. Col. 1. top of col.

XI.

8 κ[αι ε]κειθεν επι προ
σωπον πα]σης της γης
και επ]χυσαντο οικοδο
μουν]τες την πολιν
9 και τ[ον πυργον δια του
το εκ]ληθη το ονομα
αυτ[ης συγχυσις οτι ε
κει σ]υνεχεεν κ[αι ο θ[ης
τα χε]ιλη πασης της γης
και ε]κειθεν διεσπει
ρεν α]υτους κ[αι ο θ[ης επι
προσ]ωπον πασης της
10 γης κ[αι αυται αι γενε
σεις σ]ημ σημ θιους ρ
ετων] οτε εγεννη
σεν το]ν αρφαξαδ
δευτερο]υ ετους με
τα τον κα]τακλυσμο
11 και εζησε]ν σημ με
τα το γεν]νησαι αυτο
τον αρφα]ξαδ ετη φ
και εγεννησε]ν θιους

fol. 3^v. Col. 1. top of col.

XI.

21 σε]γ φαγαυ μετα το γεν
νησαι αυτον τον σε
ρουχ ετη σ[ο και εγεν
νησεν θιους και θυγα

τερας και απεθανεν
 22 και εζησεν σερουχ ε
 τη ρλ και εγεννησε
 23 τον ναχωρ και εζη
 σεν σερουχ μετα το
 γεννησαι αυτον τον
 ναχωρ ετη σ και εγε
 νησεν υιους και θυ
 γατερας και απεθα
 24 νεν και εζησεν να
 χωρ ετη σθ και εγεν
 25 νησεν τον θαρρα και
 εζησεν ναχωρ μετα
 το γεννησαι αυτον
 τον θαρρα ετη ρκβ και
 εγεννησεν υιους
 και θυγατερας και απε
 26 θανεν και εζησεν
 θαρρα ετη σ και εγεν
 νησεν τον αβραμ
 και τον ναχωρ και
 27 τον αρρα αυται δε
 αι γενεσεις θαρραν
 θαρραν εγεννησεν
 τον αβραμ και τον
 ναχωρ και τον αρρα [ν
 και αρραν εγεννησεν
 28 τον λωτ' και απεθα
 νεν αρραν [ενωπιον
 c. 8 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XI.

29 καζ ονο [μα τη γυναι
 κι ναχωρ μελχα θυ
 γατηρ αρραν [και πα
 τηρ μελχα και πατηρ
 30 ιεσχα και ην σαρα στει
 ρα και ουκ ετε [κυοποι
 31 ει και ελαβεν [θαρρα
 τον αβραμ υιο [ν αυτου
 και τον λωτ τον υιον
 ον αρραν υιο [ν του
 υιου αυτου και την

XI. 29 και¹⁰ καζ* και⁹

σαραν την νυ [μφην
 αυτου γυνα [ικα δε
 αβραμ του υιου αυ
 του και εξ [ηγαγεν αυ
 τους εκ τη [ς χωρας
 των χαλδ [αιων πο
 ρευθηνα [ι εις γην τω
 χανανα [ιων και ηλ
 θεν εως [χαρραν και
 32 κατωκη [σεν εκει και
 εγενογ [το πασαι αι
 ημε [ραι θαρρα εν
 χ]αρ [ραν

c. 17 ll. lost.

fol. 4v. Col. 1. top of col.

XII.

3 και τους κατ]αρωμενους
 σε καταρασ]ομαι και εν
 ευλογηθη]σονται εν σοι
 πασαι αι] φυλαι της γης
 4 και επο]ρευθη αβραμ και
 θαπερ ε]λαλησεν αυτω
 και] ωχετο μετ αυτου
 λωτ αβ]ραμ δε ην ετων
 οε οτε] εξηλθεν εκ χαρ
 5 ραν και] ελαβεν αβραμ
 την σ]αραν γυναικα αυ
 του και] λωτ τον υιον
 του αδε]λφου αυτου
 και παν]τα τα υπαρχον
 τα αυτω]ν οσα εκτησα
 το και πα]σαν ψυχην ην
 εκτησαντ]ο εν χαρραν
 και εξηλθε]γ πορευθη
 ναι εις γην χ]αναν και
 ηλθον εις γ]ην χανα
 6 αν και διωδ]ευσεν α
 βραμ την γη]γ εις το
 μηκος αυτης] εως του
 τοπου συχεμ] επι την
 δρυν την υψηλη]γ οι
 δε χαναναιοι τοτ]ε και
 7 τωκουν την γην και
 c. 14 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XII.

8 τολας και ακοδομη
σεν εκει θυσιαστη[ρι]
ον τω κω και επεκα
λεσατο επι τω ονομα
9 τι κυ και απηρεν αβραμ
και πορευθεις εστρα
τοπεδευσεν εν τη ε
10 ρημω και εγενετο λει
μος επι της γης και
κατεβη αβραμ εις αι
γυπτον παροικησαι
εκει οτι ενεισχυσεν
ο λειμος επι της γης
11 εγενετο δε ηνικα γη
γισεν αβραμ εισελ
θειν εις αιγυπτον ει
πεν αβραμ σαρα τη
γυναικι αυτου γει
νωσκω εγω οτι γυνη
12 ευπροσωπος ει εσται
ουν ως αν ιδωσιν
σε οι αιγυπτιοι ερουν
σιν οτι γυνη αυτου
αυτη και αποκτενου
σι με σε δε περιποιη
13 σονται ειπον ουν
οτι αδελφη αυτου ει
μι ο πως αν ευ μοι γε
νηται δια σε και ζησε
τα]ι η ψυχη μου ενε
14 κεν σ]ου εγενετο
δε ηνικα ει]σηλθεν
αβραμ εις αιγυ] πτον

c. 5 ll. lost.

fol. 4^r. Col. 1. top of col.

XII.

15 επηνε]σαν αυτην
π]ρος φαραω και εισ
γγαγον αυτην εις
16 τον οικον φαραω και
τω αβραμ εν εχρησαν

XIII. 3 ηλθεν] επορευθη* ηλθεν^c

το δι αυτην και εγε
νετο αυτω προβα
τα και μοσχοι και ο
νοι και παιδες και παι
δισκαι και ημιονοι

17 και καμηλοι και ητα
σεν κ[ε]ρο θ[ε]ρον φα
ραω ετασμοις μεγα
λοις και πονηροις

και τον οικον αυτου
περι σαρας της γυναι
18 κος αβραμ καλεσας
δε φαραω τον αβραμ
ειπεν αυτω τι του
το εποιησας μοι ο
τι ουκ απηγγειλας
μοι οτι γυνη σου ε

19 στιν ινατι ειπας οτι
αδελφη μου εστιν
και ελαβον αυτην ε
μαυτω γυναικα και
νυν ιδου η γυνη σου
ενωπιον σου λαβων

20 αποτρεψε και ενε
τειλατο φαραω αν
δρασιν περι αβραμ συν
προπεμψαι αυτον
και την γυναικα [αυ
του και παντ[α οσα
ην αυτω [και τον λωτ
μετ α[υτου

c. 6 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XIII.

2 ος σφοδρ [α κτηνεσιν
και αργυρ [ιω και χρυσι
3 ω και επ[ορευθη οθεν
ηλθεν εις τ[ην ερημον
εως βαιθηλ ε[ως του
τοπου ου ην [η σκη
νη αυτου το π[ροτε
ρον ανα μεσογ [βαιθηλ
και ανα μεσον [αγγαι

4 εις τον τοπον [του θυ
σικστηριου δυ ε[ποιη
σεν εκει την [αρχην
και επεκαλεσε[ν εκει
αβραμ το ονομα κυ
5 του θυ και λω[τ τω συμ
πορευομεν[ω μετα
αβραμ γη π[ροβατα
6 και βοες κ[αι κτηνη και
ουκ εχωρ[ει αυτους γη
γη κατο[ικειν αμα οτι γη
τα Υπαρ[χοντα αυτων
πολλα κ[αι ουκ εδυναν
7 το κατοικειν αμα και
εγενε[το μαχη ανα με
σον τ[ων ποιμενων
τω[ν κτηνων
c. 15 ll. lost.

fol. 5^r. Col. 1. 1 line lost.

XIII.

9 δι]αχωρι
σθητι απ εμο]ψ ει συ αρι
στερα εγω] εις δεξια
ει δε συ εις] δεξια εγω δε
10 εις αριστε]ρα και επαρας
λωτ τους] οφθαλμους
ειδεν π]ασαν την περι
χωρον] του ιορδανου
οτι πασ]η γη ποτιζομε
νη προ] του καταστρε
ψαι τον] θυ σοδομα και
γομορρα] ως ο παραδει
σος του θυ και ως η γη
αιγυπτο]υ εως ελθειν
11 εις ζογορ]α και εξελεξα
το εαυτω] λωτ' πασαν
την περι]χωρον του
ιορδανου] και απηρεν
λωτ απο αν]ατολων και
διεχωρισθη]σαν εκα
στος απο του] αδελφου
12 αυτου και α]βραμ παρω
κησεν εν γη] χαναν
λωτ δε κατωκη]σεν εν
πολει των περι]χω

ρων και εσκην]ωσεν
13 εν σοδομοις οι δ]ε αν
c. 16 ll. lost.

Col. 2. top of col.
XIII.

15 τ]ην και [τω σπερμα
τι σου εως του αιω
16 νος και ποιησω το
σπερμα σου ως την
αμμον της γης ει
δυναται τις εξαρι
θμησαι την αμμον
της γης και το σπερ
μα σου εξαριθμηθη
17 σεται αναστας διο
δευσον την γην ει
c. το μηκος αυτης και
εις το πλατος [οτι

18 σοι δωσω αυτην κα[ι
αποσκηνωσας α
βραμ κατωκησεν πα
ρα την δρυν την μαμ
βρη γην εν χεβρων
και ωκοδομησεν ε
κει θυσιαστηριον κω

XIV. 1 εγενετο δε εν τη βα
σιλεια τη αμαρφαδ βε
σιλεως σεννακρ αρι
ωχ βασιλεως σελλασφ
αρ και χοδολλαγομορ
βασιλευς αιλαμ και
θαργαλ βασιλευς εθνω

2 εποιησαν πολεμον
μετα βαρακ βασιλεως
σοδομων και μετα
βαρσα βασιλεως γο
μορρας και μετα σεν
νακρ] βασιλεως αδα
μα και συ]μοβορ βασιλε
ως σεβω]ειν και βα
σιλεως βαλα]κ αυτη
c. 6 ll. lost.

fol. 5^v. Col. 1. top of col.

XIV.

3 γα την αλυ]κην αγ[τη η
 4 θαλασσα των αλων δω
 δεκα ετη εδουλευον
 τω χοδολλαγομορ τω
 δε τρισκαιδεκατω ετει
 5 απεστησαν εν δε τω
 τεσσαρεσκαιδεκατω
 ετει ηλθεν χοδολλα
 γομορ και οι βασιλεις οι
 μετ αυτου και κατεκο
 ψαν τους γιγαντας τους
 εν ασταρωθ καρναιν
 και εθνη ισχυρα αμα
 αυτοις και τους σομ
 μαιους εν σαυη τη πο
 6 λει και τους χορραιους
 τους εν τοις ορεσιν
 σηειρ εως της τερε
 μινθου της εν τη φα
 ρανει η εστιν εν τη ε
 7 ρημω και αναστρεψαν
 τες ηλθον επι την πη
 γην της κρισεως αυ
 τη εστιν καδης και
 κατεκοψαν παντας
 τους αρχοντας αμαληκ
 και τους ομορραιους
 και τους κατοικουν
 τας εν σασαν θαμαρ
 8 εξηλθεν δε βασιλευς
 σοδομων και βασιλ[ευς
 γομορρας και βασιλ[ευς
 αδαμα και βασιλ[ευς σε
 βωειμ και βασιλ[ευς βα
 λακ αυτ[η εστιν σηγωρ
 c. 4 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XIV.

9 βασιλεα αιλαμ και θαρ
 γαλ [βασιλεα εθνων
 και αμ[αρφαλ βασιλεα

XIV. 6 τ(ους)²⁰] ε* το

σεννα[αρ και αριωχ
 βασιλεα σε[λλασαρ οι
 τεσσαρες [βασιλεις προς
 10 τους πεντ[ε η δε κοι
 λας η αλυκη [φρεατα
 φρεατρα ασ[φαλτου ε
 φυγεν δε βασιλευς σο
 δομων κα[ι βασιλευς
 γομορρας [και ενεπε
 σαν εκει ο[ι δε κατα
 λειφθεντε[ς εις την ο
 11 ρινην εφ[υγον ελα
 βον δε πα[σαν την ιπ
 πον σοδο[μων και γο
 μορρας κ[αι παντα τα
 βρωματ[α αυτων και
 12 απηλθο[ν ελαβον δε
 και λωτ [τον ιιον του
 αδελφο[ιν αβραμ και
 την α[ποσκευην αυ
 του [και απωχοντο ην
 γαρ [κατοικων εν σοδο
 13 μο[ις παραγενομε
 ν[οις δε

c. 15 ll. lost.

fol. 6^v. Col. 1. top of col.

XIV.

14 γενεις αυ]του την και κα
 τεδιοξ]εν ο πισω αυτων
 15 εως] δαν και επεπεσεν ε
 π αυ]τους την νυκτα αυ
 τος] και οι παιδες αυτου
 και ε]παταξεν αυτους
 και ε]ξεδιωξεν αυτους
 εως] χωβαλ' η εστιν αρι
 16 στερ]α δαμασκου και απε
 στρε]ψεν πασαν την ιπ
 πον] σοδομων και λωτ
 τον α]δελφον αυτου α
 πεστ]ρεψεν και παντα
 τα υπ]αρχοντα αυτου και
 τας γ]υναικας και τον
 17 λαον] εξηλθεν δε βασι
 λευς σο]δομων εις συν
 αντησι]ν αυτω μετα το

υποστρε]ψαι αυτον απο
της κοπης] του χοδολλα
γομορ και τ]ων βασιλε
ων των μετ] αυτου ει
ς την κοιλαδα] την σανη
τουτο ην το π]εδιον του
18 βασιλεως και μ]ελχεισε
δεκ βασιλευς σαλ]ημ ε
ξηγεγκεν αρτους] και
οινον ην δε ιερευς] του
θεου του υψιστου
· · ·
c. 11 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XIV.

20 τω δεκατην [απο παν
21 των ειπεν δε βασιλευς
σοδομων προς αβραμ
δος μοι τους ανδρ [ας
την δε ιππον λαβε [σε
22 αυτω ειπεν δε αβραμ
προς βασιλεα σοδομ [ων
εκτενω την χειρα
μου προς τον θν τον
υψιστον δε εκτισε
τον ουρανον και την
23 γην ει απο σπαρτι
ου εως σφαιρωτηρος
υποδηματος λημ
ψομαι απο παντων
των σων ίνα μη ε[ι
πης οτι εγω επλου
24 τισα τον αβραμ πληγ
ων εφαγον οι νεκ
νισκοι και της με[ρι
δος των ανδρων
των συμπορευθ[εν
των μετ εμου ε
σχωλ αυναν μαμ
βρη ουτοι λημψο[ν

XV. 1 ται μεριδα μετα δε
τα ρηματα ταυτα ε
γενηθη ρημα κυ

XV. 6 αβραμ -θν] very uncertain.

προς αβραμ εν ορα
ματι λεγ]ων μη φο
βου αβραμ] εγω υπ[ερ
c. 7 ll. lost.

fol. 6^r. Col. 1. top of col.

XV.

2 ος] μασεκ της οικογε
ν]ους μου ουτος δα
3 μασκος ελιεζερ και ει
π]εν αβραμ επειδη ε
μοι ουκ εδωκας σπερ
μα ο δε οικογενης μου
κληρονομησει με
4 και ευθυ φωνη θν ε
γενετο προς αυτον
λεγων ου κληρονο
μησει σε ουτος αλλ ος
εξελευσεται εκ σου ου
τος κληρονομησει
5 σε εξηγαγεν δε αυτον
εξω και ειπεν αυτω
αναβλεψον εις τον
ουρανον και αριθμη
σον τους αστερας ει
δυνησαι εξαριθμησαι
αυτους και ειπεν ου
τως εσται το σπερμα
6 σου και επιστευσεν
αβραμ εις θν και ε
λογισθη αυτω εις δι
7 και ουνην ειπεν δε
προς αυτον εγω ειμι
ο θεος ο εξαγαγων σε εκ
χωρας χαλδαιων ωσ
τε δουναι σοι την γη
ταυτην κ[ληρονο
8 μησαι ε[ιπεν δε
δεσπ]οτα [κε κατα
c. 8 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XV.

9 και τρυγον[α και περι
10 στεραν ελαβε[ν δε αυτω
παντα ταυτα και [διει
λεν αυτα μεσα κα[ι εθη

κεν αυτα αντιπ[ροσω
πα αλληλοις τα δ[ε ορ
II νεα ου διειλεν κ[ατε
βη δε ορνεα επι τ[α σω
ματα τα διχοτομ[ημα
τα αυτων και συ[γεκα
θισεν αυτοις α[βραμ
12 περι δε ηλιου δ[υσμας
εκστασις επεπε[σεν τω
αβραμ και ιδο[ν φοβος
σκοτεινος με[γας επι
13 πειπτει αυτω [και ερ
ρεθη προς αβ[ραμ γι
νωσκων οτ[ι παροικον
εσται το σπ[ερμα σου
εν γη ουχ ![δια και δου
λωσουσι[ν αυτους και
κακωσο[υσιν και τα
πεινω[σουσιν αυτους
14 ετη ӯ [το δε εθνος ω ε
αν δ[ουλευσωσιν κρι
ν[ω εγω μετα δε ταυτα
ε[ζελευσονται

c. 13 ll. lost.
1 leaf lost.

fol. 7^v. Col. 1. top of col.
XVII.

7 μετα σε ε]ις γενεας αυτων
εις διαθ]ηκην αιωνιον
ειναι σ]ου ӯ[και του σπερ
8 ματος] σου μετα σε και δω
σω σο]: και τω σπερματι
σου] μετα σε την γην ӯ[
παροι] κεις πασαν την γη
χανα]αν εις κατασχεσιν
αιωνι]ον και εσομαι αυ
9 τοις ӯ[και ειπεν ο ӯ[
προς] αβραμ συ δε την
διαθη] κην μου διατη
ρησεις] συ και το σπερ
μα σου] μετα σε εις γε
10 νεας α]υτων και αυτη ӯ[
διαθηκη]ην διατηρη
σεις ανα] μεσον εμου
και υμ]ων και ανα με

σον του] σπερματος σου
μετα σε] εις γενεας αυ
των περ]ιτμηθησε
ται υμω]γ παν αρσεν
ικον εις τ]ας γενεας ӯ
II μων και] περιτμηθη
σεσθε τη]ν σαρκα της
ακροβυστι]ας υμων
και εσται εν ση]μειω
διαθηκης ανα] μεσο
εμου και υμων κα]ι ανα
μεσον του σπερμ]α
[τος σου

c. 10 ll. lost.

Col. 2.

top of col.

XVII.

12, 13 τος σου περιτομη
περιτμηθησεται ο
οικογενης της οικι
ας σου και ο αργυρω
νητος και εσται η δι
αθηκη μου επι της
σαρκος υμων εις δι
αθηκην αιωνιον

14 και απεριτμητος

αρσην ος ου περιτμη
θησεται την σαρκα

της ακροβυστιας

αυτου τη γημερα τη

ογδοη εξολεθρευ

θησεται η ψυχη ε

κεινη εκ του γενους

αυτης οτι την δια

θηκην μου διεσκε

15 δασεν και ειπεν ο

ӯ[τω αβραμ σαρ

η γυνη σου ου κλη

θησεται το ονομα

αυτης σαρα αλλα σαρ

ρα εσται το ονομα

16 αυτης ευλογησω

δε αυτην και δωσω

σοι εχ αυτης τεκνον

και ευλογησω αυτογ

και εσται εις εθνη

και βασιλεις εθνων

17 εξ αυτου εσονται και
επεσεν αβρααμ επι
προσωπιν και εγελα
σε]γ και ειπεν εν τη
διανοι]α λεγων ει τ[ω
c. 6 ll. lost.

fol. 7^r. Col. 1. top of col.
XVII.

18 τον θν ισμαηλ ουτος
ζητω εναντιον σου
19 ειπεν δε ο θ[ι]ς προς α
βρααμ ναι ιδου σαρρα
η γυνη σου τεξεται
σοι υιον και καλεσεις
το ονομα αυτου ισακ
και στησω την δια
θηκην μου προς
αυτον εις διαθηκην
αιωνιον και τω σπερ
ματι αυτου μετ αυ
20 τον περι δε ισμαηλ
ιδου επηκουκα σου
ιδου ευλογηκα αυτο
και αυξανω αυτον
και πληθυνω αυτον
σφοδρα ιβ εθηγη γεν
νησει και δωσω αυτο
21 εις εθνος μεγα την
δε διαθηκην μου στη
σω προς ισακ ον τε
ξεται σοι σαρρα εις τον
καιρον τουτον εν
τω ενιαυτω τω ετε
22 ρω συνετελεσεν δε
λαλων προς αυτον
και ανεβη ο θ[ι]ς απο α

23 βρααμ και ελαβην αβρα
αμ ισμαηλ τον υιον
αυτου και παντας τους
οικογενεις αυτου
και παντας τους αργυ
ρωνητους και π[αν
αρσεν των ανδρων
των ε]γ τ[ω οικω
c. 4 ll. lost.

XVII. 19 κυ(του)²⁰] του*^(νιδ) κυ^ο

Col. 2. top of col.
XVII.

23 της ημερας [εκεινης
καθα ελαλησεγ [αυτω
24 ο θ[ι]ς αβρααμ δ[ε ην ε
των θ[ι]η ηνικα [περιε
τεμετο την σα[ρκα της
ακροβυστιας αμ[του
25 ισμαηλ δε ο υιο[ς αυ
του ετων ιγη [ηνι
κα περιετμηθη την
σαρκα της ακρο[βυστι
26 ας αυτου εν τω [και
ρω της ημερας [εκει
νης περιετμηθη α
βρααμ και ισμ[αηλ ο
27 υιος αυτου και παν
τες οι ανδρε[ς του οι
κου αυτου κ[αι οι οι
κογενεις κα[ι οι αργυ
ρωνητοι ο[ι εξ αλλο
γενων εθν[ων περι

XVIII. 1. ετεμεν αυ[τους ω
φθη δε αυ[τω ο θ[ι]ς προς
τη δρυι τη [μαμβρη
καθημεν[ου αυτου
επι της θ[ι]υρας της σκη
νης αυτ[ου μεσημβρι
2 ας και [αναβλεψας
τοις [οφθαλμοις αυ
του [ειδεν και ιδου
τρ[εις ανδρες

c. 10 ll. lost.

fol. 8^r. Col. 1. top of col.

XVIII. λγ

3 αρχ ευ]ρον γαριν εναντι
ον σο]υ μη παρελθης το
4 παιδ]α σου λημφητω
δη υ]δωρ και νιψατωσα
τους] ποδας υμων και
κατα]ψυξατε υπο το
5 δεν]δρον και λημψ
μαι α]ρτον και φαγεσθε
και μ]ετα τουτο παρελευ
σεσθ]ε εις την οδον ο

μων] ου εινεκεν εξε
κλιν]ατε προς τον παι
δα υμ]ων και ειπον ου
τως πο]ησομεν καθα
6 ειρηκα]ς και εσπουδα
σεν αβρ]αχμ επι την
σκηνη]ν προς σαρραν
και ειπε]ν αυτη σπεν
σον και φ]υρασον τρια
μετρα σε]μιδαλεως και
ποιησον ε]νκρυφιας
7 και εις τας] βους εδρα
μεν αβρα]μ και ελαβε
μοσχαριον] απαλον
και καλον και ε]δωκεν
τω παιδι και ετα]χυνη
8 του ποιησαι αυτο] ελα
βεν δε βουτυρον] και
c. 10 ll. lost.

Col. 2. top of col.
XVIII.

10 ναστρεφων ηξω
προς σε κατα του
τον τον καιρον εις
ωρας και εξει υιον
σαρρα η γυνη σου
σαρρα δε ηκουσεν
προς τη θυρα της
σκηνης ουσα οπι
11 σθεν αυτου αβρα
αμ δε και σαρρα πρεσ
βυτεροι προβεβη
κοτες γημερων ε
ξελειπεν δε σαρρα
γεινεσθαι τα γυναι
12 κεικ εγελασεν δε σαρ
ρα εν εαυτη λεγου
σα ουπω μεν μοι γε
γονεν εως του νυν
ο δε κυριος μου πρε
13 σβυτερος [και ειπεν
κ] προς αβραχμ τι ο
τι εγελασεν σαρρα εν
εαυτη λεγουσα αρα
γε αληθως τεξουμαι

14 εγω δε γεγηρακα μη
αδυνατει παρα θυ ρη
μα εις τον καιρον
τουτον επαναστρε
φω προς σε εις φ
ρας και εσται τη σαρ
15 ρα] υιος ηρησατο
δε σα]ρρα λεγουσα ου
κ εγελα]σα εφ[οβηθη
c. 5 ll. lost.

fol. 8v. Col. 1. top of col.
XVIII.

16 βλεψαν επι προσω
πον σοδομων και
γομορρας αβραχμ δε
συνεπορευετο με
τ αυτων συμπρο
17 πεμπων αυτους ο
δε κ ειπεν μη κρι
ψω εγω απο αβραχμ
του παιδος μου α ε
18 γω ποιω αβραχμ δε
γεινομενος εσται
εις εθνος μεγα και
πολυ και ενευλογη
θησονται εν αυτω
παντα τα εθνη της
19 γης ηδειν γαρ οτι συ
ταξει αβραχμ τοις υ
ιοις αυτου και τω οι
κω αυτου μετ αυτο
και φυλαξουσιν τας
οδους κ ποιειν δι
καιοσυνην και κρι
σιν ο πως αν επαγα
γη ο θ επι αβραχμ
παντα οσκ ελαλησε
20 προς αυτον ειπεν
δε κ κραυγη σοδο
μων και γομορρας
πεπληθυνται προς
με και αι αμαρτι[αι αυ
των μεγαλα]σφοδρα
21 καταβας ο[υν οφομαι
c. 4 ll. lost.

Col. 2. top of col.
XVIII.

21, 22 γνω και απο[στρα
φεντες εκει[θεν
οι ανδρες γηλθ[ον
εις σοδομα αβ[ραχμ
δε γη ετι εστηκ[ως
23 εναντιον κυ [και
εγγισας αβραα[μ ει
πεν μη συνα[πο
λεσης δικαιο[ν με
τα ασεβους και[εσται
ο δικαιος ως ο [ασε
ζη 24 βης εαν ωσιγ [ν δι
καιοι εν τη π[ολει α
πολεσεις αυ[τους
ουκ αγησει[ς παντα
τον τοπον [εινε
κεν των ν [δικαιων
25 εαν ωσιν ε[ν αυτη μη
δαμως συ π[οιησεις
το ρημα το[υτο του
αποκτειγ[αι δικαι
ον μετ[α ασεβους
και εστα[ι ο δικαιος
ως ο α[σεβης μηδα
μω[ς ο κρινων την γην
π[ασαν
c. 10 ll. lost.

30 των] μη τι κε εαν λα
λησω] εαν δε ευρεθω
σιν εκει] λ και ειπεν ου
μη απο] λεσω εαν ευρω
31 εκει λ και ειπεν επει
δη εχω λ] λησαι προς
τον κν] εαν δε ευρε
θωσιν εκ] ει λ και ειπε
ου μη απο] λω εινεκε
32 των λ και] ειπεν μη
τι κε εαν λα] λησω ετι
απαξ εαν δε] ευρεθω
σιν εκει λ και] ειπεν
ου μη απολω εν] εκε
33 των λ απηλθεν] δε ο
c. 10 ll. lost.

Col. 2. top of col.
XIX.

1 στη εις συναντη
σιν αυτοις και προσ
εκυνησεν τω προ
σωπω επι την γην
2 και ειπεν ιδου κυ
ριοι εκκλεινατε
εις τον οικον του
παιδος υμων και
καταλυσατε και νι
ψασθε τους ποδας
υμων και ορθρισα
τες απελευσεσθε
εις την οδον υμω
ειπον δε ουχι αλ[λα
εν τη πλατεια κατα
3 λυσομεν και κατε
βιαζετο αυτους και
εξεκλειναν προς
αυτον και εισηλθο
εις τον οικον αυτου
και εποιησεγ αγιοις
ποτον και αζυμους
επεψεν αυτοις και ε
φαγον προ του και
4 μηθηναι και οι ανδρες
της πολεως οι σοδο
μειται περιεκυκ[λω

fol. 9v. Col. 1. top of col.
XVIII.

27 δε ειμι] γη και σποδος
28 εαν δε] ελαττονηθωση
οι ν δι] καιοι εις πεντε
απολ] εις εινεκεν των
πεν] τε πασαν την πο
λιν και ειπεν ου μη α
πολε] σω εαν ευρω εκει
29 με και προσεθηκεν ε
τι λαλησαι προς αυτον
και ει] πεν εαν δε ευρε
θωσι] ν εκει μη και ειπε
ου μη α] πολω εινεκεν

XVIII, 23 σ(υναπολεσης) α* σ°

σαν την οικιαν α[πο]
νεκνισκου εως πρ[ε
σβυτερου απας ο λ[α
5 ος] αμα και εξεκ[αλο]υ
το τον] λωτ' και ελ[ε
γον πρ]ος αυτον
c. 4 ll. lost.

10 ραν εκ]τ[ει]γχγ[τες δε
οι ανδρες τ[ας χειρας
εισεσπασ[αντο
c. 4 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XIX.

11 δε ανδρας [τους ον
τας επι της [θυρας
του οικου επ[αταξη
αρασια απο μ[ικρου
εως μεγαλου [και παρ
ελυθησαν ζη[τουν
12 τες την θυρα[ν ειπαν
δε οι ανδρες [προς
λωτ εστιν τι[ς σοι ω
δε γαμβροι η [υιοι η
θυγατερες η ε[ι τις σοι
αλλοι εστιν ε[ν τη πο
λει εξαγαγε ε[κ του το
13 που τουτοι [οτι α
πολλυμεν η[μεις
τον τοπον [τουτον
οτι υψωθη [η κραυ
γη αυτων [εναντι
ον κυ και [απεστει
λεν ημας [κες εκ
14 τρειψαι αυ[την εξηλ
θεν δε λω[τ και ελα
λησεν π[ρος τους
γαμβρ[ους αυτου
τους [ειληφοτας τας
θυγα[τερας αυτου
και ε[ιπεν αναστη
τε [και εξελθατε
c. 10 ll. lost.

fol. 9^r. Col. 1. top of col.
XIX.

5 μας ίνα συνγενωμε
6 θα αυτοις εξηλθεν
δε προς αυτους λωτ
προς το προθυρον
την δε θυραν προσ
εξωθεν ο πισω αυ
7 του ειπεν δε αυτοις
μηδαμως αδελφοι
μη πονηρευεσθε
8 εισιν δε μοι δυο θυ
γατερες αι ουκ εγνω
σαν ανδρα εξαξω αυ
τας προς θυμας και
χρησασθε αυταις κα
θ ο αν αρεσκη υμειν
μονον εις τους αν
δρας τουτους μη ποι
ησητε μηθεν αδι
κον ου εινεκεν εισ
ηλθον υπο την στε
γην των ποδων μου
9 ειπαν δε αποστα ε
κει και ειπον εισηλ
θας παροικειν μη
και κρισιν κρινειν
νυν ουν σε κακωσο
μεν μαλλον η εκει
νους και παρεβιαζο
το τον ανδρα τον λωτ'
σφιδρα και γηγισαν
συντρειψαι την θυ

fol. 10^r. Col. 1. top of col.
λζ

XIX.

15 σου κ]αι τας δυο θυγατε
ρας α]ς εχεις και εξελθε
ινα] μη και συ συναπο
λη τ]αις ανομιμαις της
16 πο] λεως και εταραχθη
σα]γ και εκρατησαν οι

XIX. 8 π(οδων)] crossed diagonally with the result
that it can be read either as π or ν (Ν). One suspects that
ν is due to dittography with a subsequent correction to π.

αγλύελοι της χειρος αυ
το]υ και της χειρος
τη]ς γυναικος αυτου
και] των χειρων των
δυ]ο θυγατερων αυτου
εν] τω φεισασθαι κν αυ
17 του] και εγενετο ηνι
και εξ] γηγαγον αυτον
εξω] και ειπον σωζε
την] σεαυτου ψυχην
μη π]εριβλεψη εις τα
οπισ]ω μηδε στης εν
παση] τη περιχωρω
εις το] ορος σωζου μη
ποτε σ]υμπεριλημ
18 φθης ει] πεν δε λωτ
προς αυτους δεομαι
19 κε επειδ]η ευρεν ο
παις σου ε]λεος εναν
τιον σου κ]αι εμεγα
λυνας την δ]ικαιο
συνην σου ο π]οιεις
επ εμε του ζην τ]ην
7 or 8 ll. lost.

Col. 2. top of col.
XIX.

20 μικρα εκει σωθησο
μαι δυ μικρα εστιν
και ζησεται η ψυχη
21 μου ενεκεν σου και
ειπεν αυτω ιδου ε
θαυμασα σου το προ
σωπον και επι τω
ρηματι τουτω του
μη καταστρεψαι
την πολιν περι ης
22 ελαλησας σπεισον
ουν του σωθηναι
σε εκει ου γαρ δυνη
σομαι ποιησαι πρα
γμα εως του σε εισ
ελθειν εκει δια του
το εκαλεσεν το ο
νομα της πολεως

23 συγγωρ και ο ηλιος
εξηλθεν επι την
γην και λωτ εισηλ
24 θεν εις συγγωρ και
εβρεξεν κε επι σο
δομα και γομορρα
θειον και πυρ πα
ρα κυ εκ του ουρα
25 νου και κατεστρε
ψεν τας πολεις
ταυτας και πασαν
την περιοικον
και παντας τους
κατοικουντας ε[ν
ταις πολ]εσιν κα[ι
παντα τα ανατελλ]ο[ντα
3 ll. lost.

fol. 10v. Col. 1. top of col.
XIX.

26 σω και εγενετο στη
27 λη αλος αρθρισεν δε
αβραχμ το πρωι εις
τον τοπον ου ιστη
28 κει εναντιον κυ και
επεβλεψεν επι προ
σωπον σοδομων
και γομορρας και ε
πι προσωπον της
γης της περιχωρου
και ειδεν και ιδου
ανεβαινε φλοξ εκ
της γης ωσει ατμις
29 καμεινου και εγε
νετο εν τω εκτρει
ψαι τον θν πασας
τας πολεις της περι
οικου εμνησθη ο
θς του αβραχμ και ε
ξαπεστειλεν τον
λωτ εκ μεσου της
καταστροφης εν
τω καταστρεψαι κν
τας πολεις εν αις και
τωκει εν αυταις

30 λωτ' ανεβη δε λωτ'
εκ σηγωρ και εκαθη
το εν τω ορει αυτος
και αι δυο θυγατερες
αυτου μετ αυτου
31 ειπεν δε η πρεσβυτερα προς την νεω
τερα προς την νεω
τερα προς την νεω
τερα προς την νεω
4 ll. lost.

Col. 2. top of col.
XIX.

31, 32 κει παση τη γη δευ
ρο και ποτισωμεν
τον πατερα ημων
οινον και κοιμηθω
μεν μετ αυτου [και
εξαναστησωμεν
εκ του πατρος ημων
33 σπερμα εποτισαν δε
τον πατερα αυτων
οινον εν τη νυκτι
ταυτη και εισελθουσα
σα η πρεσβυτερα ε
κοιμηθη μετα του
πατρος αυτης την
νυκτα εκεινην και
ουκ ηδει εν τω και
μηθηναι αυτην

34 και αναστηγαι εγε
νετο δε τη επαυριον
και ειπεν η πρεσβυτερα προς την νεωτε
ραν ιδου εκοιμηθην
εχθες μετα του πα
τρος ποτισωμεν αυ
τον οιγον και την νυ
κτα ταυτην και εισελθουσα

c. 10 ll. lost.

fol. II^v. Col. 1. top of col.

λθ

XIX.

35 εν τω κοιμηθηναι αυτη
36 και αναστηγαι και συν

ελαβον αι δυο θυγατερες
λωτη εκ του πατρος αυ
37 των και ετεκενη πρεσ
βυτερα υιον και εκαλε
σεν το ονομα αυτου
μωαβ λεγουσα εκ του
πατρος μου ουτος πα
τηρ μωαβειτων εως
της σημερον ημερας
38 ετεκεν δε και γη νεωτε
ρα υιον και εκαλεσεν το
ονομα αυτου αμμαν
υιος τον γενους μου
ουτος πατηρ αμμανει
των εως της σημερον
XX. 1 γημερας και εκεινη
σεν εκειθεν αβραχαμ
εις γην προς λιβα και ω
κησεν ανα μεσον και
δης και ανα μεσον σουρ
και παρω κησεν εν γε
2 ραροις ειπεν δε αβραχαμ
περι σαρρας της γυναι
κος αυτου οτι αδελφη
μου εστιν απεστειλε
δε αβειμελεχ βασιλευς
γεραρων και ελαβεν
3 την σαρραν και εισηλθεν

c. 7 ll. lost.

Col. 2. top of col.
XX.

4 εθνος αγνοουν
και δικαιον απολεις
5 ουκ αυτος μοι ειπε
αδελφη μου εστιν
και αυτη μοι ειπεν
αδελφος μου εστιν
εν καθαρα καρδια και
εν δικαιοσυνη χει
ρων εποιησα τουτο
6 ειπεν δε αυτω ο θεος
καθ ιπνους καγω
εγνων οτι εν καθα
ρω καρδια εποιησας

τούτο καὶ εφεισα
μην εγώ σου του
μη αμαρτειν σε εις
εμε ενεκεν του
του ουκ αφήκα σε
7 αψασθαι αυτης νυν
δε αποδος την γυ
ναικα τω ανθρωπω
οτι προφητης εστι
και προσευξεται πε
ρι σου και ζηση ει
δε μη αποδιδως γνω
θι οτι αποθανη συ
8 και παντα τα σα και
ωρθισεν αβειμε
λεχ το πρωι και εκκ
λεσεν παντας τους
παιδας αυτου και ε
λαλησεν παντα τα
ρηματα ταυτα εις τα
ωτα αυτων εφοβη
θησα]ν δε παντες
οι ανθρωποι σφο
δρα]

3 ll. lost.

12 και γαρ αληθως αδελ
φη μου εστιν εκ πα
τρος αλλ ου εκ μητρος
εγενηθη δε μοι εις
13 γυναικα εγενετο η
νικα εξηγαγεν με ο
θες εκ του οικου του
πατρος μου και ειπο
αυτη ταυτην την δι
καιοσυνην ποιησεις
επ εμε εις παντα το
πον ου εαν εισελθω
μεν εκει ειπον εμε
οτι αδελφος μον ε
14 στιν ελαβεν δε αβει
μελεχ χειλια διδρα
χμα προβατα και μο
σχους και παιδας [και
παιδισκας και εδ[ω
κεν τω αβραα[μ και
απε[δωκεν

3 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XX.

fol. 11^r. Col. 1. top of col.
μ

XX.

9 τι τουτο εποιησας
ημιν μη τι ημαρτο
μεν εις σε οτι επηγα
γες επ εμε και επι την
βασιλειαν μου αμαρτι
αν μεγαλην εργον ο
ουδεις ποιησει πεποι
10 γηκας μοι ειπεν δε ο
αβειμελεχ τω αβρααμ
τι ενειδων εποιησας
11 τουτο ειπεν δε αβρα
αμ ειπα γαρ μη ποτε
ουκ εστιν θεοσεβεια
εν τω τοπω εμε τε
αποκτενουσιν εινε
κεν της γυναικος μου

15 μου εναντι [ον σου
ου αν σοι αρεσ[κη κα
16 τοικει τη δε σ[αρρα ει
πεν ιδου δεδ[ωκα γει
λια διδραχμα τ[ω αδελ
φω σου ταυτα [εσται σοι
εις τειμην το[υ σου προ
σωπου και πασ[αις ταις
μετα σου και π[αντα
17 αληθευσον π[ροσηγυ
ξατο δε αβρααμ [προς
τον θν και ιασ[ατο
ο θες τον αβει[μελεχ
και την γυνα[ικα αυ
του και τας π[αιδισκας
18 αυτου και ε[τεκον ο
τι συνκλειω[ν συν
εκλεισεν κ[εξωθεν
πασαν μητραν εν
τω οικω το[υ αβιμε

λεχ ενεκε[ν σαρρας
της γυναι[κος αβρα
XXI. 1 αμ και κε ε[πεσκεψα
το την σα[ρραν καθα
ειπεν κα[ι εποιησεν
κε τη σ[αρρα καθα ελα
2 λησεν [και συλλαβου
σα ετε[κεν σαρρα τω
αβραψ[μ υιον εις το
γη[ρας εις τον καιρον
κα[θα
c. 9 ll. lost

fol. 12^r. Col. 1. top of col.

μα

XXI.

5 αβραχμ] δε γη ετων ρη
νικα] εγενετο αυτω ι
6 σακ ο] υιος αυτου ειπεν
δε σα[ρρα γελωτα εποιη
σεν] μοι κε ος γαρ αν α
κου]ση συνχαρειται μοι
7 ειπε]ν δε τις αναγγελει
αβρα]χμ οτι ετεκον υι
ον ε]ν τω γηρι μου οτι
θηλ]αζει παιδιον σαρ
8 ρα κα[ι ηυξηθη το παιδι
ον κ]αι απεγαλακτισθη
και ε] ποιησεν αβραχμ
δοχην] μεγαλην η η
μερα απ]εγαλακτισθη
9 ισακ ο υιος αυτου ιδου
σα δε σαρ]ρα τον υιον αυ
γαρ της] αιγυπτιας ος
εγενε]το το αβραχμ
παιζον]τα μετα ισακ
10 του υιο]υ αυτης και
ειπεν τω] αβραχμ εκβα
λε την πα]ιδισκην ταυ
την και τ]ον υιον αυ
της ου γαρ] κληρονο
μησει ο υιος] της παι
δισκης ταυ] της μετα
του υιου μο]υ ισακ

11 σκληρον δε ε]φανη το
ρημα σφοδρα ε]ναντι
ον αβραχμ περι τ]ου
c. 9 ll. lost.

Col. 2. top of col.
XXI.

12 σεται σοι σπερμα
13 και τον υιον δε της
παιδισκης εις εθνος
μεγα ποιησω αυτο
οτι σπερμα σον ε
14 στιν ανεστη δε α
βραχμ το πρωι και
ελαβεν αρτους και
ασκον ιδατος και
εδωκεν αγαρ και ε
πεθηκεν επι του
ωμον και το παιδι
ον και απεστειλεν
αυτην απελθουσα
δε επλανατο την ε
ρημον κατα το φρε
15 αρ του ορκου εξελι
πεν δε το ιδωρ εκ
του ασκου και ερρι
ψεν το παιδιον υ
ποκατω μιας ελα
16 της και απελθουσα
εκαθητο απενκν
τι αυτου μακροθε
ωσει τοξου βολην
ειπεν γαρ ου μη ι
δω τον θανατον
του παιδιου μου
και εκαθισεν απε
ναντι αυτου ανα
βοησαν δε το παιδι
17 ον εκλαυσεν ειση
κουσεν δε ο θε της
φωνης του παιδι
ου εκ του τοπου ου
η]ν και εκαλεσεν
αγγ]ελος του θυ
την αγαρ εκ τ]ου ου
c. 4 ll. lost.

fol. 12^v. Col. 1. top of col.
μβ

XXI.

17 φωνῆς του παιδίου
σου και εκαλεσεν εκ
του τοπου ου εστιν
18 αναστηθι λαβε το παι
διον σου και κρατη
σου αυτο τη χειρι σου
εις γαρ εθνος μεγα
19 ποιησω αυτον και α
νεωξεν ο θ̄ς τους ο
φθαλμους αυτης και
ειδεν φρεαρ θδωρ
και επορευθη και ε
πλησεν τον ασκον
θδατος και εποτισε
20 το παιδιον και γη ο
θ̄ς μετα του παιδιου
και ηγεθη και κατω
κησεν εν τη ερημω
τη φαραγ εγενετο
21 δε τοξοτης και ελα
βεν αυτω η μητηρ
γυναικα εκ της αιγυ
22 πτου και εγενετο
εν τω καιρω εκεινω
και ειπεν αβειμελεχ
και οχοζαθ ο νυμφα
γωγος αυτου και φι
χολ' ο αρχιστρατηγος
της δυναμεως αυτην
προς αβρααμ λεγωγ
ο θ̄ς μετα σου εν πασι
23 οις αν ποιης νυν ουν
ομοσον μοι τον θ̄γ
μη αδικησειν μ[ε μη
δε το σπερμα] [μου μη
δε τ[ο ονομα] μου αλλα
c. 4 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXI.

23 παρωκησ[ας εν αυτη
24 και ειπεν αβ[ρααμ

25 εγω ομουμαι [και η
λεγξεν αβρααμ [τον
αβειμελεχ πε[ρι των
φρεατων του [υδα
τος αν αφειλα[ντο
οι παιδες του α[βιμε
26 λεχ και ειπεν [αυτω
αβειμελεχ ου[κ εγνω
τις εποιησεν [το πρα
γμα τουτο ου[δε συ
μοι απηγγειλ[ας ου
δ εγω ηκου[σα αλλα
27 σημερον [και ελαβε
αβρααμ πρ[οβατα και
μοσχους κ[αι εδωκε
τω αβειμε[λεχ και δι
εθεντο αμ[φοτεροι
28 διαθηκην [και εστη
σεν αβραα[μ ζ αμνα
δας προβ[ατων μο
29 νας και ε[ιπεν αβιμε
λεχ τω [αβρααμ τι εισι
αι ζ αμ[ναδες των προ
βατων [τουτων ας ε
30 στησα[ς μονας και ει
πεγ [οτι τας ζ αμνα
δα[ς ταυτας λημψη πα
ρ [εμου

c. 9 ll. lost.

fol. 13^v. Col. 1. top of col.

XXI.

32 εν τω] φρεατι του ορκι
σμο]γ ανεστη δε αβειμε
λεχ κ[αι οχοζαθ ο νυμφα
γωγ]ος αυτου και φιγολ
ο αρχ]ιστρατηγος της δυ
ναμ]εως αυτου και επε
στρε]ψαν εις την γην
33 των] φυλιστιειμ και ε
φυτ]ευσεν αβρααμ α
ρουρα]ν επι τω φρεατι
του ορκου και επεκαλε
σατο ε]κει το ονομα του
κυ θ̄ς α]ιωνιος.

34 παρωκησε]ν δε αβρα
αμ εν τη γ]η των φυλι
στιειμ η]μερας πολλας
XXII. 1 και εγενε]το μετα τα
ρηματα τα]γτα ο θ]ς επει
ρα]ζεν τον] αβρααμ και
ειπεν προ]ς αυτον α
βρααμ αβρα]αμ ο δε ειπε
2 ιδου εγω κ]αι ειπεν
λαβε τον υιο]ν σου τον
αγαπητον ο]ν γηαπη
σας τον ισακ κ]αι πο
ρευθητι εις τη]ν γηην
την υψηλην κα]ι ανε
νεγκον αυτο]γ εις
ολοκαρπωσιν εφ] εν
των ορεων ων αν σ]οι
9 or 10 ll. lost.

7 μα ειπεν δε ισακ
προς αβρααμ τον
πατερα αυτου πα
τερ ο δε ειπεν τι ε
στιν λεγων τεκνον
λεγων ιδου το πυρ
και τα ξυλα που εστι
τ]ο προβατον το ει
ς τη]ν ολοκαρπω
8 σιν και ει] πεν ο θ]ς
c. 4 ll. lost.

fol. 13^r. Col. 1. top of col.
μ[δ]

XXII.

8, 9 αμα αμφοτεροι ηλ
θον επι τον τοπον
δν ειπεν αυτω ο θ]ς
και ωκοδομησεν α
βρααμ εκει το θυσια
στηριον και επεθη
κεν τα ξυλα και συμ
ποδισας ισακ τον υ
ιον αυτου επεθη
κεν αυτον επι το θυ
σιαστηριον επανω
10 των ξυλων και εξε
τεινεν αβρααμ την
χειρα αυτου λαβειν
την μαχαιραν σφα
ξαι τον υιον αυτου
II και εκαλεσεν αυτο
αγγελος του θυ εκ
του ουρανου και ει
πεν αυτω αβρααμ
αβρααμ ο δε ειπεν ί
12 δου εγω ο δε ειπεν
μη επιβαλης την χει
ρα σου επι το παιδαρι
ον μηδε ποιησης
αυτω μηθεν νυν
γαρ εγνων οτι φο
βη τον θυ συ και ου
κ εφεισω του υιου
του αγαπητου δι ε

Col. 2. top of col.
XXII.

3 επι τον τοπον ον
ειπεν αυτω ο θ]ς τη
γημερα τη τριτη
4 και αναβλεψας αβρα
αμ τοις οφθαλμοις
ειδεν τον τοπον
5 μακροθεν και ειπε
αβρααμ τοις παιστ
αυτου καθισατε αυ
του μετα της ονου
εγω δε και το παιδα
ριον διελευσομε
θα εως αδε και προσ
κυνησαντες ανα
στρεψομεν προς
6 θυμας ελαβεν δε α
βρααμ τα ξυλα της
ολοκαρπωσεως
και επεθηκεν ισακ
τω υιω αυτου ελα
βεν δε και το πυρ
μετα χειρας και την
μαχαιραν και επο
ρευθησαν οι δυο α

13 με και αναβλεψας α
βραχι τοις οφθαλ
μοις αυτου ειδεν
και ιδου κρειος έις
κατεχομενος τω
κερατων εκ φυ[του
σαβεκ και επο[ρευ
6 ll. lost.

Col. 2. top of col.
XXII.

14 αβραχι το ο[νομα του
το που εκεινο[υ κ[ει
δεν ινα ειπωσι[ν ση
μερον εν τω ορε[ι κ[ε
15 αφθη και εκαλε[σεν
αγγελος κ[ε τον [αβρα
αμ δευτερον εκ [του
16 ουρανου λεγων [κα
τ εμαυτου ωμο[σα
λεγει κ[ε δυ εινε[κε
εποιησας το ρη[μα
τουτο και ουκ ε[φει
σω του υιου σου [του
17 αγαπητου δι εμ[ε ει
μην ευλογων [ευλο
γησω σε και [πληθυ
νων πληθυ[νω το
σπερμα σου [ως τους
αστερας του [ουρανου
και ως την α[μμον
την παρα το [χειλος
της θαλασσ[ης και
κληρονο[μησει το
σπερμα σ[ου τας πο
λεις των [υπεναντι
18 ων και ε[νευλογηθη
σονται [εν τω σπερ
ματι σ[ου παντα τα ε
θην τ[ης γης ανθι ων
υπη[κουσας της ε
μη[ς φωνης
c. II ll. lost.

fol. 14^r. Col. 1. top of col.
XXII.

20 ιδου τετοκ]εν μελχα
και αυ]τη υιους ναχωρ
21 τω αδ]ελφω σου ωξ πρω
τοτο]κον και τον βαυξ
αδε]λφον αυτου και
το]γ καμουηλ πατε
22 ρα σ]υρων και τον χαζαθ
και] τον αζαν και τον α[
φα]λδας και τον ιελδαφ
23 και] τον βαθουηλ και βα
θο]υηλ εγεννησεν>
τη]ν ρεβεκκαν· η ου>
τοι] υιοι ους ετεκεν>
μελ]χα τω ναχωρ τω
24 αδελ]φω αβραχι και η
παλλακ]η αυτου η ονο
μα ρε]ημα ετεκεν και
αυτη τ]ον τααδ· και
τον τα]βαικ και τον το
XXIII. 1 κος και] τον μωχα· ε
γενετο] δε η ζωη σαρ
2 ρας ετη] ρκζ και απεθα
νεν σαρρ]α εν πολει αρ
βοκ η εστι]ν εν τω κοι
λωματι αυ]τη εστιν
χεβρων εν] τη γη χανα
αν ηλθεν] δε αβραχι
κοφασθαι σαρ]ραν και>
3 πενθησαι και α]νεστη
αβραχι απο το]γ νεκρου
αυτου και ειπεν τ]οις φυ
c. 8 ll. lost.

Col. 2.
XXIII.

6 κ[ε ακουσον δη η
μων βασιλευς πα
ρα θυ ει συ εν γημειν
εν τοις εκλεκτοις
μηνημειοις γημων
θαψον τον νεκρον
σου ουθεις γαρ ημω

XXIII. 3 αυ] there appear to be traces of deletion dots
over both letters.

κωλυσει το μνημει
ον αυτου απο σου
θαψαι τον νεκρον
7 σου εκει αναστας
δε αβραχμ προσεκυ
νησεν τω λαω της
γης τοις υιοις χετ
8 και ελαλησεν προς
αυτους αβραχμ λε
γων ει εχετε την
ψυχην υμων ωσ
τε θαψαι τον νεκρον
απο προσωπου μου
ακουσατε μου και
λαλησατε περι εμου
εφρων τω του σα
9 αρ και δοτω μοι το
σπηλαιον το διπλοῦ
ο εστιν αυτου το
ον εν μερι του α
γρου αυτου αργυρι
ου του αξιου δοτω
μοι αυτο εν υμειν
εις κτησιν μνη . .
10 μειου εφρων δε
>εκαθητο εν μεσω
των υιων χετ α
ποκρι]θεις δε εφρ[ω
ο χετται]ος προς [αβ
ραχμ ειπ]εν ακ[ουοντω
c. 1 l. lost.

fol. 14v. Col. 1. top of col.
XXIII.

10 των εισπορευομε
νων εις την πολιν
11 λεγων παρ εμου γε
νου κε και ακουσσο
μου τον αγρον και
το σπηλαιον το εν
αυτω σοι διδωμι ε
νωπιον των πο
λειτων μου δεδω
και σοι θαψον τον
12 νεκρον σου και προσ

εκυνησεν αβραχμ
εναντιον του λα
13 ου της γης και ειπε
τω εφρων εις τα ω
τα εναντιον του
λαου της γης επει
δη προς εμου ει
ακουσον μου το
αργυριον του αγρου
λαβε παρ εμου και
θαψω τον νεκρον
14 μου εκει απεκριθη
δε εφρων τω αβρα
15 αμ λεγων ουχι κε
ακηκοα γαρ τετρα
κοσιων διδραχμω
αργυριου ανα με
σον εμου και ανα
μεσον σου ο τι αν
ειη τουτο συ δε
τον νεκρον σου θα
16 ψον και γκουσεν
αβραχμ του εφ[ρων
και απεστη[σεν α
βραχμ τ[ω εφρων
2 ll. lost.

Col. 2. top of col.
XXIII.

16 των υιων [χετ τετρα
κοσια διδραχμα [αργυ
ριου δοκιμου εμ[πο
17 ροις και εστη ο αγ[ρος
εφρων δε ην εν [τω
διπλω σπηλαιω [ος ε
στιν κατα προσω[πον
μαμβρη δ αγρος κ[αι
το σπηλαιον δηγ [εν
αυτω και παν δεγ[δρο
ο ην εν τω αγρω [ο ε
στιν εν τοις οριοις αυ
18 του κυκλω τω α[βρα
αμ εις κτησιν ε[ναν
τιον των υιων χετ
και παντων [των εισ
πορευομενω[ν εις

19 την πολιν μ[ετα ταυ
τα εθαψεν α[βραχι
σαρραν τηγ [γυναικα
αυτου εν τῳ [σπηλαι
ω του αγρο[ι τῳ διπλῳ
ο εστιν α[πεναντι
μαμβρη [αυτη εστιν
χεβρων [εν τῃ γῃ χα
20 ναν κ[αι εκυρωθη ο
αγρος [και το σπηλαιον
ο γη ε[ν αυτω τω αβρα
αμ ει[ς κτησιν ταφου
c. 7 ll. lost.

αβραχι προσε]χε σε
αυτω μη αποσ]τρε
ψης τον υιον μου] ε
7 ll. lost.

fol. 15^v. Col. 1. top of col.
μζ

XXIV.

2 κιας] αυτου τω αρχον
τι τ]ων αυτου παντων
θεες] την χειρα σου υπο
3 τον] μηρον μου και ε
ξορ] κισω σε κν τον θν
του] ουρανου και τον
θν] της γης ίνα μη λα
βης] γυναικα τω υιω
μοι] ισακ απο των θυ
γατ] ερων των χανα
ναι] ων μεθ ων εγω
4 οι] κω εν αυτοις αλλ η
εις] την γην μου όν
εγ] ω εγενομην πο
ρε] υση και εις την φυ
λη] ν μου και λημψη
γυ] ν[αι] κα τω υιω μου
5 εκειθ] εν ειπεν δε
προς αυ] τον ο παις μη
ποτε ου] βουληται η
γυνη πο] ρευθηναι
μετ εμου] οπισω εις
την γην] ταυτην α
ποστρεψω] τον υιον
σου εις τηγ γην οθε
6 εξηλθες εκειθεν ει
πεν δε προς] αυτον

Col. 2. top of col.
XXIV.

7 λεγων σοι δωσω
την γην ταυτην
και τω σπερματι
σου αυτος αποστε
λει τον αγγελον
αυτου εμπροσθε
σου και λημψεται
γυναικα τω υιω
8 μου εκειθεν εαν
δε μη θελη η γυ
νη πορευθηναι
μετα σου εις την
γην ταυτην καθα
ρος εση απο του ορ
κου τουτου μο
νον τον υιον μου
μη αποστρεψης
9 εκει και εθηκεν
ο παις την χειρα
αυτου υπο τον μη
ρον αβραχι του
κυριου αυτου και
ωμοσεν αυτω πε
ρι του ρηματος του
10 του και ελαβεν ο
παις δεκα καμη
λους απο των κα
μηλων του κυρι
ου αυτου και απο
παντων των α
γαθων του κυρι
οι] υ αυτου μεθ εαν
του] και αναστας
επορευ] θη εις την
μεσοποταμ] ιχν
2 ll. lost.

fol. 15^r. Col. 1. top of col.
μη

XXIV.

11 τας καμηλους εξω
της πολεως παρα
το φρεαρ του θδα
τος τα προς οψι η
νικα εκπορευον
ται αι θδρευομεναι
12 και ειπεν κες ο θς του
κυριου μου αβρα
αμ ευοδωσον εν
αντιον μου σημε
ρον και ποιησον ε
λεον μετα του κυ
ριου μου αβραμ
13 ίδου εγω εστηκα
επι της πηγης του
θδατος αι δε θυγα
τερες των οικουν
των την πολιν εκ
πορευονται θδρευ
14 σασθαι θδωρ και ε
σται η παρθενος ή
αν εγω ειπω επι
κλεινον μοι την
θδριαν σου ήνα πι
ω και ειπη μοι πι
ε και τας καμηλους
σου ποτιω εως αν
παυσωνται πεινου
σαι ταυτη ητοιμα
σας τω παιδι σου ή
σακ και εν τουτω
γνωσομαι οτι ε
ποιησας ελεον τω
κυριω μου αβρα
15 αμ και εγε νετο
προ του αυ τον συν
τελεσαι λαλουνται
c. 3 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXIV.

15 σα βαθουηλ θεω μελ
χας της γυναικος να

χωρ αδελφου δε [αβρα
αμ εχουσα την θδριαν
16 επι των ωμων η [δε
θαρθενος ην καλη τη
οψι σφοδρα παρ [θε
νος ην ανηρ ουκ [εγνω
αυτην καταβασα [δε ε
πι την πηγην επ [λη
σεν την θδριαν και α
17 νεβη εδραμεν δε [ο
παις εις συναντησ [ιν
αυτη και ειπεν πο [τι
σον με μεικρον θδωρ
18 εκ της θδριας σου [η
δε ειπεν πιε κυριε και
εσπευσεν καθελειν
την θδριαν ε [πι τον
θραχειον εκβιτης και
εποτισεν [αυτον ε
ως επαυσ [ατο πινων
19 και ειπεν [και ταις κα
μηλοις σο [υ θδρευσο
μαι εως αν πασαι πιω
20 σιν και ε [σπευσεν και
εζεκεν [ωσεν την θ
δριαν [εις το ποτιστη
ριο [ν και εδραμεν
c. 9 ll. lost.

fol. 16^r. Col. 1. top of col.

μθ

XXIV.

22 το] πασαι αι καμηλοι
πιγουσαι ελαβεν ο
ανθρωπος ενωτια χρυ
σα αγα δραχμην ολ
κης] και δυο ψελια χρυ
σα] επι τας χειρας αυτης
δε]κα χρυσων ολκη ην
23 αυτων και επηρωτη
σ]εν αυτην και ειπεν
θηγατηρ τινος ει απαγ
γ]ειλον μοι ει εστιν
π]αρα τω πατρι σου το
π]ος ημειν καταλυ

24 σ]αι και ειπεν αυτω θυ
γα] τηρ βαθουηλ ειμι
ε]γω του μελχας ον
25 ε]τεκεν τω ναχωρ και
ειπ]εν αυτω αχυρα και
χορτ]ασματα πολλα παρ
ημι]ν και τοπος κα
26 ταλυσ]αι και ευδοκη
σας ο αν]θρωπος προσ
εκυνησ]εν τον κν και
27 ειπεν ευλ]ογητος κς
ο θς του κυ]ριου μου
αβρααμ ος] ουκ ενκα
τελειπεν τη]γ δικαιο
συνην και την] αλη
θειαν απο του] κυριου
μου εμε ευοδω]κεν
c II ll. lost.

απεσαζεν τας καμη
λους και εδωκεν
αχυρα και χορτασ
ματα ταις καμηλοις
και υδωρ τοις πο
σιν αυτου και τοις
ποσιν των ανδρω
33 των μετ αυτου και
παρεθηκεν αγιοις
αρτο]ις φαγειν και
ειπεν ο α]θνρωπος
ου μη φαγω ε]ως
3 ll. lost.

fol. 16v. Col. 1. top of col.

v

XXIV.

29 προς τον ανθρωπον
εξω επι την πηγην
30 και εγενετο ηγικα
ειδεν τα ενωτια και
τα ψελια επι τας χει
ρας της αδελφης αυ
του και οτε ηκουσε
ρεβεκκας τα ρημα
τα της αδελφης αυ
του λεγουσης ουτω
λελαληκεν μοι ο αν
θρωπος και ηλθεν
προς τον ανθρω
πον εστηκοτος αυ
του επι των καμη
λων επι της πηγης
31 και ειπεν αυτω δευ
ρο εισελθε εγλογη
τος ο κς ενα τι εστη
κας εξω εγω δε η
τοιμακα την οικι
αν και τοπον ταις
32 καμηλοις εισηλ
θεν δε ο ανθρωπος
εις την οικιαν και

34 ειπεν παις αβρααμ
35 ειμι εγω κς δε ευλο
γησεν τον κυριον
μου σφοδρα και υ
ψωθη και εδωκεν
αυτω προβατα και
μοσχους και χρυσι
ον και αργυριον παι
δας και παιδισκας
καμηλους και ονους
36 και ετεκεν σαρρα
η γυνη του κυριου
μου υιον τω κυρι
ω μου μετα το γη
ρασαι αυτον και ε
δωκεν αυτω οσα
37 ην αυτω και ωρκω
σεν με ο κυριος
μου λεγων δυ λημ
ψη γυναικα τω υι
ω μου απο των θυ
γατερων των χα
ναναιων εν δις ε
γω παροικω εν τη
38 γη αυτων αλλη
εις τον οικον του
πατρος μου πορευ
ση και εις την φυ

λην μου και λημ
ψη γυναικα τω ०
39 ιω μου εκείθεν ει
πον δε τω κυριω
μου μη ποτε ου
βουληται η [γυνη
πορευθ[ηναι με
τ εμοι [
4 ll. lost.

Col. 2. top of col.
XXIV.

40 τον αγγελον φ[υτου με
τα σου και ευοδω[σει
την οδον σου και λημ
ψη γυναικα τω ०[ιω
μου εκ της φυλη[ς μου
και εκ του οικου το[υ
41 πατρος μου τοτε [α
θως εση απο της α[ρας
μου ηνικα γαρ εαν [ελ
θης εις την εμην φ[υ
λην και μη σοι δωσ[ι
και εση αθως απο
του ορκισμου μου
42 και ελθων σημερο[ν
επι την πηγην ειπ[α
κε ο θ[η του κυριου
μου αβρααμ ει συ [ευ
οδοις την οδον [μου
ην νυν εγω πο[ρευ
43 ομαι επ αυτην [ιδου
εγω εστηκ[α] ε[πι της
πηγης του [υδατος
αι δε θυγατ[ερες των
ανθρωπω[ν της πο
λεως εξε[λευσονται
υδρευσα[σθαι υδωρ και
εσται η [παρθενος η
αν εγ[ω ειπω ποτισον
με [
c. 9 ll. lost.

XXIV. 45 ευθ(υς)] μου* ευθ^ο

fol. 17^v. Col. 1. top of col.
XXIV.

44 ποιηκ]ας ελεος τω κυ
45 ριω μ]ου αβρααμ^ο και ε
γεν]ετο προ του με συ
τελ]εσαι λαλουντα εν
τη] διανοια ευθυς ρε
βεκ]κα εξεπορευετο
εχ]ουσα την υδριαν ε
πι] των αμων και κα
τε]βη επι την πηγην
κα]ι υδρευσατο ειπον
δε] αυτη ποτισον με
46 και σπευσασα καθειλε
τη]ν υδριαν αφ εαυτης
και] ειπεν πιε συ και τας
κα]μηλους σου ποτιω
και] επιον και τας κα
47 μηλους εποτισεν και
ηρ]ωτησα αυτην και
ειπ]ον τινος ει θυγα
τηρ] η δε εφη θυγατηρ
βαθο]υηλ ειμι εγω του
υιου ν]αχωρ δν ετε
κεν αυτ]ω μελχα και πε
ριεθηκα] αυτη τα ενω
τια και τα] φελια περι τας
48 χειρας αυτ]ης και ευδο
κησας προ]σεκυνησα
κω και ευλ]ογησα κν
τον θν του] κυριου μου
αβρααμ ος ευ]οδωσε
με εν οδω αλη]θειας
λαβειν την θυγα]τε
ρα]

c. 9 ll. lost.

Col. 2. top of col.
XXIV.

49, 50 ραν αποκριθεις δε
λαβαν και βαθουηλ
ειπον παρα κν εξηλ
θεν το προσταγμα
τουτο ου δυνησο

μεθα ουν σοι αντει
πειν κακον καλω
51 ιδου ρεβεκκα ενω
πιον σου λαβων α
πελθε και εστω γυ
νη τω υιω του κυ
ριου σου καθα ελα
52 λησεν κε εγενετο
> δε εν τω ακουσαι το
παιδα τον παιδα το
αβρααμ των ρημα
των αυτων προσε
κυνησεν επι την
53 γην κω και εξενεγ
κων ο παις σκευη αρ
γυρα και χρυσα και ε
ματισμον εδωκε
ρεβεκκα και δωρα ε
δωκεν τω αδελφω
αυτης και τη μητρι
54 και εφαγον και επι
ον αυτος και οι αν
δρες οι μετ αυτου
οντες και εκοιμη
θησαν και αναστας
πρωι ειπεν εκπεμ
ψατε με ινα απελ
θω προς τον κυρι
55 ο]ν μου ειπον δε οι
αδελφοι αυτης και
η μητηρ μεινωτω
η παρθενο]ς μεθη
μων]
2 ll. lost.

δα και ερωτησωμε
58 το στομα αυτης και
εκαλεσαν ρεβεκ
καν και ειπον αυτη
πορευση μετα του
ανθρωπου τουτου
η δε ειπεν πορευ
59 σομαι και εξεπεμ
ψαν ρεβεκκαν τη
αδελφην αυτων
και τα υπαρχοντα
αυτης και τον παι
δα τον αβρααμ και
60 τους μετ αυτου και
ευλογησαν ρεβεκ
καν την αδελφην
αυτων και ειπον
αυτη αδελφη ημω
γεινου εις χειλια
δας μυριαδων και
κληρονομησατω
το σπερμα σου τας
πολεις των υπε
61 ναντιων αναστα
σα δε ρεβεκκα και α[ι
αβραι αυτης επεβη
σαν επι τας κ[αμηλους
και επο[ρευθησαν
μετα [του ανθρωπου
2 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXIV.

61, 62 απηλθεν ισ[ακ δε επο
ρευετο δια τη[ις ερη
μου κατα το φρε[αρ της
ορασεως αυτος δ[ε κα
τωκει εν τη γη τη [προς
63 λιβα: και εξηλθεγ [ισακ
> αδολεσχησαι εις τ[ο πε
διον το προς δειλη[ις
και αναβλεψας τοι[ις ο
φθαλμοις ειδεν κ[αμη
64 λους ερχομενας κ[αι
> αναβλεψασα ρεβεκ[κα
τοις οφθαλμοις ε[ιδε

fol. 17^r. Col. 1. top of col. -
XXIV.

55, 56 το απελευσεται ο δε
ειπεν προς αυτους
μη κατεχετε με και
κε ευοδωκεν την
οδον μου εκπεμ
ψατε με ινα απελ
θω προς τον κυρι
57 ον μου ειπαν δε κα
λεσωμεν την παι

τον ισακ και κατ[επη]
δησεν απο της κ[αμη]
65 λου και ειπεν τω [παι]
δι τις εστιν δ αν[θρω
πος εκεινος ο π[ορευ
ομενος εν τω π[εδι
ω εις συναντησ[ιν γη
μιν ειπεν δε ο [παις
ουτος εστιν [ο κυριος
μου η δε λαζ[βουσα το
θεριστρο[ν περιεβα
66 λετο και δ[ιηγησατο
ο παις παγ[τα τα ρημα
67 τα α εποιη[σεν εισηλ
>θεν δε ισ[ακ εις τον οι
κον τη[ς μητρος αυ
του [και ελαβεν την
ρε[βεκκαν
c. 8 ll. lost.

fol. 18r. Col. 1. top of col.

γγ

XXV.

2 τ]ον ζεμβραμ και
το]ν ιεζαν και τον μα
δ]χν και τον μαδιαμ
κ]αι τον μαδαιμ και το
ι]εσβοκ και τον σωυε
3 ι]εζαν δε εγεννησεν
τον σαβαν και τον θαι
ναν και τον δαιδαν
ϋιοι δε δαιδαν εγενο
το ραγουηλ και ναβδαι
ηλ και ασσουριειν και
λατουσιειν και λωω
4 μει ϋιοι δε μαδιαμ γαρ
φαρ και αφεκ και ενωκ
και αβειρα και ελραγα
φυτοι παντες ησαν ϋ
5 ι]οι χεττουρας εδωκε
δε] αβραμ παντα τα ι
πα]ρχοντα αυτου ισακ
6 τω] ϋιω αυτου και τοις
υιοις] των παλλακων

XXV. 13 (ναβδαιω)ρ] β is also possible though less
probable.

αυτου] εδωκεν αβραμ
δοματ]α και εξαπεστει
λεν αυτ]ους απο ισακ
του υιου] αυτου ετι ζω
τος αυτο]υ προς ανατο
λας εις γη]ν ανατολων
7 ταυτα δε τα] ετη ημε
ρων ζωης αβρα]αμ ο
σα εζησεν εκατο]γ
c. 8 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXV.

9 του εις το σπηλαι
ον το διπλουν ει
ς τον αγρον εφρω
του σαρρ του χετ
ταιου ο εστιν απε
10 ναντι μαμβρη α
γρον και το σπη
λαιον ο εκτησατο
αβραμ παρα των
υιων του χετ' εκει
εθαψαν αβραμ και
σαρραν την γυναι
II κα αυτου εγενετο
>δε μετα το αποθα
νειν αβραμ ευλο
γησεν ο θις ισακ το
υιου αυτου και κα
τωκησεν ισακ πα
ρα το φρεαρ της ο
12 ρασεως αυται δε αι
γενεσεις ισμαηλ
του υιου αβραμ
δην ετεκεν αγαρ η
παιδισκη σαρρας
13 τω αβραμ και ται
>τα τα ονομα των
υιων ισμαηλ και
τ ονομα των γενε
ων αυτου πρωτο
τοκος ισμαηλ να
βαιωρ και κηδαρ
και ναβδεηλ και

14 μασσαμ καὶ μασ
μαν καὶ ἰουδαμα
15 καὶ μ]ασσημ καὶ
χοδδαν] καὶ θαιμαν
καὶ ιετο]υρ καὶ να
2 ll. lost.

21 ναικα εδειτο δε
ισακ κυ πε[ρι ρ]ε[βεκ
κας της γυ[ναικος αυ
του οτι σ[τειρα ην
3 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXV.

fol. 18^v. Col. 1. top of col.
γδ

XXV.

16 τα ονοματα αυτων
εν ταις σκηναις αυ
των και εν ταις ε
παυλεσιν αυτων
δωδεκα αρχοντες
κατα εθνος αυτων
17 και ταυτα τα ετη της
ζωης ισμαηλ ρλζ
ετη και εκλιπων α
πεθανεν και προσ
ετεθη προς το γε
18 νος αυτου κατωκη
σεν δε απο ευειλατ
εως σουρη η εστιν
κατα προσωπον αι
ιγυπτου εως ελθει
προς ασσυριους κα
τα προσωπον παν
των των αδελφων
αυτου κατωκησε
19 αυταις αι γενεσεις
ισακ του ιυιου αυτου
αβρααμ αβρααμ ε
γεννησεν τον ι
20 σακ ην δε ισακ ε
των μοτε ελαβε
την ρεβεκκαν
θυγατερα βαθου
ηλ του συρου εκ της
μεσοποταμιας α
δελφην λαβαν του
συρου εαυτω γυ

21, 22 του εσκιρτων δ[ε τα
παιδια εν αυτη ει[πεν
δε ει ουτω μοι μελλ[ει
γεινεσθαι ινα τι μοι
τουτο επορευθη δε
23 πυθεσθαι παρα κυ κα[ι
ειπεν κ[ει αυτη δυο ε
θηη εν τη γαστρι σου
εστιν και δυο λαοι εκ
της κοιλιας σου διαστα
λησονται και λαος λα
ου υπερεξει και ο μει
σων δουλευσει τω ε
24 λαττονι και επληρω
θησαν αι ημεραι αυτη[ι
του τεκειν αυτην κα[ι
τηδε ην διδυμα εν [τη
25 γαστρι αυτης εξη[λ
θεν δε ο ιυιος ο πρω[το
τοκος πυρρακης [ο
λος ωσει δορα δ[ασυς
επωνομασεγ [δε το
ονομα αυτου ησαν
26 και μετα του[το εξηλ
θεν ο αδελφ[ος αυτου
και η χειρ αυ[του επει
λημμενη [της πτερ
νης ησα[ν και εκαλε
σεν το ο[νομα αυτου
ιακ[ωβ
> c. 8 ll. lost.

Col. 1. top of col.

fol. 19^v. νε

XXV.

28 δε ισ]ακ τον ησαν οτι η
θη]ρα αυτου βρωσις αυ
τ]ω ρεβεκκα δε γηγαπα

XXV. 18 αιγυπτου] sic (vid).
22 παιδ(α)] βρεφ* παιδε
28 ησαν] ιακωβ* ησαν^c

29 τὸν ἵακωβ ηψησεν δε
ἱακωβ εψημα ηλθεν
δε ησαν εκ του πεδιου
30 εκλειπων και ειπεν η
σαν τω ἵακωβ γευσον
με απο του εψεματος
του πυρου τουτου οτι
εκλειπω δια τουτο ε
κληθη το ονομα αυτου
31 εδωμ ειπεν δε ἵακωβ
τω ησαν αποδου μοι
σημερον τα πρωτοτο
32 κεια σου εμοι ειπεν δε
ησαν ιδου εγω πορευ
ομαι τελευταν και ε
γα τι μοι ταυτα τα πρω
33 τ]οτοκεια και ειπεν αυ
τ]ω ἵακωβ ομοσον
μο]; σημερον και ω
μοσ]εν αυτω απεδο
το δε ησ]αν τα πρωτο
34 τοκεια τ]ω ἵακωβ ἵα
κωβ δε ε]δωκεν τω η
σαν αρτον] και εψημα
φακου και ε]φαγεν και
επιεν και ανα]στας ω
χετο και εφαυλι]σεν
c. 6 ll. lost.

κον μου ον ωμο
σα αβρααμ τω πα
4 τρι σου σοι και πλη
θυνω το σπερμα
σου ως τους αστε
ρας του ουρανου
και δωσω τω σπερ
ματι σου πασαν τη
γην ταυτην και
ενευλογηθησον
ται εν τω σπερμα
τι σου παντα τα ε
5 θυη της γης ανθ ω[ν
υπηκουσεν αβρα
αμ ο πατηρ σου τη[ς
εμης φωνης κα[ι
εφυλαξεν παντα
τα προσταγματα
μου και τας εντο
λας μου και τα δι
καιω]ματα μου κα[ι
6 τα νομι]μα μου κ[α
τωκησε]ν δε ισα[κ
2 ll. lost.

fol. 19^r. Col. 1. top of col.
νε

XXVI.

7 περι ρεβεκκας της
γυναικος αυτου και
ειπεν αδελφη μου
εστιν εφοβηθη
γαρ ειπειν γυνη
μου εστιν μη πο
τε αποκτεινωσιν
αυτον περι ρεβεκ
κας οι ανθρωποι
του τοπου οτι ω
ραια τη οψει γη
8 εγενετο δε πολυ
χρονιος εκει παρα
κυψας δε αβειμε
λεγ ο βασιλευς δια
της θυριδος ειδεν
του ισακ παιζον

Col. 2. top of col.

XXVI.

2 ωφθη δε αυτω κε
και ειπεν μη κατα
βης εις αιγυπτον
κατοικησον δε εν
τη γη η αν σοι ειπω
3 και παροικει εν τη
γη ταυτη και εσο
μαι μετα σου και ευ
λογησω σε σοι γαρ
και τω σπερματι
σου δωσω πασαν
την γην ταυτην
και στησω τον ορ

XXVI. 3 τον] σου* τον^ο

τα μετα ρεβεκκας
της γυναικος αυ
9 του εκαλεσεν δε
αβειμελεχ τον ι
σακ και ειπεν αυ
τω αρα γε γυνη σου
εστιν τι οτι ειπας
αδελφη μου εστι
ειπεν δε αυτω ι
σακ ειπα γαρ μη
ποτε αποθανω
10 δι αυ[την ειπεν δε
αυτω αβειμελεχ
τι τουτο εποιησας
ημιν μεικρου ε
κοιμηθη τις του
γενους μου μετα
της γυναικος σου
και επιγγα[γες αν
εφ ημας [αγνοιαν
c. 3 ll. lost

Col. 2. top of col.

XXVI.

11 του ανθρωπου [τουτο
η της γυναικος αυ[του
θανατω ενοχος ε[σται
12 εσπειρεν δε ισακ [εν
τη γη εκεινη και ευ
ρεν εν τω ενιαυτω ε
κεινω εκατοστευου
σαν κρειθην ευλογη
13 σεν δε αυτον ο κες και
υψωθη ο ανθρωπος
και προβαινων μει
ζων εγεινετο εως
ου μεγας εγενετο
14 σφιδρα εγενετο δε
> αυτω κτηνη προβα
των και κτηνη βιων
και γεωργια πολλα
εζηλωσαν δε αυτον
15 οι φυλειστιειμ και π[αν
τα τα φρεατα α ωρυ
ξαν οι παιδες του π[α

XXVI. 21 εχ(θρια) εφ* εχ^c

τρος αυτου ενεφ[ρα
ξαν αυτα οι φυ[λιστι
ειμ και επλη[σαν αυ
16 τα γης ειπε[ν δε αβι
μελεχ προ[ς ισακ α
πελθε αφ [ημων ο
τι δυνα[τωτερος η
μων [εγενου σφο
δρα[και απηλθεν ε
κε[ιθεν ισακ
c. 7 ll. lost.

fol. 20^r. Col. 1. top of col.

νζ

XXVI.

18 ενεφ[ραξαν αυτα οι φυ
λισ[τιειμ μετα το απο
θ]χνειν αβραχαμ τον
π]ατερα αυτου και επω
νομασεν αυτοις ονο
ματα κατα τα ονομα
τα ονομασεν ο πα
19 τηρ αυτου ωρυξαν δε
οι παιδες ισακ εν τη
φαραγγι γεραρων και
ευραν εκει φρεαρ ι
20 δατος ζωντος και ε
μαχεσαντο οι ποιμαν
νες γεραρων μετα
των ποιμενων ισακ
φασκοντες εαυτων
ειναι το υδωρ και ε
καλεσεν το ονομα
τ]ου φρεατος αδικια
ηδι]κησαν γαρ αυτον
21 απα[ρας δε εκειθεν
ωρυξ]εν φρεαρ ετε
ρον ε]κρεινοντο δε
και περ]ι εκεινου και
επωνο]μασεν το ο
νομα αυτ]ου εχθρια
22 απαρας δε ε]κειθεν ω
ρυξεν φρεαρ ετερον
και ουκ εμαχε[σαντο
περι αυτου και επ]ω
c. 10 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXVI.

24 του πατρος σου μη
φοβου μετα σου
γαρ ειμι και ευλογη
κα σε και πληθυνω
το σπερμα σου δια
αβρααμ τον πατερα
25 σου και ωκοδομη
σεν εκει θυσιαστη
ριον και επεκαλε
σατο το ονομα κυ
και επηξεν εκει
την σκηνην αυτου
ωρυξαν δε εκει οι
παιδες ισακ εν τη
φαραγγι γεραρων
26 φρεαρ και αβειμε
λεχ επορευθη προς
αυτον απο γεραρ [ω
και χοζαθ ο νυμ
φαγωγος αυτου και
φιχολ ο αρχιστρα
τηγος της δυναμε
27 ως αυτου και ειπε
αυτοις ισακ ινα ετι
ηλθετε προς εμε
υμεις δε εμεισησα
τε με και απεστει
λατε με αφ υμων
28 και ει [παν ιδοντ
ες εωρ [ακαμε]ν οτι
ην κε μετα σου και
ειπομεν γενεσθω
αρα] ανα μεσον η
·μων] Και αγα με
σον σου] Και διαθη
σομεθα δια]θηκη
3 ll. lost.

fol. 20v. Col. 1. top of col.

νη

XXVI.

29 λυξαμεθα και ον
τροπον εχρησαμε
θα σοι καλως και εξ

πεστειλαμεν σε με
τ ειρηνης και νυν
συ ευλογητος υπο
30 κυ και εποιησεν αυ
τοις δοχην και εφα
31 γον και επιον και α
νασταντες το πρω
ι αμοσαν ανθρω
πος τω πλησιον και
εξαπεστειλεν αυ
τους ισακ και απω
χοντο απ αυτου
μετα σωτηριας
32 εγενετο δε εν τη γη
μερα εκεινη και
παραγενομενοι οι
παιδες ισακ απηγ
γειλαν αυτω περι
του φρεατος ου ω
ρυξαν και ειπαν ου
χ ευρομεν υδωρ
33 και εκαλεσεν αυτο
ορκος δια τουτο ε
καλεσεν το ονομα
τη πολει φρεαρ ορ
κου εφας της σημε
34 ρον ημερας ην δε
ησαυ μ ετων και ε
λαβεν γυναικα
ουδειν την θυ[γα
τερα βαιηλ τ[ου χετ
ταιου κα[ι την μα
σεμη[αθ θυγατερα
c. 3 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXVII.

1 μετα το γηρασαι [σακ
και ημβλυνθησα [ν οι
οφθαλμοι αυτου τ[ου
οραν και εκαλεσεν η
σαν τον θιον αυτου τ[ον
πρεσβυτερον και ει
πεν αυτω θιε και ειπ [ε
2 ιδου εγω ειπεν δε ι
σακ ιδου εγω γεγγηρα

κα καὶ οὐ γεινωσκω
τὴν ημεραν τῆς τε
3 λευτῆς μου νῦν οὐν
λαβε τὸ σκευός σου
τὴν τε φαρετραν καὶ
τὸ τοξόν καὶ εξελθε
εις τὸ πεδιον καὶ θη
4 ρευσον μοι θηραν καὶ
ποιησον μοι εδεσμόν
τα ως φιλω εγω καὶ ε
νεγκε μοι ἵνα [φαγω
οπως ευλογη [ση σε
η ψυχη μου [πριν απο
5 θανειν ρε [βεκκα δε
γηκουσεγ [λαλουντος
ἴσακ προς ησαν τον υ
ἱον αυτου επορευθη
δε ησα[ν εις το πεδιον
θη[ρευσαι θηραν τω
6 πα[τρι αυτου ρεβεκκα
c. 9 ll. lost.

12 νη̄ρ λειος μη ποτε
ψη̄λ] αφηση με ο πατη
και εσ] ομαι εναντιον
αυτου] ως καταφρο
νων κ] αι επαξω επ ε
μαυτον] καταραν και
13 ουκ ευλογια] ν ειπεν
δε αυτω η μη] τηρ αυ
του επ εμε η κ] αταρα
c. 8 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXVII.

ΙΣ αυτου και λαβου
σα ρεβεκκα την στο
ληγη ησαν του θιου
αυτης του πρεσβυ
τερου την καληγη
ηη γη παρ αυτη εν
τω οικω και ενε
δυσεν ιακωβ τον
θιου αυτης τον

16 νεωτερον και τα
δερματα των ερι
φων περιεθηκε
επι τους βραχειο

17 χρήματα και
εδώκεν τα εδεσμά
τα και τους αρτουρά-
ους εποιησεν επι-
τάς γειολας Ἰακώβ

18 του θίου αυτής καὶ
εισγνεγκεν τῷ
πατρὶ αυτοῦ καὶ
ειπεν πατέρε βούτη

εἰπεν ιδ]ου εγώ
τις ει συ] τεκνον
19 καὶ ειπεν ἵακωβ
τῷ πατρῷ εγώ γ

σαν ο πρωτόκος
σου πεποιηκα κα
θι ελαλησας μοι
αναστατως καθισον
και φαγετης θη

fol. 21^v. Col. 1. top of col.

90

XXVII.

7 γων ευ]λογησω σε εν
αντι]ον κυ προ του α
8 ποθ]ανειν με νυν ου
υιε] ακουσον μου καθα
9 εγ]ω σοι εντελλομαι και
πο]ρευθεις εις τα προ
βα]τα λαβε μοι εκειθε
δυ]ο εριφους απαλους
κ]αι καλους και ποιη
σ]ω αυτους εδεσματα
τ]ω πατρι σου ως φιλει
10 και εισοισεις τω πατρι
σου και φαγεται ο πως
ευλογηση σε ο πατηρ
σου προ του αποθανει
II αυτον ειπεν δε Ιακωβ
προς ρεβεκκαν την
μ]ητερα αυτου εστιν
ησαυ ο αδελφος μου
αληρη δασυς εγω δε α

ρας μου οπ]ως ευ
λογηση με η] ψυχη
3 ll. lost.

fol. 21^r. Col. 1. top of col.
XXVII.

20 δε ειπεν ο παρεδω
κεν κ[ε]ς ο θ[ε]ς σου εν
21 αντιον μου ειπεν
δε ισακ τω ιακωβ
εγγισον μοι και ψη
λαφησω σε τεκνον
ει συ ει ο θιος μου
22 ησαν γ ου γγισε
δε ιακωβ προς ι
σακ τον πατερα αυ
του και εψηλαφη
σεν αυτον και ειπε
η φωνη φωνη ι
ακωβ αι δε χειρες
23 χειρες ησαν και ου
κ επεγνω αυτον
ησαν γαρ αι χειρες
αυτου ως αι χειρες
ησαν του αδελφου
αυτου δασειαι και
ηυλογησεν αυτον
24 και ειπεν συ ει ο θ
ιος μου ησαν ο δ[ε]
25 ειπεν εγω κ[αι ει
πεν προ[σαγαγε] μοι
και φαγο[μαι απο
της θηρα[ς σου τ]ε
κνον ιν[α ευλογ]η
ση σε η ψ[υχη μο]υ
και προ[σηνεγκε]γ
αυτω και [εφαγεν
και εισηγ[εγκεν αυ
τω οινογ [και επι
26 εγ και ειπεν αυτω
ισακ ο [πατηρ αυτου
εγγ[ισον μοι και φι
4 ll. lost.

XXVII. 30 ε(ξηλθεν) α* ε^c(νια)

Col. 2. top of col.
XXVII.

27 αυτου και ευ[λογησεν
αυτον και ειπε[ν ιδου
οσμη του υιου μ[ου ως οσ
μη αγρου πληρο[υς ον
28 ευλογησεν κ[ε]ς κα[ι δω
η σοι ο θ[ε]ς απο της δ[ρο
σου του ουρανου [και
απο της πιοτητο[ς της
γης και πληθος σε[ιτου
29 και οινου και δουλ[ει
σατωσαν σοι εθνη [και
προσκυνησουσιν [σοι
αρχοντες και γεινο[ν
κ[ε]ς του αδελφου σου
και προσκυνησουσ[ε
σε θιοι του πατρος σ[ου
ο καταρωμενος σε
επικαταρος δ ευ[λο
γων σε ευλογημ[ενος
30 > και εγενετο μετα[το
παυσασθαι ισακ ευ[λο
γουντα τον ιακ[ωβ το
θιον αυτου κα[ι εγε
νετο οσον ε[ξηλ
θεν ιακωβ α[πο προ
σωπου ισα[κ του πα
τρος αυτ[ου και ησαν
ο αδελφ[ος αυτου ηλ
θεν απ[ο της θηρας
c. 10 ll. lost.

fol. 22^r. Col. 1. top of col.
XXVII.

32 συ ο δε ε]ιπεν εγω ειμι
ο θιος σ]ου ο πρωτοτο
33 κος ησ]αν εξεστη δε ι
σα[κ εκστασιν μεγαλη
σφ]οδρα και ειπεν τις
ου]ν ο θηρευσας μοι
θ]ηραν και εισενεγκω
μο]ι και εφαγον απο
πα]ντων προ του σε
ει]σελθειν και ευλογη

σα] αυτον και ευλογη
μενος εστω·
34 ε]γενετο δε ηνικα η
κ]ουσεν ησαν τα ρημα
τ]α ισακ του πατρος αυ
τ]ου και ανεβοησεν
φωνην μεγαλην πι
κραν σφιδρα και ειπε
ευλογησον δη καμε
35 πατερ ειπεν δε αυτῳ
ε]λθων ο αδελφος σου
μ]ετα δολου ελαβεν
36 τ]ην ευλογιαν σου και
ει] πεν δικαιως εκλη
θη] το ονομα αυτου
ιακ]ωβ επτερνικεν
γαρ με] ηδη δευτερον
τουτο τ]α τε πρωτο
τοκεια μο]υ ειληφεν
και νυν ειλ]ηφεν τη
ευλογιαν μου] και ει
c. 8 ll. lost.

Col. 2. top of col.
XXVII.

37 ποιηκα] [αυ]το]υ οι
κετας σειτω και οι
νω εστηρισα αυτο
σοι δε τι ποιησω τε
38 κνον ειπεν δε η
σκυ προς τον πα
τερα αυτου μη ευ
λογια μικ σοι εστιν
πατερ ευλογησον
δη καμε πατερ·
> κατανυχθεντος
δε ισακ ανεβοησε
φωνην ησαν και
39 > εκλαυσεν αποκρι
θεις δε ισακ ο πατηρ
αυτου ειπεν αυτω
ιδου απο της πιο
τητος της γης ε
σται γι κατοικησις
σου και απο της δρο
σου του ουρανου

XXVII. 45 του²⁰] του* σου^{c(via)}

40 αγωθεν και επι
τη μαχαιρα σου ζη
ση και τω αδελφω
σ[ου δουλευ]σεις ε
σ[ται δε ηνικα αν
κ[αθελης και εκλυ
σ[ης τον ζυγον αυ
τ[ου

c. 10 ll. lost.

fol. 22v. Col. 1. top of col.
XXVII.

41 νω ι]χ[κωβ] τον αδελ
42 φον μου απηγγε
λη δε ρεβεκκα τα ρη
ματα ησαν του υιου
αυτης του πρεσβυ
τερου και πεμψασα
εκαλεσεν ιακωβ το
υιον αυτης τον νε
ωτερον και ειπεν
αυτω ιδου ησαν ο α
δελφος σου απει
λει σοι του αποκτει
43 ναι σε νυν ουν τε
κνον ακουσον μου
της φωνης και ανα
στας αποδραθι εις
μεσο ποταμιαν
προς λαβαν τον α
δελφον μου εις
44 χαρραν και οικησο
μετ αυτου γημερας
45 τινας εως του [α] πο
στρεψαι τον θυμον
του και την οργην
του αδε[λ]φ[ο]υ σου
απο σου και επι]λα
θηται]

c. 11 ll. lost.

Col. 2. top of col.
XXVII.

46 γυναικα απ[ο των θυ
γκτερων τη[ς γης του

XXVIII. 1 της ἵνα μοι ζῆν προσκαλεσαμενος δε [ισακ τον Ἰακωβ ευλογήσεν αυτον και ενετει[λα το αυτω λεγων ο[υ λημψη γυναικα εκ τω[ν θυγατερων χαν[αν 2 αναστας δε αποδρ[αθι εις την μεσοποτα[μι αν εις τον οικον βαθουηλ του πατρος τ[ης μητρος σου και λαβ[ε εκειθεν σεαυτω γ[υ ναικα εκ των θυγ[ατερων λαβαν του αδε[λ φου της μητρος σου 3 ο δε θ[ης μου ευλογη σαι σε και αυξησαι σ[ε και πληθυναι σε κ[αι εση εις συναγωγ[ας 4 εθνων και δωη [σοι την ευλογιαν φ[ιρα αμ του πατρο[ς μου σοι και τω σπε[ρματι σου μετα σ[ε κληρονο μησαι τ[ην γην της παροικησεως σου

c. 8 ll. lost.

fol. 23^v. Col. 1. top of col.

XXVIII.

5, 6 ιακ]ωβ και ησαν ειδεν δε] ησαν οτι ηυλογησε[σ]ακ τον Ἰακωβ και απ]ωχετο εις την μεσοποταμιαν συριας λαβειν εαυτω εκειθεν γυναικα εν τω ευλογειν αυτον και ενετειλατο αυτω λεγων ου λημψη γυναικα απο των θυγατερων 7 χαναν και ηκουσε[ιακωβ του πατρος και της μητρος αυτου και επορευθη εις τη

XXVIII. 4 δωη] δοιη*(vid) δωη^c

8 μεσοποταμιαν και ειδεν ησαν οτι πονηραι εισιν αι θυγατερες χαναν εναντιον ισακ του πατρος αυτου και επορευθη η σακ προς ισμαηλ και ε]λαβεν την μαελ εθ θυγατερα ισμαηλ] του θεου αβρααμ αδε]λφην ναθαιωθ προς τ]αις γυναικειν 10 αυτου γ]υναικα και εξηλθεν] ιακωβ απο του φρ]εατος του ορκου και επ]ο[ρε]υθη]

c. 7 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXVIII.

11 κεφαλης αυτου και εκοιμηθη εν τω τ[οι 12 πω εκεινω και ενυπνιασθη και ιδου κλειμαξ εστηριγμενη εν τη γη ης η κεφαλη αφικνειτο εις τον ουρανον και οι αγγελοι του θυ αναι βαινον και κατεβαινον επ αυτης ο δε κυριος επεστηρικτο επ αυτης και ει πεντεγω κες ο θ[ης αβρααμ του πατρος σου και ο θ[ης ισακ μηφοβου η γη εφ ης συ καθευδεις επ αυτης σοι δωσω αυτην και τω σπερματι σου και εσται το σπερμα σου ως η αιμος της γης και πλατυνθησεται ε[πι] θαλασσαν και επι λιβα και βορ

ρα]ν και ανατολας
και ε]νευλογηθη
σον]ται εν σοι πα[σ
αι αι] φ[υλακι
c. 7 ll. lost.

fol. 23^r. Col. 1. top of col.
XXVIII.

15 . . . τα]υτην
οτι ου μη σε ενκα
ταλει πω εως του
ποιησαι με οσα ελα
16 ληγα σοι και εξηγερ
θη ιακωβ εκ του ου
πνου αυτου και ει
πεν οτι εστιν κς
εν τω τοπω του
τω εγω δε ουκ ηδει
17 και εφοβηθη και ει
πεν ως φοβερος
ο τοπος ουτος ου
κ εστιν τουτο αλ
λη οικος θυ και αυ
τη γη πυλη του ου
18 ρανου και ανεστη
ιακωβ το πρωι και
ελαβεν τον λιθον
ον υπεθηκεν ε
και προς κεφαλης
αυτου και εστησε
αυτον στηλην και
επεχεεν ελαιον
επι το ακρον αυ
19 της και εκαλ[ε]σεν
ιακωβ το ονομ[α
του τοπου εκει[ν]ου
οι]κος θυ και [ουλα]μ
.λους ην ον[ομα
τη]η πολει το π[ροτ]ε
ρ]ογ
c. 7 ll. lost.

XXVIII. 19(ουλαμ). (λους)] the vertical line may be read
as ι or reconstructed as γ(H). μ(M) and ν(N) appear to be
out of the question since there is no trace of a diagonal
stroke. On the preceding line μ is clear from the papyrus
though not from the plate.

22 αυτας] αυτας* αυτα^o

Col. 2. top of col.

XXVIII.

20, 21 βαλεσθαι και απ[οστρε
ψη με μετα σωτ[ηρι
ας εις τον οικον τ[ου
πατρος μου και εσ[ται
22 κς μοι εις θυ και ο λ[ι
θος ουτος δη εστη
σα στηλην εσται μοι
οικος θυ και παντω
ων εαν μοι δως δε
κατην αποδεκατω

XXIX. 1 σω αυτας σοι και εξ

ρας ιακωβ τους πο
δας επορευθη εις γη
ανατολων προς λα
βαν θιον βαθουηλ
του συρου αδελφον
ρεβεκκας μητρος ι
2 ακωβ και ησαν ορα
και ιδου φρεαρ εν τω
πεδιω ησαν δε εκει
τρια ποιμνια προβα
των αναπαυομεν[α
επ αυτου εκ γαρ του
φρεατος εκεινου [ε
ποτιζον τα ποιμνια
λιθος δε γη με[γας ε
πι τω στοματ[ι του
3 φρεατος [και συνη
γοντο ε[κει παντα
τα ποιμ[νια

c. 8 ll. lost.

fol. 24^r. Col. 1. top of col.

ξε

XXIX.

4 δε α]υτοις ιακωβ αδελ
φοι ποθεν εστε θμεις
οι] δε ειπαν εκ χαρραν
5 ε]σμεν ειπεν δε αυτοις
γεινωσκετε λαβαν
τον θιον ναχωρ οι δε
ειπαν γεινωσκομē

6 ειπεν δε αυτοις ουγιαι
νει οι δε ειπαν ουγιαι
νει και ίδου ραχηλ η θυ
γατηρ αυτου ηρχετο
μετα των προβατων
7 και ειπεν ιακωβ ετι
εστιν ημερα πολλη
ουπω αρα συναχθη
ναι τα κτηνη ποτισα
τες τα προβατα απελ
8 θοντες βοσκετε οι
δε ειπαν ου δυνησο
μεθα εως του συνα
χθηναι παντας τους
ποιμενας ινα απο
κ]υλιωσιν τον λιθον
απ]ο του στοματος
του] φρεατος και πο
τιου] μεν τα προβατα
9 ετι αυτο]ου λαλουντος
αυτοις κ]αι ίδου ραχηλ
η θυγατηρ] λαβανηρ
χετο μετα τ]ων προ
c. 9 ll. lost.

Col. 2. top of col.
XXIX.

10 τον λιθον απο το]υ
στοματος του φρε
ατος και εποτισεν τα
προβατα λαβανη του
αδελφου της μη
11 τρος αυτου και εφι
λησεν ιακωβ την ρα
χηλ και βοησας τη
φωνη αυτου εκλαυ
12 σεν και ανηγγειλε
τη ραχηλ οτι αδελ
φος του πατρος αυ
της εστιν και οτι ου
ιος ρεβεκκας εστι
και δραμουντα απηγ

XXIX. 16 ονομα¹⁰ - και] om.* add.^o
19 ανδρι ετερω] ετερω ανδρι* ανδρι ετερω^o

γειλεν τω πατρι αυ
της κατα τα ρηματα
13 ταυτα εγενετο δε
> ως ηκουσεν λαβα
το ονομα ιακωβ
του ουιου της αδε[λ
φης αυτου εδραμε
εις συναντησιν
αυτου και περιλα
βωγ [α]υτον εφιλη
σ[εν κ]αι εισηγαγε[ν
χ[υτο]ν εις τον οι
κ[ον αυ]του και δ[ιη
γ[ησατο] τιω λαβα[ν
c. 10 ll. lost.

fol. 24^v. Col. 1. top of col.

XXIX. [ονομα τ]η μειζονι λειχ και Τ

15 ει ου δουλευσεις
μοι δωρεαν και α
παγγειλον μοι τις
ο μισθος σου εστι:
16 τω δε λαβανησαν
ψδυο θυγατερες ψο
νομα τη νεωτερα
17 ραχηλ οι δε οι οφθαλ
μοι λειας ασθενεις
ραχηλ δε καλη τω
ειδει και αραια τη ο
18 ψει ηγαπησεν δε
ιακωβ την ραχηλ
και ειπεν δουλευ
σω σοι επτα ετη
περι ραχηλ της θυ
γατρος σου της νε
19 ωτερας ειπεν δε
αυτω λαβαν βελ
τειον δουντι με
σοι αυτην η δου
ναι με αυτην [[ετε]]
[[ρω]] ανδρι ετερω
οικησον [ου]ν με
20 τ εμου Και [ε]δο[υ
λευσεν ιακ[ωβ π]ε

ρι ρα [χηλ] επ [τα ετη
και ησχν ε [ναντιο]γ
c. 9 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXIX.

22 συνηγαγεν δε [λαβαν
παντας τους ανδ [ρας
του το που και επ [οιη
23 σεν γαμον και εγε [νε
το εσπερα και λαβων
> λαβαν λειαν την θυ
γατερα αυτου εισηγα
γεν αυτην προς ία
24 κωβ εδωκεν δε λαβα
λεια τη θυγατρι αυτο [υ
ζελφαν την παιδισ [κη
αυτου αυτη παιδισ [κη
25 εγενετο δε πρωι κα [ι
> ίδου ην λεια ειπεν
> δε ίακωβ τω λαβαν τ [ι
τουτο εποιησας ου
περι ραχηλ εδουλευ
σα σοι και ίνα τι παρε
26 λογισω με ειπεν δε
λαβαν ουκ εστιν ου
τως εν τω το πω ημ [ω
δουναι την νεωτ [ε
ραν πριν η την [πρεσ
27 βυτεραν συντ [ελε
σον ουν τα ε [βδομα
ταυτης και δ [ωσω σοι
και ταυτη [ν αντι της
εργασιας [ης εργα
παρ ε]μο [ι
c. 8 ll. lost.

fol. 25^v. Col. 1. top of col.

XXIX.

29 τη] θυγατρι αυτου βαλ
λα]ν την παιδισκην
α]υτου αυτη παιδισκη
30 κ]αι εισηλθεν ίακωβ
προς ραχηλ ηγαπησε
δε ραχηλ μαλλον η λει
αν και εδουλευσεν
αυτω επτα ετη ετερα

XXIX. 29 (κυ)τη] τω* τη^c

31 > ίδων δε ο κς οτι μει
σειται λεια ηνοιξεν
την μητραν αυτης
ραχηλ δε ην στειρα

32 και συνελαβεν λεια
και ετεκεν υιον τω
ιακωβ εκαλεσεν δε
το ονομα αυτου ρου
βην λεγουσα διοτι ει
δεν μου ο κς την τα
πεινωσιν νυν με
αγαπησει δ ανηρ μου
33 και συνελαβεν πα
λιν λεια και ετεκεν
υ]ιον δευτερον τω ι
ακω]β και ειπεν οτι η
κουσ]εν ο κς οτι μει
σουμαι] και προσεδω
κεν μοι] και τουτον
εκαλεσε]γ δε το ονο
μα αυτου σ]υμεων
c. 10 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXIX.

35 ειπεν νυν ετι του
το εξομολογησο
μαι κω δια τουτο ε
καλεσεν το ονομα
αυτου ιουδαν και
εστη του τικτειν
XXX. 1 ίδουσα δε ραχηλ οτι
ου τετοκεν τω ία
κωβ εζηλωσεν ρα
χηλ την αδελφην
αυτης και ειπεν τω
ιακωβ δος μοι τε
κνα ει δε μη τελευ
2 τησω εγω εθυμω
θη δε ίακωβ τη ρα
χηλ και ειπεν μη
αντι θυ εγω ειμι
ος εστερεσεν σε
3 καρπον κοιλιας ει
πεν δε αυτω ίδου
η παιδισκη μου βαλ

λα εισελθε προς αυ
την και τεξεται ε
πι] των γονατων
μους και τεκνοποι
η[σ]ομαι και εγω ε
4 ξ[αυτης] και εδωκε
α[υτω] βαλλαν την
παιδισ]κηγα αυτης
c. 8 ll. lost.

fol. 25^r. Col. 1. top of col.

ξη

XXX.

6 της φωνης μου και
εδωκεν μοι υιον
δια τουτο εκαλεσε
το ονομα αυτου δα
7 και συνελαβεν βαλ
λα ετι η παιδισκη
ραχηλ και ετεκεν
υιον δευτερον τω
8 ιακωβ και ειπεν σου
ελαβετο μοι ο θς
και συνανεστρα
φην τη αδελφη μου
και εδυνασθην και
εκαλεσεν το ονο
μα αυτου νεφθα
9 λειν ειδεν δε λειχ
οτι εστη του τικτει
και ελαβεν ζελφα
την παιδισκην αυ
της και εδωκεν αυ
την τω ιακωβ γυ
10 ναικα συνελαβεν
δε ζελφα η παι[δισ]κη
λειας και ετεκ[ε]γ
11 τω ιακωβ υιον [κ]αι
ειπεν λεια τη [τ]η
χη και επωνο[μ]α
σεν το ονο[μα] αυ
12 του γαδ κα[ι συνε]λα
βεν]
c. 9 ll. lost.

Col. 2.

XXX.

14 ρουβην εν ημε[ραις

θερισμου πυρω[ν
και ευρεν μηλα μ[αν
δραγορου εν τω αγ[ρω
και ηνεγκεν αυτα
προς λειαν την μη
τερα αυτου ειπεν δε
ραχηλ λεια τη αδελφη
αυτης δος μοι των
μανδραγορων του
15 υιου σου ειπεν δε λε[ι
α ουχ ικανον σοι ατι
ελαβες τον ανδρα μ[ου
μη και τους μανδρα
γορας του υιου μου
λημψη ειπεν δε ρα
χηλ ουχ ουτως κοι
μηθητω μετα σου
την νυκτα ταυτην
αντι των μανδρα
γορων του υιου σο[ν
16 εισηλθεν δε εξ[αγρου
ιακωβ εσπερα[ς και
εξηλθεν λεια [εις συν
αντησιν αυτ[ω και ει
πεν προς ε[με εισε
λευση σημ[ερον με
μισθωμ[αι γαρ σε
c. 9 ll. lost.

fol. 26^r. Col. 1. top of col.

ξθ

XXX.

18 κεν] μοι ο θς τον μι
σθο]ν μου ανθ ου ε
δ]ωκα την παιδισκην
μου τω ανδρι μου
κ]αι εκαλεσεν το ονο
μα αυτου ισσαχαρ δ
19 εστιν μισθος και σου
ελαβεν ετι λεια και ε
τεκεν υιον εκτον
20 τω ιακωβ και ειπεν
λεια δεδωρηται ο θς
μοι δωρον καλον εν
τω νυν καιρω αιρε
τιει με ο ανηρ μου

ετεκον γαρ αυτω $\ddot{\eta}$
ους εξ και εκαλεσεν
το ονομα αυτου ζ
21 βουλων και μετα
τουτο ετεκεν θυ
γατερα και εκαλεσεν
το ονομα αυτης δει
22 ν] χ εμνησθη δε ο $\bar{\theta}$
τη] ζ ραχηλ και επηκου
σεν αυ] τ ης ο $\bar{\theta}$ και α
νεωξε] γ αυτης την
c. 12 ll. lost.

Col. 2. top of col.
XXX.

25 στειλον με $\ddot{\eta}$ να α
πελθω εις τον το
πον μου και εις
26 την γην μου απο
δος τας γυναικας
μου και τα παιδι
α περι ων δεδου
λευκα σοι $\ddot{\eta}$ να απελ
θω συ γαρ γεινω
σκεις την δουλει
αν $\dot{\eta}$ ην δεδουλευ
27 κα σοι ειπεν δε αυ
τω λαβαν ει ευρδ
χαριν εναντιον
σου οιωνισαμην
αν ευλογησεν γαρ
με ο $\bar{\theta}$ τη ση εισο
28 δω διαστειλον
τον μισθον σου
π] ρ ος με και δωσω
29 ειπεν δε αυτω ζ
κωβ συ γεινωσκεις
α δεδουλευκα σοι
και] οσα γη κτηνη
30 σο] ν μετ εμοι μι
κρα] γ[αρ] γη οσφ σοι
γη εναγγιτιον ε
c. 10 ll. lost.

XXX. 36 (ημε)ρων] ρων* ριων^c. Perhaps the copyist
meant to correct (τ)ρων > (τ)ριων.

fol. 26^v. Col. 1. top of col.

XXX.

31 τουτο παλιν ποιμα
νω τα προβατα σου
32 και φυλαξω παρελ
θατω τα προβατα
σου σημερον και
διαχωρισεν εκει
θεν παν προβατο
φαιον εν τοις αρ
νασιν και παν δια
λευκον και ραντον
εν ταις αιξιν εσται
33 μοι δ μισθος και ε
πακουσεται μοι
η δικαιοσυνη μου
εν τη ημερα τη αυ
ριον οτι εστιν ο
μισθος μου ενω
πιον σου παν δ [α]ν
μη η ραντον και
διαλευκον εν τ[α]ις
αιξιν και φαιον
εν τοις αρνασιν
κεκλεμμενον ε
34 σται παρ εμο[ι ει
πεν δε αυτω [λαβ]η
εστω κατα το [ρη
35 μα σου κα[ι διεστ]ει
λ]ηγ [εν τη ημερα] ε
c. 10 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXX.

35, 36 των $\ddot{\eta}$ ιων αυτ[ου και
απεστησεν οδ[ον τρι
ων ημερων ανα [με
σον αυτων και αν[α
μεσον ιακωβ ιακω[β
δε εποιμαινεν τα
προβατα λαβαν τα $\ddot{\eta}$
37 πολειφθεντα ελαβε
δε αυτω ιακωβ ραβδο

στυρακινην χλωρᾶ
και καρυνην και πλ[α
τανου και ελεπισεν
αυτας ἵακωβ λεπισμ[α
τα λευκα περισυρας
το χλωρον εφαινετ[ο
δε επι τας ραβδους το
λευκον ο ελεπισεν
38 ποικιλον και παρεθη
κεν τας ραβδους ας
ελεπισεν εν ταις λη
νοις των ποτιστη[ρι
ων του θδατος ἵνα
ως αν ελθωσιν τα [προ
βατα πιειν εν[ωπιον
των ραβδωγ [ελθον
των αυ[των εις το πιειν
c. 12 II. lost.

fol. 27^v. Col. 1. top of col.
XXX.

40 και δι]εχωρισεν αυτω
ποι]μνια καθ εαυτον
και] ουκ εμειξεν αυτα
ει]ς τα προβατα λαβαν
41 ε]γενετο δε εν τω και
ρω εκεινω ω ενεκισ
σησεν τα προβατα εν
γαστρι λαμβανοντα
εθηκεν ἵακωβ τας
ραβδους εναντιον
των προβατων εν
ταις ληνοις του εν
κισσησαι αυτα και τας
42 ραβδους γηνικα δε ε
τεκεν τα προβατα
ουκ ετιθει εγενετο
δε τα ασημα του λαβα
τα δε επισημα του ἵα
43 κωβ και επλουτησε
ο ανθρωπος σφοδρα
σφοδρα και εγενον
το αυτω κτηνη πολ
λα και βοες και παιδες
κ]αι παιδισκαι και καμη

XXXI. 1 λοι] και ονοι ηκουσε
δε ιακ]ωβ τα ρημ[ατα
των υ]ιων λαβα[ν λεγον
c. 11 II. lost.

Col. 2. top of col.
XXXI.

3 αποστρεφου εις
την γην του πατρος
σου και εις την γε
νεαν σου και εσο
4 μαι μετα σου απο
στειλας δε ἵακωβ ε
καλεσεν λειαν και
ραχηλ εις το πεδιδ
5 ου τα ποιμνια και
ειπεν αυταις ορω
εγω το προσωπο
του πατρος υμων
οτι ουκ εστιν προ[ς
εμου ως εχθες κα[ι
τριτην ημεραν ο
δε θ[η]ς του πατρος
μου ην μετ εμου
6 και αυται δε οιδατ[ε
οτι εν] παση [τη ι]σχυ
ι μου] δεδουλευκ[α
7 τω π]ατρι υμων [ο
δε πατ]η[ρ] υμων π
αρεκ]ρουσατο μ[ε
και γλλαξε]ν τον
c. 13 II. lost.

fol. 27^r. Col. 1. top of col.
XXXI.

9 νη του πατρος υ
μων και εδωκεν
10 μοι αυτα και εγε
γενετο γηνικα ενε
κισσων τα προβα
τα και ειδον τοις
οφθαλμοις μου
αυτα εν τω υπνω
και ιδου οι τραγοι
και οι κρειοι ανα
βαινοντες ησαν

επι τα προβατα και
τας αιγας διαλευκοι
και ποικιλοι και
σποδοειδεις ραν
II τοι και ειπεν μοι
ο αγγελος του θυ
καθ υπνον ιακωβ
εγω δε ειπον τι ε
12 στ [ιν] και ειπ [εν α]να
βλεψον τοι [ειφθ]αλ
μοις σου κα [ι] ιδε
τους τραχγους και
τους κρειους ανα
βαιν [οντας]

c. 14 ll. lost.

Col. 2. top of col.
XXXI.

13 ως σου και εσο [μαι] με
14 τα σου και αποκριθει
σαι λεια και ραχηλ [ειπα
αυτω μη εστιν ημι [ιν
ετι μερις η κληρογο
μια εν τω οικω του
15 πατρος ημων ουχ φ [ει
αι αλλοτριαι λελογισ
μεθα αυτω πεπρακε [ν
γαρ ημας και κατεφα
γεν καταβρωσει το
16 αργυριον ημων παν
τα τον πλουτον και
την δοξαν ην αφει
λετο ο θις του πατρος
ημων ημειν εσται
και τοις τεκνοις ημ [ω
νυν ουν οσα ειρηκε [ν
17 σοι ο θις σου ποιει α
ναστας δε ιακωβ ελα
βεν τας γυναικας αυ
του και τα παιδια αυ
του και ανεβιβασε [ν
αυτα επι τας καμ [ηλους
18 και α]πηγαγεν [παντα
τα υπαρχ]ον [τα αυτου
c. 12 ll. lost.

fol. 28^r. Col. 1. top of col.
XXXI.

20 ψεν διειακωβ λαβαν
τοιγ συρον του μη α
ναγγειλαι αυτω οτι
21 α]ποδιδρασκει και α
πεδρα αυτος και τα αυ
του παντα και διεβη
τον ποταμον και ωρ
μησεν εις το ορος γα
22 λ]ααδ ανηγγελη δε λα
βαν τω συρω τη γημε
ρα τη τριτη οτι απε
23 δρα ιακωβ και παρα
λαβων παντας τους
αδελφους αυτου με
θ εαυτου κατεδιωξε
οπισω αυτου οδον
ημερων επτα και κα
τελαβεν αυτον εν
24 τ]ω ορει γαλααδ· γλαθε
δε ο θις προς λαβαν το
συρον καθ υπνον
τ]ην νυκτα και ειπε
α]υτω φυλαξαι σεαυ
τ]ον μη ποτε λαλησης
με]τα [ιακωβ πο]γηρα
25 και κατελαβεν] λαβαν
τον ιακω]β ιακωβ δ[ε
επηξεν τ]ην σκηνην
c. 11 ll. lost.

Col. 2. top of col.
XXXI.

27 και ει ανηγγειλ [ας
μοι εξαπεστειλ [α
αν σε μετ ευφρο
συνης και μετα
μουσικων τυμ
πανων και κιθα
28 ρας και ουκ ηξιω
θην καταφιλησαι
τα παιδια μου και
τας θυγατερας νυν
δε αφρονως επρα

29 ξας και νυν έσχυει
η χει[ρ] μου κακοποι
ησαι σε ο δε θ[ε]ς του
πατρος σου εχθες
ειπεν προς με λε
γων φυλαξαι σεαυ
τ[ον] μη ποτε λαλη
σ[ης μ]ετα ίακωβ [πο
30 γ[ηρα] νυν ουν π[ε
πορε]υσαι επιθυ
μια] γαρ επεθυ
μησα]ς απελθειν
εις τον] οικον [του
πατρος] σου [ινα τι
c. 13 ll. lost.

fol. 28v. Col. 1. top of col.
XXXI.

32 ι]ακωβ παρ ω αν ευ
ρ]ης τους θεους σου
ου ζησεται εναν
τιον των αδελφω
ημων ουκ ηδει δε
ιακωβ οτι ραχηλ η
γυνη αυτου εκλε
33 ψεν αυτους εισελ
θων δε λαβανη
ρευνησεν τον οι
κον λειας και ουχ ευ
ρεν και εξη[λθ]εν
εκ του οικου λειας
και γρευνησεν
τον οικον ίακωβ
και ουχ ευρ[ε]ν και
εις τογ οικ[ον των
δ]υο παιδισκ[ων] και
ουχ] ευρεν ε[ισ
ηλθεν] δε και ε[ις τον
οικ]ον τον [ραχηλ
34 ρα]χηλ δε ελ[αβεν
τα ει]δωλα [και
c. 12 ll. lost.

Col. 2. top of col.
XXXI.

35 και ουχ ευρε[ν τα ειδω

36 λα ωργισθη δει[ακωβ
και εμαχεσατο τ[ω λα
βαν και αποκριθει[ς
ειπεν ίακωβ τω λα
βαν τι το αδικημα μ[ου
και τι το αμαρτημα
μου οτι κατεδιωξα[ς
37 ο πισω μου και οτι η
ρευνηκας παντα τα
σκευη μου τι ευρε[ς
απο παντων των
σκευων του οικου
σου θες αδε ενωπι
ον των αδελφων σ[ου
και των αδελφων μ[ου
και ελεγχατωσαν αγ[α
μεσον των δυο γημ[ων
38 ταυτα μοι εικοσι ετ[η
εγω ειμι μετα σου τ[α
προβατα σου και αι [αι
γες σου ουκ ητεκ[νω
θησαν κρει[ου]ς]ς τ[ων
προβατων [σου ου
39 κατε]φαγον [θηρια
c. 11 ll. lost.

fol. 29v. Col. 1. top of col.
XXXI.

41 μου ταυτα] μοι εικοσι
ετ[η α εποιησα εγω εν
τ]η οικια σου δεκατεσ
σ]αρα ετη εδουλευσα
σοι αντι των θυγατε
ρων σου και εξ ετη εν
τοις προβατοις σου
και παρελογισω τον
μισθον μου δεκα α
42 μνας ει μη ο θ[ε]ς του
πατρος μου αβρααμ
ην μοι και ο φοβος
ησακ νυν αν κενον
με εξαπεστειλας τη
ταπεινωσιν μου και
τον πονον των χει
ρων μου ειδεν ο θ[ε]
και γλεγχεν σε εχθες

43 αποκριθεις δε λαβαν
ειπεν τω ιακωβ αι θυ
γ]ατερες θυγατερες
μου και οι θιοι θιοι
μ]ου και τα κτηνη κτη
νη μο]υ και παντα α
συ ορας ε]μα εστιν
και των θυγα]τερων
c. 12 ll. lost.

53 επι κακια ο θς αβρα
αμ και ο θς ναγωρ
κρινει ανα με[σο]γ
54 ημων και ωμ[ο
σεν ιακωβ κατ[α
του φοβου το[υ π]χ
c. 21 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXXI.

44, 45 εμου και σου λαβ[ων
δε ιακωβ λιθον εστη
σεν αυτον στηλην
46 ειπεν δε ιακωβ τοις
αδελφοις αυτου συλ
λεγετε λιθους και
συνελεξαν λιθους
και εποιησαν βου
νον και εφαγον και
επιον εκει επι τον
βουνον και ειπεν
αυτω λαβαν ο βου
νος ουτος μαρτυ
ρ[ει αν]α μεσον εμου
κ[α]ι σου σημερον
47 ηχι εκαλεσεν αυ
τ[ο]ν λαβαν βουν[ος
c. 19 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXXII.

1 θυ παρεμβ[ε]λ[ηκει
αν και συνηγητησ[αν
αυτω οι αγγελοι το[υ θυ
2 ειπεν δε ιακωβ γη[ι
κα ειδεν αυτους παρ[ει
βολη θυ αυτη και εκα
λεσεν το ονομα του
τοπου εκεινου παρε[μ
3 βολαι απεστειλεν δε
ιακωβ αγγελους ειμ
προσθεν αυτου προς
ησαν τον αδελφον αυ
του εις γην σηειρ ει[ς
4 χωραν εδωμ και εν[ε
τειλατο αυτοις λεγ[ων
ουτως ερειτε ήφ κυ
ριω μου ησαν θυτως
λεγει ο παις σου ιακωβ
μετα λαβαν παρ[ωκη
σα και εχρονισα εως
5 του νυν και εγενο[ν
το μοι βοες και ον[οι
και προβατα και πα[ι
δες και παιδισκαι κ[αι
απεστειλα αναγγ[ειλαι
τω κυριω μ[ου ησαν
ινα] ευρη ο [παις σου
χαριν] εναγ[τιον σου
c. 11 ll. lost.

fol. 29^r. Col. 1. top of col.

XXXI.

50 τα πεινωσεις τας
θυγατερας μου
ει λημψη γυναικα
επι ταις θυγατρα
σιν μου ορα ουθεις
μεθ ημων εστιν

52 εαν τε γαρ εγω μη
διαβω προς σε μη
δε συ διαβης προς
με τον βουνον
τουτον και την
στηλην ταυτην

fol. 30^r. Col. 1. top of col.

XXXII.

7 διειλ]εν τον λαον τον
μετ] αυτου και τους βο
ας] και τα προβατα εις

8 δυο παρεμβολας και
ειπεν ιακωβ εαν ελ
θη ησαν εις παρεμβο
λην μιαν και εκκο
ψη αυτην και εσται
η παρεμβολη η δεν
τερα εις το σωζεσθαι
9 ειπεν δε ιακωβ ο θ
του πατρος μου α
β]ραχαμ και ο θς του
τοι πατ[ρος μου] ισακ
ο] θς ο ειπα[ς μοι απο
τρεχε εις τ[ην γην
της γενεσ[εως σου
10 και ευ σε ποιησω ι
κανουσαι μ[οι απο
πασης δικα[ιοσυνης
και απο πασ[ης αλη
θειας ης ε[ποιησας
τ]ω παιδ[ι σου
c. 13 ll. lost.

fol. 30v. Col. 1. top of col.
XXXII.

16, 17 μηνς και ενετει
λατο τω πρωτω
λεγων εαν σοι συ
αντηση ησαν ο α
δελφος μου και
ερωτα σε λεγων
τινος ει και που
πορευη και τινος
τα προπορευο
μενα ταυτα εμ
18 προσθεν σου ε
ρεις του παιδος
σ]ου ιακωβ δωρα
απεσταλκεν τω
κυριω ησαν κ[αι] ι
δου αυτος οπ[ισω
19 ημων και εγ[ε
τ]ειλα[το τω πρω
τ]ω κα[ι τω δευτε
ρω] κα[ι τω τριτω
c. 15 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXXII.

12 σε ποιησω και θ[η
σω το σπερμα σ[ου
ως την αμμον
της θαλασσης η
ουκ αριθμηθησε
ται απο του πλη
13 θους και εκοιμη
θη εκει την νυ
κτα εκεινην και
ελαβεν ων εφε
ρεν δωρα και εξα
πεστειλεν ησαν
τω αδελφω αυ
14 του αιγας διακο
σ[ι]ας τραγους εικο
σι] προβατα διακο
σι]α κρειους εικο
15 σι καμηλ]ους θ[η
λαζουσας] και τ[α
παιδια αυτω]γ τρια
c. 15 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXXII.

20 πορευομενο[ις αυ
του και μετα τ[ου
το οψομαι το πρ[ο
σωπον αυτου ισω[ς
γαρ προσδεξεται το
21 προσωπον μου κα[ι
προεπορευετο τα
δωρα κατα προσω
πον αυτου αυτος
δε εκοιμηθη την
νυκτα εκεινην ε
22 τη παρεμβολη αν[α
στας δε την νυκτ[α
εκει[νην] ελαβεν
τας δυο γ]υναικας
και τας] δυο παιδι
σκας κ]αι τα ενδεκ[α
παιδια] αυτου και
διεβη τη]ν διαβασιν

XXXII. 8 (ει)π(εν)] δ*(νιδ) πε

23 του ια]βοκ και ελα
βεν αν]τους και δι[ε
βη τον χειμαρρ]ου[ν
και διεβιβ]ασεν
c. 12 ll. lost.

fol. 31^v. Col. 1. top of col.
XXXII.

25 ει]γ αυτον μετ αυ >
26 τ]ου και ειπεν αυτω
αποστειλον με ανε
βη γαρ ο ορθρος ο δε
ειπεν ου μη σε απο
στειλω ει μη με εν
27 λογγησης ειπεν δε
αυτω τι ονομα σου
28 ο δε ειπεν ιακωβ ει
πεν δε αυτω ου κλη
θησεται ετι το ονο
μα σου ιακωβ αλλα
ισραηλ εσται σου το
ονομα οτι [ε]νισχυ
σας μεταξ 0[υ] και με
τα ανθρωπ[ω]γ δυνα
29 τος ηρωτη[σ]εν δε
ιακωβ κ[αι ει]πεν
αναγγειλο[ν] μοι το
ονομα σου [οτ]ι ενι
σχυσας [και ειπεν]
γα τι του[το]
c. 14 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXXII.

32 νεκεν τουτο[ν ου
μη φαγωσιν οι υ[ι
οι ισραηλ το νευ
ρον ο εναρκηση
ο εστιν επι του
πλατους του μη
ρου εως της ημε
ρας ταυτης οτι η
ψυχα του πλατους
του μηρου ιακωβ
του νευρου και ε
XXXIII. 5 ο δε ειπεν] om.* add.^o

XXXIII. 1 ναρκησεν αναβλε
ψας δε ιακωβ ειδε
και ιδου ησαν ο α
δελφος αυτου ερ
χομενος και ο αγ
δρες μετ αυτου
και επιδιειλεν
ιακωβ τα παιδια ε
π]ι λειαν και ραχη[λ
και τ]ας δυο παιδ[ισ
2 κας κ]αι εποιη[σεν
c. 14 ll. lost.

fol. 31^r. Col. 1. top of col.

XXXIII.

4 εδ]ραμεν ησαν εις
συναντησιν αυτω
και περιλαβων αυ
τον εφιλησεν και
προσεπεσεν επι
το]ν τραχηλον αυ
του και εκλαυσαν
5 αμφοτερος και α
ναβλεψας ειδεν
τας γυναικας και
τα παιδια και ει
πεν τι ταυτα σοι
ο δε] ειπεν εστιν¹ τα παιδια
οις ηλεησεν ο 0[υ
6 τον παιδα σου και
προσγιγγισαν αι
παιδισκαι και τα
τεκνα αυτων κα[ι
προσεκυνησαν
7 και προσγιγγισε
λεια και τα τεκυ[α
και προσεκ[υνη
c. 15 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXXIII.

10 ει ευρον χαριν ε[ναν
τιον σου δεξαι τ[α
δωρα δια των εμω[ν

χειρων ενεκεν του
του ειδον το προσω
πον σου ως αν τις
ιδοι προσωπον θυ
και ευδοκησεις με
II λαβε τας ευδογιας
μου ας ηγεγκα σοι
οτι ηλεγησεν με ο θεος
και εστιν μοι παν
τα και εβιασατο αυ
12 τον και ξλαβεν και
ειπεν [α]παραντες
πορευσομεθα επ ε[ν]
13 θειαγ [ε]ιπεν δε αυ
τω ο [κ]υριος μου γε[ν]
νωσ[κε]ι οτι τα παιδια
αι μο[ν] παλωτερα
και τα προβατα και
αι βοες λοχ]ευονται
επ εμε εση ο[ν]υ [κατα
c. 14 ll. lost.

18 εκεινου σ[κηνα]ι κ[αι
ηλθεν ιακωβος εις σα
λημ πολιν [σικιμων
η εστιν εγ [γη χανα
α]γοτε [ηλθεν εκ της
c. 14 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXXIV.

1 ας ήν ετεκεν [τω
ιακωβ καταμαθε[ν
τας θυγατερας τω[ν
2 ενγχωριων και ει
δεν αυτην συχεμ
ο θιος εμμωρο ο χο[ρ
ραιος ο αρχων της
γης και λαβων αυ
την εκοιμηθη με
τ αυτης και ετα[π]ει
3 νωσεν αυτην και
προσεσχεν τη ψυ
χη δεινας της θυ
γατρος ιακωβ και
ηγαπησεν την παρ
θενον και ελαλη
σεν κατα την δια
νοιαν της παρθε
4 νου αυτης ειπεν
δε συχεμ προς [εμ
μω]ρ τον πατρ[ερα αυ
του] λεγων λ[αβε
μοι] την πα[ιδα ταυ
την] εις γυ[ναικα
5 ιακωβ δε [ηκουσε
c. 14 ll. lost.

fol. 32^r. Col. 1. top of col.

πα

XXXIII.

14 ον] μου εις σηειρ
15 ει] πεν δε ησαν κατα
λειψω μετα σου απο
του λαου του μετε
μου ο δε ειπεν ήνα
τι τουτο ήκανον ο
τι ευρον χαριν ενα
16 τιον σου κε απεστρε
ψεν δε ησαν εν τη
ημερα εκεινη εις
την οδον αμητου εις
17 σηειρ και ι[ακ]ωβ απη
ρεν εις τας [σκηνας
και εποιησ[εν] εαυτω
εκει οικια[ς κα]ι τοις
κτηνεσι[ν αυ]του ε
ποιησεν [σκηνας
δια τουτο [εκαλ]εσε
το ονομα[του] το που

fol. 32^v. Col. 1. top of col.

πβ

XXXIV.

7 ηλθον εκ του πε
διου ως δε ηκου
σαν κατενυγησαν
οι ανδρες και λυπη
ρον γη αυτοις σφο
δρα οτι ασχημον
εποιησεν εν ισρα

ηλ συχεμ κοιμη
θεις μετα της θυ
γατρος ιακωβ και
>ουχ ουτως εσται
8 και ελαλησεν αυ
τοις εμμωρ λεγω
συχεμ ο θιος μου
προειλετο τη ψυ
χη την θυγατερα
υμων δοτε αυτη
9 αυτω γυναικα επι
γαμβρευσασθε η
μιν τας θυγατρ
ρας] υμων δο[τε
ημιν και τας θιν
γατερας] ημων [λα
c. 14 ll. lost.

Col. 2. top of col.
XXXIV.

11 τιον υμων και [ο αν
ειπητε δωσομεν
12 πληθυνατε την φ[ερ
νην αυτης σφοδρα
και δωσω καθοτι ε
αν ειπητε μοι και
δωσετε μοι την
παιδια ταυτην εις
13 γυναικα απεκριθη
σαν δε οι θιοι ιακωβ
τω συ[χε]μ και τω εμ
μωρ [τω] πατρι αυτου
και μ[ετ]α δολου ελα
λησα[ν α]υτοις οτι ε
μεια[να]γ δειναν τη
14 αδελ[φην] αυτων και
ειπ[αν αυ]τοις συμε
ων [και λ]ευει οι αδελ
φο[ι δειν]ας θιοι λει
α]ς [ου δυν]ησομεθα
ποιησαι] το ρημα του
το δουνα]ι την αδελ
φην ημω]ν ανθρω
πω ος εχει ακ]ροβ[υσ
c. 15 ll. lost.

XXXIV. 14 (συμ)ε(ων)η* ε^ο

fol. 33v. Col. 1. top of col.
XXXIV.

16 σωμ]εν παρ θυμιν και
εσ]ομεθα ως γενος
17 ε]γ εαν δε μη εισακου
σ]ητε ημων του πε
ριτεμεσθαι τας θυ
γατερας ημων λαβο
τες απελευσομεθα
18 και ηρεσαν οι λογοι
εναντιον εμμωρ
και εναντιον συχεμ
του θιου εμμωρ
19 και ουκ εχρογισεν
ο νεανισκος ποιη
σαι το ρημα [το]γιτο
ενεκειτο γα[ρ τ]η θυ
γατρι ιακω[β αυτ]ος
δε ην ενδ[οξοτ]α
τος παντω[ν τω]ν
εν τω οικω [του πα
20 τρος αυτου [ηλθεν
δε εμμωρ [και συ
χεμ ο θιος [αυτου προς
την πυληγ [της πο
λ]εως αγ[των και ελα
λησ]αγ [προς τους
c. 14 ll. lost.

Col. 2. top of col.
XXXIV.

21 ημων δωσομεγ
22 αυτοις μονον ε
τουτω ομοιωθη
σονται ημειν οι
ανθρωποι ουτοι
του οικειν μεθη
μων ωστε ειναι
λαχον ενα εν τω πε
ριτεμεσθαι ημω
παν αρσενικον κα
θα [αυ]τοι περιτε
23 μηγηνται και τα
κτηγη αυτων και
τα [υ]παρχοντα αυ
των και τα τετρα

ποδα ουχ γημων
εσται μονον εν
τουτω ομοιω[θω
μεν αυτοις κα[ι οι
κη]σουσιν εν η[μιν
24 και] εισηκουσαν [ειμ
μωρ] και συχεμ [του
υιου αυ]του π[αντες
c. 14 ll. lost.

fol. 33^r. Col. 1. top of col.
XXXIV.

25 μαχαιραν αυτου
και εισηλθον εις
την πολιν ασφα
λως και απεκτει
ναν παν αρσενι
26 κον τον τε εμ
μωρ και συχεμ
τον υιον αυτου
απεκτειναν εν
στοματι μαχαι
ρας κ[αι] ελαβ[ον] τη
δεινιαν εκ τ[ο]υ οι
κου συχεμ [κ]αι ε
27 ξηλθον οι δε υι
οι ιακωβ εισηλθο
επι τους τραυμα
τιας και διηρπα
σαν την πολιν εν
η ε]μιαναν δειγκ
την αδελφην αυ
28 τ]ων και τα προ[βα
τ]α αυτων κα[ι τους
β]οας αυτων [και
το]υς ονο[υς αυτων
οσα] τε γην [εν τη πο
c. 14 ll. lost.

Col. 2. top of col.
XXXIV.

30 ποιηκατε ωσ[τε πο
νηρον με ειναι [πα
σι τοις κατοικουσ[ιν
την γην εν τε τοι[ς
χαγαναιοις και το[ις

φερεζαιοις εγω δε
ολιγοστος ειμι εν α
ριθμω και συναχθε
τες επ εμε συνκο
ψουσιν με και εκτρι
βη εκτριβησομαι ε
γω και ο οικος μου
31 οι δ[ε ε]παν αλλ ωσει
πορ[ν]η χρησονται
τη [αδε]λφη γημων

XXXV. 1 ει[πεν δ]ε ο θ[η] προς τ
ακωβ] αναστας ανα
βηθι ει]ς τον τοπον
βαιθη]λ και οικει ε
κει και π]οιησον εκει
θυσιασ]τηριον τω
θ[η] τω οφ]θεντι σ[οι
εν τω αποδ]ιδρα[σ
c. 13 ll. lost.

fol. 34^r. Col. 1. top of col.
πε

XXXV.
3 μεν] εις βαιθηλ και ποι
ησω] μεν εκει θυσια
στ]ηριον τω θ[η] τω ε
π]ακουσαντι μοι εν
γημερα θλειψεως ος
ην μετ εμου και διε
σωσεν με εν τη οδω
4 η επορευθην και ε
δωκαν τω ιακωβ τους
θεους τους αλλοτρι
ους οι γησαν εν ταις
χερσιν αυτων και τα
ενωτια τα εγ τοις ω
σιν αυτων κ[αι] κατε
κρυψεν αυτ[α ιακ]ωβ
ϋπο την τερ[εβ]ινθ
την εν σικι[μ]οις και
απωλεσεν α[υ]τα εω[ς
της σημερο[ν]ημ[ε
5 ρας και εξηρ[εν ισρα
ηλ εκ σικιμ[ων και ε
γενετο φ[οβος θ[η
ε]πι τας [πολεις τας

κυ]κλω [αυτων και
c. 15 ll. lost

Col. 2. top of col.
XXXV.

7 δρασκειν αυτο[ν
απο προσωπου η
σαυ του αδελφου
8 αυτου απεθανεν
δε δεββωρα η τρο
φοις ρεβεκκας και
τωτερον βαιθηλ
υπο την βαλανδ
και εκαλεσεν το
ονομα αυτης βα
λανος πενθους
9 >ωφθη δε ο θις ιακωβ
ετι εν λουζα οτε
π]α[ρ] εγενετο εκ
με]σοποταμιας
της] συριας και ευ
λογ]ησεν αυτον ο
10 θις και ειπεν αυτω
ο θις τ]ο ονομα σου
ου κ]ληθησεται ι
ακωβ ε]τι αλλα ισρα
ηλ εσται] το ονο
11 μα σου ειπε] γ δ[ε
c. 14 ll. lost.

fol. 34v. Col. 1. top of col.
XXXV.

12,13 τ]αυτην ανεβη δε
ο θις εκ του τοπου
δυ ελαλησεν με
14 τ αυτου και εστησε
ιακωβ στηλην εν
τω τοπω ου ελα
λησεν μετ αυτου
στηλην λιθινην
και εσπεισεν επ αυ
την σπονδην
και επεχεεν επ αυ
15 την ελαιον και ε
καλεσεν ιακωβ
το ονομα του το

που εν ω ελα]λη
σεν μετ αυτο[υ ο
16 θις εκει βαιθη[λ α
παρας δε εκ β[αιθηλ
επηξεν τη[ν σκη
νην αυτου [επε
κεινα του πυ[ργου
γαδερ εγε[νετο
δε ηνι[κα γργισε
c. 15 ll. lost.

Col. 2. top of col.
XXXV.

18 αυτου θιος ο [δυνης
μου ο δε πατη[ρ εκ
λεσεν αυτον βε[νια
19 μειν απεθανεν δ[ε
ραχηλ και εταφη εγ
τη οδω εφραθα αυ
τη εστιν βαιθηλεεμ
20 και εστησεν ιακωβ
στηλην επι του μηνη
μειου αυτης αυτη
εστιν στηλη μηνη
μειου ραχηλ εως της
21 ημε[ρα]ς ταυτης εγε
γε[το] δε ηνικα κατω
κησ[εν] ισραηλ εν τη
γη ε[κει]νη επορευ
θη ρο[υ]βην και εκοι
μηθ[η] μετα βαλλας
της πα]λλακης του
πατρος] αυτου ιακωβ
και ηκου]σεν ισραηλ
και πονη]ρον εφ[α
νη εναντι]ον αυ
22 του ησαν δ]ε υ[ιοι
c. 14 ll. lost.

fol. 35v. Col. 1. top of col.
XXXV.

26 οι ιακ]ωβ οι εγενο
το αυτ]ω εν μεσο
ποτ]αμια της συριας
27 ηλ]θεν δε ιακωβ προς
ισ]ακ τον πατ[ε]ρα αυ

το]υ εις πολιν μαμ
βρ]η του πεδιου αυ
τ]η εστιν χεβρων
εν] γη χαναν δυ παρ
ωκησεν αβρααμ
28 και ισακ εγενοντο
δε αι ημεραι ισακ ας
29 εζησεν ετη ρπ και
εκλιπων απεθανε
και προσετεθη π[ρος
το γενος αυτου [πρεσ
βυτερος και πληρη[ς
ημερων και εθ[α
ψαν αυτον ησαν [και
ισακωβ οι υιοι αυτ[ου
XXXVI. 1 αυτ]αι δε αι γενεσ[εις
ησα]υ αυτος ε[στιν
c. 16 ll. lost.

Col. 2. top of col.
XXXVI.

4 σεμμαθ ετε[κεν
5 τον ιεπουδ κ[αι
τον ιεγλωμ κ[αι
τον κορε δυτοι
υιοι ησαν οι εγε
νοντο αυτω εν
6 γη χαναν ελαβε
δε ησαν τας γυναι
κας αυ]του και τους
υιους κ]αι τας θυ
γ[ατερας] και παντα
τ[α σω]ματα του οι
κ[ου α]υτου και πα
τα τα υπαρ]χοντα
και παντα] τα κτη
νη και πα]ντα οσα
εκτησατο] και οσα
περιεποιη]σατο
εν γη χανα]ν κ[αι
επορευθη] εκ γης
χαναν α] πο προ
σωπου ια]κωβ του
αδελφου α]υτου
c. 13 ll. lost.

fol. 35^r. Col. 1. top of col.
XXXVI.

9 σεις] ησαν πατρος
εδ]ωμ εν τω ορει
10 σ]ηειρ και ταυτα τα
ονοματα των υι
ων ησαν ελειφας
υιος αδας γυναι
κος ησαν και ρα
γουηλ υιος βασεμ
μαθ γυναικος η
11 σαν εγενο[ντο
δε υιοι ελ[ιφας θαι
μαν ωμ[αν και σω
φαρ γοθο[μ και] κε
12 νεζ θαμν[α δε η]γ
παλλακη [ελιφα]ς
του υι[ου ησαν και ε
τεκεν [τω ελιφας
τον α[μαληκ ου
τοι υι[οι αδας γυ
13 ναικ[ος ησαν ου
τοι δ[ε υιοι ραγου
ηλ ν[αχομ ζαρε
σομαι [και μοζε
ουτοι [ησαν υιοι
β[α]σεμ[μαθ
c. 13 ll. lost.

Col. 2. top of col.
XXXVI.

15 γεμων ω[μαρ ηγε
16 μων σωφαρ [ηγε
μων γοθομ [ηγε
μων κενεζ η[γε
μων αμαληκ ου[τοι
ηγεμονες ελειφ[ας
εν γη ιουδαια ουτ[οι
17 υιοι αδας και ουτο[ι
υιοι ραγουηλ υιο[υ η
σαν γηγεμων ναχ[οθ
ηγεμων ζαρεδ ηγε
μων σομε ηγεμω
μοζε ουτοι ηγεμο
νες ραγουηλ εν γη

ε]δωμ ουτοις θιοις βα
σε]μμαθ γυναικος
18 η]σαυ ουτοις δε θιοις
ελειβαμας γυναικος
η]σαυ ηγεμων ιε
.]ουηλη ηγεμων ιε
γ]λομη ηγεμων κορε
ο]υτοις ηγεμονες ε
19 λι]βαμας ουτοις [υιοι
ησαυ] κ[αι] ουτοις η[γε
c. 15 ll. lost.

δωμ προ του βα
σιλευσαι βασιλε
32 α εν ισραηλ και ε
βασιλευσεν εν ε
δωμ βαλλακ θιοις
β]αιωρ και ονο
μα τη πολει αν
του δενναβα
33 α] πεθανεν δε βα
λ]ακ και εβασιλευ
σ]εν αντ αυτου ι
ωβαβ θιοις ζαρα
34 εκ βοσορρας απε
θανεν δ]ε ιωβαβ
και εβασιλ]ευσεν
αντ αυτο]υ ασομ
εκ της γη]ς θαιμα
35 νων απεθ]ανε
c. 15 ll. lost.

fol. 36^r. Col. 1. top of col.

XXXVI.

22 αδελφη] δε λωταν
23 θαμ]γα ουτοις δε [υι
οι] σωβαλ γολω
και] μαναχαθ και γαι
β]ηλ σωφαρ και ω
24 γαμ και ουτοις θιοις
σ]εβεγων αιε και
ωναν ουτος εστι
ο ανας δε ευρεν
τον αιδμειν εν τη
ερημω οτε ενεμε
τα υποζυγια σεβε
γων του πατρος αν
25 του ουτοις δε θιοις α
> να δαισων κα[ι] ελει
βαμα θυγατη[ρ α]να
26 ουτοις δε θιοις δ[αισ]ω
αμαδα και σαβ[ια
και ασβακ κα[ι] ειε
27 θραμ και χαρ[ραν ου
τοις δε θιοις σα[χρ βα
λα]μ και ζο[υκαμ
και ε]ωυκ[αμ και ου
28 καν] ου[τοι δε θιοι
c. 12 ll. lost.

fol. 36^v. Col. 1. top of col.

XXXVI.

37 σαουλ εκ] ρωω
βωθ] γης παρα
38 ποταμον απε
θανεν δε σαουλ
και εβασιλευσεγ
αντ αυτου βαλ
λαεννων θιοις
39 αχωβωρ απεθα
νεν δε βαλλαγ
νων θιοις αχω
βωρ και εβασιλευ
σεν αντ αυτου
αδαθ θιοις βαρα[θ
και ονομα τη πο
λει αυτου φογωρ
ονομα δε τη γ[υ
ναικι αυτου μ[ε
τεβεη[λ] θυ[γατηρ
ματ[ραειθ θιοι με
40 ζοο[β ταυτα τα ο
νομα[τα των ηγεμο
γων [ησαυ εν ταις
c. 16 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXXVI.

31 και ουτ[οι οι βασι
λεις οι βα[σιλευ
σαντες εν γη ε

Col. 2. top of col.

XXXVI.

43 ζαφω [ιν ουτοι
ηγεμο [νες ε
δωμ εν [ταις κα
τωκοδομημ [εναις
εν τη γη της κτ [η
σεως αυτων ου [τοι
ησαν πατηρ εδω [μ

XXXVII. 1 κατωκει δε ιακω [β
εν τη γη δυ παρω
κησεν ο πατηρ α [υ
του εν γη χανα [ν
2 αυται δε αι γενε
σεις ιακωβ ιωσηφ
δε ην ετων ιζ
ποιμανων τα
προ]βατα του πα
τρο]ος αυτου ων
ν]εος μετα των
υι]ων βαλλας και
μετ]α των υιων
ζελ]φας των γυ
ναικ]ων του πατ[ρος
αυτ]ου κατη[νεγ
c. 15 ll. lost.

διω και ανεστη το
εμον δραγμα και ωρ
θ]ωθη περιστραφε
τα] δε τα δραγματα
υμων] προσεκυνη
σαν]
c. 15 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXXVII.

9 τοι [ς αδελφοις αυ
του και [ει] π [εν
>ιδου ενυπνιασ[α
μην ενυπνιον
ετερον ωσπερ
ο ηλιος και η σελη
νη και ενδεκα α
στερες προσεκυ
10 νουν με και επε
τειμησεν αυτω
ο πατηρ αυτου και
ειπεν αυτω τι το
ενυπνιον τουτο
ο ενυπνιασθης
αρα γε [ελ]θοντες
ελευσομεθα εγω
και η μητηρ σου
και οι αδελφοι σου
προσκυνησαι σοι
II ε] πι την γην και ε
ζη]λωσαν αυτον
οι α]δελφοι αυτου
ο δε πατ]ηρ διετη
c. 15 ll. lost.

fol. 37^v. Col. 1. top of col.

XXXVII.

4 τησ] φιλει εκ πα
των] των υιων αυ
του] εμεισησαν αυ
το]ν οι αδελφοι και
ο]υκ εδυναντο λα
λ]ειν αυτω ουδεν ει
5 ρηνικον ενυπνι
ασθεις δε ιωσηφ εν
υπνιον απηγγει
λεν τοις αδελφοις
6 αυτου και ειπεν
αυτοις ακουσατε
του ενυπνιον του
του ου ενυπνιασθ
7 μην ωμην υμας
δεσμευειν δραγμα
τα εν μεσω τω πε

14 ειπεν δε αυτ]ω ισ
ραηλ πορευθ]εις
ιδε ε]ι υγιαινου
σι]ν οι αδελφοι σου
και τα προβατα και
απαγγειλον μοι
και απεστειλεν
αυτον εκ της κοι
λαδος χεβρων και
ηλθεν εις συγεμ

15 καὶ ευρεν αὐτον
ανθρωπος πλα
νωμενον εν τῳ
πεδιῳ γρωτησ[ε
δε αυτον ο ανθρω
16 πος τι ζητεις ο
δε ειπεν τους α
δελφους μου ζη
τω αναγγειλον
μοι που βοσκου
17 σιγ [ειπε]ν δε αυτω
ο φυθρωπος απ[η]ρ
κασιν εντευθ[εν
ηκουσα γ[αρ αυτων
λεγο[ντων πορευθω
c. II ll. lost.

fol. 38^r. Col. 1.
XXXVII. 24
25 νος υδωρ
ουκ ειχ]εν εκαθισαν
δε φαγ]ειν αρτον και
ανα]βλεψαντες τοις
οφ]θαλμοις ειδον
κ]αι ιδου οδοι ποροι
ισ]μαηλειται γραχον
το εκ γαλααδ και δι
καμηλοι αυτων ε
γεμον θυμιαμα
των και ρητεινης
και στακτης επο
ρευοντο δε καταγα
γειν εις αιγυπτον
26 ειπεν δε ιούδας
προς τους αδελφους
αυτου τι γρησιμο
εχαν αποκτεινω
μεν τον αδελφον
ημ]ων και κρυψω
μεν] το αιμα αυτου
27 δευτ]ε αποδωμε
θα κυ]τον τοις ισμ[α
ηλ]ιταις το[υτ]οις
c. 15 ll. lost.

Col. 2. top of col.

XXXVII.

19 τον αδελφ[ον αυτου
ιδου ο ενυπ[νιαστης
20 εκεινος ερχετ[αι νυν
ουν δευτε απο[κτει
νωμεν αυτον [και
ρειψωμεν αυτον ε[ις
ενα των λακκων κα[
ερουμεν θηριον [πο
νηρον κατεφαγεν
αυτον και οψομεθα
τι εσται τα ενυπνια
21 αυτου ακουσας δε
>ρουβην εξειλατο αυ
τον εκ των [χειρων
αυτων και ειπεν [ου
παταξ[ομεν αυτον
22 εις ψ[υχην ειπεν δε
>αυτοις ρουβην μη
εκχεητ[ε αιμα] εμ
βαλετε [αυτο]γ εις
το]γ [λακκο]γ τουτ[ον
τ]ον εν τη φρημ[ω
χ]ειρα δε μη επεγ[εγ
κη]τε αυτω οπω[ς
εξελη]ται α[υτον
c. II ll. lost.

Col. 2.
XXXVII.

28
σι χρυ[σ]φ[ν και κα
τηγαγον [τον ιω
σηφ εις αιγυ[πτον
29 ανεστρεψεν δ[ε
ρουβην επι τον
λακκον και ου
χ ευρεν τον ιω
σηφ εν τω λακκω
και διερρηξεν τα
30 ιματια αυτου και
απεστρεψεν προς
τους αδελφους
αυτου και ειπεν
το παιδαριον ου

κ] εστιν ὥδε που
π]ορευσομαι ετι
31 λα]βοντες δε τον
χι]τωνα τον ἦω
ση]φ εσφαξαν ε[ρι
φο]ν αιγ[ων και ε
μο]λυναν [τον χι
τω]να τω [αιματι
και] απ[εστειλαν
c. 13 ll. lost.

fol. 38v. Col. 1.
XXXVII.

33
θηρι]ον
ηρπασ]ε τον ἰωσηφ
34 διερ]ρηξεν δε ἵακωθ
τα] ιματια αυτου και ε
π]εθετο σακκον επι
την οσφυν αυτου
και επενθει τον υι
ον αυτου ημερας πολ
35 λας συνηχθησαν δε
> παντες οι υιοι αυτου
και αι θυγατερες και
ηλθον παρακαλεσαι
αυτον και ουκ ηθε
λεν παρακληθηναι
λεγων οτι καταβη
σομαι προς το [ν υ]ιδ
μου πενθων [ει]ς α
δου και εκλαυ[σε]ν
αυτον ο πατη[ρ αυτο]υ
36 οι δε μαδιην[αιοι
απεδον]το το [ν ιω
σηφ εις αιγ]υπτο [ν τω
πετεφρη τ]ω σπαδ[ον
τι φαραω] αρχιμ[αγει
c. 13 ll. lost.

Col. 2.

XXXVIII.

2
θεν πρ[ος αυτην

XXXVII. 30 ω]ω* + εγω°

3 και συλλαβ[θουσα ε
τεκεν υι[ο]γ[και ε
καλεσεν το ο[νο
4 μα αυτου ηρ [και
συλλαβθουσα ε[τι ε
τεκεν υιον κ[αι
εκαλεσεν το ον[ο
μα αυτου ουν[ν
5 και προσθεισα ε[τι
ετεκεν υιον και
εκαλεσεν το ον[ο
μα αυτου σηλωμ
αυτη δε ην εν χ[ασ
βει ηνικα ετεκ[εν
6 αυτους και ε[λα
βεν ιουδας γυ[ναι
κα ηρ τω πρω[το
τοκω αυτου η
7 ογομα θαμ[αρ εγε
νετο δε η[ρ πρω
τοτοκος ιουδα
πο[ν]ηρος εγ[αν
τ[ιον] κυ και [ι
c. 12 ll. lost.

fol. 39v. Col. 1.
XXXVIII.

9
χετο πρ]ος την γυ
ναικα] του αδελφου
αυτο]υ εξεχεεν επι
την] γην του μη δου
ναι] σπερμα τω αδελ
10 φ]ω αυτου πονηρο
δ]ε εφανη εναντισ
τ]ου θυ οτι εποιησε
τ]ουτο και εθανα
τ]ωσεν και τουτον
11 ε]ιπεν δε ιουδας θα
μ]αρ τη νυμφη αυ
τ]ου καθου χηρα εν
τ]ω οικω του πατρος
σ]ου εως μεγας γενη
τ]αι σηλων ο υιος μου
ει] πεν γαρ μηποτε α
πο]θανη και ουτος

ωσ] περ και οι αδελ
φοι] αυτου απελθου
σα δε] θαμαρ εκαθη
το εν τ]ω οικω τ[ου
12 πατρο]ς αυτης ε[πλ]η
θυνθ]ησαν δε αι [ημ]ε
c. 13 ll. lost.

ορμισκον και τον
ραβδον την εν τη
χειρι σου και εδω
κεν αυτη και εισ
ηλθεν προς αυτη
και εν γαστρι ελα
19 βεν εξ αυτου και α
ναστασα απηλθε
και περιειλετο
το θεριστρον αφ ε
αυτης και ενεδυ
σατο τα ίματια
της χηρευσεως
20 αυτης απεστε[ι
λεγ δε ιουδας [το]ν
εριφ]ον εν χε[ι
ρι του ποι]μεν[ος
c. 15 ll. lost.

Col. 2.

XXXVIII.

13
εις [θα]μ[να κειραι
τα προβατα [αυτου
14 και περιελομ[ενη
τα ίματια της χη
ρευσεως αυτης πε
ριεβαλετο θερι
στρω και εκαλλω
πισατο και εκαθι
σεν προς ταις πυ
λαις αυναν ή εστι
εν παροδω θαμνα
ειδεν γαρ οτι με
γας γεγονεν ση
λων αυτος δε ου
κ εδωκεν αυτην
15 αυτω γυναικα και
ιδων αυτην ήσυ
δ[α]ς εδοξεν αυτη
π]ορνην ειναι κα
τε] καλυψατο γαρ
το] προσωπ[ον] αυ
τη]ης κα[ι ουκ επε
γν]ω αυ[την
c. 15 ll. lost.

Col. 2.

XXXVIII.

22 και ειπ[εν ουχ ευρο
και οτι ανθρ[ω ποι οι
εκ του τοπου [λεγου
σιν μη ειναι π[ορνη
23 οδε ειπεν δε [ιου
δας εχετω αυτα [αλ
λα μη ποτε κατα[γε
λασθωμεν εγω [μεν
απεσταλκα τον ε[ρι
φον τουτον συ δ[ε
24 ουχ ευρηκας εγε
νετο δε μετα τρι
μηνον ανηγγε[λη
ιουδα λεγοντες [εκ
πεπορνευκεν [θα
μαρ η νυμφη σ[ου
και ιδου εν γαστ[ρι
εχει εκ πορνει[ας
ειπεν δε ιουδ[ας ε
ξαγαγετε αυτ[ην
κα]ι κατακαι[θη
25 τω α]γιτη δε αγο[με
c. 15 ll. lost.

fol. 39^r. Col. 1.

XXXVIII.

17, 18 λαι σε] ο δε ει[πε]ν
τιν]α τον αρραβω
να] σοι δωσω η δε
ειπεν τον δακτυ
λιον σου και τον

XXXVIII. 14 της] αυτης* της^c14 αφε] om.* add.^c24 (νο)μ(φη)] μ* ν^c sic

fol. 40^r. Col. 1.

XXXVIII.

26
 λωμ τω] υιω μου
 και ο]γ προσεθετο
 ετι τ]ου γνωναι αυ
 27 τη]ν εγενετο δε
 η]νικα ετικτεν και
 τη]δε ην διδυμα εν
 τ]η γαστρι αυτης
 28 εγενετο δε εν τω
 τικτειν αυτην δ
 έις προεζηνεγ
 κεν την χειρα λα
 β]ουσα δε η μαια ε
 δ]ησεν επι την χει
 ρ]α αυτου κοκκον
 λ]εγουσα δυτος ε
 ξε]λευσεται προ
 29 τε]ρος ως δε επι
 συν]ηγαγεν την
 χειρ]α ευθυς εξηλ
 θεν] ο αδελφος αυ
 του] γ δε ειπεγ τι
 διεκοπ]η δι[α σε
 c. 17 ll. lost.

τω και κατεστη[σε
 αυτ[ον] επι [της οι
 κιας α[υτου και
 π]αντα [οσα ην εδω
 κ]εν δι[α χειρος
 c. 13 ll. lost.

fol. 40^v. Col. 1.

XXXIX.

5
 οικ]ω και εγ [τω α
 δ γ]ρω και επ[ετρε
 ψεν παντα [οσα
 ην αυτω εις [χ]ει
 ρας ιωσηφ και ου
 κ ηδει των κατ αυ
 τον ουθεν πλη
 του αρτου ου γ
 σθεν αυτος και
 ην ιωσηφ κα
 λος τω ειδει και
 ωραιος τη οψει
 7 σφιδρα και [ε
 γενετο μ[ετα
 > τα ρηματα ταυ
 τα και επεβαλε
 η γυνη του κυ
 ριου αυτου τους
 οφθαλμους [αυ
 τ]ης επι ιωσηφ
 κ]αι ειπεγ αυτω
 κοιμη]θητι μ[ε
 8 τ εμου] ο δε ου[κ
 ηθελεν ει]πε[ν δε
 c. 9 ll. lost.

Col. 2.

XXXIX.

1 2 ll. evanidae
 οι κατηγ]αγον αυ
 2 τον εκει και ηγ
 κε] [μ]ετα ιω [σ]ηφ
 και η [ν ανη]ρ επι
 τ]υγχχων και
 > εγενετο εν τω
 οικω παρα τω κω
 3 τω αιγυπτιω η
 δε[ι δε] ο κυριος αυ
 του ο[τι] κε] [μετ] αυ
 του [κ]αι οσα αν ποι
 4 η κε] ευοδοι και ευ
 ρεν ιωσηφ χαριν
 ενα[ντ]ιον του
 κ]υριου αγιου ευ
 ηρεστησεν δε αυ

Col. 2.

XXXIX.

9
 ουδε υπε[ξηρηται
 ουθεν απ εμ[ου πλην
 σου δια το σε γ[υναι
 κα αυτου εινα[ι και
 πως ποιησω τ[ο ρη
 μα το πονηρον [του
 το και αμαρτησο

μαὶ εναντίον τοῦ
10 θύηνικα δε ελαλεῖ
τῷ ιωσηφ ημεραῖν
εξ ημερας καὶ οὐ
χ υπηκουεν αυτῆν
καθευδειν μετάου
της του συγγενεῖ
11 σθαι αυτη εγενή
θη δε τοιαυτη τις
ημερα εισηλθεῖν
ιωσηφ εις την οἰ
κιαν ποιειν τοῖς
εργα αυτοῦ καὶ
ουθεις] γην [εν τη
c. 15 ll. lost.

Col. 2.
XXXIX.

18
ηκουσεν οτι ο
ψιωσα την φω
νην μου καὶ ε
βοησα κατελι
πεν τα ἴματια
παρ εμοι καὶ ε
φυγεν καὶ εξηλ
19 θεν εξωτερε
νετο δε ως η
κουσεν ο κυ
ριος αυτου τα
ρηματα της γυ
ναικος αυτου
οσα ελαλησεν
προς αυτον λε
γουσα ουτως
εποιησεν μοι
ο παις σοι και
εθυμωθη

c. 19 ll. lost.

fol. 41^v. Col. 1.
XXXIX.

12
13 εξω εγενετο δε ως
ειδεν οτι κατελι
πεν τα ἴματια αυτου
εν ταις χερσιν αυτης
εφυγεν και εξηλθε
14 εξω εκαλεσεν δε
τους οντας εν τη
οικια και ειπεν αυ
τοις λεγουσα ιδετε
εισγαγεν ημιν
παιδα εβραιον εμ
παιζειν ημιν εισ
ηλθεν προς με λε
γων κοιμηθητι
μετ εμου και εβο
ησα φωνη μεγαλη
15 εν δε τω ακουσκι
αυτον την φωνή
μετου και εβοησα και
ταλιπων [τα ιματια
αυτου παρ εμοι
εφυγε]γ καὶ εξηλ
c. 15 ll. lost.

fol. 41^r. Col. 1.
XXXIX.

21 του αρχιδεσμοφυ
22 σμιοφυλακος καὶ
εδωκεν ο [αρχη]
δεσμοφυλακη
το δεσμωτηρι
ον δια χειρος ε
ωσηφ και παν
τας τους απη
γμενους οσοι
εν τω δεσμω
τηριω και παν
τα οσα ποιουστι
23 εκει ουκ γη ο
αρχιδεσμοφυ
λακη του δεσμω
τηριου γεινω
σκων δι αυτον
ουδεν παντα
γαρ ην δια χειρ
ος [ι]ωσηφ δια

το το]ν κ[ν] μετ αυ
c. 18 ll. lost.

Col. 2.

XL.

2
του επι τω [αρχοινο
χω και επι τ[ω αρχι
3 σιτοποιω και [εθε
το αυτους εν φ[υλα
κη παρα τω αρχι[μα
γειρω εις το δεσμ[ω
τηριον εις τον το
πον ου ιωσηφ απ[η
4 κτο εκει και συνε
στησεν ο αρχιδεσ
μωτης ιωσηφ αυ
τους και παρεστη
αυτοις ησαν δε η
μερας εν τη φυλ[α
5 κη και ειδον ενυ
πνια αμφοτεροι [ε
κατερος ενυπν[ιο
εγ μια νυκτι ο [ρα
σ[ις τ]ου ενυπν[ιου
αυτου ο] αρχοινο[χοος
και ο αρχισ[ιτοποιος
c. 14 ll. lost.

fol. 42^r. Col. 1.

XL.

7
σωπα υ]μων σκυθρω
8 πα ση]μερον οι δε
ειπ[χν αυτω ενυ
πνι]ον ειδαμεν και
ο] συγκρινων ου
κ] εστιν αυτο· ειπε
δε αυτοις ιωσηφ ου
χι δια του θυη διασκ
φησις αυτων εστι
διηγησασθε ουν
9 μοι και διηγησατο
ο αρχοινοχοος το
ε]νυπνιον αυτου
τ]ω ιωσηφ και ει

π]εν εν τω θηνω
μου] ην αμπελος
10 εν]αντιον εμου εν
δε] τη αμπελω τρεις
πυ]θμενες και αυ
τη] θαλλουσα ενηνο
χυια βλ]αστο[υς πε
c. 16 ll. lost.

Col. 2.

XL.

13
μν]ησθη[σεται φα
ρα]ω της αρχ[ης σου
και αποκατα[στη
σει σε επι την [αρ
χοινοχοιαν σ[ου
και δωσεις το πο
τηριον φαραω
εις την χειρα αυ
του κατα την αρ
χην σου την προ
τεραν ως ησθα
14 οινοχοων αλλα
μνησθητι μου
δια σεκυτου οταν
ευ σοι γενηται
και ποιησεις εγ
εμοι ελεος και
μνησθηση περι
εμ[ου πρ]ος φαρα[ω
c. 16 ll. lost.

fol. 42^v. Col. 1.

XL.

16 χ]ον
δριτ]ων αιρ[ειν] ε
πι τ]ης κεφαλη[ς
17 μ]ον εν δε τω κα
ν]ω τω επανω α
πο παντων των
γενων άν δ βα
σιλευς φαραω εσ
θιει εργον σιτο
ποιου και τα πε
τεινα του ουρα

νου κατησθιεν
αυτα απο του κα
νου του επι της
18 κεφαλης μου α
> ποκριθεις δε ιω
σηφ ειπεν αυτω
αυτη ή συγκρισις
αυτου τα τρεις κα
να τρεις ημεραι
c. 17 ll. lost.

λας τω ειδει και τας
ε]κλεκτας ηγερθη
5 δ]ε φαραω και ενυ
πνιασθη το δευτε
ρον και ιδου ζ στα
χ]υες ανεβαινον
ε]ν πυθμενει ενι
ε]κλεκτοι και καλοι
6 κα]ι ιδου ζ σταχυες
λε]πτοι και ανεμο
7 φθ]οροι τους επτα
στ]αχυας τους εκλε
κτο]υς και τους πλη^{ρει]}ς ηγερθη δε φα
ραω και] ην ενυπηγι
ον]
c. 16 ll. lost.

Col. 2.
XL.

20
αρχης του [αρχοινο
χους και της [αρχης
του αρχισιτοπ[οιου
εν μεσω των παι[δων
21 αυτου και απεκα[τε
στησεν τον αρχο[ι
νοχον επι την α[ρ
χην αυτου και εδω
κεν το ποτηριον
εις την χειρα φαρα[ω
22 τον δε αρχισιτοπο[ι
ον εκρεμασεν κ[α
θα συνεκρινεν α[υ
23 τοις ιωσηφ ουκ [ε
μνησθη δε ο αρχ[οι
νοχοος του ιω [σηφ
αλλα επελαθετ[ο αυ
XLI. I του εγενετο δ[ε
> μετα δυο ετη η[με
ρων φαραω ε[ιδεν
ενυπ]νι[ον αετο
c. 15 ll. lost.

Col. 2.
XLI.

9
10 ση]μερον φ[αραω
ωργισθη τοις [παι
σιν αυτου και [ε
θετο ημας εν φ[υ
λακη εν τω οικω
του αρχιδεσμο
φυλακος εμε τε
και τον αρχισι
II τοποιον και ει
δομεν ενυπνι
ον εν νυκτι μι
α εγω και αυτος
εκαστος κατα το
εκυτου ενυπνι
12 ον ειδομεν την
δε εκει μεθ ημ[ω
ν[εα]νισκος παι[ς
ε[βραιος] του αρχ[ι
c. 19 ll. lost.

fol. 43^v. Col. 1.
XLI.

3
αι βοες] παρα το χει
λος το]υ ποταμου
4 και κ]ατεφαγον αι
ζ βο]ες αι αισχραι και
λ]επται ταις σαρξιν
τ]ας ζ βοας τας κα

fol. 43^r. Col. 1.
XLI.

14
αυτο]υ και η[λθε]γ

15 πρ]ος φαραω [ει
π]εν δε φαραω τω
ι]ωσηφ ενϋπνι
ον ο εορακα και
ο συνκρινων ου
κ εστιν αυτο ε
γω δε ακηκοα πε
ρι σου λεγοντω
ακουσαντα σε εν
υπνια συνκρι
16 ναι αυτα απο >
κριθεις δε ιωσηφ
τω φαραω ειπεν
ανευ του θυ ου
κ αποκριθησε
ται το σωτηριο
17 φαραω ελαλησε
δε φαραω τ[ω ι]ω
σηφ] λε[γων
c. 16 ll. lost.

Col. 2.
XLI.

19 τα μ]ου [πονηραι και
αισχραι τω [ειδει και
λεπται ταις σ[αρξιν
δια⁵ ουκ ειδογ [τοι
αυτας εν ολη φ[ιγυ
πτω αισχροτερ [ας
20 και κατεφαγον [αι
επτα βοες αι λεπ[ται
και αισχραι τας επ[τα
βοας τας πρωτας
τας καλας και εκλ [ε
21 κτας και εισηλθ [ον
εις τας κοιλιας α[ι
των και ου διαδ[η
λοι εγενοντο ο[τι
εισηλθον εις τ[ας
κοιλιας αυτων [και
αι οψεις αυτω [ν αι
σχραι καθαπε[ρ και
την αρχην ε[ξ
> εγ] ε[ρθ] εις δ[ε εκοι
c. 14 ll. lost.

XLI. 19 οιας] οια* οιας^o

fol. 44^r. Col. 1.
XLI.

24
καλους] και τους πλη
ρεις ειπ]ον ουν τοις
εξηγη]ταις και ου
κ η]ν δ απαγγελλω
25 μ]οι και ειπεν ιω
σ]ηφ τω φαραω το
ε]νυπνιον φαραω
ε]ν εστιν δσα ο θυ
ποιει εδειξεν τω
26 φ]αραω δι επτα βο
ε]ς δι καλαι επτα ε
τ]η εστιν και οι ε
π]τα σταχυες οι κα
λοι] επτα ετη εστη
το] ενϋπνιον φα
27 φ]ω ιν εστιν και δι
επτ]φ βοες αι λεπται
αι ανα]βαινομσαι ο
πισω α]υτω [ν] επτα
ετη εστι]γ
c. 17 ll. lost.

Col. 2.
XLI.

30 αλω]σει ο λε[ιμος
31 την γην κα[ι ου
κ επιγνωσ[θησε
ται η ευθεια [επι
της γης απο το[ν
λειμου του εσ[ο
μενου μετα ται
τα ισχυρος γαρ ε
32 σται σφοδρα πε
ρι δε του δευτε
ρωσαι το ενϋπ[νι
ον φαραω δις ο
τε αληθες εσται
το ρημα το παρ[α
του θυ και ταχυ
νει ο θυ του πο[ι
33 γσαι αυτο [νυν
c. 19 ll. lost.

fol. 44^v. Col. 1.
XLI.

35
 τα τω]ν επτα ε[τω
 των] ερχομενω
 τω]ν καλων του
 τ]ων και συναχθη
 τω ο σειτος υπο
 χειρα φαραω βρω
 ματα εν ταις πο
 λεσιν φυλαχθη
 36 τω και εσται τα βρω
 ματα τα πεφυλα
 γμενα τη γη εις
 τα] επτα ετη του λει
 μου δε εσονται εν
 γ]η αιγυπτω και
 ο]υκ εκτριβησε
 τ]ας η γη εν τω λει
 μω]
 c. 16 ll. lost.

fol. 45^v. Col. 1.
XLI.

44 φαραω τω ιωσ]ηφ
 εγω φαραω ανευ] σου
 ουκ εξαρ]ει ουδεις
 την χε]ιρα αυτου ε
 πι πασ]η γη αιγυπτω
 45 και εκα]λεσεν φαρα
 ω το ο]νομα ιωσηφ
 ψονθ]ομφανηχ
 και εδ]ωκεν αυτω
 την α]σεννεθ θυγα
 τερα π]ετεφρη λερε
 ως ηλιου] πολεως
 46 αυτω γυ]ναικα ιω
 σηφ δε η]γ ετων >
 c. 24 ll. lost.

Col. 2.
XLI.

48 των κυκ]λω αυ[της ε
 θηκεν εν αυ[τη
 49 και συνηγγαγ[εν
 ιωσηφ σιτον ω[ς
 την αμμον της
 θαλασσης πολυ
 σφιδρα εως ου
 κ ηδυναντο αρι
 θμησαι ου γαρ η
 50 αριθμος τω δε
 ιωσηφ εγενοντ[ο
 υιοι δυο προ του
 ελθειν τα επτα [ε
 τη του λειμου ους
 c. 24 ll. lost.

Col. 2.
XLI.

39
 πος φρον[ιμωτε
 ρος και συ[νετωτε
 40 ρος σου συ ε[ση επι
 του οικου μο[υ και
 επι τω στοματ[ι σου
 υπακουσεται π[ας
 ο λαος μου πληγ[ν
 τον θρονον υπ[ερ
 41 εξω σου εγω ει[πε
 δε φαραω τω ιω
 σηφ ιδου καθι[στη
 μι σε σημερον [ε
 πι πασης γης αι[γυ
 42 πτου και περ[ιελο
 μενος φαρα[ω των
 δακτυλιον [απο
 τη[ς] χειρος [αυτου
 περι]εθη[κεν
 c. 19 ll. lost.

fol. 45^r. Col. 1.
XLI.

52
 53 ως] μου παρηλ
 θο]ν δε τα επτα ε
 τη της ευθηνει
 ας α εγενοντο
 εν γη αιγυπτω
 54 και ηρξατο επτα
 ετη του λειμου

ερχεσθαι καθα ει
πεν ιωσηφ και
εγενετο λειμος
εν παση τη γη ε
δε παση τη γη αι
γυπτουησαν αρ
55 τοι και επεινα
σεν πασα η γη αι
γυπτου]. . . .
c. 19 ll. lost.

Col. 2.
XLI.

57
χω[ραι ηλθον εις αι
γυπ[τον αγοραζειν
προς ιωσ[ηφ επε
κρατησεν γ[αρ ο λι
μος εν πασ[η τη γη
XLII. 1 >δων δε ιακ[ωβ οτι
εστιν πρασ[ις εν αι
γυπτω ειπ[εν τοις
υιοις αυτου [ινα τι
2 ραθυμειτε [ιδου α
κηκοα οτι ε[στιν
σιτος εν [αιγυπτω
καταβητ[ε εκει και
πριασθε [ημιν μι
κ[ρα βρωματα ινα
ζ[ωμεν και μη απο
θ[ανωμεν
>

fol. 46^r. Col. 1.
XLII.

6 δελφοι ιωση]φ προσ
εκυνησαν αυ]τω ε
πι προσωπο]γ επι
7 την γην ιδω]ν δε
ιωσηφ τους] αδελ
φους αυτου ε]πε
γνω και ηλλο]τρι
ουτο απ αυτω]γ και

XLII. 2 πριασθε] πριασθε* πριασασθε^o

Col. 2.
XLII.

11 κ [ει]σιν [οι παιδες
σου κατ[ασκοποι
12 ειπεν δε αυ[τοις
ουχι αλλα τα [ιχνη
της γης ηλθ[ατε
13 ειδειν οι δ[ε ει
παν δωδε[κα ε
σμεν οι πα[ιδες
σου αδελφ[οι εν
γη χα[ναν και ι
δου ο [νεωτερος

fol. 46^v. Col. 1.
XLII.

16 φαν]ερα γ[ε]γε
σθαι τα ρ]ηματα υ
μω]ν ει αληθευ
ετε] η ου δε μη
νη τ]ην υγιαν φα
ρω] ει μην κατα
σκο]ποι εστε
17 και ε]θετο αυτους
εν φ]υλακη ημε
18 ρας τρει]ς ειπεν
δε αυτοις] τη ημε
ρα τη τριτη] του

Col. 2.

21
εσ[μεν περι του α
δελ[φου ημων οτι
οπ[ερειδομεν την
θλι[ψιν της ψυχης
αυτ[ου οτε κατεδε
ετο γ[μων και ου
κ εισ[ηκουσαμεν
αυτ[ου ενεκεν
του[του επηλθεν
εφ [ημας η θλιψις

fol. 47^v. Col. 2.
XLII.

28 π]οιησεν θ[ε]η

29 μ]ιν· γηθον [δε
π]ρος ἵακωβ [τον
π]ατερα αυτων
ε]ις γην χαναν
και απηγειλαγ
αυτω παντα τα
συμβεβηκοτα
αυτοις λεγον[τες
30 λελαληκεν δ[αν
θρωπος ο [κυρι
ος της γη[ς

fol. 47^r. Col. 1.
XLII.

33 υμω]ν αφετε ω
δε] μετ εμου τ[ον
δ[ε α]γορασμον
της σιτοδοσια[ς
τ]ου οικου υμ[ων
λ]αβοντες απελ
34 θετε και αγαγε
τ]ε τον αδελφον
υ]μων τον νεω
τερ]ον προς με
και γ]νωσομαι ο
τι ου κατ]ασκο
ποι εστε αλλ ο]τι

fol. 48^r. Col. 1.
XLIII.

3 ιουδας λεγων] δια
μαρτυρια διαμεμα]ρ
τυρηται ημιν ο α]ν
θρωπος λεγων] ο

fol. 48^r. Col. 2.
XLIII.

6, 7 λ]φος οι δ[ε ει
π]αν ερωτω [ν επη
ρ]ωτησεν ημ[ας ο
α]νθρωπος και
την γενεαν η
μων λεγων ει ε
τι δ πατηρ υμων
ζη ει εστιν υμετ
αδελφος και απηγ

γειλαμε]ν αυτω
κατα τη]ν επε

fol. 48^v. Col. 1.
XLIII.

9 ρτηκ]ως εσομ[αι
εις] σε πασας τα[ς
10 η]μερας ει μη γ[αρ
εβραδυναμεν [η
δη αν εστρεψα
11 μεν δις ειπεν δε
αυτοις ισραηλ ο
πατηρ αυτων ει
ουτως εστιν του

το ποι[ησα]τε λαβετε
απο τωγ[καρπων της

fol. 48^v. Col. 2.
XLIII.

14 π[ου και αποστει
λ[αι τον αδελφον
υ[μων τον ενα και
τ[ον βενιαμειν εγω

fol. 49^v. Col. 2.
XLIII.

21 γυριο]ν ε[καστου
εν]τω μ[αρσιππ
ω] αυτου το δε [αργ
υ]ριον ημων [εν
σ]ταθμω απε[στρε
ψ]αμεν νυν [εν
τ]αις χερσιν [ημω
22 κ]αι αργυριογ [ετε
ρ]ον γ[νεγκαμεν

fol. 49^r. Col. 1.
XLIII.

25 ονοις αυ]τω [ν η
τοιμασα]ν δε [τα
δω]ρα εως του ελ
θει]ν τον ιωσηφ
με]σημβριας η
κο]γσαν γαρ οτι [ε
κει] μελλει αρισ[τα
26 την οικ]ιαν ιφ[σηφ

fol. 50^v. Col. 2.

XLIV.

17 αυτ]ος εστα[ι
μου π]αις ομεις
δε ανα]βητε με
τα σωτ]ηριας προς
τον πα]τερα ου
18 μων ε]γγισας δ[ε α
υτω ιο]υδας ε[ι
πεν δεο]ματι κυ[ριε

1 leaf missing.

fol. 50^r. Col. 1.

XLIV.

21 ειπας δε [τοις παι
σιν σου κ[αταγαγε
τε αυτον [προς με
και επιμ[ελου
22 ματι αυτο[ν και ει
πον τω [κυριω ου δυ
νησετ[αι το παι
δαριον [καταλι
πε]ιν

B. PAPYRUS 962 (CHESTER BEATTY PAPYRUS V): III CENTURY A.D.

fol. 1^v.

Gen. VIII. 13] κιβωτου γην εποι
π]ροσωπου της γης
14 εξη]ρανθη η γη
16] της κιβωτ[ου
] υιων σου μ[ετα
17]απο [πε]τειν[ων
]επι της γης[

fol. 1^r.

21 οτι ενκειτ[αι
εκ νεοτητος [
α]γ καθως επ[οιησα
22 ρι]σμος ψυχ[ος
τ]απαυσου[σιν
IX. 1 το]υ και ειπε[ν
]τηγ γην
2]εσται επι π[ασιν

fol. 2^r.

XXIV. 13 ιδο]υ ε[γ]ω εστηκα επι της πηγης του υδατος αι
δε θυγατερες των οι]κουντων την πολιν εκπορευονται υδρ[ευ
14 σασθαι υδωρ και εσ]ται η παρθενος η αν εγω ειπω επικλεινδ
μοι την υδριαν σ]ου ηνα πιω και ειπη μοι πιε και τας καμηλους
σου ποτιω εως] αν παυσωνται πεινουσαι ταυτην ητοιμασας
τω παιδι] σου ισαακ' και εν τουτω γνωσομαι οτι εποιησας ελεος
15 τω κυριω] μου αβρααμ και εγενετο προ του αυτον συντελεσαι λα
λουνται] εν τη καρδια και ιδου ρεβεκκα εξεπορευετο η τεχθεισα
βαθ]ουηλ υιω μελχας της γυναικος ναχωρ αδελφου δε αβρααμ
16 εχο]υσα την υδριαν επι των ωμων η δε παρθενος γην καλη τη δ
ψε]ι σφιδρα παρθενος γην ανηρ δε ουκ εγνω αυτην καταβασα δε
17 επ]ι την πηγην επλησεν την υδριαν ανεβη επεδραμεν δε ο παις
ε]ις συναντησιν αυτη και ειπεν ποτισον με μεικρον υδωρ εκ της υδρι
18 ας σου η δε ειπεν πιε κε και εσπευσεν καθελειν την υδριαν επι τον
19 βρα]κιονα εαυτης και εποτισεν αυτον εως επαυσατο πεινων και ει
20 πεν και ταις καμηλοις σου υδρευσομαι εως πασαι πιωσιν και ε
σπευσεν και εξεκενωσεν την υδριαν εις το ποτιστηριον και εδραμε
21 ε]τι επι το φρεαρ αντλησαι και υδρευσατο πασαις ταις καμηλοις ο δε
αγθρωπος [κατε]μανθανεν αυτην και παρεσιωπα του γνωναι [η ευ

XXIV. 16 δε] ε αρρεας to be dotted

fol. 2^v.

[ξε]

XXIV. 21, 22 ὅδωκεν καὶ τὴν οδὸν αὐτοῦ γε οὐ [εγενετο δε γηνικα επαυσαντο
αι καμηλοι πασαι πεινουσαι ελαβεν ο ανθρ[ωπος ενωτια χρυσα ανα
δραχμην ολκης και δυο φειλια χρυσα επ[ι τας χειρας αυτης δεκα
23 χρυσων ολκην αυτων και επηρωτησεν αυτηγ [και ειπεν θυγατηρ
τινος ει απαγ' γειλον μοι ει εστιν παρα τω πα[τρι σου το πος ημιν
24 καταλυσαι και ειπεν αυτω θυγατηρ βαθουηλ ειμι ε[γω του μελχας
25 ον ετεκεν τω ναχωρ και ειπεν αυτω αχυρα και χορτα[σματα πολλα
26 παρ ημειν και τοπος καταλισεως και ευλογησας ο ανθρ[ωπος προσ
27 εκυνησεν τον καὶ ειπεν ευλογητος καὶ ο θε[του [καὶ μου
αβρααμ ος ουκ ενκατελειπεν την δικαιοσυνην και την αληθι[αν α
πο του καὶ μου εμε ευδωκεν ο καὶ εις οικον του αδελφου του καὶ μ[ου
28 και δραμουσα η παις απηγ' γειλεν εις τον οικον της μητρος α[ν
29 της κατα τα ρηματα ταυτα τη δε ρεβεκκα αδελφος ην ω ονομα [λαβαν
30 και εδραμεν λαβαν προς τον ανθρωπον εξω επι την πηγην και ε
γενετο γηνικα ειδεν τα ενωτια και τα φειλια επει τας χειρας της
αδελφης αυτου και οτε ηκουσεν ρεβεκκας τα ρηματα της αδελ
φης αυτου λεγουσης ουτως λελαληκεν μοι ο ανθρωπος και ηλ
θ]εν προς τον ανθρωπον εστηκοτος αυτου επι των καμηλων

fol. 3^v.

[ξf]

XXIV. 31 επι της πηγης και ειπ]εν αυτω δευρο εισελθε ευλογητο [ε καὶ [τι
εστηκας εξω εγω δε] ητοιμακα την οικιαν και το πον ταις καμηλοις
32 εισηλθεν δε ο α]νθρωπος εις την οικιαν και απεσαζεν τας καμηλους
και εδωκεν αχ]υρα και χορτασματα ταις καμηλοις και υδωρ τοις πο
33 σιν αυτου και τοις ποσιν των ανδρων των μετ αυτου και παρεθηκεν
αυτοις φαγειν] και ειπεν ου μη φαγω εως του λαλησαι με τα ρηματα
34, 35 μου] και ειπαν λαλησον και ειπεν παις αβρααμ ειμι εγω καὶ θε[ευ
λογη]σεν τον καὶ μου σφοδρα και υψωθη και εδωκεν αυτω προβα
τα καὶ μοσχους και αργυριον και χρυσιον και παιδας και παιδισκας
36 κα]μηλους και ονους και ετεκεν σαρρα η γυνη του καὶ μου υιον ενα
τω καὶ μου μετα το γηρασαι αυτον και εδωκεν αυτω οσα ην αυτω
37 και ωρκισεν με ο καὶ λεγων ου λημψη γυναικα τω υιω μου απο των
38 θυγατερων των χαναναιων μεθ ων εγω οικω εν τη γη αυτων αλλα
εις τον οικον του πατρος μου πορευση και εις την φυλην μου και λημ
39 ψη γυναικα τω υιω μου εκειθεν ειπα δε τω καὶ μου μηποτε ου πο
40 ρευσεται η γυνη μετ εμου και ειπεν μοι καὶ θε[δε ευηρεστησα εναν
τιον αυτου αυτος αποστελει τον αγ' γειλον αυτου μετα σου και ευδ

fol. 3^r.

[ξζ]

XXIV. 40 δω[σε]ι την οδον σου και λημψη γυναι[κα τω υιω μου εκ της φυλης μου
41 η εκ το[υ ο]ικου του πατρος μου τοτε αθωος ε[ση] απο της αρας μου γηνικα
γαρ εαν ελθης εις την εμην φυλην και μη σοι δ[ωσιν και εση αθωος α

XXIV. 27 (ευλογη)τος καὶ σαν καὶ τος καὶ

33 αυτοις φαγειν 962 (inc) 31] the common reading of αυτοις αρτους φαγειν is too long by approximately six letters.

42 πο του ὠρκισμού μου και ελθων σημερον επι τηγ [πηγγην ειπα κε ο θς
του κυ μου αβραχμ ει συ ευοδοις μοι την οδον μ[ου την νυν εγω πο
43 ρευομαι εις αυτην ιδου εγω εστηκα επι την πηγη [ν του υδατος και αι
θυγατρες των ανθρωπων της πολεως εξελευσον [ται υδρευσασθαι
υδωρ και εσται η παρθενος η αν εγω ειπω ποτισ[ον με μικρον
44 υδωρ εκ της υδριας σου και ειπη μοι και συ πιε και ταις καμ[ηλοις
σου υδρευσομαι αυτη η γυνη ην ετοιμασεν κε τω εαυτου θερα [ποντι
ισακ και εν τουτω γνωσομαι διοτι πεποιηκας ελεος τω κεω μου
45 αβραχμ και εγενετο προ του με συντελεσαι λαλουντα εν τη δια[νοια
ευθυ ρεβεκκα εξεπορευετο εχουσα την υδριαν επι των αμων
και κατεβη επι την πηγην και υδρευσατο ειπον δε αυτη ποτισον μ[ε
46 και σπευσασα καθειλεν την υδριαν αφ εαυτης και ειπεν πιε συ και
τας καμηλους σου ποτιω και επειον και τας καμηλους μου εποτισεν
47 και επηρωτησα αυτην και ειπα τινος ει θυγατηρ αναγ' γειλον μοι
η δε ειπεν θυγατηρ βαθουηλ ειμι του ιιου ναχωρ ον ετεκεν
αυτω μελχα και περιεθηκα αυτη ενωτια και τα ψελια περι τας

fol. 4^v.

XXIV.

[ξη]
48 χειρας αυτης και ευδοκη[σ]ας π[ροσε] κυνησα κν τον θν του κυ
μου αβραχμ] ος ευοδωσεν με εν οδω αληθειας λαβειν την θυ
49 γατερα του αδελφου του κυ μου τω υιω αυτου ει ουν ποιειτε υμεις
ελεο]γ και δικαιοσυνην προς τον κν μου απαγ' γειλατε μοι
50 ινα επιστρεψω εις δεξια η εις αριστερα αποκριθεις δε λαβαν
κ]αι β[αθουη]λ ειπαν παρα κε εξηλθεν το προσταγμα τουτο ου δυ
51 νησομεθα ουν αντειπειν κακον καλω ιδου ρεβεκκα ενωπιδ
σου λαβων απελθε και εστω γυνη τω υιω του κυ σου καθικ ελα
52 λησεν κε εγενετο δε εν τω ακουσαι τον παιδα τον αβραχμ των
53 ρηματων αυτων και προσεκυνησεν επι την γην κω και εξενεγ'
κας ο παις σκευη αργυρα και χρυσα και ιματισμον εδωκεν ρεβεκκα
54 και δωρα εδωκεν τω αδελφω αυτης και τη μητρι και εφαγον και ε[πι
ον αυτος και οι ανδρες οι μετ αυτου οντες και εκοιμηθησαν και [ανα
στας πρωι ειπεν εκπεμψατε με ινα απελθω προς τον κν [μου
55 ειπαν δε οι αδελφοι αυτης και η μητηρ μεινατω η παρθενος [με
56 θημων ημερας ασει δεκα και μετα ταυτα απελευσετα [ι ο δε
ε]ιπεν προς αυτους μη κατεχετε με και κε ευοδωσεν την ο[δον μου
57 ε]κπεμψατε με ινα απελθω προς τον κν μου ειπαν δε καλεσωμ[εν την
58 παιδα και ερωτησωμεν το στομα αυτης και εκαλεσαν ρεβ[εκκαν

fol. 4^r.

XXIV.

[ξθ]

58 και ειπαν α[υτη] πορευ[ση μετα του ανθρωπου το]υτου η δ[ε ειπεν
[πορευσο]
59 μαι και εξεπεμψαν ρεβεκκαν την αδελφην αυτων κ[αι τα υπαρχον
60 τα αυτης και τον παιδα τον αβραχμ και τους μετ αυτου και ε[υλογησαν ρε
βεκκαν την αδελφην αυτων και ειπαν αυτη αδελφη ημω[ν ει γινου
ει^δ χειλιαδας μυριαδων και κληρονομησατω το σπερμ[α σου τας πο

61 λεις των ὑπεναντιών αναστασα δε ρεβεκκα και αι αβραι αυτης
 επεβησαν επι τας καμηλους και επορευθησαν μετα του [ανθρωπου]
 62 και αναλαβων ο παις την ρεβεκκαν απηλθεν ισαακ δε επορευετο δια
 της ερημου κατα το φρεαρ της ορασεως αυτος δε κατωκει εν τη γη
 63 προς λιβα και εξηλθεν ισαακ αδολεσχησαι εις το πεδιον το προς
 δειλην και αναβλεψας τοις οφθαλμοις ειδεν καμηλους ερχομενας
 64 και αναβλεψασα ρεβεκκα τοις οφθαλμοις ειδεν τον ισαακ και κατε
 65 πηδησεν απο της καμηλου και ειπεν τω παιδι τις εστιν δ ανθρω
 πος εκεινος ο πορευμενος εν τω πεδιω εις συναντησιν ημειν
 ειπε]ν δε ο παις ουτος ο κ[ε] μου η δε λαβουσα το θεριστρον περιε
 66 βαλε]το και διηγησατο ο παις τω ισαακ παντα τα ρηματα ά εποι
 67 ησε]ν εισηλθεν δε ισαακ εις τον [οικον] της μητρος αυτου και ε
 λαβ[ε]ν την ρεβεκκαν και εγενετο αυτομ γυνη και ηγαπησεν αυτη
 Ι και π]αρεκληθη ισαακ περι σαρρας της μητρος αυτου προσθεμε

XXV.

fol. 5^v.
 XXV. 1, 2 νος δε αβρααμ ελα]βεγ γυναικα η ονομα χετ' τουρα ετεκεν δ[ε αυτω
 τον ζεμβραν και τον] ιεζαν και τον μαδαιμ και τον μαδιαμ και τον [ιεσ
 3 βοκ και τον σωνε] ιωζαν δε εγενησεν τον σαβαθ και τον θα[ι
 μαν και τον δαιδ]αν υιοι δε δαιδαν εγενοντο ραγουηλ και να
 4 βδεηλ και ασπουρ]ιειμ και λατουσεειμ και λωμειν υιοι δε
 μαδιαμ γεφαρ] κ[α]ι αφερ και αινωχ και αβειρα και ραγα ουτοι παν
 5 τες ησαν υιοι χετ'] τουρας εδωκεν δε αβρααμ παντα τα Υπαρχον
 6 τα αυτου ισαακ τω] υιω αυτου και τοις υιοις των παλλακων του αβρααμ
 εδωκεν αβρααμ δ]οματα και εξαπεστειλεν αυτους απο ισαακ
 του υιου αυτου ετι ζ]ωντος αυτου προς ανατολας εις την ανατολην
 7 ταυτα δε τα ετη ζω]ης ημερων αβρααμ οσα εζησεν ρ[οε] ετη
 8 και εκλειπων απεθ]αγεν αβρααμ εν γηρει καλω πρεσβυτερος
 9 και πληρης ημερων κ]αι προσετεθη προς τ[ο]γ λ[α]ον αυτου και εθα
 ψαν αυτον ισαακ και ισ]μαηλ οι υιοι αυτου [εις το σπηλαιον το] διπλουν
 εις τον αγρον εφρων] του του χετ' ταιου ο [εστιν α πεναντι μαμ]βρη
 10 τον αγρον και το σπηλα]ιον ο εκτησατο [αβρααμ παρα των υιω]γ
 του χετ εκει εθηψαν α]βρααμ και σαρραν [την γυναικα αυτο]γ
 ΙΙ εγενετο δε μετα το απ]οθανειν τον αβρα[αμ ευλογησεν ο θ[ε]ς] ισαακ

fol. 5^r.

XXV. 11, 12 το]ν υιον αυτου και κατωκησεν ισαακ π[α]ρα το φ[ρεαρ της ορασεως αυ
 ται δε αι γενεσεις ισμαηλ του υιου αβρααμ ον [ετεκεν αγαρ η παι
 13 δισκη σαρρας τω αβρααμ και ταυτα τα ονοματα [των υιων ισμαηλ
 κατ ονομα των γενεων αυτου πρωτοτοκος ι[σμαηλ ναβαιωθ
 14 και κηδαρ και ναβδεηλ και μασσα και μασμα [και ιδουμα και
 15 μασσην και χοδαρ και θαιμαν και ιετουρ και γ[αφες και κεδμα

XXV, 9 τ(ον)¹⁰] thus apparently. Neither Kenyon's ρ nor Galiano and Gil's ι (p. 10) is possible since a connective stroke from the preceding letter is clearly visible—something not characteristic of ρ and ι. The connective stroke together with the position of following ο (cf. τ^ο) make τ the most probable reconstruction.

16 ουτοι εισιν υιοι ισμαηλ και ταυτα τα ονομα[τα αυτων εν ταις
σκηναις αυτων και εν ταις επαυλεσιν αυτω[ν δωδεκα αρχον
17 τες κατα τα εθνη αυτων και ταυτα τα ετη της [ζωης ισμαηλ
ρλζ ετη και εκλιπων απεθανεν προσετε[θη προς το γενος
18 αυτου κατωκησεν δε απο ευειλατ' εως σου[ρ η εστιν κατα
προσωπον αιγυπτου εως ελθειν προς ασσυρι[ους κατα προσω
19 πον παντω[ν των αδ]ελφων αυτου κατωκησεν [και αυται
αι γενεσε[ις ισαακ του υιου] αβρααμ αβρααμ δ[ε εγεννησεν τον
20 ισα[ακ ην δε ισαακ τεσσε]ρακοντα ετων οτε ε[λαβε την ρεβεκ
καν [θυγατερα βαθουηλ] του συρου εκ της μ[εσοποταμιας αδελ
21 φην [λαβαν του συρου ε]χυτω γυναικα εδ[ειτο δε ισαακ
κυ περ[ι ρεβεκκας της] γυναικος αυτου ο[τι στειρα ην επηκου
σεν δε αυτ[ου ο θις και] ελαβεν εν γαστρι ρ[εβεκκα η γυνη

fol. 6^v. 9 leaves lost.

XXX. 20 καιρ]ω αιρετ[ιει
] ονομα αυ[του
21 εκαλεσ]εν το[
c. 4 ll. lost
24 λεγουσ]α προσθετω[
25 τ]ον ιωσηφ ειπ[εν
τ]ον το πον μου[
26 π]ερι[
c. 3 ll. lost
28 το]γ μισθ[ον
29 ιχ[κω]β[συ γινωσκε]ις α δεδο[υλευκα
30 με]τ εμου μεικρα γαρ[ην ο]σα σοι η[ν
πληθ]ος και ευλο[γησεν
c. 2 ll. lost

fol. 6^r.
XXX. 31]δε αυ[τω
του]το παλιγ[
32 τ]α προβ[ατα
c. 4 ll. lost
33 κεκλεμμε]νον εσται παρ[εμοι
δι]εστειλεν εν τη η[μερα
35 διαλε]γους και πα[σας
παν]ο η[ν
c. 2 ll. lost
36 εποιμ]αινεν τα[
37 ρα]βδον στ[υρακινην
αυ]τας ιακω[β λεπ]ισματα λευκα περ[ισυρων
] το λευκον ο ελεπισε[ν
38 ελεπι]σηγ εν[
c. 1 l. lost

fol. 7v.

XXX.

[κβ]

38 τιστηριων του υδ]ατος ιν[α ως αν ελθωσιν τα προβατα πι]ειν ενωπ[ιον
[των]

39 ραβδων ελθοντων αυτων εις το πιειν εγκισσησω]σιν τα προβ[ατα εις
τας ραβδους και ετικτον τα προβατα διαλευκα και ποι]κιλα και
σπο[δοειδη]

40 ραντα τους δε αμνους διεστειλεν] ιακωβ και εθ[ηκεν] εναντιον τ[ων
προβατων κριον διαλευκον και] παν ποικιλον εν τοις α[μνοις και]
διεχ[ωρι]

σεν εκυτω ποιμνια καθ εκυτον κ]αι ουκ εμειξεν αυτα[εις τα προβατα
41 λαβ[αν] εγε[νετο δε εν τω καιρω εκε]ιγω ω ενεκισσησεν[τα προβατα εν
γασ[τρ]ι λαμβ[ανοντα εθηκεν ιακωβ τας ραβδους εναντιον των προ
[βατων]

42 εν[ταις ληνοις του εγκισσησαι αυτα κατα τας ραβδους ηνικα δ αν
[ετεκον τα]

πρ[οβατα ουκ ετιθει εγενετο δε τα ασημα του λαβαν τα δε επισημα του
[ιακωβ]

c. 3 ll. lost

XXXI.

1 ημ]ων[
2 προσ]ωπον λα[βαν
3 ημερα]ν ειπεν[
]και εις τ[ην

c. 2 ll. lost

fol. 7r.

XXXI.

[γγ]

5 του πατρο[ς υμων οτι ουκ εστιν προς εμου ω]ς εχθες κ[αι τριτην
[ημεραν]

6 δε θις το[ν πατρος μου ην μετ εμου και αυται δε] οιδατε ο[τι εν παση
[τη ισχυ]

7 ι μου δεδ[ουλευκα τω πατρι υμων ο δε πατηρ υμων παρεκρουσατο με
και ηλλαξ[ε]γ τον μισθον μου[των ιαμνων και ουκ εδωκεν αυτω ο θις

8 κακοποιη]σαι με εαν ουτως ειπ[η τα ποικιλα εσται σου μισθος και
[τεξεται]

παντα τα π]ροβατα ποικιλα εαν δε ε[ιπη τα λευκα εσται σου μισθος και
[τεξεται]

9 παντα τα π]ροβα[τ]α λευκα και αφ[ειλατο ο θις παντα τα κτηνη του] πατρ
[ος υμων]

10 και εδωκεν μοι αυτα και εγενετο ηνικα ενεκισσων τα προβα]τα και
[ειδ]ον τοις [οφθαλ]

μοις αυτα εν τω υπνω και ιδου οι τραγοι και κριοι αναβαι]γοντες[ησαν
[επι τα προ]

11 βατα και τας αιγας διαλευκοι και ποικιλοι και σποδοειδει]ς ραντο[ι
[και ειπεν]

12 μοιο αγγελος του θις καθ υπνον ιακωβ εγω δε ειπα τι εστιν και] ειπεν[
[αναβλεψον]

c. 3 ll. lost

13 ραντ]ους ε[ωρακα
]θυου η[
αναστηθ]ι και εξ[ελθε
]και εσομ[αι
c. 2 ll. lost

fol. 7a^v.
XXXI. 17 κα]μηλου[ς
18]αυτου[
]εν τη μ[εσοποταμια
αυ]του ειε[
19 δ]ε ραχηλ τ[α
c. 7 ll. lost
24 φ]υλαξαι[
25]λαβαν[
26] λαβ[αν
απεδ]ρα και[εκ]λοποφ[ορησας
αι]χμαλωτ[ιδας

fol. 7a^r.
XXXI. 29 σεα]γτον μη[ποτε
30 επ]ιθυμια γα[ρ
c. 7 ll. lost
33 οικο]ν λεια[ς
]τον οι[κον
παιδισκω]γ και[
34 ρ]αχηλ[
ενε]βαλεγ[αυ]τα κα[ι
35] φερε κε[

fol. 8^r.
XXXI. 35 το κατ] εθισμον τ[ων γυναικων μοι εστι]γ γρευνησεν[δε λαβαν
36 εν ολω τ]ω οικω[και ουχ ευρεν τα ειδωλα ωργ]ισθη δε ιακω[β και εμα
χεσατο τ]ω λαβαν[αποκριθεις δε ιακωβ ειπε]ν τω λαβαν τ[ι το α
δικημ]α μου κ[αι τι το αμαρτημα μου οτι κατεδ]ωξας οπισω[μου
37 και οτι] γρευν[ησας παντα τα σκευη μου τι ευρ]ες απο παντ[ων των
α]δελφων σου[
τ]ων δυο ημω[ν
]και αι αιγες[
c. 3 ll. lost
40 πα]γετος της ν[υκτος
41 τω]ν οφ[θαλμων ταυ]τα μοι ει[κοσι
c. 3 ll. lost

fol. 9^v.

90

XXXII. 5, 6 τω ~~κώ~~ μου ησαν ἵνα ευρη ο παις σου χαριν εν[αντιον σου και ανεστρεψ
ψχν οι αγ'γελοι προς ιακωβ λεγοντες ηλθομ[εν προς τον αδελφον σου
ησαν και ερχεται εις συναντησιν σοι' και τετ[ρακοσιοι ανδρες μετ αυ
7 του εφοβηθη δε ιακωβ σφιδρα και ηπορειτ[ο κα] διειλεν [τον λαον τον
8 μετ αυτου και τους βοας και τα προβατα εις δ[υο] παρεμβ[ολας και
[ειπεν]
ιακωβ εαν ελθη ησαν εις παρεμβολην μιαν [κ]αι εκκο[ψη αυτην και εσ
9 ται] η παρεμβολη γ δευτερα εις το σωζεσθ[αι ειπεν δε ιακωβ ο θ[ησ] του
πατρος μου αβρααμ και ισαακ ~~κέο ειπ~~ας μοι[αποτρεχε εις την γην της
10 [γενεσεως σου και ευ σε ποιησω ικανουται μοι απο πασης δικαιοσυνης
[και α]
πο πασης αληθ[η]ειας ης ε[ποιησας τω παιδι σου εν γαρ τη ραβδω μου
[διεβην]
11 τον ιορδανην τουτον νυν δε γεγονα εις δυο παρεμβολας εξελου με ε[κ
χειρος
του αδελφου μου ησαν οτι φοβουμαι εγω αυτον μηποτε ελθων παταξη
[με] και
12 [μητερα επι τεκνοις συ δε ειπας καλως ευ σε ποιησω και θησω το]
σπερμα σου ως την αμμον της θ[ησ]αλασσης [η ουκ αριθμηθησεται
13 απο του πληθους και εκοιμηθη] εκει τη[ν νυκτα εκεινην
και ελαχιν αν εφερεν δωρα και ε]ξαπεστει[λεν ησαν τω αδελφω αυτου

fol. 10^r.

ρ

XXXII. 14, 15 αγιας σ[τραγους] κ προβατα σ[κρειους] καμηλους θηλαζουσας
και τα π[αιδια αυτ]ων λ βοας μ[ταυρους] ιονους και πωλους ι
16 και εδω[κεν] δια χειρος τοις παισιν αυτου ποιμνιον κατα μονας ει
πεν δε τοις [παι]σιν αυτου προπορευεσθε εμ προσθεν μου και δια
17 στεμα πο[ιειτε] ανα μεσον ποιμνης και ποιμνης και ενετειλατο
τω πρωτω [λεγ]ων εαν σοι συναντηση ησαν ο αδελφος μου και ερω
τα σε λεγω[ν τι]νος ει και που πορευη και τινος τα προπορευομενα
18 ταυτα τα ε[μπ]ροσθεν σου του παιδος σου ιακωβ δωρα απεσταλ[κεν
19 τω ~~κώ~~ γ[σαν] και ιδο[υ αυτος ο]πισω ημ[ων και ενετειλατο τω πρω
τω και[ι τω] δευτε[ρ]ω και [τω τριτω και πασι τοις προπορευομενοις ο
πισφ[των ποιμνι]ων του[των λεγων κατα το ρημα τουτο λαλησατε
20 ησαν [εν τω ευρειν υμας αυτον] και ε[ρε]ιτε ιδ[ου ο παις σου ιακωβ
παραγιγ[εται ο πισω ημων ε]πεν γαρ εξειλασομ[αι το προσωπον
αυτου ε[ν τοις δωροις τοις προ]πορευομενοις αυτ[ου και μετα τουτο
οψομαι[το προσωπο]γ αυτου ισως γαρ προσδεξ[εται το προσωπον
21 μου και παρε]πορευετο τα δωρα[κατα προσωπον αυτου αυτος
22 δε εκοιμηθη την νυκτα εκεινην εν τη παρεμβολη αναστας δε την
νυκτα εκει]νην ελαχιν τας δυο γυν[αικας και τας δυο παιδισκας

XXXII. 6 (σοι) the stroke may represent a correction from ι to υ (ι>υ)

fol. 10^v.

ρχ

XXXII. 22, 23 καὶ τὰ ἵα παιδιά αὐτοῦ καὶ διεβῆ τὴν διαβαστὸν τοῦ ιαβῆ^{οκ} καὶ ἐλαβεν αὐτοὺς καὶ διεβῆ τὸν χειμαρροῦν καὶ διεβίβασεν παντα τὸν αὐτοῦ ὑπελειφθῆ δε ἵακωβ μονος καὶ επαλ[αίεν] ανθρωπος με^ε
 25 τὸν αὐτοῦ εως πρωτού εἰδεν δε οτι ου δυναται προς αὐτον και ηψη το του πλατους του νευρου του μηρου αυτου και εναρκησεν τὸ πλατος
 26 του μηρου ιακωβ εν τω παλαιειν αυτον μετ αυ[του] και ειπεν αυτω αποστειλον με] ανεβη γαρ ο ορθρος ο δε ειπεν ο[υ μη] σε αποστειλω
 27 εαν μη με ευλογηση] ειπεν δε ειπεν ονομασιον εστι] γραδε ειπεν
 28 ιακωβ και ειπεν αυτω ου κληθησεται] ετι το ονομασιον [σου ια] κωβ αλ λα ισραηλ το ονομασιον εσται οτι ενισχυσας μετα θυ και μετα
 29 ανθρωπων] δυνατος ηρωτησεν δε ιακωβ και ειπεν αναγγειλον[μοι το ονομασιον] σου και ειπεν ινα[τι τουτο ερωτας το ονομασιον] μου
 30 και ημιλογησεν] αυτον εκει και εκαλεσεν[ιακωβ το ονομασιον] του τοπου εκεινου ειδος] θυ ειδον γαρ θυ προσωπον προσωπον και
 31 εσωθη μου ηψη γανετε] ειλεν δε αυτω ο ηλιος ηγηικα παρηλθεν το ειδος του θυ αυτος δε επεσκαζεν τω [μηρω αυτου
 32 ενεκεν τουτου ου μη] φαγωσιν οι υιοι ισραηλ[το νευρον ο ε

fol. 11^r.

[ρβ]

XXXII. 32 ναρκησεν ο εστιν επι το[υ πλατους του μηρου εως της ημερας ταυτης οτι ηψατο του πλατους του μηρου ιακωβ του νευρου
 XXXIII. 1 και εναρκησεν αναβλεψας δε ιακωβ ειδεν και ιδου ησαν ο αδελφος αυτου ερχομενος και θαν[δρες μετ αυτου και επιδιει λεν ιακωβ τα παιδια επι λειαν και ραχηλ και τας δυο παιδισκας
 2 και εποιησεν τας δυο παιδισκας και το[ους ιιους αυτων εν πρωτοις και λειαν και τα παιδια αυτης [οπισω και ραχηλ και ιωσηφ εσχατους
 3 αυτος δε προηλθεν εμπροσθεν αυτων και προσεκυνησεν επι
 4 την γην επτακις εως του [εγγισαι του αδε]λφου α[υτου και προσε δραμεν ησαν εις συναντησιν αυτω και περιλαβησαν αυτον εφι λησεν και προσεπεσεν επι[τον τραχηλον] αυτους και εκλαυσαν αμ
 5 φοτεροι και αναβλεψας ει[δεν] τας γυναικας και τα παιδια και ειπεν τι ταυτασιεστινο δε ειπεν[τα παιδια] ις γηλησεν ο[θε]τον παιδαριον
 6 και προσηγγισαν αι παιδισκαι και τα τεκνα αυτων [και προσεκυνη
 7 σαν και προσηγγισαν λεια [και τα τεκνα και προσεκυνησαν και με
 8 τα τουτο προσηγγισαν ραχηλ και ιωσηφ και προσεκυνησαν και ειπεν τι ταυτα σοι ε[στι]ν [

2 II. lost.

fol. 11^v.

[ργ]

XXXIII. 10 εναντιον σου δεξαι τα δωρα δι των εμων χειρων ενεκεν τουτου] ειδογ το προσωπον σου ως αν τις
 11 ιδοι προσωπον θυ και ευδοκησεις με λαβε τας ευλογιας μου ας ηνεγκα σοι οτι ηλεγσεν με ο θεος και εστιν μοι παντα και εβιασατο
 12 αυτον και ελαβεν και ειπεν απαραντες πορευσομεθα επ ευθειαν

13 ειπεν δε αυτω ο κυριος μου γινωσκε]ι δτι τα παιδια μου απαλωτερα
 και τα προβατα κ]αι αι β[οες λοχευονται] επ εμε εαν ουν καταδιωξω
 14 αυτους εις ημερα]ν μια[ν αποθανο]υνται παντα τα κτηνη προελ
 θατω ο κς μου εμ]προσ[θεν του παιδος εγ]ω δε ενισχυσω εν τη οδω
 κατα] σχολ[η]ν της π[ορευσεως της εν]αντιον μου και κατα ποδα των
 15 παι]δαριων [μ]ην εως του [με ελθειν] προς τον κν μου εις σηειρ ειπεν
 δε ησαν καταλ]ειψω μετα [σου απο το]ν λαου του μετ εμου ο δε ειπεν
 16 ινα τι τουτο ικανον οτι ευρον χαριν] εναντιον σου κε απεστρεψεν
 17 δε ησαν εν τη ημερα εκεινη εις τη]ν οδον αυτου εις σηειρ και
 ιακωβ απαιρει εις σκηνας και εποιη]σεν αυτω εκει οικιας και
 3 II. lost.

fol. 12^r.

[ρδ[

XXXIII. 18, 19 παρενεβαλεν κατα προσωπον της] πολ[εως και εκτησατο την μεριδα
 του αγρου ου εστησεν εκει την σ]κηνην αυτου πα[ρα εμμωρ πατρος
 20 συχεμ εκατον αμνων και ω]κοδομησεν εκει θυσιασ[τηριον

XXXIV.

1 και επεκαλεσατο τον θν ισραηλ εξ]ηλθεν δε δεινα η θυγατηρ λ[ε]:
 ας ην ετεκεν τω ιακωβ καταμαθει]γ τας θυγατερας των ενχωρι
 2 ων και ειδεν αυτην συχεμ ο υιος] εμμωρ δ χορραιος ο αρχων
 της γης και]λαβ[ων αυτην ε]κοι[μηθη] μετ αυτης και εταπεινωσεν
 3 αυτην και] προ[σεσχεν τη]ψυχ[η δεινα]ς της θυγατρος ιακωβ και η
 γαπη[σεν τ]ην π[αρθενον κ]αι ελα[λησεν κατα τ]ην διανοιαν της
 παρθενου

4 αυτη [ειπεν] δε [συχεμ προς εμμωρ τον π]ατερα αυτου λεγων λα
 5 βε μο]ι την παιδα τα [υτην εις γυναικα ιακ]ωβ δε ηκουσεν οτι εμει
 ανεν ο] υιος εμμωρ δ [ειναν την θυγατερα] αυτου οι δε υιοι αυτου
 ησαν] μετα των κτ[ηνων αυτου εν τω] πεδιω παρεσιωπησεν δε ια
 6 κωβ εως του ελθειν αυτους εξηλθε]ν δε εμμωρ ο πατηρ συχεμ
 7 προς ιακωβ λα]λησαι αυτ[ω οι δε υιοι ή]ιακωβ ηλθον εκ του πεδιου
 ως δε ηκουσα]ν κατεν[υχθησαν οι αν]δρες και λυπηρον ην αυτοις
 σφοδρα οτι ασχημον εποιησεν εν ισραηλ] συχεμ κοιμηθεις
 μετα της θυγατρος ιακωβ και ουχ ουτως εστ]αι και ελαλησεν αυ

fol. 12^v.

[ρε]

XXXIV.

8 τοις εμμωρ] λεγων συχ[εμ ο υιος μου προειλατο τη ψυχη την θυγα
 9 τερα υμ]ων δοτε αυτην αυτω [γυναικα επιγαμβρευσατε ημιν
 τ]ας θυγατερας υμων δοτε η [μιν και τας θυγατερας ημων λαβετε τοις
 10 υιοις υμων και εν ημειν κα[τοικειτε και ιδου η γη πλατεια εναντι
 ον υμων και ο εαν ειπητε [δωσομεν εμ πορευεσθε επ αυτης και εγκτασ
 11 θε εν αυτη ειπεν δε συ[χεμ προς τον πατερα αυτης και προς
 τους αδελφους αυτης [ευροιμι] χαρ[ιν εναντιον] υμ[ων και ο εαν
 12 ειπητε δωσομεν π[ληθυνατε] την [φερνην σ]φοδρ[α και δωσω
 καθοτι εαν ειπητε μο[ι και δωσετε μοι] αυτη[ν εις γ]υναικα
 13 απεκριθησαν δε οι υιο [ι ιακωβ τω συχεμ] και εμμωρ [τω πατρι
 αυτου μετα δολου και ε[λαλησαν αυτοις οτ]ι εμειαναν δεινα]ν την α

14 δελόην αυτων και ειπ[αν αυτοις συμεων] και λευει αδελφ[οι δεινας
υιοι λειας ου δυνησομε[θα ποιησαι το ρημα τουτο δουναι την αδελ
φην μων ανθρωπω οις [εχει ακροβυ]στιαν εστι[ν γαρ ονειδος ημιν
15 εν τουτω ομοιωσομεθ[α υμιν και] κατοικησ[ωμεν εν υμιν
εαν γενησθε καθω[ς ημεις και υμεις εν τω περιτμηθηναι υμων
16 παν αρσενικου [και δωσομεν τας θυγατερας ημων υμιν

fol. 13^v.ρ^f

XXXIV. 16 και απο των] θυγατερων υμων λημψομεθα ημειν γυναικας και οι
17 κησωμεν πα]ρ υμειν και εσομεθα ως γενος έν εαν δε μη εισακου
σητε ημων τ]ου περιτεμεσθαι λαβοντες τας θυγατερας ημων απε
18, 19 λευσομεθα] και ηρεσαν οι λογοι εναντιον συχεμ του θιου εμμωρ και
ουκ εχρονισεν] δι νεανισκος ποιησαι το ρημα τουτο ενεκειτο γαρ τη θυγα
τρι ιακωβ αυτ]ος δε ην ενδοξοτερος παντων των εν τω οικω του
20 πατρος αυτου] γηλθεν δε εμμωρ και συχεμ ο θιος αυτου προς την
πυλην της] πολεως αυτων και ελαλησαν προς τους ανδρας της πολε
21 ως αυτ]ων λεγοντες οι ανθρωποι ουτοι ειρηνικοι εισιν μεθ η[μων
οικειτω]σαν επι της γης και εμπορευεσθωσαν αυτην η δε [γη
ιδου πλ]ατεια εναντιον αυτων τας θυγατερας αυτων λημψομ[εθα
22 ημιν γ]υναικας και τας θυγατερας ημων δωσομεν αυτοις μ[ονον
εν τουτ]ω ομοιωθησονται ημειν οι ανθρωποι ουτοι του ο[ικειν
μεθ ημ]ων ωστε ειναι λαον ενα εν τω περιτεμνεσθαι ημων[ν
23 παν αρσε]νικον καθα και αυτοι περιτεμηνται και τα κτη[νη
αυτων] και τα υπαρχοντα αυτων και τα τετραποδα αυτω[ν ου
χ ημω]ν εσται μονον εν τουτω ομοιωθωμεν αυτοις κ[α]ι οικη

fol. 13^r.

ρ[ζ]

XXXIV. 24 σουσιν εν ημειν και εισηκουσαν εμμωρ και συ[χεμ του θιου αυτου
παντες οι εκπορευομενοι την πυλην της πολε[ως αυτων και
περιετεμοντο την σαρκα της ακροβυστιας αυτω[ν πας αρσην
25 εγενετο δε εν τη ημερα τη τριτη οτε ησαν εν τω π[ονω ελαβον οι
δυο θιοι ιακωβ συμεων και λευει οι αδελφοι δει[νας εκαστος
την μαχαιραν αυτου και εισηλθον εις την πολιν [ασφαλως και
26 απ]εκτειναν παν αρσενικον τον τε εμμωρ [και συχεμ
τον θιον αυτου απεκτειναν εν στοματι μαχαιρα[ς και ελαβον
27 την δειναν εκ του οικου συχεμ και εξηλθον ο[ι δε υιοι ιακωβ
εισηλθον επι τους τραυματιας και διηρπασαν την π[ολιν εν η
28 εμειαναν δειναν την αδελφην αυτων και τα προβατ[α αυτων
και τους βοας αυτων και τους ονους αυτων οσα τε γη[εν τη πο
29 λ]ει και οσα γην εν τω πεδιω ελαβον και παντα τα σωμ[ατα αυ
τ]ων και πασαν την αποσκευην αυτων και τας γυ[ναικας
αυ]των ηχμαλωτευσαν και διηρπασαν οσα τε γην εν [τη πολει
30 κ]αι οσα γην εν ταις οικειαις ειπεν δε ιακωβ συμεων και [λευει
μ]εισητον με πεποιηκατε ωστε πονηρον με ειναι [πασι
το]ις κατοικουσιν την γην εν τε τοις χαναναιοις και [τοις
φερεζαιοις] εγω δε ολιγοστος ειμι εν αριθμω και[συναγ]

fol. 14^v.

XXXIV.

ρη

30 θεντ]^{εις} επ εμε συνκοψουσιν με και εκτριβη εκτριβησομαι
 31 εγω κ[αι] ο οικος μου οι δε ειπαν αλλωσει πορνη χρησονται
 XXXV. 1 τη α]δελφη ημων ειπεν δε ο θ[η] προς ιακωβ αναστας ανα
 βηθ]^η εις τον τοπον βαιθηλ και οικει εκει και ποιησον εκει
 θυ]σιαστηριον τω θω τω οφθεντι σοι εν [τ]ω α ποδιδρασκειν σε
 2 απο προσωπου ησαν του αδελφου σου ειπεν δε ιακωβ τω οι
 κω αυτου και πασι τοις μετ αυτου αρατε τους θεους τους αλλο
 τριους τους μεθ υμων εκ μεσου υμων και καθαρισασθε και
 3 αλλαξατε τας στολας υμων και αναστηντες αναβωμεν εις β[αι
 θηλ και ποιησομεν εκει θυσιαστηριον τω θω τω επακριν
 σαντι μοι εν ημερα θλειψεως ος γη μετ εμου και διεσωσεν [με
 4 εν τη οδω η επορευθην και εδωκαν τω ιακωβ τους θεους [ια
 τους αλλοτριους οι ησαν εν ταις χερσιν αυτων και τα ενωθ[ια
 τα εν τοις ασιν αυτων και κατεκρυψεν αυτα ιακωβ υπο τ[ην τερε
 μινθον την εν σικιμοις και απωλεσεν αυτα ηως της [σημε
 5 ρον ημερας και εξηρεν ιακωβ εκ σικιμων και εγενετο [φοβος
 θυ επι τας πολεις τας κυκλω αυτων και ου κατεδιωξαν [οπισω
 6 των υιων ισραηλ ηλθεν δε ιακωβ εις λουζα η εστιν [εν γη

fol. 14^r.

XXXV.

ρθ

6 χ]χαναν η εστιν βαιθηλ αυτος και πας δ λαος ος γη μετ αυ[του
 7 και ωκοδομησεν εκει θυσιαστηριον και εκαλεσεν το ονομ[α του
 τοπου βαιθηλ εκει γαρ εφανη αυτω ο θ[η] εν τω α ποδιδρ[ασκειν
 8 αυτον απο προσωπου του αδελφου αυτου ησαν απεθαν[εν δε δε
 ββωρα η τροφος ρεβεκκας κατωτερον βαιθηλ υπο την βαλ[ανον
 9 και εκαλεσεν το ονομα αυτης βαλανος πενθους διθη δε [ο θ[η]
 τω ιακωβ ετι εν λουζα οτε παρεγενετο εκ μεσο ποταμιας
 10 της συριας και ευλογησεν αυτον ο θ[η] και ειπεν αυτω ο θ[η]
 το ονομα σου ιακωβ ου κληθησεται ετι ιακωβ αλλα ισραηλ εσ
 11 τ[αι] το ονομα σου και ειπεν αυτω ο θ[η] εγω ο θ[η] σου αυξανου
 κ[αι] πληθυνου εθνη και συναγωγαι εθνων εσονται εκ σου
 12 κα]ι βασιλεις εκ της οσφυος σου εξελευσονται και την γην
 η]γ εδωκα αβρααμ και ισαακ σοι δεδωκα αυτην και τω σπερ
 13 μα]τι σου μετα σε δωσω την γην ταυτην ανεβη δε ο θ[η] α
 14 π α]υτου εκ του τοπου ου ελαλησεν μετ αυτου και εστησεν
 15 ια]κωβ στηλην λιθινην και εσπεισεν επ αυτην σπονδην και
 εκ]χλεσεν [ι]ακ[ω]β το ονομα του τοπου εν ω ελαλησεν με
 16 τ αυτ]ου ο θ[η] εκει βαιθηλ απαρας δε εκ βα[ι]θηλ επηξεν την
 σκη]νην αυτου επεκεινα του πυργου γαδερ ε[γ]ενετο δε ηνικα γη
 [6 leaves lost.]

fol. 15^r.

XXXIX.

[ρκβ]

3 . . οσ]αν π[οιη
 4 αυτ]ω και [. . .
 αυτου] και παντα ο[σα γη αυτω ε]δωκεν δια [χειρος ιωσηφ

XXXV. 15 β(αιθηλ)]ο* βο

5 εγενε] το δε μετα το καταστ[αθηναι] φυτον επι του οικ[ου αυτου και
επι παντ]α οσα ην αυτω εδωκεν δια χειρος ιωσηφ κ[αι ηυλο
γησεν] κς τον οικον του αιγυπτιου δια ιωσηφ και εγε[νηθη
ευλο]για κυ εν πασι τοις Υπαρχουσιν αυτου εν τω οικω και εν
6 τω και εν τω αγρω και επεστρεψεν παντα οσα ην αυτω εις χειρα
ιωσηφ και ουκ ειδη των καθ αυτον ουδεν πλην του αρτου ου
ησθειεν αυτος και ην ιωσηφ καλος τω ειδει και αραιος τη οψει
7 σφιδρα και εγενετο μετα τα ρηματα ταυτα και επεβαλεν η γυνη του κυ
αυτου τους οφθαλμους αυτης επι ιωσηφ και ειπεν αυτω κοιμη
8 θητι μετ εμου ο δε ουκ ηθελεν ειπεν δε τη γυναικι του κυ
αυτου ει ο κς μου ου γεινωσκει δι εμου ουθεν εν τω οικω αυτου
9 και παντα οσα εστιν αυτω εδωκεν εις τας χειρας μου και ουχ υ[περ
εχει εν τη οικια ταυτη ουθεν εμου ουδ υπερεξειρηται αυτου ου
θεν εμου πλην σου δια το σε γυναικα αυτου ειναι και πως πο[ι
ησω το ρημα το πονηρον τουτο και αμαρτησομαι εναντιον [του
10 θυη] ηνικα δε ελαλει τω ιωσηφ ημεραν εξ ημερας και ου[χ]

fol. 15^v.
XXXIX.

[ρκγ]

10 υπηκουεν αυτη κ]φθε[υδειν μετ αυτ]ης του [συγγενεσθαι αυτη
11 εγενετο δε τοικαυτη τις [ημερα εισ]ηλθεν ιω[σηφ εις την οικιαν
12 ποιειν τα ερ]γα αυτου και [ι ουθεις ην] των εν τη οικια [εσω και
επεσπασατο] αυτον των ίματιων λεγουσα κοιμηθητι μετ ε[μου και
καταλειπ]ων τα ίματια εν ταις χερσιν αυτης εφυγεν και εξηλ[θεν εξω
13 εγενετο δε ως ειδεν οτι κατελιπεν τα ίματια ου τακις χερδ[ιν αυτης
14 και εφυγεν και εξηλθεν εξω εκαλεσεν τους οντας εν τη οικια
και ειπεν αυτοις λεγουσα ιδετ εισηγαγεν ημειν παιδα εβραιον
εμπαιζειν ημειν εισηλθεν προς με καθευδειν μετ εμου και
15 εβοησα φωνη μεγαλη εν δε τω ακουσαι αυτον οτι υψωσα την
φωνην μου και εβοησα καταλιπων τα ίματια αυτου παρ εμοι εξηλ
16 θεν εξω και καταλιμπανι τα ίματια παρ αυτη εως ηλθεν ο κς
17 εις τον οικον αυτου και ελαλησεν αυτω κατα τα ρηματα ταυτα
λε[γ]ουσα εισηλθεν προς με ο παις δ εβραιος ον εισηγαγες προς
ημ]ας εμπαιξαι μοι και ειπεν μοι κοιμηθησομαι μετα σου
18 ως] δε ηκουσεν οτι υψωσα την φωνην μου και εβοησα καταλι
19 πω]ν τα ίματια παρ εμοι εφυγεν και εξηλθεν εξω εγενετο δε
ω]ς ηκουσεν ο κς αυτου τα ρηματα της γυναικος αυτου λεγουσης

3 II. lost.

fol. 16^r.
XXXIX. 20, 21

οχυρ]ω[ματι και ην κς μετα ιωσηφ

και κ]χτεχε[εν αυτου ελεο]ς και [εδωκεν αυτω χαριν εναντιον του
22 αρχιδε]σμοφυλ[ακος και εδ]φοκεν αυτω ο αρχιδ[εσμοφυλαξ
το δεσμωτηρ]ιον δια χειρος ιωσηφ και παντας τους [απηγμενους
23 οσοι εν τω] δεσμωτηριω και παντα οσα ποιου[σιν εκει ουκ ην
ο αρχιδεσμοφ]υλαξ του [δεσμωτη]ριου γεινωσκ[ων δι αυτον
ουδεν παντα γαρ η]ν δια χειρος ιωσηφ [δια το κν μετ αυτου
ειναι και οσα αυτος επο]ιει κς ευοδου εν [ταις χερσιν αυτου

XL.

1 εγενετ]ο δε μετα τα ρηματα ταυτα [ημαρτεν] ο αρχιδ[ινοχοος του
βασιλεω]ς αιγυπτου και ο αρχισιτοπ[οιο]ς τω κω αυ[των βασιλει
2 αιγυ]πτου και ωργισθη φαραω επι το[ις] δυσιν [ευνουχοις αυτου επι
3 τω αρ]χιοινοχοω και επι τω αρχισιτ[οποιο] και ε[θετο αυτους εν
φυλακη]η παρα τω αρχιμαγειρω εις το δ[εσμωτη]ηριο[ν εις τον τοπον
4 ου ιωση]φ απηκτο εκει και συνεσ[τησεν ο] αρχιδ[εσμωτης αυτους
τω ιωση]φ και παρεστη αυτοις η[σαν δε] ημε[ρας εν τη φυλακη

fol. 16v.

XL.

6 πρ[
7 τε]ταρα[γ]μενο[ι] και ηρωτα τους ευνουχους φαραω
οι ησαν με]τ αυτου εν τη φ[υλακη παρα] του κυ[αυτου λεγων
8 τι οτι τα προσ]ωπα υμων σκυθρωπα σημερογ ο[ι δε ειπαν
αυτω ενυπνιον] ειδαμεν και ο συνκρεινων ουκ [εστιν αυτο
ειπεν δε αυτοις] ο ιωσηφ [ουχι δικ το]υ θη[η] δ[ιασαφησις
9 αυτων εστιν διηγησαθε ουν μο]ι και διηγησατο ο α[ρχιοινοχοος
το ενυπνιον αυτου τω ιωσηφ κα]ι ειπεν εν τω [υπνω μου ην
10 αμπελος εναντιον] μου ε[ν δε τη αμπελω] τρεις πυθ[μεν]ες κα[ι αυτη
11 θαλλουσα ανενη]νογυια β[λαστ]ους πεπειροιοι βοτρυες σ[ταφυλης και
το ποτηριον] φαρα[ω ε]ν τη χειρι μου και ελαβον τ[ην σταφυλην
και εξε]θλ[ιψα αυτην] εις το ποτηριον και εδωκα το π[οτηριον
12 εις τα]ς χειρ[ας φαρα]ω και ειπεν αυτω ιωσηφ τ[ουτο η συν
13 κρισ]ις αυ[του ο]ι τρεις πυθμενες τρεις ημ[εραι εισιν ετι τρεις
ημεραι] και [μηνη]θησεται φαραω τη[ς αρχης σου
1 leaf lost.

fol. 17v.

XLI.

ρκη
9 κα]ι ελαλησεν ο αρχιοινοχοος τω φαραω λε[γων την αμαρ
10 τιαν μου αναμ]ιμνησκω σημερον φαραω ωργισθη τοις παι[σιν αυτου
και εθετο ημα]ς εν φυλακη εν τω οικω του αρχιμαγειρου εμε τε και
τον αρχι
11 σιτοποιον κ]αι ειδομεν εκατερος ενυπνιον εν νυκτι μια εγω και αυτος
12 εκαστος κατα τραυτου ενυπνιον ειδομεν ην δε εκει μεθημων νεανισκος
παις εβραιο]ς του αρχιμαγειρου και διηγησαμεθα αυτω και συνεκρεινεν
13 ημιν εγ]εγηθη δε καθως συνεκρεινεν ημειν ουτως και συνεβη εμε τε
14 α]ποκατασταθηναι επι την αρχην εκεινον δε κρεμασθηναι αποστειλας δε
φ]αραω εκαλεσεν τον ιωσηφ και εξηγηγαγεν αυτον εκ του οχυρωματος και ε
15 ξυ]ρησαν αυτον και ηλλαξαν την στολην αυτου και ηλθεν προς φαραω
ειπεν
δ]ε φαραω τω [ι]ωσηφ ενυπνιον εωρακα και δ[ι] συνκρεινων ουκ
εστιν αυτο ε
γ]ω δε ακηκοα περι σου λεγοντων ακουσαντα σε ενυπνια συνκρειναι
αυτα
16 απ]οκριθεις δε ο ιωσηφ ειπεν τω φαραω ανευ του θυ ουκ αποκρι
θησεται το
17 σωτηριον φαραω ελαλησεν δε φαραω τω ιωσηφ λεγων εν τω ουπνω μου

18 ωμην εστανε πάρα το χειλος του ποταμου και ωσπερ εκ του ποταμου
ανεβαι

νον ζβοες εκλεκται ταις σαρξιν και καλαι τω ειδει και ενεμοντο [εν τω

19 αχει και ιδου ετεραι ζβοες ανεβαινον οπισω αυτων εκ του ποταμου
πονηραι και αι[σχραι τωειδει και λεπται ταις σαρξινοιας τοικυταζου[κ

20 εν ολη γη αιπτω αισχροτερας και κατεφαγον αι ζβοες αι λεπται και

fol. 17^r.

ρκθ

XLI. 20, 21 αισχραι τας ζβοα]ς τας πρωτας καλας και τας εκλεκτας και [εισηλθον
[εις τας]

κοιλειας αυτων και ου διαδηλοι εγενοντο οτι εισηλθον εις [τας κοιλιας αυ
των και αι οψις αυτων αισχραι τω ειδει καθα και την αρχην [εξεγερθεις
[δε εκοι]

22 μηθην παλιν και ειδον εν τω υπνω και ωσπερ ζσταχυε[ς ανεβαινον εν

23 πυθμενει ενι πληρεις και καλοι αλλοιδε ζσταχυες λεπτοι[και λανεμοφθο

24 ροιανεφυοντο εχομενοι και κατεπιονο [ι] ζσταχυες οι λεπ[τοι και λανεμο
φθοροι τους ζσταχυες τους καλους και τους πληρεις επα]ουντοις εξηγη

25 ταις και ουκ ην ο απαγγελλων μοι και ειπεν ιωσηφ τω φαραω [τ]ο εγυ

26 πνιον φαραω εν εστιν οσα ο θ[η]ς ποιει εδειξεν τω φαραω αι ζβ[οε]ς αι κ[α

27 λαι επτα ετη εστιν και οι ζσταχυες οι καλοι ζετη εστιν και αι ζβοες αι λε
πται αι αναβαινουσαι οπισω αυτων ζετη εστιν και οι ζσταχυες οι

28 λεπτοι και λανεμοφθοροι εσονται ζετη λειμος το δε ρη[μ]α ο ειρηκα φα

29 ραω οσα ο θ[η]ς ποιει εδειξεν τω φαραω ιδου ζετη ερχε[τ]αι ευθηνια εν

30 παση τη γη αιγυπτω ηξει δε ζετη λειμου μετα ταυτα κ[α]ι επιλησονται

31 της πλησμονης εν ολη γη αιγυπτω και ανηλωσι ο λειμος την γην και
ουκ] επιγνωσθησεται η ευθηνια επι της γης απο του λειμου του εσομενου

32 με]τα ταυτα ισχυρος γαρ εσται σφοδρα περι δε του δευτερωσαι το ενυπνι
ον] φαραω διζοτι αληθες εσται το ρημα το παρα του θ[η]ν και ταχυνει ο θ[η]

33 του] ποιησαι αυτο νυν ουν σκεψαι ανθρωπον φρονιμον και συνετον και

34 κατα]στησον αυτον επι ολης γης αιγυπτου και ποιησατω φαραω και κατα

fol. 18^v.

[ρλ]

XLI. 34 στησατω το] παρχας επι της γης και αποπεμπτω[σατωσαν τα γε

35 ηματα γης] αιγυπτου των ζετων της ευθηνιας και σ[υναγχγετω
σαν τα βρ]ωματα των ζετων των ερχομενων των κα[λων τουτων

και συναγθη] τω ο σειτος υπο χειρα φαραω βρωματα εν ταις π[ολ]ε

36 σιν φυλαχθη] τω και εσται τα βρωματα πεφυλαχμενα τη γη εις τα ζ
ετη του λειμο] ο εσονται εν γη αιγυπτω και ουκ εκτριβησεται η γη εν τω

37 λειμω ηρεσε] ο δε τα ρηματα εναντιον φαραω και εναντιον παντων τω

38 παιδων φα]ρ[α]ω και ειπεν φαραω πασιν τοις παισιν αυτου μη ευρησομεν

39 αν]θρωπ[ον το]ιουτον ος εχει πνευμα θ[η]ν εν εαυτω ειπεν δε φαραω τω
ι]ωσηφ επειδη εδειξεν ο θ[η]ς σοι παντα ταυτα ουκ εστιν ανθρωπος φρο

40 νιμ]ωτερος και συνετωτερος σου συ εση επι του οικου μου και επι τω
στομα

41 τ]ισου υπακουεται πας ο λαος μου πλην τον θρονον υπερεξω σου εγω ει
πεν δε φαραω τω ιωσηφ ιδου καθιστημι σε σγμερον επι πασης γης

XLI. 24 (σταχυες) α*νιδ ε

42 αιγυπτου και περιελομενος φαραω τον δακτυλιον απο της χειρος αυτου
περιεθηκεν αυτον ιωσηφ επι την χειρα και ενεδυσεν αυτον στολην βυσ
43 σινην και περιεθηκεν κλοιον χρυσουν περι τον τραχηλον αυτου και
ανεβιβασεν αυτον επι το αρμα το δευτερον των αυτου και εκηρυξε[ν
ε]μπροσθεν αυτου κηρυξε και κατεστησεν αυτον εφ ολης γης αιγυ[πτου
44 ει]πεν δε φαραω τω ιωσηφ εγω φαραω ανευ σου ουκ εξαιρει ουθεις τη[ν
45 χειρα αυτου επι παση γη αιγυπτου και εκαλεσεν φαραω το ονομα ιω[σηφ

fol. 18^r.

XLI.

ρλα

45 ψονθομ]φανηγ και εδωκεν αυτω την ασεγγ[εθ θυγατερα
46 πετεφ]ρη ιερεως γηλιουπολεως αυτω γυναικα ιωσηφ δε ην τρια
κοντα ετων οτε εστη εναντιον φαραω βασιλεως αιγυπ[του εξηλ
θεν δε ιωσηφ απο προσωπου φαραω και διηλθεν πα[σαν αιγυ
47 πτον και εποιησεν η γη εν τοις ζ ετεσιν της ευθηνι[ας δραγμα
48 τα και συνηγγαγεν παντα τα βρωματα των επτα ετων [εν οις την
η ευθηνια εν γη αιγυπτου και εθηκεν τα βρωματα ε[ν ταις πολε
σιν βρωματα των πεδιων της πολεως των κυκλω α[υτη]ς
49 εθηκεν αυτη και συνηγγαγεν ιωσηφ σειτον πολυν ας την αι
μον της θαλασσης πολυν σφοδρα ας ουκ ηδυνατο αριθμησαι ου
50 γαρ ην αριθμος τω δε ιωσηφ εγενοντο θιοι δυο προ του ελθειν
τα επτα ετη του λειμου ους ετεκεν αυτω ασεννεθ' θυγατηρ πε
51 τεφρη ιερεως ηλιουπολεως εκαλεσεν δε ιωσηφ το ονομα του
πρωτοτοκου μανασση οτι επιλαθεσθαι με εποιησεν ο θ[ης
52 π]αντων των πονων μου και παντων των του πατρος μου το δε
οιγομα του δευτερου εκαλεσεν εφραιμ οτι ημένησεν με ο θ[ης εν γη
53 τα]πεινωσεως μου παρηλθοσαν δε τα επτα ετη της ευθηνιας ο ε
54 γεν]ετο εν γη αιγυπτω και ηρξατο τα επτα ετη του λειμου ερχεσθαι

fol. 19^v.

XLI.

ρλβ

54 καθα ει]πεν ιωσηφ και εγενετο λειμος εν παση τη γη εγ [δε παση γη
55 αιγυπτου] ούκ ησαν αρτοι και επεινασεν πασα γη αιγυπτου εκεκραξε
δε πας ο λαος] προς φαραω περι αρτων ειπεν δε φαραω πασι τοις αιγυ
πτιοις π]ορευεσθει προς ιωσηφ και ο εαν ειπη θμιν ποιησατε
56 και ο λειμος επι προσωπου πασης της γης ανεωξεν δε ιωσηφ
57 παντας τους σειτοβολωνας και επωλει πασιν τοις αιγυπτιοις και
πασαι α[ι] χωραι ηλθον εις αιγυπτον προς ιωσηφ αγοραζειν επε
1 κ]ρατησεν γαρ ο λειμος εν παση τη γη ίδων δε ιακωβ οτι εστιν πρασις
2 ε]ν αιγυπτω ειπεν ιακωβ τοις θιοις αυτου ίνα τι ραθυμειτε ίδου ακη
κ]οα οτι εστιν σειτος εν αιγυπτω και καταβητε εκει και πρειασθε
3 ημειν μεικρα βρωματα ίνα ζωμεν και μη αποθανωμεν κατε
βησαν δε οι αδελφοι ιωσηφ οι δεκα πρειασθαι σειτον εξ αιγυπτου
4 τον δε βενιαμειν τον αδελφον ιωσηφ ουκ απεστειλεν μετα των
5 αδελφων αυτου ειπεν γαρ μη ποτε συμβη αυτω μαλακια ηλθον δε
οι θιοι του ισραηλ αγοραζειν μετα των ερχομενων ην γαρ ο λειμος

XLI. 54 ουκ]ουκ* ομ.^o

6 εν γη χανανι ιωσηφ δε γη ο αρχων της γης ουτος επωλει π[αντι τω
λαω της γης ελθοντες δε οι αδελφοι ιωσηφ προσεκυνησαν αυ[τω επι
7 προσωπον επι της γης ιδων δε ιωσηφ τους αδελφους αυτου επε[γνω

fol. 19^r.

XLII.

ρλγ

7 αυτους] και γλοτριουτο απ αυτων και ελαλησεν αυτοις σκληρα [και ειπεν
8 αυτοις ποθεν ηκατε οι δε ειπαν εκ γης χανανι αγορασαι βρωμ[ατα επε
γνω δε ιωσηφ τους αδελφους αυτου αυτοι δε ουκ επεγνωσα[ν αυτον
9 και εμνησθη ιωσηφ των ενυπνιων ων ειδεν αυτος και ειπευ[αυτοις
10 κατασκοποι εστε κατανογσαι τα ίχνη της χωρας ηκατε οι δε [ειπαν
11 ουχι κε οι παιδες σου γλοτριουτο πριασθαι βρωματα παντες [εσμεν
12 ουι ενος ανθρωπου ειρηνικοι εσμεν ουκ εισιν οι παιδες σου κατασκοποι
13 ειπεν αυτοις ουχι αλλα τα ίχνη της γης γλοτριουτε ιδειν οι δε ειπαν ιβ[εσ
μεν αδελφοι οι παιδες σου εν γη χανανι και ιδου ο νεωτερος ημων
14 μετα του πατρος σημερον ο δε ετερος ουχι υπαρχει ειπεν δε αυτοις
15 ιωσηφ τουτο εστιν ο ειρηνικα υμειν λεγων κατασκοποι εστε εν τουτω φα
νεισθε νη την Ογιαν φαραω ου μη εξελθητε εντευθεν εαν μη
16 ελθη ο αδελφος υμων ο νεωτερος άδε αποστειλατε εξ υμων ενα
και λαβετε τον αδελφον υμων υμεις δε απαχθητε εως του φανερα
γενεσ]θαι τα ρηματα υμων ει αληθευετε ή ου ει δε μη νη την Ογι
17 αν φαρα]ω ει μην κατασκοποι εστε και εθετο αυτους εν φυλακη ημε
18 ρας τρει]ς ειπεν δε αυτοις τη ημερα τη τριτη τουτο ποιησατε και ζη
19 σεσθε] τον θν γαρ εγω φοβουμαι ει ειρηνικοι εσ[τ]ε αδελφος υμων

fol. 20^v.

XLII.

ρλδ

19 κατασχε]θ[ητω ει]ς εν τη φυλακη αυτοι δε βαδισαντες απαγ[αγετε το
20 αγορασ]μον της σειτοδοτειας υμων και τον αδελφον τον νεωτερο[ν
αγαγετ]ε προς με και πιστευθησεται τα ρηματα υμων ει δε μη απο
21 θανεισ]θε εποιησαν δε ουτως και ειπεν εκαστος προς τον αδελ
φον αυ]του ναι εν αμαρτια γαρ εσμεν περι του αδελφου ημων οτι
υπερει]δομεν την θλειψιν της ψυχης αυτου οτε κατεδεετο ημων
και ουκ εισηκουσαμεν αυτου ενεκεν τουτου επηλθεν εφ ημας πασα ή
22 θλιψις αυτη αποκριθεις δε ρουβην ειπεν αυτοις λεγων ουκ ειπο
υμιν μη αδικησητε το παιδαριον και ουκ εισηκουσατε μου και ιδου
23 το αιμα αυτου εκζητειται αυτοι δε ουκ ηδεισαν οτι ακουει ιωσηφ
24 δ γαρ ερμηνευς ανα μεσον αυτων ην αποστραφεις δε ιωσηφ εκλαυ
σεν και παλιν γλοτριου προς αυτους και ειπεν αυτοις και ελαβε^γ τον συμεωνα
25 απ αυτων και εδησεν αυτον εναντιον αυτων ενετειλατο δε ιωσηφ
ενπλησαι τα αγ'ια αυτων σειτου και αποδουναι εκαστω το αργυριον
εις τον σακκον και δουναι αυτοις επισειτισμον εις την οδον [και ε
26 γενηθη αυτοις ουτως και επιθεντες τον σειτον επι του[ζονους
27 αυτων απηλθον εκειθεν λυσας δε εις τον σακκον α[υτου δου
ναι χορτασματα τοις ονοις αυτου δυ κατελυσαν ειδε[ν τον δεσ

XLII. 12 ειπεν δε] ειπεν* ειπεν δε^ο
24 ελαβεν] ελαβε* ελαβεν^ο.

fol. 20^r.

ρλε

XLII.

27 μον του αργυριου αυτου και γη επανω του στοματος του [μ]αρσ[ιππου
 28 και ειπεν τοις αδελφοις αυτου απεδοθη μοι το αργυριον και ιδ[ου του
 το εν τω μαρσιππω μου και εξεστη η καρδια αυτων και εταραχθη[σαν
 29 προς αλληλους λεγοντες τι τουτο εποιησεν ο θ[η]ημειν ηλθ[ον δε
 προς Ιακωβ τον πατερα αυτων εις γην χαναν και απηγγει[λαν αυ
 30 τω παντα τα συνβαντα αυτοις λεγοντες λελαληκεν ο ανθρωπος
 ο κ[ε]ς της γης προς ημας σκληρα και εθετο ημας εν φυλακη ως
 31 κατασκοπευοντας την γην ειπαμεν δε αυτω ειρηνικοι εσμεν
 32 ουκ εσμεν κατασκοποι δωδεκα αδελφοι εσμεν θιοι του πατρος
 ημων ο εις ουχ υπαρχει ο δε μεικροτερος μετα του πατρος ημων
 33 σημερον εν γη χαναν ειπεν δε ημειν δ ανθρωπος ο κ[ε]ς της γης
 εν τουτω γνωσομαι οτι ειρηνικοι εστε αδελφον ενα υμων δ
 φετε διδε μετ εμου τον δε αγορασμον της σειτοδοτειας του οι
 34 κ[ο]υ υμων λαβοντες απελθετε και αγαγετε τον αδελφον υμων
 τον] μεικροτερον προς με και γνωσομαι οτι ου κατασκοποι εστε
 αλλ ειρηνικοι εστε και τον αδελφον υμων αποδωσω υμειν
 35 και τη γη εμπορευεσθε εγενετο δε εν τω κατακενουν αυ
 τους τους σακκους αυτων και γη εκαστου ο δεσμος του

fol. 21^r.

ρλφ

XLII.

35 αργυριου ε]ν τω σακκω αυτων και ειδον τους [δ]εσμους τ[ου
 αργυριου] εν τοις μαρσιπποις αυτων αυτοι και ο πατηρ αυτων και
 36 εφοβηθησαν ειπεν δε αυτοις Ιακωβ ο πατηρ αγτων εμεις
 ητε εκνωσατε ιωσηφ ουκ εστιν συμεων ουκ εστιν και
 τον] βενιαμειν λημψεσθε επ εμε εγενετο παντα τρυπα
 37 ειπεν δε ρουβην τω πατρι αυτου λεγων τους δυο θιοις μου
 αποκτεινον εαν μη αγαγω αυτον προς σε δος αυ[το]ν εις τη
 38 χειρα μου και εγω επαξω αυτον προς σε δε ειπεν ου κα
 ταβησεται ο θιος μου μεθ υμων οτι ο αδελφος αυτου απε
 θανει και ουτος μονος καταλειπται και συμβησεται μα
 λακισθηναι αυτον εν τη οδω γη αν πορευεσθε και καταξε
 XLIII. 1 τε μου το γηρας μετα λυπης εις αδου ο δε λειμος ενεισχυ
 2 σεν επι της γης εγενετο δε ηνικα συνετελεσαν καταφαγειν
 τον σειτον οηνεγκαν εξ αιγυπτου ειπεν αυτοις ο πατηρ αυ
 των παλιν πορευθεντες πριασθεημειν μεικρα βρωματα
 3 ειπεν δε αυτω ιουδας λεγων διαμαρτυρια διαμεμαρτυρη
 ται ημειν ο ανθρωπος λεγων ουκ οψεσθε το προσωπον
 μου εαν μη ο αδελφος υμων ο νεωτερος μεθ υμων γ

fol. 21^v.

ρλζ

XLIII.

4 ει μ[εν] ουν αποστελλεις τον αδελφον ημων μεθ ημων καταβησομεθα
 5 και αγοραξ[σο] μεν σοι βρωματα ει δε μη αποστελλεις τον αδελφον ημων
 μεθ ημων ου πορευσομεθα ο γαρ ανθρωπος ειπεν ημ[ιν] λεγων
 ουκ οψεσθε μου το προσωπον εαν μη ο αδελφος υμων [ο νεωτερος

XLII. 30 (κατασκοπευονται) α(ζ) ε* α*

6 μεθ υμων ην ειπεν δε ισραηλ τι εκακοποιησατε μ[οι αναγγει
 7 λαντες τω ανθρωπω ει εστιν υμειν αδελφος οι δε ειπ[αν] ορω [των
 επηρωτησεν ημας δ ανθρωπος και την γενεαν ημων λεγων [ει ε
 τι δ πατηρ υμων ζη ει εστιν υμειν αδελφος και απηγ' γειλαμ[εν
 αυτω κατα την επερωτησιν ταυτην μη ηδειμεν οτι ερει ημε[ιν
 8 αγαγετε τον αδελφον υμων ειπεν δε ιουδας προς ισραηλ το[ν
 πατερα αυτου αποστειλον το παιδαριον μετ εμου και ανασταντ[ες
 πορευσομεθα ινα ζωμεν και μη αποθανωμεν και ημεις και
 9 συ και η αποσκευη ημων εγω δε εκδεχομαι αυτον εκ χειρος
 μο]υ ζητησον αυτον εαν μη αγαγω αυτον προς σε και στησω
 αυ]τον εναντιον σου γημαρτηκως εσομαι εις σε πασας τας ημε
 10 ρα]ς ει μη γαρ [ε]θραδυναμεν ηδη αν επεστρεψαμεν δις
 11 ει]πεν δε αυτοις ισραηλ' ο πατηρ αυτων ει ουτως εστιν τουτο

fol. 22^r.

XLIII.

ρλη

11 ποιησ]ατε λαβετε απο των καρπων της γης εν τοις αγ' γειοις
 υμων] και καταγαγετε τω ανθρωπω δωρα της ρητε[ι]νης
 και του] μελειτος θυμιαμα και στακτην και τερμιγθον και κα
 12 ρυα κ]αι το αργυριον δισσον λαβετε εν ταις χερσ[ι]ν υμων το αρ
 γυριο]ν το αποστραφεν εν τοις μαρσιπποις υμων ο απεστρε
 13 ψατε μ]εθ υμων μηποτε αγνοημα εστιν και τον [α]δελφον
 υ]μων λαβετε και ανασταντες καταβητε προς τον ανθρω
 14 π]ον ο δε θ[ι]ς μου δωρη υμειν χαριν εναντιον του αγθρωπου
 κ]αι αποστειλαι τον αδελφον υμων τον ενα και τον βενιαμειν
 15 ε]γω μεν γαρ καθα ητεκνωμαι ητεκνωμαι λαβοντες δε οι αν
 δ]ρες τα δωρα και το αργυριον διπλουν ελαβον εν ταις χερσιν
 αυτων και τον βενιαμειν και ανασταντες κατεβησαν εις αι[γυ
 16 πτον και εστησαν εναντιον ιωσηφ ιδεν δε ιωσηφ αυτογ[ι
 και τον βενιαμειν τον αδελφον αυτου και ειπεν τω ε[πι της
 οικιας αυτου εισαγαγε τους ανθρωπους εις την οικ[ιαν και
 σφαξον θυματα και ετοιμασον μετ εμου γαρ φαγο[νται οι αν
 17 θρωποι ουτοι αντους την μεσημβριαν εποιησεγ [δε ο αν
 θρωπος καθα ειπεν ιωσηφ και εισγαγεν τοις ανθ[ρωπους

fol. 22^v.

XLIII.

ρλθ

17, 18 εις τον οικον τον ιωσηφ ιδοντες δε οι ανθρω[πο]ι ο[τι εισηχθη
 σαν εις τον οικον ιωσηφ ειπαν δια το αργυριον το απο[στραφεν
 εν τοις μαρσιπποις ημων την αρχην ημεις εισαγομε[θα του
 συκοφαντησαι ημας και επιθεσθαι ημειν του λαβε[ιν ημας
 19 εις παιδας κα[ι τους ονους ημων προσελθοντες δε πρ[ος τον
 ανθρωπον τον επι του οικου ιωσηφ ελαλησεν αυτω εν τ[ω πυ
 20 λωνι του ο[ι]κου λεγοντες δεομεθα κε κατεβημεν την [αρχην
 21 πριασθαι βρωματα εγενετο δε γηικα ηλθομεν εις τ[ο κ]ατωλ[ι
 σαι και γηοιξαμεν τους σακκους ημων και τοδε το αργυριον ε
 κ]αστου εν τω μαρσιππω αυτου το δε αργυριον ημων εν σταθμ[ω

XLIII. 16 (α)v(touς)]v* ρο

22 α]πεστρεψάμεν νυν εν ταῖς χερσιν ημῶν καὶ αργυρίον ετερ[ον
ην]εγ' καμεν μετ αυτων αγορασαι βρωματα ουκ οιδαμεν τις
23 ενεβα]λεν το αργυριον εις τους μαρσιππους ημῶν ειπεν δε αυτο[ις
ο ανθρ]ωπος ειλεως υμιν μη φοβεισθε ο θ[ε]ς υμῶν και ο θ[ε]ς των
πατερων] υμῶν δεδωκεν υμειν θησαυρους εν τοις μαρσιπποις
υμῶν το δε] αργυριον υμῶν ευδοκιμουν απεχω και εξηγαγεν προς
24 αυτους τον] συμεωνα και ηνεγκαν υδωρ νιψαι τους ποδας αυτων
25 και εδωκε]ν χο[ρτα]σματα τοις ονοις αυτων ητοιμασαν δε τα
δωρα ε]ως του ελθειν ιωσηφ μεσημβριας ηκουσαν γαρ οτι εκει

fol. 23^r.

ρμ

XLIII. 25, 26 μελλει αριστ[αν] εισηλθεν δε ιωσηφ εις την οικιαν και προσηνεγ'
καν αυτω] τα δωρα α ειχον εν ταῖς χερσιν αυτων εις τον οικον και
27 προσεκυ]νησαν αυτω επι προσωπον επι την γην ηρωτησεν δε αυ
τους π]ως εχετε και ειπεν αυτοις ει ιγιαινει ο πατηρ υμῶν ο πρεσ
28 βυτης] ον ειπατε ετι ζη οι δε ειπαν ιγιαινει δ παις σου ο πατηρ
ημῶν] ετι ζη και ειπεν ευλογητος δ ανθρωπος εκεινος τω θ[ε]ω και
29 κυψαντ]ες προσεκυνησαν αυτω αναβλεψας δε τοις οφθαλμοις αυτου
ε]ιδεν τογ βενιαμειν τον αδελφον αυτου τον ομομητριον και ειπεν
ουτος αδελφος υμῶν ο νεωτερος ον ειπατε προς με αγαγειν και ειπεν
30 ο θ[ε]ς σε ελεησαι τεκνον εταραχθη δε ιωσηφ συνεστρεφετο γαρ τα
εντερα αυτου επι τω αδελφω αυτου και εζητει κλαυσαι εισελθων δε εις
31 το ταμειον εκλαυσεν εκει και νιψαμενος το προσωπον ενεκρατευ
32 σ]ατο και ειπεν παραθετε αρτους και παρεθηκαν αυτω μονω και αυτοις
καθ εαυτους ου γαρ ηδυναντο οι αιγυπτιοι συνεσθιειν μετα των εβραι
ων αρτους βδελυγμα γαρ εστιν τοις αιγυπτιοις πας ποιμην προβατῶ
33 ε]καθισαν δε εναντιον αυτου ο πρωτοτοκος κατα τα πρεσβυτερεια αυτου
και ο νεωτερος κατα την νεοτητα αυτου εξισταντο δε οι ανθρωποι εκασ
34 τος προς τον αδελφον αυτου ηραν δε μεριδας παρ αυτου προς αυτους
εμεγκαλυνθη δε η μερις βενιαμειν παρα τας μεριδας παντων πεν
ταπλασιως προς τας εκεινων επειον δε και εμεθυσθησαν μετ αυτου

fol. 23^v.

ρμκ

XLIV. 1 και ενετειλατο ιωσηφ τω οντι επι της οικιας α[υτο]υ [λεγων πλησατε
τους μαρσιππους των ανθρωπων βρωματων οσα εξ[ν δυνωνται
αραι και εμβαλετε εκαστον το αργυριον επι του στοματ[ος του μαρ
2 σιππου και το κονδυ μου το αργυρουν εμβαλετε εις τον μαρ[σιππον
του νεωτερου και την τιμην του σειτου αυτου εγενηθη δε κατ[α το ρη
3 μα ιωσηφ καθως ειπεν το πρωι διεφαυσεν και οι ανδρες α[πεστα
4 λησαν αυτοι και οι ονοι αυτων εξελθοντων δε αυτων την π[ολιν ου
κ απεσχον μακραν και ιωσηφ ειπεν τω επι της οικιας αυτ[ου ανα
στας επιδιωξον οπισω των ανθρωπων και καταλημψη αυτους
5 τε μου το κονδυ το αργυρουν ου τουτο εστιν εν ω πεινει ο κ[ε]ς μου
αυτος δε οιωνισμω οιωνιζεται εν αυτω πονηρα συντετελεσ

XLIII. 25(μεσημβριας) appears to be dotted (deletion?)

6 τε α πεποιηκατε ευρων δε αυτους ειπεν αυτοις κατα τα ρηματα
 7 ταυτα οι δε ειπαν αυτα ίνα τι ο κε λαλει κατα τα ρηματα ταυτα
 8 μη γενοιτο τοις παισιν σου ποιησαι κατα το ρημα τουτο ει το μεν
 αργυριον ο ευρηκαμεν εν τοις μαρσιπποις ημων απεστρεψα
 μεν προς σε εκ γης χαναν πως δ αν εκλεψαμεν εκ του οικου
 9 του κυριου σου αργυριον η χρυσιον παρ δ αν ευρεθη το κονδυ
 των παιδων σου αποθηκετω ημεις δε εσομεθα τω κω
 10 ημων παιδες ο δε ειπεν και νυν ως λεγετε ουτως εσται παρ

fol. 24^r.

ρμβ

XLIV. 10 ω αν ευρεθη] το κονδυ εσται μου παις ίμεις δε [εσεσθε καθαροι
 II, 12 και σπευσαν] τες καθειλαν εκαστος τον μαρσιππον [αυτου ηρευνα
 δε απο του πρεσβυτερου αρξαμενος εως ηλθεν επι [τον νεωτερον
 13 και ευρεν] το κονδυ εν τω μαρσιππω τω βενιαμειν [και διερρηξαν
 τα ιματια] αυτων και επεθηκαν εκαστος τον μαρσιπ [πον] αυτου
 14 επι τον ονο] γ αυτου και υπεστρεψαν εις την πολιν εισηλθεν [δε] ιουδας
 και οι αδε] λφοι αυτου προς ιωσηφ αυτου ετειοντος εκει και ε[π]εσαν εναν
 15 τι] ιον αυτου επι την γην ειπεν δε αυτοις ιωσηφ τι το πραγμα τουτο εποιη
 16 σα] τε ουκ ειδητε οτι οιωνισμω οιωνιειτε ανθρωπος οιο[ζ] εγω ειπεν
 δε] ειουδας τι αντερουμεν τω κω η τι λαλησωμεν η τι δικαιωθωμεν ο δε
 θε] ευρεν την αδικιαν των παιδων σου ειδου εσμεν οικετ[αι τω] κω ημων
 17 και] ημεις και παρ ω ευρεθη το κονδυ ειπεν δε ιωσηφ μη μ[οι γε]
 νοιτο ποι
 ησ] αι το ρημα τουτο δ ανθρωπος παρ ω ευρεθη το κονδυ αυ[τος]
 εσται μου παις
 18 υμ] εις δε αναβητε μετασωτηριας προς τον πατερα ίμων [εγ] γισας δε αυ
 τω] ιουδας ειπεν δεομαι κε λαλησατω ο παις σου ρημα εναν[τιο] ν
 σου και μη
 19 θυ] μωθης τω παιδισου οτισυ ει μετα φαραω κεσυ ηρ[ωτη] σας τους π[αι
 20 δας] σου λεγων ει εχετε πατερα η αδελφον και ειπαμεν τι[ω] κω
 εστιν [ημιν]
 πατηρ πρεσβυτερος και παιδιον εκ γηρους νεωτερον [αυτη] ω και ο αδ[ελ
 φος] αυτου απεθανεν αυτος δε μονος υπελειφθη τη μη[τρη] αυτου ο δ[ε
 21 πατηρ αυτον γγαπησεν ειπας δε τοις παισιν σου κατα[γαγ]ετε αυτο[ν

fol. 24^v.

ρμγ

XLIV. 21, 22 προς με και επιμ] ελουμαι αυτου και ειπαμεν τω κω [ου δυνησεται
 το παιδιον καταλι] πειν τον πατερα εαν δε καταλιπη τον πα[τερα αποθα
 23 νειται συ δε ειπ] ας τοις παισιν σου εαν μη καταβη δ αδελ[φος] υμων
 24 ο] νεω[τερος μεθ] υμων ου προσθησεσθε ετι ίδειν το προ [σωπον μου και
 εγενετ[ο] ηγ[ικ]α [α] νεβημεν προς τον παιδα σου πατερα δε [ημων
 25 απηγ[γ] ειλαμεγ αυτω τα ρηματα του κυ ειπεν δε ημειν [ο πατηρ ημων
 26 βαδισαντες παλιν αγορασατε ημειν μεικρα βρωματα ημει[ζ δε ειπα
 μεν ου δυνησομεθα καταβηναι αλλ ει μεν ο αδελφος ημων [ο

XLIV. 17 (μο) ε²] ε^{*} υ^ο

νεωτε[ρο]ς καταβαίνει μεθημων καταβησομεθα ου γαρ δυνησ[ο]
μεθα [ιδει]γ το προσωπον του ανθρωπου του αδελφου του ν[ε]
27 φτου μ[η] οντος μεθημων ειπεν δε ο παις σου ο πατηρ ημων
προς ημ[α]ς θμεις γεινωσκετε οτι δυο ετεκεν μου η γυνη
28 και εξη[λθ]εν ο εις απεμου και ειπατε οτι θηριοβρωτος γεγον[ε]
29 και ουκ [ει]δεν αυτον ετι και νυν εαν λαβητε ουν και του
τον εκ τ[ο]ψ προσωπου μου και συμβη αυτω μαλακια εν τη οδ[ω]
30 και κατα[ξ]ετε μου του γηρας μετα λυπης εις αδου νυν ουν
εαν εισπ[ο]ρευωμαι προς τον παιδα σου πατερα δε ημων [και
το παιδι[ον] μη ην μεθημων η δε ψυχη αυτου εκκρεματ[αι
31 ε]κ της το[υτο]ου ψυχης και εσται εν τω ιδειν αυτον μη ον το πα[ι

fol. 25^r.[ρυδ]
c. 2 ll. lost.

XLIV.

32 εκδε]δεκται το παιδιον παρα του πατρ[ος λεγων εαν
μη αγαγω αυτον] προς σε και στησω αυτον ενωπιον^{ποιημ}ημ[αρτηκως
33 εσομαι πασα]ς τας ημερας νυν ουν παραμενω σοι [παις αντι
του παιδιου οι]χετης του κυ το δε παιδιον αναβητω μετα των αδελ
34 φων πως γαρ α]ναβησομαι προς τον πατερα του παιδιου μη [ο]ντος με
XLV. 1 θημω]ν ινα μη ιδω τα κακα α ευρησει τον πατερα μου και ουκ ηδυνα
το ιωσ]ηφ ανεχεσθαι παντων των παρεστηκοτων αυτω αλλα ειπειν
εξαπ]οστειλατε παντας απεμου και ου παρεστηκει ουδεις ετι τω ιω
2 σηφ η]νικα ανεγνωριζετο τοις αδελφοις αυτου και αφηκεν φωνην
μετα] κλαυθμου ηκουσαν δε παντες οι αιγυπτιοι και ακουστον εγενετο
3 εις το]ν οικον φαραω ειπεν δε ιωσηφ προς τους αδελφους αυτου εγ'
γισατ]ε προς με και ηγ' γισαν και ειπεν εγω ειμι ιωσηφ ο αδελφος ου
5 μω]ν ον απεδοσθε εις αιγυπτον νυν ουν μ[η λυπεισ]θε μηδε σκλη
ρον υ]μειν φανητω οτι απεδεσθε διδε εις γαρ ζωην απεστειλεν
6 με ο]θ[η] εμπροσθεν υμων τουτο γαρ δευτερον ετος λειμος επι της γης
7 και ε]τι λοιπα πεντε ετη εν οις ουκ εσται αροτριασις ουδε αμητος
απεστει
λειν γαρ με] ο θ[η] εμπροσθεν υμων υπολειπεσθε υμων καταλιμμα

fol. 25^v.[ρυε]
c. 2 ll. lost.

XLV.

8 απεσταλκατ]ε ωδ[ε αλλη η ο] θ[η] και [ι εποιησεν με ως
πατερα φαρα]ω και κυριον παντος του οικου αυτου και αιαρχοντα πασης
9 γης αιγυ]πτου σπευσαντες ουν αναβητε προς το[ν πατερα μου και
ειπατε αυτω ταδε λεγει ο ιοις σου ιωσηφ επ[οιησεν με ο θ[η]
κυ πασης γης αιγυπτου καταβητι ουν το ταχος προ[ς με και μη μει
10 ου νης και κατοικησεις εν γη γεσεμ αραβιας και εση εγ'[γυς μου συ και
οι ιοι σου και οι ιοι των ιιων σου και τα προβατα σου και αι [βοες
11 σου και οσα σοι εστιν και θρεψω σε εκει ετι γαρ πεντε ετη λει[μος
12 ινα μη εκτριβης συ και οι ιοι σου και τα υπαρχοντα σου ιδου ο[ι ο
φθαλμοι υμων βλεπουσιν και οι οφθαλμοι βενιαμειν του α[δελ

XLIV. 32. σου] om.* add.^o

13 φου μου οτι το στόμα μου το λαλουν προς θυμας απαγγειλατε ουν [τω πατρι μου πασαν την δοξαν μου την εν αιγυπτω και οσα ειδετε 14 και ταχυναντες καταγαγετε τον πατερα μου άδει και επιπεσ[ων επι τον τραχηλον βενιαμειν του αδελφου εκλαυσεν επ αυ[τω 15 και βενιαμιν εκλαυσεν επι τω τραχηλω αυτου και καταφ[ι λησας παντας τους αδελφους αυτου εκλαυσεν επ αυτοις και 16 μετα ταυτα ελαλησαν οι αδελφοι προς αυτον κα[ι δ]ιεβοη[θη]

fol. 26v.

XLV.

[ρμφ]
16 η φωνη εις τον οικον φαραω λεγοντες η[κασιν οι αδελφοι ιωσηφ εχαρη 17 δε φαραω] κα[ι] η θεραπεια ειπεν δε φαραω προς ιωσηφ ειπον τοις αδελφοις σου τουτο ποιησατε γεμεισατε τα φορει[α] υμων και απελ 18 θατε εις γην χαναν και παραλαβοντες τον πατερα θυμων και τα [υπαρ χοντα γκετε προς με και δωσω υμειν παντων των αγαθων αιγυ 19 πτου και φαγεσθε τον μυελον της γης συ δε εντειλαι ταυτα λαβειν αυτο[ις]
αμαξας εκ της αιγυπτου τοις παιδιοις θυμων και ταις γυναιξιν και αν[α 20 λαβοντες τον πατερα θυμων παραγεινεσθε και μη φεισεσθε τοις οφ[θαλ 21 μοις των σκευων θυμων τα γαρ παντα αγαθα αιγυπτου θυμειν εσται επι[οι ησεν δε ουτως και οι θιοι ισραηλ και εδωκεν αυτοις αμαξας ιωσηφ κατα τα προειρημενα υπο φαραω του βασιλεως και [εδωκ]εν αυτοις επι 22 σειτισμον εις την οδον και πασιν εδωκεν δισσας στολας τω δε β[ενι αμειν εδωκεν τριακοσιους χρυσους και πεντε εξαλλασσουσας στολας 23 και τω πατρι αυτου απεστειλεν κατα τα αυτα και δεκα ονους αιροντας απο παντων των αγαθων αιγυπτου και δεκα θυμιονους αιρουσας [χρτους 24 εις οδον τω πατρι αυτου εξαπεστειλεν δε τους αδελφους αυτου [και 25 επορευθησαν και ειπεν αυτοις μη οργιζεσθε εν τη οδω [και ανε βησαν εξ αιγυπτου και ηλθαν εις γην χαναν προς ιακωβ τον πατερα

fol. 26r.

XLV.

[ρμζ]

I. lost.

XLVI.

26 γης αιγυπτου και εξεστη τη διανοια ια[κωβ ου γαρ επιστευ 27 σεν αυτοις ελαλησαν δε αυτω παντα τα ρηματα ιωσηφ [οσα ειπεν αυτοις ιδω]ν δε τα[ις α]μαξας ας απεστειλεν ιωσηφ ωστε αναλαβειν αυτον [ανε 28 ζωπυρησεν το πνευματικωβ του πατρος αυτων ειπεν δε ισραηλ μεγα μοι εστιν ει ετι ο θιος μου ιωσηφ ζη πορευθεις οφομαι αυτον προ του 1 με αποθανειν απαρας δε ισραηλ αυτος και παντα τα αυτου ηλθεν επι το 2 φρεαρ του ορκου και εθυσεν θυσιαν τω θω του πατρος αυτου ισσακ ειπεν 3 δε ο θυμιος ισραηλ εν οραματι νυκτος λεγων εγω ειμι ο θυμιος των πατερων σου μη φοβου του καταβηναι εις αιγυπτον εις γαρ εθνος μεγα ποιη 4 σω] σε εκει και εγω καταβησομαι μετα σου εις αιγυπτον και εγω ανα βι]βασω σε [ει]ς τελος και ιωσηφ επιβαλει τας χειρας επι τους οφθαλ 5 μοις σου ανεστη δε ιακωβ απο του φρεατος του ορκου και ανελαβον οι θιοι ιακωβ ισραηλ τον πατερα αυτων και την αποσκευην και τας γυναικας αυτων επι τας αμαξας ας απεστειλεν ιωσηφ αρας αυτον

XLV. 23 η(μιονους)]* η^ο

6 καὶ αν]αλαβοντες τα ὑπαρχοντα αυτων και πασαν την κτησιν γη εκτη
σαντ]ο εν γη χαναν και εισηλθεν εις αιγυπτον ιακωβ και παν το σπερ
7, 8 μα αυτ]ου γηγαγεν εις αιγυπτον ταυτα δε τα ονοματα των οιων ισραηλ
των] εισπορευθεντων εις αιγυπτον ιακωβ και οι οιωι αυτου πρω
9 τοτο]κος ιακωβ ρουβην οιωι δε ρουβην ενωχ και φαλλου ασρω[ν

fol. 27^v.

LXVI.

[ρημη]

10 και χαρμι οιωι δε] συμε[ων ιεμουηλ και ιαμιν και αωδ
11 και ιαχιμ κ]αι σαρ και σαουλ οιος τη[ς χανανιτιδος οιωι δε λευτ
12 γηρσων] και γααθ και νεραρει οιωι δε [ιουδα ηρ και αυναν και
ση]λωμ και φαρες και ζαρα απεθανεν [δε η]ρ και α[υναν εν γη γα
13 ναν εγενοντο δε οιοι φαρες ασρωμ και ιεμουηλ οιωι δε [ισσαχαρ
14 θωμα και φουδ και ιασουμ και ζαμβραμ οιοι δε ζαβογλων
15 σεδερ και αλλων και αιηλ ουτοι οιοι λειας ους ετεκεν τω ιακωβ
εν] τη μεσοποταμια της συριας και δειναν την θυγατερα αυτου πασαι
16 αι ψ]υχαι οιοι και θυγατερες λγ̄ οιοι δε γαδ' σαφων και αγ'γεις και
17 σα]υνεις και θασοβαμ και οαρροας και αριηλεις ουτοι δε οιοι ασηρ
ιε]μνα και ιεουσσουαρ και εουλ και αβαρια και σαρα αδελφη αυτων
18 οιοι δε [α]βαρια χοβορ και μελχειηλ ουτοι οιοι ζ[ελ]φας γη εδωκεν
λαβαν λεια τη θυγατρι αυτου η ετεκεν τουτους [τ]ω ιακωβ δεκα
19 και εξ ψυχαι οιοι δε ραχηλ γυναικος ιακωβ ιωσηφ και βενιαμειν
20 εγενοντο δε οιοι ιωσηφ εν γη αιγυπτω ους ετεκεν αυτω [ασ]εγνεθ
θυγατηρ πετεφρη ιερεως ηλιουπολεως των μανασση κ[αι τον εφραιειμ
εγενοντο δε οιοι μανασση ους ετεκεν αυτω η παλλακη [η συρα τον
χαμειρ χαμειρ δε εγεννησεν τον γαλααδ' οιοι δε αιφ[ραιμ αδελ
21 φου μανασση σουθαλαμ και τακι οιοι σουθαλαμ ε[δεμ οιοι δε

fol. 27^r.

XLVI.

[ρημθ]

21 βενιαμιν βαλα και χοβωρ και ασ]βηλ [εγενοντο δε οιοι βαλα γηρα
και νοεμαν και αγγεις και ρ]ως και [μα]μφεως και οφειμ[ιν γηρα δε
[εγενη]
22 σεν τον αραδ ουτοι οιοι ραχηλ ους ετεκεν τω ιακωβ [πασαι ψυχαι τη
23, 24 οιοι δε δαν] ασομ κ[αι] οιοι νεφθαλει ασιηλ γωνι και σαρας και συλλημ
25 ουτοι οιοι βαλλας ην εδωκεν λαβαν ραχηλ τη θυγατρι αυτου και ετεκ[εν
26 τουτους τω ιακωβ πασαι αι ψυχαι ζ πασαι δε αι ψυχαι αι εισελθ[ου
σαι μετα ιακωβ εις αιγυπτον οι εξελθοντες εκ των μηρων αυτου
27 χωρις των γυναικων οιων ιακωβ πασαι αι ψυχαι ξειρ οιοι δε ιωσ[ηφ
ο γενομενοι αυτω εν αιγυπτω ψυχαι θαπασαι αι ψυχαι αι εισελ[θουσαι
28 μετα ιακωβ εις αιγυπτον οδ τον δε ιουδαν απεστειλεν εμ[προσ
θεν αυτου προς ιωσηφ συναντησαι αυτω καθ ηρωων πολ[ιν εις
29 γην ραμεσ[ση] ζευξας δε ιωσηφ τα αρματα αυτου ανεβη ει[ς συναν
τησιν ισραηλ [τω] πατρι αυτου καθ ηρωων πολιν και οφθ[ε]ις αυτω ε
πεπεσεν επι τογ τραχηλον αυτου και εκλαυσεν κλαυθμω πλειον[ι
30 και ειπεν ισραηλ προς ιωσηφ αποθανουμαι απο του νυν επι εω

XLVI. 27οδ]. ε* οδε. Curiously, neither ε nor δ is in the normal hand of Pap. 962.

31 ρακα το προσ]ω πονσου ετι γαρ συ ζης ειπεν δε ιωσηφ προς τους αδι[ελ
φους αυτου] αναβας απαγ' γελω τω φαραω και ερω αυτω οι αδελ[φοι
32 μου και ο ο]ικος του πατρος μου ηκασιν εκ γης χαναν προς μεοι α[νδρ
ες ει]σιν ποιμενες ανδρες γαρ κτηνοτροφοι ησαν και τα κτηγ[η και
33 τους] βοας και παντα τα αυτων αγειοχασιν εαν ουν καλεση θμας

PART II: TEXTUAL-CRITICAL ANALYSIS

A. ALLGEIER'S ANALYSIS OF PAP. 961 AND 962

As a sequel to F. G. Kenyon's preliminary analysis of Pap. 961 and 962 at the time of their publication, an investigation into their textual character was made by Arthur Allgeier, Professor of Old Testament Literature and Exegesis at the University of Freiburg.¹ His published study was reviewed by H. M. Orlinsky and J. W. Wevers in the *Jewish Quarterly Review*² and *Theologische Rundschau*³ respectively.

Allgeier made his collations of Pap. 961 and 962 on the basis of the transcribed texts prepared by Kenyon and published as fasc. IV of *The Chester Beatty Biblical Papyri*. His reliance on these texts is unfortunate since they contain numerous mistakes, many of which are of text-critical significance (cf. the Preface of this study). The facsimiles of both papyri were published while Allgeier was conducting his investigation,⁴ and could presumably have been made available to him for consultation.

The "Vorwort" and "Einleitung" raise high expectations for a thorough and sound study. Allgeier emphasizes that a mere comparison of Pap. 961 and 962 with other textual traditions is not sufficient. One must do more than simply enumerate variant readings. The "Zeugenwert" of each papyrus needs to be established, and with the help of both the text of (G) reconstructed. Concerning the papyri the question must be asked to what extent they deviate from the original text and what they contribute to our knowledge of the Septuagint translation of Gn. Papyri 961 and 962 have to be assigned a place in the history of textual development.

Few would disagree with Allgeier's aims. It is disconcerting, however, to find that in his study he makes no systematic attempt to reconstruct (G) where the two papyri are extant. Admittedly, such a reconstruction is not always an easy task, and anyone engaged in it is beset with many uncertainties. But the attempt must nevertheless be made, since without it not even an approximately accurate assessment of Pap. 961 and 962 is possible.

Following in the footsteps of Lagarde whose axioms of textual criticism he quotes (p. 9) Allgeier insists on the necessity of the text-critic's thorough acquaintance with the character of the translation of Gn. The style and methods of the translator are of primary importance. Yet one searches in vain for a single instance where Allgeier has put such understanding of and familiarity with the work of the translator to good use. An example will illustrate the point: 24,37 παροικῶ 961+] οἰκω 962+ ; (M) has yšb which nowhere in Gn is translated by παροικω, the latter being reserved for gwr, but on occasion introduced secondarily. One can, therefore, conclude with confidence that Pap. 962 has preserved the original reading in this instance. Allgeier simply includes οἰκω in his list of variants (p. 24), but offers no comment.

Since Allgeier made use of the Larger Cambridge Septuagint Pap. 961 and 962 were collated to MS. A. This in itself would not meet with objections since it is essentially

¹ *Die Chester Beatty-Papyri zum Pentateuch* (Studien zur Geschichte und Kultur des Altertums. XXI. 2), Paderborn, 1938.

² JQR 32, 1941-42, pp. 89-95. ³ ThR 22, 1954, pp. 115-120. ⁴ Pap. 961: 1935; Pap. 962: 1936.

immaterial what kind of text is made to serve as a point of departure. For Allgeier with his obvious bias in favour of MS. A, collation to this text could only compound the problem. At various points Allgeier admits that A cannot *in toto* be identified with **G**. Though one of our earliest manuscripts and hence one of considerable importance, A deserves no higher status than that of *primus inter pares*. Writes Allgeier,

Man muss sich darüber klar sein, dass die gesammte Tradition in eine einseitige Perspektive gerückt ist und die Gewinnung eines objektiven Bildes erschwert wird. Man muss, um richtig zu sehen, A selbst in die Untersuchung einbeziehen können und erst seinen Zeugenwert festzustellen suchen. (p. 32)

A few statements are then made concerning the general character of MS. A, but Allgeier's correct insight is never applied to individual variants. Though lists of relevant textual evidence from other manuscripts are supplied, this material plays no role in determining the original Septuagint text. Allgeier's only conclusion in this regard is that Pap. 961 and 962 are related to many manuscripts (p. 25)! Repeatedly one finds MS. A sitting in judgment over the papyri, assessing their loyalty or disloyalty to **G**.

In the section entitled "Die Sonderlesarten" (p. 26ff.) a number of variant readings are singled out for special attention because—according to Allgeier—no "mechanische Ursache" can account for their existence. A detailed look at some of these will illustrate the use to which Allgeier puts MS. A.

29,6 καὶ 961 + = **(M)** pr ετι αυτου λαλουντος c. var A f 71' 59' 509 Co Eth-^{CR^a}
 29,6 προβάτων 961 + = **(M)** + του πατρος αυτης c. var 17'-135-426-οΙ b-³¹⁴ 537 d f
 t 71' 59' 509 La^S Arab Co Eth; + του πατρος αυτης αυτη γαρ εβοσκεν τα προβατα
 του πατρος αυτης A Sa¹⁹

Allgeier speaks in this connection of omissions in Pap. 961. But is it correct to consider these variants omissions? On closer scrutiny it becomes clear that both additions in MS. A are accretions from v. 9. In fact MS. A has added more in 29,6 than any other manuscript. How Allgeier can present these variants as a problem of omission is difficult to understand. Clearly, in this instance A shows itself to be the least reliable of all Greek manuscripts. Pap 961, on the other hand, has preserved the original text.

30,21 δίνα 961 (δεινα) + = **(M)** + και εστη του τεκνειν A La^S
 As in the preceding instance there is here no question of omission in Pap. 961. Ms. A has added the phrase from 29,35. Pap. 961 and not MS. A contains the true text of **G**.

45,3-4 ἐγώ (3) -αύτοῦ (4)] , 962
 45,3 ιωσήφ] + ο αδελφος υμων ον απεδοσθε εις αιγυπτον A^c
 45,4 εἰπεν ^{1ο} - ἔγγισαν] , A

Allgeier's comments on the Greek text at this point demonstrate clearly his failure to place variant readings in the context of all available textual evidence. He argues that Pap. 962 added *εγγιζετε* (but see revised text of 962) προς με και γγισαν και ειπεν after *αυτου* of v. 3, and then omitted *ετι* (v. 3)—*αιγυπτον* (v. 4). Allgeier further explains that the omission in Pap. 962 was intentional, serving the purpose of avoiding unnecessary repetition in the "Wiedererkennungsszene." Only an examination of Pap. 962 and MS. A in isolation from all other textual evidence could lead Allgeier to such a far-fetched conclusion. The variant reading in Pap. 962 was caused by parablepsis (*τους αδελφους αυτου* (v. 3)—*τους αδελφους αυτου* (v. 4)). Admittedly, the omission

leaves an intelligible text, but this does not prove it intentional. Chances of parablepsis were rather enhanced precisely because of this fact. Ms. A is once again more out of line than any other Greek manuscript. The addition in v. 3 of A comes from v. 4, and the omission in v. 4 is possibly the result of parablepsis, if A read καὶ εἰπεν instead of εἰπεν δε as do two other manuscripts.

No less detrimental than his preferential treatment of MS. A, and directly related to the latter, is Allgeier's facile recourse to Hebrew influence. For each papyrus a list of instances is given which allegedly shows such influence. A few examples will illustrate the point in question.

13,17 αὐτήν 961 + = (M)] + καὶ τῷ σπερματὶ σου εἰς τὸν αἰώνα A bf⁻⁵³ 121-424-619
122 La¹ Sa

Pap. 961 has retained the reading of (G). The addition in A+ comes from v. 15. There is here, therefore, no need to posit Hebrew influence on the text of 961.

19,25 ταῦταξ 961 + = (M)] + εν αις κατωκει εν αυταις λωτ A

Again there is no question of omission, and, hence, of Hebrew influence. The addition in A comes from v. 29.

20,18 συγκλείων 961 + = (M)] A 646 La^E Arab

Rather than an addition in Pap. 961 we have here an *ad sensum* omission in A+ (cf. συνεκλεισεν).

31,32 ἐπίγνωθι — οὐθέν 961 (vid) +] tr post γημων c. var A F M O' ⁻⁵⁸ C' n 344'-730
γ^{-318'} ⁵²⁷ z 55 59' La^X Arm

In connection with this verse Allgeier concocts an elaborate explanation to account for the addition of καὶ οὐχ ευρεν after ιακωβ (v. 33) in Pap. 961+. Reasoning on the basis of A his argument goes essentially as follows: in v. 32 the text of A contains a doublet,

ιω¹ γδ² γ³qb < καὶ οὐκ επεγνω (not εγνω!) παρ αυτω ουθεν
οὐκ ηδει δε ιακωβ

To rectify this situation the "Rezensent von 961" dropped καὶ οὐκ επεγνω παρ αυτω ουθεν (as well as επιγνωθι—λαβε), but in order to retain Laban's vain search in Jacob's tent he added καὶ οὐχ ευρεν after ιακωβ in v. 33. Allgeier concludes,

Der Ausfall von v. 32 in 961 beruht also nicht auf einem mechanischen Versehen, sondern auf Überlegung. (p. 31)

Though giving Allgeier credit for his ingenuity, one cannot agree with his argument. Can καὶ οὐκ επεγνω παρ αυτω ουθεν be regarded as a rendering of ιω¹ γδ² γ³qb? The only support for such a conclusion is that (M) has no more suitable equivalent for the phrase. It would seem more likely that either the Hebrew *Vorlage* of LXX contained an additional phrase, or καὶ—ουθεν is simply an *ad sensum* addition (apparently original) answering to επιγνωθι—λαβε. The second and major objection to Allgeier's argument is that he not only argues *e silentio*, but in isolation as well. The extant text of Pap. 961 begins in this verse with ιακωβ¹. Only if one assumes that the papyrus had the same word order as A does an omission make sense. Unfortunately, Allgeier did not consult the textual evidence at his disposal very carefully, else he would have noticed that a great many manuscripts support a transposition of επιγνωθι—ουθεν to the beginning of

the verse (= R²). This order is found in 911 D L 58 b d f 30-343' t 318'-527 319 509 La^E Arab Co = (M). Pap. 961 apparently supports the same transposition. The addition of καὶ οὐχ εὑρεν in v. 33 is an accretion from the same verse, in which the phrase occurs twice, and is, therefore, unrelated to a so-called omission in v. 32.

41,19 σαρξίν 961 + = (M) + καὶ ενεμοντο εν τω αχει A(sub *)

Apparently once again the reading of A is regarded as (G), and, consequently, an omission is assumed for Pap. 961. But how can one entertain such an idea seriously when καὶ ενεμ. — αχει occurs in a similar context in v. 18? Moreover, the asterisk in A likewise seems to indicate the secondary nature of the phrase.

41,35 φυλαγθήτω 961+ = (M) συναγθήτω c. var A D M 72-οI 79* b 121-527 55 59' 319

Since the reading of A+ was influenced by συναγθήτω ο σιτος earlier in the verse, there is no reason for assuming that Pap. 961 has been corrected to the Hebrew.

Summarizing his findings concerning Pap. 961 Allgeier writes,

. . . im Grunde stellt sich 961 auf den Boden der exegetischen Auffassung, welche die griechische Textzeugen vertreten, und fühlt nicht die Verpflichtung die Reihenfolge des hebräischen Textes Wort für Wort herzustellen. (p. 32; italics A.P.)

Thus far, however, Allgeier has failed to convince his readers of the truth of his contention, and the examples from Pap. 962 show the same kind of identification of MS. A with (G) and unwarranted recourse to Hebrew influence.

34,14 τὸ ῥῆμα τοῦτο 962+ = (M) τοῦτο A

Looking at Pap. 962 and MS. A in complete isolation one might be able to defend Allgeier's suggestion that the former underwent Hebrew influence at this point, but in view of the fact that A stands alone against all other witnesses, and that the omission of τὸ ῥῆμα is easily explained as inner Greek development, his conclusion is unacceptable.

39,23 τοῦ δεσμωτηρίου 962+] A 75 76 121 Chr = (M)

It is difficult to see how one can suggest that Pap. 962 has anything to do with Hebrew influence since (M) has no equivalent of του δεσμωτηριου. When both 962 and A are placed in the total context of the available textual evidence, it becomes clear that A has omitted the phrase, probably under influence of vv. 21 and 22 (cf. αρχιδεσμοφυλαξ in both verses).

44,7 (not 43,7) κατά² 962+ = (M) A 59 La^S Bo-^{VW} Eth

Again MS. A is guilty of omission, probably for stylistic reasons: ποιησαι κατα το ῥῆμα τοῦτο > ποιησαι το ῥῆμα τοῦτο. Pap. 962 has preserved the original reading.

44,20 γήρως νεώτερον = (M) νεώτερον γήρως A; εκ γηρους νεώτερον c. var 962 O-^{15'} (εν γηρα 72) b d 56* n 30'-130 t 346 z 630

In this case neither Pap. 962 nor A has preserved (G). The transposition in A brings together παιδιον and νεώτερον, while Pap. 962+ contains an *ad sensum* addition. Instead of containing a correction to the Hebrew 962 reflects a late stage in inner Greek textual development: γήρως > γηρους; γήρως pr εκ.

44,20 τῇ μητρὶ 962+ = (M) τω πατρι A 422* b 44' 59 Syh(mg)

As in the preceding instances there is here no reason for identifying A with ⑥. Its reading is simply an *ad sensum* rendering (cf. the two occurrences of *πατηρ* in this verse and the fact that Benjamin's mother had died in Chapter 35).

44,28 ἕτι καὶ νῦν 962+] ετὶ A 17' 129-246; ετὶ αὐτῷ νῦν O-^{17'} 72' 376 53'-56(mg); ετὶ αὐτῷ τοῦ νῦν 72' (ετὶ 72); μεγάλῳ νῦν b; αὐτῷ νῦν 376 56(txt) 130 Arm Bo Eth; ετὶ νῦν n 392' 76 319; αὐτῷ καὶ νῦν 71'; ετὶ αὐτῷ καὶ νῦν 128 z 346 630; *·d-hnh* ⑩

The situation in the Greek traditions is reasonably clear. If the majority reading ετὶ καὶ νῦν is regarded as ⑥ the variations fall neatly into place. The phrase ετὶ καὶ νῦν was an open invitation to alteration in the process of textual development. Most traditions made explicit the idea of "until" in some form or other, while A+ read ετὶ with the preceding phrase but dropped καὶ νῦν altogether. Allgeier would have us believe that Hebrew influence accounts for the variations in the Greek manuscripts. In fact he calls these "Übersetzungen vom *·d-hnh*" (p. 30). It is rather to inner Greek development that one must look for an explanation.

Not only is the value of Allgeier's conclusion concerning Hebrew influence on Pap. 961 and 962 highly questionable on account of the fact that MS. A is often uncritically identified with ⑥, but its corollary is that insufficient attention is paid to inner Greek development. It seems at times as if Allgeier's mode of operation is to regard the text most unlike the Hebrew as ⑥, and then to conclude that all others have undergone Hebrew influence—and this in spite of his contention that the Septuagint translation of Gn is "treu, nur selten frei . . . sogar sklavisch" (p. 34).

Lagarde's second axiom, which states that where two or more variants are extant the free translation of the Hebrew deserves preference over the more literal one as the reading of ⑥, is seriously misused by Allgeier. His mechanical application of this rule is in evidence throughout his study, but especially conspicuous in the section dealing with a comparison between the texts of Pap. 961 and 962 (p. 37ff.). Variants are adduced for the purpose of showing that some differences between the two papyri can be explained only via Hebrew. Thus for example: 31,50 ὅπα 961+] ἀπά 962; *r'h* ⑩. Allgeier concludes here that Hebrew *r'h* was probably originally rendered as *ἀπά* which suits the context. *ἀπά* is said to be a correction to the Hebrew. Allgeier himself admits, however, "dass es viel leichter, ja ungezwungen ist, *ἀπά* aus *ὅπα* abzuleiten, als umgekehrt . . ." (p. 41). To establish the secondary nature of *ὅπα* Allgeier argues as follows: the imperative *ὅπα* is a very rare form in LXX, and one therefore suspects its originality in Gn 31,50; in the context of the LXX text, which differs from ⑩, *r'h* has the function of *hn̄h*—but the latter is usually translated by *ἰδού*. He concludes: "*ὅπα* = siehe ist daher von allen Seiten her verdächtig. Dagegen leitet *ἀπά* ungezwungen den kurzen Nachsatz ein: *ἀπά οὐθεὶς μεθημένων ημῶν εστίν*" (p. 41). It is true, of course, that *ὅπα* does not occur elsewhere in Gn and infrequently in LXX. However, what one needs to know is how the qal imperative of *r'h* was usually translated in Gn. In four instances we find *ἰδε* and in two *ἰδού*, but the difference between these and 31,50 is that only in the latter is the imperative used in the apodosis of a condition (fut. most vivid), and it is this that probably accounts for the occurrence of *ὅπα* instead of *ἰδε* or *ἰδού*. Furthermore, either a palaeographical error or a stylistic adjustment can readily account for the unique reading of Pap. 962.

39,19 οσα ἐλάλησεν (not – σαν!) –λέγουσα 961+] λεγουσης 962(vid) 56'; λαλουσης 458
Oddly enough Allgeier maintains here that the text of ⑥ read λεγουσης προς αυτον λεγουσα, which is allegedly the reading of Pap. 962. To place the papyrus in proper perspective it should be mentioned that 962 has a lacuna after λεγουσης. Rather than reconstruct a text which has no support in any other manuscript one would assume that Pap. 962 testifies to the same text as 56'. In the latter tradition οσα – αυτον was omitted and λεγουσα adjusted to agree with της γυναικος αυτου. The variant in 962 is evidently a stylistic alteration pure and simple, and has no claim to originality.

Allgeier's over-all conclusions concerning Pap. 961 and 962 are as follows:

P. 961 besitzt ganz sekundäre Züge, die ihn überlieferungsgeschichtlich hinter A stellen, und verbindet damit ein höchst altertümliches Gepräge.

P. 962 besitzt sehr altes, in einem Punkten uraltes Gut, das kein anderer Zeuge mehr bewahrt hat.
(p. 56)

That Pap. 961 contains "ganz sekundäre Züge" is an obvious fact, but the text of this papyrus does not belong "überlieferungsgeschichtlich hinter A" (cf. below, p. 126). Allgeier's third assertion concerning Pap. 961 is general enough to apply to any Gn MS. of the Septuagint. As for Pap. 962, none of the examples adduced by Allgeier to prove that this papyrus has uniquely preserved "uraltes Gut" can stand up to scrutiny.

The preceding pages have offered a sampling of Allgeier's study of Pap. 961 and 962. The picture he creates is badly out of focus. If conclusions concerning Hebrew influence and the contribution of these papyri to the reconstruction of ⑥ are to be reliable and meaningful one will have to proceed with greater caution than Allgeier did.

B. DEVIATIONS FROM ⑥ IN PAP. 961

The classifications of variants employed in this and the next section are not intended to be mutually exclusive. Their sole purpose is to focus attention on the kinds of deviations from ⑥ encountered in Pap. 961 and 962.

Wherever either papyrus agrees with R² its number has been placed before the square bracket in order to indicate at every point the relationship between the two texts. Thus for example: 24,33 εἰπεν 962] + ο αὐθρωπος 961 d t 392'.

Proper Nouns

Vocalic changes:

10,2 ἐλισά] ελεισα 961 72'
 μόσογ] . . σεγ 961; μοσεγ 376

0ιράς] 0ειρ. 961 A M 64^c-135-400* 128 56 458 γ^{-346 424} 120-122 509 (=R¹)

10,3 ἀσχανάζ] -χενεζ 961; ασχανεζ 343; ασχαλεζ 426
 φιφάθ] . . εθ 961

10,4 ἐλισά] ελεισα c. var 961 17'-72'-376^c
 θαρσίς] -σεις c. var 961 M O' C' 79 108 106 f⁻²⁴⁶ 75 s⁻³⁴³ t γ⁻⁵²⁷ z 54 59 319

10,7 σαβακαθά] σεβεκ. 961 (vid) 17'-58-135-426 d 343' 346 54 319; σεβακαθα 15-64*-376 Arm^{ap}; σαβακαθα 129; σεβεκαθας 56*

10,14 πατροσωνιειμ] -σονιειμ 961 (vid) 72-82 77-78 108 318'-424' 55 59 319; -σοννιειμ 911 (vid); πατροσσον. c. var 17'-135 C' 77 78 370 392 120; -σονοειμ 56' 509; προσονιειμ 58 (for gentilic-αιμ see page 143)

10,15 σιδῶνα] σειδ. 961; σειδονα 346 319

10,18 ἀμαθί] -θει 961 911 O 72' 82 376 129^c 346 54 319; -θει 56'

10,19 σιδῶνος] σειδ. 961 911 58-707 54
 σεβωίμ] -βωειμ 961 M O 58 82 C' 79 408*(vid) 413 108 129 458 s⁻³⁴³ 392' 120 55 59 509 (=R¹); -βωειμ 79-408*(vid) 413 f⁻¹²⁹ 318' 54 319 730; -βωειν 911 82; -βωνιειν 58 106; -βονιειν d⁻¹⁰⁶; σοβωειμ 75

10,27 αἴζηλ] εζ. 961 833 58 n 346' 59 319 Arm Bo; εζηρ 15; εληλ 130 εζηλ 426 79
 d(-ζηλ 44) 343 120 54; ezel La¹
 δεκλά] δαικλα 961

10,28 ἀβιμεήλ] αβειμ. 961 17' 54

10,29 οὐφίρ] ουφειρ 961 A M O 82* 135' 426 C' 313* 108 f s γ z 54 55 59* 319 509 (=R¹); ομφειρ 376; αφειρ 458; ευφειρ 75; ουρφειρ 730; ουφειρ 370; ουφειν 59^c
 εύιλά] ευειλα 961 911 (vid) A 58 458 γ^{-346' 392} (=R¹); ευειλατ 833 15' 128 108 s⁻³⁴³ Eus; ευειλαδ 54

14,6 σηγίρ] σηγειρ 961 814 A M O 17* 426 707 C' 78* 408 108 106 129 458 s⁻³⁴³ 71-121* 54 55 509 730 Chr Eus (=R¹); σιειρ 125 246 γ^{-71 121*} z⁻³¹ 319; σκειρ 72' 130*
 14,7 ἀμορραίους] ομορρ. 961; σομορρ. 426—cf. ομματους in 14,5

14,8 σεβωίμ] -βωειμ 961 A M O-72 426 707 C'-77 bf-53' s γ-346* 527 31' (=R¹); -βωειμ
72-426 77 53° 346*-527 120' 59; -βωειμ 106-107; σαβωειμ 44; σωβωειμ 392; σοβωειμ
664; -βωειν 319; -βηειμ 707; -βωειμ 53*

14,18 μελχισέδεκ] -χεισεδεκ 961 (vid)

19,4 σοδομίται] -μειται c. var 961 911° A 426 108 56-129 344' 799 392* 55 319 509;
-μειδ 911*; -μειτειται 246*; -μειτειτε 246°

19,37 μωαβιτῶν] -βειτων 961

19,38 ἀμμανιτῶν] -νειτων 961

20,8 ἀβιμέλεχ] αβειμ. 961

20,10 ἀβιμέλεχ] αβειμ. 961 376°; αμειβελεχ 905 (vid)

20,14 ἀβιμέλεχ] αβειμ. 961 911

20,17 ἀβιμέλεχ] αβειμ. 961 911

21,22 ἀβιμέλεχ] αβειμ. 961

21,25 ἀβιμέλεχ] αβειμ. 961

21,26 ἀβιμέλεχ] αβειμ. 961

21,27 ἀβιμέλεχ] αβειμ. 961

21,32 ἀβιμέλεχ] αβειμ. 961

25,3 ναβδεήλ] -δαιηλ 961 426 392

25,4 ἀβιρά] αβειρα 961 962 911 (vid) M O'-72' 376

25,18 εὐιλάτ] ευειλατ 961 962 A D^G 15'-17-376 s-30 (=R¹); ευειλα 426 30

26,8 ἀβιμέλεχ] αβειμ. 961 911

26,9 ἀβιμέλεχ] αβειμ. 961

26,10 ἀβιμέλεχ] αβειμ. 961 (vid)

26,14 φυλιστιείμ] -λειστιειμ 961 (for gentilic -ιμ see p. 143)

26,26 ἀβιμέλεχ] αβειμ. 961 911

26,34 ιουδίν] -δειν 961 911 D^G M 17'-381' C'-16 18* 52' 77 128 551' 569 739 129-246 s γ-527
z 319° 509

30,21 δίνα] δεινα 961 911 O'-376 C'-128 313° 414° 551 d-107'-370* n s-127 γ-527 z 54 319
509 630 Chr (=R¹); δειν A (vid); δειναν 761 (vid) 344

32,4(3) σηήρ] σηειρ c. var 961 911 A M O' C'-54 79 128 b d-610 f-53' 458 s-730 γ-318
z 55 319 509 (=R¹)

33,14 σηήρ] σηειρ 961 962 911 A M O' b 106-370 f-53 664* n s-127 γ-318' z 55 509
(=R¹); σιειρ C'-16 73 128 550 44-107-125-610° 53 75 730 319 630

33,16 σηήρ] σηειρ 961 962 A M O' 73-77-550 b 106'-370 f-53' 458 s-730 γ-318' z-122
55 509 (=R¹); σιειρ C'-73 77 128 550 44-107' 53-664° 75 730 319 630

34,3 δίνας] δεινας 961 911 A O'-72 376° C'-128 550° 551' d-44 f-53 664° n s γ-318 527 z
55 509; δεινα 610; δειν 72

34,13 δίναν] δειναν 961 962 A O'-72 426(txt) d-370° f-53 664° s-730 γ-318 527 z 55 319 509
(=R¹); τειναν 911; δεινα 72 n

34,14 συμεών] συμηων 961*

34,14 λευί] λευει 961 962 911 82-G 129* s-130 730 z-407

34,26 δίναν] δειναν 961 (-νιαν) 962 911 O'-72 C'-16 25 78 128 500 551' 56-129 s-127 γ-318
527 z 55 319 509 630; δεινα A 72 16-25-500 d-44 370° 664* 75 (=R¹)

34,27 δίναν] δειναν 961 962 911 A 15-376-G-oI C'-25 78 128 551' 761 d-44 370° f-53'
s-130 346-392 z 55 319 509 630 (=R¹); δεινα 25-761 71'

35,18 βενιαμέν] βενιαμειν 961 A D^G O⁻¹⁵ 135 426 118-314°-537 56-129 s⁻⁷³⁰ 71-121-346-392 407 630 (=R¹); -μειμ 246

36,5 ιεγλόμ] ιεγλωμ 961 72-135-381' C' 118'-537 t⁻⁷⁹⁹ γ⁻¹²¹ 318 319 Sa; εγλωμ 15 799 (αιγ.); ιεγωμ d; ιεγχωμ 75

36,9 σηιρ] σηειρ 961 A D O⁻⁷² 82 135* C'⁻⁵² 78 79 128 761 b 370 f^{-56'} n s⁻¹³⁰ 730 γ⁻³¹⁸ 619 z 55 319 509 (=R¹); σιειρ 72-135* 52°-78-79-761 d⁻¹²⁵ 370 730 619; σκειρ 130

36,10 ἐλιφάζ] ελειφάζ 961 82; ελειφάζ G
For ἐλιφάζ in both 36,10 and 36,16 see p. 144

36,13 σομέ] σοματ 961 19'-108 318; σωματ 59'

36,16 ἐλιφάζ] ελειφάζ 961; ελειφάζ G

36,25 δησών] δαισων 961 15'-17'-376 b 53-129; δεσωμ (δαισωμ?) 135; δεσων (δαισων?) 56°-246; δαις 664

36,32 βεώρ] βαιωρ 961 426 C'⁻⁷⁹ 128 422 b 106 129 424 Sa; βαιων 79

36,38 ἀχοβάρ] αχωβωρ 961 408 b^{-B8°}; αχωβαρ 72; αχωβωρ 458°

36,39 ἀχοβάρ] αχωβωρ 961 761* 370 53*; ναχωβαρ 72*; αχωβαρ 72°

37,25 ισμαηλίται] -λειται 961 A 58-426 121

38,5 χασβί] χασβει 961 58; χαζβει 17'-82°; χαζει 15

38,14 αινάν] αυναν 961 72-618 664 46-84*—cf. αυναν in vv. 4.8.9
Of the 67 vocalic/diphthongal changes the vast majority are instances of the common itacism i > ει. The complete picture is as follows: i > ει = 49; α > ε = 5; ε > αι = 4; ο > ω = 3; ω > ο = 1; αι > ε = 1; ο > ε = 1; η > αι = 1; ε > η = 1; αι > αυ = 1.

Consonantal changes:

10,7 σαβαθά] σαβατα 961* 15-426 df 343 54

10,19 λασά] δασα 961 A 58 f⁻²⁴⁶ 121-424 31' -Λ > Δ

14,1 ἀμαρφάλ] αμαρφαδ 961 77° 53-246 s⁻³⁴³ t (-δαδ 799) 346' 730; ιαμορφαδ 426; -φαδ n Chr -Λ > Δ

22,24 γάλαμ] ταξδ 961 17'-82-135 108 d t; ταξμ A D M 72'-376-οΙ C' n s γ^{-318'} z 55 59 730 Bo; ταξκ 56* -Ι' > Τ; Μ > Δ

25,3 θαιμάν] θαιναν 961

25,4 ρέφερ 962] αφεκ 961 -αφερκαι > αφερκκαι > αφεκκαι?
ένώχ 962 (αιν)] ενωκ 961 d -Χ > K

25,13 ναβαιώθ] ναβαιωρ 961 (vid); ναιβεωρ 509

36,26 ἀσβάν] ασβακ 961 Sa; ασμακ 458
ιεθράν] ιεθραμ 961 (vid) 135 d 75 Sa; εθραμ 458

36,27 βαλαχάν] -λα(α)μ c. var 961 72-82-135 C' b d n s t γ⁻¹²¹ 392 z 55 59' 319 509 630 La^I Bo^w Sa (=R¹)
The support of R² is A O⁻⁷² 82 135 (βαλακαν 426) 121-392 = ⑩. One wonders whether -αν is perhaps a hexaplaric correction.

38,11 σηλώμ] σηλων 961 44'-370 458 30 707^{III}

38,14 σηλώμ] σηλων 961 73 d⁻¹²⁵ 707^{III}; σιλων n^{-75*}(vid)
Computation: μ > ν = 3; λ > δ = 2; γ > τ = 1; μ > δ = 1; ν > μ = 1; ρ > κ = 1;
χ > κ = 1; θ > ρ = 1; ν > κ = 1.

Abbreviated forms:

14,7 ἀσασανθαμάρ] σασανθ. 961 392; σαθαμαρ 314; *sasanthem* La¹
 17,19 ἵσαάκ] ισακ 961; εισακ 911
 17,21 ἵσαάκ] ισακ 961; εισακ 911
 22,6 ἵσαάκ] ισακ 961
 22,7 ἵσαάκ] ισακ 961
 22,9 ἵσαάκ] ισακ 961
 24,14 ἵσαάκ 962] ισακ 961
 24,64 ἵσαάκ 962] ισακ 961; εισακ 911
 25,5 ἵσαάκ] ισακ 961
 25,6 ἵσαάκ 962] ισακ 961; εισακ 911
 25,11 ἵσαάκ¹] ισακ 961; εισακ 911
 25,11 ἵσαάκ²] 962] ισακ 961
 25,19 ἵσαάκ¹] ισακ 961 54*; εισακ 911
 25,19 ἵσαάκ²] ισακ 961; εισακ 911
 25,20 ἵσαάκ] ισακ 961; εισακ 911 (vid)
 25,21 ἵσαάκ] ισακ 961
 26,8 ἵσαάκ] ισακ 961 L
 26,9 ἵσαάκ¹] ισακ 961 L
 26,9 ἵσαάκ²] ισακ 961 (vid) L; εισακ 911
 26,12 ἵσαάκ] ισακ 961
 26,19 ἵσαάκ] ισακ 961; εισακ 911
 26,20 ἵσαάκ] ισακ 961; εισακ 911
 26,25 ἵσαάκ] ισακ 961; εισακ 911
 26,26 ὁχοζάθ] χοζαθ 961 618 77; χοζατ *d*⁻³⁷⁰
 26,27 ἵσαάκ] ισακ 961; εισακ 911
 26,31 ἵσαάκ] ισακ 961; εισακ 911
 26,32 ἵσαάκ] ισακ 961; εισακ 911
 27,5 ἵσαάκ] ισακ 961; εισακ 911
 27,21 ἵσαάκ] ισακ 961; εισακ 911
 27,22 ἵσαάκ] ισακ 961; εισακ 911
 27,26 ἵσαάκ] ισακ 961
 27,30 ἵσαάκ¹] ισακ 961 903 14*; εισακ 911
 27,39 ἵσαάκ] ισακ 961; εισακ 911
 28,8 ἵσαάκ] ισακ 961; εισακ 911
 28,13 ἵσαάκ] ισακ 961 618; εισακ 911
 31,42 ἵσαάκ] ισακ 961; εισακ 911
 32,10(9) ἵσαάκ] ισακ 961 G; εισακ 911
 35,27 ἵσαάκ²] ισακ 961 G
 35,28 ἵσαάκ] ισακ 961 G

In only one instance (21,10) does Pap. 961 read ισαακ.

Expanded forms:

11,24 θάρα] θαρρα 961 833 15-72-135^c-376 C'-'-18 128 313 414' 551 *b* 129-246 458 *t* 318-
 346^c-424-527^c-619 31 Bo^L; θαρραν 422

11,25 θάρρα] θάρρα 961 833 15-72-135^c-376 C'-18 79 128 414' 551 b 129-246 458 t 318-346^c-424-527^c-619 31 55^c Bo^L; θάρραν 422

11,27 θάρρα¹] θάρραν 961; θάρρα 833 A* (vid) 15-72'-135 C'-128 408 551' 761* b 246 130 t 346'-424-619 z-122 55^c 319 Bo—cf. θάρραν

11,27 θάρρα²] θάρραν 961; θάρρα 833 A* (vid) 15-72'-135 C'-128 408 551' b 246 130 t 346'-424-619 z-122 55^c 319 Bo—cf. θάρραν

14,1 ἐλλασάρ] σελλασάρ 961; σελλασάρ A M 15-376' 128-408 d-106 n t-370 121-318 54 Arm Sa²⁰; σελλασάρ 55^c; σαλλ. C'-78 79 128 408' 761* 370; σαλλασάρ 78-79-761* 106; sellaar Sa⁸—dittography: βασιλευς ελλασάρ

14,5 δημακίους] σομμακίους 961 814 M 17'-82-135* t-799 392 509; σωμακίους 59; σομμακίους A 72-426 458 γ-318' 392 31'; σωμακίους 75 319 Arm; σημμακίους 15; σημμακίους 376; σιμμακίους 55^c; σονακίους 55*; συμμακίους 707; someos Bo^L—dittography: τους δημακίους

14,6 φαράν] φαρανει 961—inflection: cf. εν τη φαρανει in 961

14,9 ἐλλασάρ] σελλασάρ 961 (vid) 376 C'-77 78 79 761° 44-107 129 n 318 54 319 Arm; σελλασάρ 78-79 106 343 527—cf. 14,1 above

14,15 χωβά] χωβάλ 961 D M 15'-400 C'-16 77 79 408 422 761 s-343 t-799 346 55^c 730 Arm Chr; χωβάλ 17-72'-135 16-79-408-422-761 b d 53 799 71'-527; -βηλ 54 —Α > ΑΛ

25,14 μασσή] μασσημ 961—cf. μασσην in 962

29,35 λουδά] -αν 961 M 15-17'-135-οΙ C'-79 551 b d-125 s t z 630

36,17 ζάρε] ζαρεδ 961; ζαρεθ 708

36,23 σώφ] σωφάρ c. var 961 O 128 346 z 630 Arm Bo^W; σωφ 509—cf. vv. 11.15

Transposition:

22,22 ιεδλάφ] ιελδαφ 961 A M O-15 72' 426 77 (mg) 129 n γ-346' 392 31' 55*; ελδαφ 72' 120' 59; ιελδαθ b-108; ιελδαβ 53' 130-344' t-46 346; ιελδαμ 56 46; ιαλδαφ 730; γελδαφ 319—cf. ΔΛ, and preceding φαλδας

36,27 ἀσάρ] σασάρ 961 (vid) A 121

Miscellaneous:

14,2 σεβωίμ] . . . ειν 961; σεβοειν 319; σοβοην 72' d; -βωειμ A M 15'-17' C'-78 79* b 129 s-343 γ-71 527 31' 54 509; -βοειμ 135' 78-79* f-129 71-527 120' 55 59 730 Chr; -βωνειμ 75; -βονειμ 458

21,9 ἀγάρ] αυ . . . 961—= αυτης?

22,22 χάσαδ] χαζαθ 961 O'-17' 82 376 618 54-79-408'-615' 108 f-53' n t 55^c; χαζαδ 17'-82-376-618 77-128* s 318'-619 31 730 Arm^{ap} Or (=R¹); χασζαδ A 313-C'-77 128* 121-424 122; χαζαναθ b-108; γαζαθ 53^c-664; γαζδα M; γασαθ 53*; γαραθ 52; γοζατ d

22,24 τάβεχ c. var 129 C'] -βαικ 961 392; -βαηκ 59; -βεκ rell—cf. p. 144

25,3 λοωμίμ] λοωμει 961

26,34 βεήρ] βαιηλ 961 376 79 509; βεηλ 82-135 129 619 31' Bo^W Chr; βεηα (Α < Λ) 15-οΙ; βαθουηλ 319*; βαιηρ 911 M C'-16 79 128* 414' 551 560 392-424; βαιωρ b-19'

30,8 νεφθαλί] νεφθαλειν 961 58; νεφθαλειμ M O'-17 58 400* 426 C' B^s-118^c-314-537 d 53'-246* s-130 343 46 γ-318 392' z 55 59 319 Sa Chr; νεφθαλημ 618* B^s-19-108 246^c 799; νεφθαλιμ 17-400* 56 75 t-46 799; νεφθαλεμ 509; nephthalim La^E Arab Bo; nephthaliiim Arm

The form with final μ , which is indirectly supported by Pap. 961, was probably introduced here from 10,13.

35,19 $\beta\eta\theta\lambda\epsilon\epsilon\mu$] $\beta\alpha\theta\eta\lambda\epsilon\epsilon\mu$ 961; $\beta\eta\theta\eta\lambda\epsilon\epsilon\mu$ L; $\beta\alpha\theta\eta\lambda$ 53' 346*-392
The reading of Pap. 961 is a blend of $\beta\alpha\theta\eta\lambda$ (v. 16) and $\beta\eta\theta\lambda\epsilon\epsilon\mu$ (v. 19).

36,5 $\iota\epsilon\omega\zeta$] $\iota\epsilon\pi\omega\delta$ 961; $\iota\omega\omega\delta$ 318
36,16 $\iota\delta\omega\mu\omega\zeta$] $\iota\omega\delta\omega\mu\omega\zeta$ 961 $d^{-44'}$; $\iota\omega\delta\omega\mu\omega\zeta$ 376 610^c

Additions

Instances of dittography:

11,18 $\epsilon\kappa\alpha\tau\delta\omega\tau\alpha$] + $\tau\epsilon\sigma\alpha\tau\alpha$ c. var 961 (P Λ D) 15-17' 52'-569-615' b d t
($\tau\epsilon\sigma\alpha\tau\alpha$ και $\epsilon\kappa\alpha\tau\delta\omega\tau\alpha$ 46) 54 Arm Sa — Λ > $\Lambda\Delta$ (cf. also v. 16a)
17,27 $\alpha\omega\gamma\omega\mu\omega\eta\tau\omega\tau\omega$] + οι 961 17'-135-426 C' d 246 s t 346 54 730 Arm Bo
24,52 $\tau\delta\omega\tau\alpha$] + $\tau\omega\tau\alpha$ 961
25,2 $\mu\alpha\delta\omega\mu\omega\mu$] + και $\tau\omega\tau\alpha$ 961 — cf. 962

Addition of articles:

11,31 $\lambda\omega\tau$] + $\tau\omega$ 961 426 107-125 53-246 458 54 319 Chr
12,20 $\lambda\omega\tau$] pr $\tau\omega$ 961 (vid) 125 Chr
14,17 $\beta\alpha\sigma\iota\lambda\epsilon\omega\zeta$] pr $\tau\omega$ 961 15'-135 343 54
18,33 $\kappa\omega\mu\omega\zeta$] pr ο 961 52' b 106 f 134 Phil^{odd}
20,10 $\alpha\beta\iota\mu\omega\epsilon\gamma\zeta$] pr ο 961
21,33 $\kappa\omega\mu\omega\zeta$] pr $\tau\omega$ 961 527
23,2 $\gamma\tilde{\eta}$] pr $\tau\eta$ 961 O'-426 C'-25 108 d f-129 246 n 74 121-318 31'
24,31 $\kappa\omega\mu\omega\zeta$ 962 (vid)] pr ο 961
25,10 $\chi\epsilon\tau$] pr $\tau\omega$ 961 962 (vid) 911 M O-15 72 376 C'-54 b-314 537 d-44 125 s t γ-121 527
z 509 630 730
26,12 $\kappa\omega\mu\omega\zeta$] pr ο 961 M 376 25-52'-54 d 75 127 74-76 346 319
27,30 $\iota\omega\kappa\omega\beta$] pr $\tau\omega$ 961 A M 376 77-408 53' 76 392
27,45 $\theta\omega\mu\omega\eta$] + $\tau\omega$ 961
29,31 $\kappa\omega\mu\omega\zeta$] pr ο 961
29,32 $\kappa\omega\mu\omega\zeta$] pr ο 961
29,33 $\kappa\omega\mu\omega\zeta$] pr ο 961
30,32 $\mu\iota\sigma\theta\omega\zeta$] pr ο 961 L d-125 30'-130 t-134* 799
33,17 $\sigma\kappa\eta\mu\omega\zeta^1$ 962 (vid)] pr $\tau\omega\zeta$ 961
34,13 $\dot{\epsilon}\mu\mu\omega\omega$ 962] pr $\tau\omega$ 961 72 422 129
41,54 $\gamma\tilde{\eta}^2$] pr $\tau\eta$ 961 82-799 246 346 31 509
43,25 $\iota\omega\sigma\eta\phi$ 962] pr $\tau\omega$ 961 16 b 75 392*-527

Addition of conjunctions:

11,29 $\pi\alpha\tau\eta\phi^1$] pr και c. var 961 (vid) A M O' C' b d f-53' n s t γ z 54 55 59 319 509 730
(= R¹)
11,31 $\alpha\beta\omega\alpha\mu^2$] pr δε 961 (vid) O-72' 376 107 53-246 s t-76' 54 730 Chr
14,7 $\alpha\mu\omega\mu\omega\mu\omega\zeta$] + και 961 b 76' Arm^{ap}

19,23 ὁ ἥλιος] pr καὶ 961
 28,2 ἀναστάς] + δε 961 903 t
 29,15 ἀπάγγειλον] pr καὶ 961
 36,11 σωφάρ] pr καὶ 961 (vid) Eth^C
 37,2 ἵωσήφ¹] + δε 961 53' 346^c z⁻³¹ 630 La^A Bo^W Eth
 43,21 ἀργύριον²] pr δε 961 962

Addition of possessive, demonstrative, and quantitative pronouns:

11,32 αἱ ἡμέραι] pr πασαι 961 (vid) O' C''-569 d 53-246 s⁻¹³⁰ t 424'-619 54 319 730
 Eth Sa Chr Procop; + πασαι 569 129
 14,16 καὶ³] + παντα 961 A D M 426 C' df⁻¹²⁹ n s⁻³⁴³ t γ (απαντα 318) z 54 55 59
 730 Arab Bo (=R¹)
 21,18 παιδίον] + σου 961 128 d 75 t 346 54 59 Arm
 24,45 διανοίᾳ] + μου 961* A 551' b 74-799 121-527-619 z 59 Arab Arm Bo Eth = ⑩
 25,19 υἱοῦ 962 (vid)] + αυτου 961
 26,5 ἐφύλαξεν] + παντα 961 b 59
 27,13 μήτηρ] + αυτου 961 O'-72' 106 f^{-56*} 71'-527 31 La^E Arab Arm Bo Eth = ⑩
 30,41 καιρῷ] + εκεινῳ 961 962 (vid) 72 d 53-664^c n t 527 55
 31,16 θεός²] + σου 961 cII-18 313 d 53' 130 (mg) -344' t 71'-318-527
 33,13 παιδίᾳ] + μου 961 962 58 569 f^{-56*} Sa
 34,12 φερνήν 962 (vid)] + αυτης 961
 42,33 ἔνα] + υμων 961 (vid) 962 58-135 130 71' 120' 630 Arm Syh; pr υμων c. var D^G
 F^b 381-O' -58 64' 135 618 df^{-56*} 129 n t 346' 122 76 319 509 La^S Bo Vulg = ⑩

Addition of expressed subject or object:

12,18 εἰπεν] + αυτω 961 833 M 17'-135-426 C' d⁻¹²⁵ f 75 s t 318-527 54 55 59 509
 730 La^S Arab Arm Co Eth Chr
 18,19 συντάξει] + αβραμ 961 df 527 54 La Eth Pal Sa Chr = Sam Pent
 19,22 σωθῆναι] + σε 961 343 120'
 24,4 ἐγενόμην] pr εγω 961 (vid) b⁻¹⁰⁸ 246
 24,47 εἰμι 962] + εγω 961 A ol C''-16 54 b d⁻¹²⁵ n 730 Arm; pr εγω 121
 27,2 εἰπεν] + ισακ 961; + αυτω ισακ 72' df⁻¹²⁹ t 527
 27,2 ιδού] + εγω 961 707 C''-16 df s t 318' Bo^L Eth Ath Chr Cyr
 29,30 εἰσῆλθεν] + ιακωβ 961 d 53' 392' La^S Eth
 30,18 ἔδωκεν] + μοι 961 A 58 C''-25 128 b f⁻¹²⁹ 130 (mg) 74-84 71'-346 59' La^E Arab
 Arm Chr
 34,7 ισραήλ] + συγεμ 961 962 17'-135-426 b d n 130 t 318'-527 55 319 Chr; εν pr συγ.
 A f La^S Arab Co Eth
 35,22(21) αύτοῦ¹] + ιακωβ 961 b df n t 71 Eth
 39,7 εἰπεν] + αυτω 961 (vid) 962 72 125 f^{-56*} 129* 346' 31 59' La^I Arab Arm Co Eth;
 + αυτη 129*

Additions from context or parallel passages:

11,9 κύριος^{1°}] + ο θεος 961 D^G O b (κύριος 108) d^{-125} 246 s t 346'-619 54 319 730
Arab Arm Chr Lat: Hippol—cf. the numerous occurrences of κύριος ο θεος in Gn

12,17 ο θεος] pr κύριος 961 O⁻⁸² 426 130 (mg) -343-344' (mg)—cf. 11,9 above

13,4 κυρίου] + του θεου 961 M 17'-135-426 C' d 53-246 s t 346' 54 319 730 La^S Arm
Chr—cf. 11,9 above

14,2 σενναάρ] pr μετα 961 M 17'-135-426 d 53-664° s⁻³⁴³ t γ^{-121} 318 392 31 54 730 Arm
Chr—cf. v. 2a

17,10 ἀρσενικόν] + εις τας γενεας υμων c. var 961 df^{-129} s t 346' 54 730—cf. vv.
7.9.10.12

17,11 ὑμῶν^{2°}] + και ανα μεσον του σπερματος σου c. var 961 (vid) 17'-135 125 f^{-56} (txt)
 129 343 370 527; + και του σπερματος σου c. var d^{-125} 130-344 t^{-370} 346 54 55
730—cf. v. 10

18,20 πεπλήθυνται] + προς με 961 17'-135-426 C' b^{-314} df 75 t 71'-527 31 54 55 Arab
Co Pal Chr Dial A Z Tht—cf. v. 21

19,20 μου] + ενεκεν σου 961 833 A M 15-376'-οΙ C' $^{-52'}$ 408' 761 b df n 130 (mg) 370
 γ^{-346} 392 31 54 319 509 Arab Pal Sa Chr—cf. 12,13

19,30 ὅρει] + αυτος 961 M 17'-135 C' b df s t 71-346'-392 120' (αυτου 120*) 54 55 59
509 730 Arab Co Eth^P Lat: Ruf—cf. v. 30b

21,17 σοῦ] + και εκαλεσεν 961 135—cf. v. 17a

21,20 ἐρήμω] + τη φοραν c. var 961 O^{-15'} 376 f 46; + φοραν c. var οΙ 18-313 -C⁻²⁵
 b^{-314} B^S d t^{-46} 54—cf. v. 21

22,7 ὀλοκάρπωσιν] pr την 961 (vid) M O^{-72'} 376 381 314-537 $f^{-53'}$ 344 134 318 120' 55
319 508 Bo—cf. της ολοκαρπωσεως v. 6

23,13 ὥτα] + εναντιον 961 A O⁻⁷² 426 C' $^{-77}$ b (εναντι 537) df n s t γ^{-71} 392 31' 55 59
509 730 (εις τα ωτα)—cf. v. 12

24,22 ψέλια] + χρυσα 961 962 17'-135 d 664° t^{-370} —cf. v. 22a

24,33 εἴπεν 962] + ο ανθρωπος 961 d t 392'—cf. v. 32

26,25 φρέαρι] pr εν τη φαραγγι γεφαρων c. var 961 17'-135 d s t 346'-392 55 509; pr εν
φαραγγι c. var C'; + εν τη φαραγγι γεφαρων c. var b f^{-56} (txt)—cf. vv. 17.19

29,9 φαχήλ] pr ιδου 961 58 b $f^{-53'}$ 56° t 527 509 La^S Arab Arm Co—cf. v. 6

30,14 λεία] + τη αδελφη αυτης 961 58-οΙ C' b (της αδελφης αυτης 108) df s t γ^{-318} z
55 630 Arm Sa Cyr—cf. vv. 18

31,17 αύτοῦ^{2°}] + και ανεβιβασεν αυτα c. var. 961 911 58 df t 318 La^S Arm Co Eth Chr;
αυτου^{1°}] και ανεβιβασεν αυτας 55—cf. Ex 4,20

31,33 ἵακωβ] + και ουχ ευρε(v) 961 58 C' $^{-25}$ 128 125-370 $f^{-53'}$ 30 t^{-76} 318 509 Sa—cf.
v. 33a.b.

32,30 (29) σοῦ 962] + οτι ενισχυσας 961 G* (sub ÷); + quia praevalui Sa—cf. v. 29 (28)

34,22 ἄνθρωποι] + ουτοι 961 962 b f 130 318-392 Arab Bo Syh; pr ουτοι 346 319—cf.
v. 21

37,4 αύτοῦ^{2°}] + οι αδελφοι αυτου 961 D L 58 b df n 130 t 71'-318-392 55 59' 319 Arab
Bo Eth^{CR} (αυτου 961 L 44' 75 392 55 59' 319)—cf. v. 4a

41,27 ἀνεμόφθοροι 962] + επτα ετη εστιν c. var 961 D M 17'-135 C' $^{-128}$ b df^{-129} n
130-343-344 (mg) γ^{-121} 318 31 55 59' 319 509 (=R¹)—cf. v. 27a

Miscellaneous additions:

15,7 ἐγώ] + ειμι 961 911 M 17'-135 df 458 s t 318' 54 59 730 Arm Co Eth Chr
 18,28 πέντε] pr εις 961
 19,28 φλόξ] + εκ 961 M O'-72' b(επι 108) d n s γ^{-71 318} 31' 54 55 319 630 730 La^E Eth
 Chr Just
 26,3 σοῦ³] + σοι 961
 26,10 ἐπήγαγες] + αν 961 (vid) M O' C'⁻²⁵ f^{-53 664} n s⁻¹²⁷ t γ z^{-122*} 730 Chr (= R¹)
 29,16 λαβάν] + ησαν 961 A M O'^{-15 72 426} C' df n (εισαν 75) s t γ z 55 59' 84 319 509;
 θυγατέρες] + ησαν 72 b La^S
 The evidence for the omission is weak (911 15-426 = **M**), and ησαν may therefore well be the original reading.
 29,19 οἰκησον] + ουν 961 (vid) df^{-56*} t Eth
 36,26 ἀμαδά] + και σαβ . . 961; + et sabia Sa
 38,11 ὄσπερ] + και 961 O'^{-15 72} C'^{-52 128 551 615} b df^{-56* 129} n s t γ^{-121 346} 59 509

Omissions

Instances of parablepsis:

9,16 ζώσης] ^λ 961
 10,18 τα(ῦτα)] ^λ 961—cf. μετα ταυτα in 961
 13,17 τε] ^λ 961 O⁻³⁷⁶ C' d n 370-799 619 z⁻³¹ 122 319 730 —τε^{το}? (but cf. p. 149)
 18,30 καὶ εἰπεν] ^λ 961 108 (txt) 246 120'—possibly occasioned by τεσσαρακοντα καὶ
 ειπεν μη
 19,30 ἐφοβήθη—fin] ^λ 961 D^G L cII^{-18 52'(mg)} 53' 458 346 (txt) 370 Arab
 20,11 τούτω] ^λ 961
 21,21 καὶ¹—φαράν] ^λ 961 17'-82-135 414'-551 108 df 370-799 54
 22,12 σοῦ²] ^λ 961
 26,15 ἐν-αὐτοῦ²] ^λ 961 72 C'^{-25 128 413} 19' 107'-125 53 Arab Lat: Ps-Phil
 27,29 οἱ (υἱοι)] ^λ 961 17'-58*-135'-707 C'^{-25 77 128' 408 422} b^{-314 537} 44'-370 56*—
 246 458 30* 799 71' 319 Dial T A
 27,46 τι] ^λ 961
 29,23 καὶ³-ἰακώβ²] ^λ 961 550 d n 71' 319 La^S Eth
 34,26 τοῦ (συχέμ)] ^λ 961 962 911 (vid) D^G O'^{-G 15 135} C'⁻¹²⁸ d n 730 799 318-527-619
 55 319

The reading of 961+ may be original. One suspects, however, that τοῦ is another instance of the so-called relative article (του οἰκου τοῦ; cf. p. 147).

36,4-5 τὸν φαγούῃλ (4) — ἐτεκεν (5)] ^λ 961
 36,16 κόρε ἡγεμών] ^λ 961 La^I— Sam Pent
 41,6-7 ἀνεφύοντο (6)—ἀνεμόφθοροι (7)] ^λ 961 44
 41,19 γῆ 962] ^λ 961 A La^I

Omission of articles:

9,19 οἱ (υἱοι)] ^λ 961 D^G O'^{-72' 82} 77-78-cII⁻⁴⁰⁸ b⁻¹⁰⁸ 106' f^{-53 246} s⁻¹³⁰ 799 γ^{-121 392} z
 54 319 Chr Procop

Followed by a proper noun υἱοι (υἱος) occurs more often than not without article in Gn (cf. 35,22 below).

14,12 τόν] , 961 135* 343 799 Chr

17,9 τάξ] , 961 M O' d—cf. γενεας αυτων v. 7

17,10 τάξ] , 961 15'-17'-376-708 16—cf. γενεας αυτων v. 7

21,7 τῷ¹] , 961 (vid) C' 370 Phil

22,21 τόν¹] , 961 n 71-121*-318-392 120' 59

24,25 τοῦ] , 961 962 (καταλισεως) 940 M O'-426 413 d n s t 71-318' 120' 55 630

25,10 τόν] , 961

29,1 τόν] , 961 58-376 53' t 392 55 319

In extended constructions of this kind υιος (θυγατηρος) is often anarthrous in Gn.

30,14 τῆ] , 961 911 58 b d f s-^{130(mg) 344'} t γ-³¹⁸ 392 424—(cf. the addition in 961 of τη αδελφη αυτης)

31,23 τῷ²] , 961 A 15'-17'-72-οΙ 54-78-550 b 44'-125 f 30-343' t 318' 55 509 Arm Chr Cyr

32,28 (27) τό 962 (vid)] , 961 O'-17 58 72 708 500 b 130 318

Preceding τι may be responsible for this omission.

34,19 τοῦ¹] , 961 962 911 422 b 106' 129-246 71'-318 319

The increase in use of the articular infinitive in Hellenistic Greek may argue here for ποιησαι as the original reading. The latter's support by all three major papyri is rather significant (cf. 24,25 above).

35,22 (23) οἱ (υἱοι)] , 961 O'-72 82 376' 550-cII-79 761^c 19' 44-125-610 f-53 56 30 t-84
392* 55 59' 319 509—see 9, 19 above.

36,32 τοῦ] , 961 17'-135' 19'-108 d 458 t 392 55 59'—cf. υιος ζαρα v. 33

37,14 τῆς²] , 961 44'-125 662

38,24 τῷ] , 961 (vid) D⁶ O 56* 319

40,4 τῷ] , 961 58-72-426 d 75

Perhaps ιω(σηφ) contributed to the omission of the article which leaves the clause somewhat unclear. (Cf. 48,1.2 where the article in identical constructions is apparently original).

41,54 τά 962] , 961 799 31* (cf. γρξαντο)

42,28 ο (θεος) 962] , 961 (vid)

The omission is likely due to the similarity between Ο and Θ.

Omission of conjunctions:

20,13 δέ] , 961 569 509

24,25 καὶ²] , 961 962 14'-77'-500' b 44-125 318 Arab Bo

25,19 καὶ 962 (vid)] , 961 Arab Bo

26,7 ὅτι¹] , 961 L M O' C'-16 44'-370 n s t γ-⁵²⁷ z 59 319 630

27,29 δέ] , 961

27,34 καὶ¹] , 961 54

29,2 καὶ¹] , 961 La^S

30,1 καὶ¹] , 961 58 79 d-¹⁰⁶ 370 f-²⁴⁶ 344' 346' 509 630 La^S Arm Bo Eth Chr—(cf. preceding participial clause)

34,22 καὶ] , 961 71' Arm=Μ

38,29 καὶ¹] , 961 D M O 125 53' 130 527 319 La^I Arm Bo Eth Syh Cyr—(cf. preceding subordinate clause)

39,13 καὶ² 962] , 961 52-313-408-551-615' b 106 527 Bo^W Cyr

Omission of possessive pronouns:

13,10 αὐτοῦ] 961 D^G 72' 392 120' 55 La^M
 17,17 αὐτοῦ] 961 911 *d* $s^{-130(\text{mg})}$ 318 54 730 Phil
 19,34 ἡμῶν¹] 961 911 458
 23,8 μού¹] 961 72'-426 52 108 *s* 71-318-120' 730
 24,27 αὐτοῦ] 961 (vid) 962 A 125 $y^{-346'}$ *z* 55 59 319 630 La^A Chr—cf. αληθεια in the same verse
 24,46 αὐτῆς] 961 962 911 A 72'-376 C' *df* $^{-53'}$ *n* $y^{-346'}$ 392 31' 730
 26,31 αὐτοῦ¹] 961 911 *b*

In the other occurrence of this expression in Gn (11,3) the possessive pronoun is absent, though some 25 manuscripts added it secondarily. It is therefore quite possible that 961 911 *b* have preserved the original reading, the only difference between 11,3 and 26, 31 being, in that case, that in the latter passage the *majority* of textual witnesses added αὐτοῦ.

27,1 μού] 961 *b* *d* 129 *t* 55 509 La^S
 27,12 μού] 961 (vid) 16 *d* 56* *s* 71 z^{-31} 319 Chr ^{Lat:} Ps- Phil
 27,19 αὐτοῦ] 961 (vid) 911 17'-58 *f* $^{-53}$ 246 *t* 318 z^{-31} 55 Arm
 31,28 μού²] 961 911

Enough examples of pairs of nouns with a possessive pronoun only with the first one are encountered in Gn to make one wonder whether the reading of 961 911 may not be original (cf. 24, 27 above and 24,53, p. 148)

32,19 (18) μού] 961 962 911 L 55
 33,7 αὐτῆς] 961 962 (vid)
 39,18 αὐτοῦ] 961 962 L 58 128-413 56* $y^{-346'}$ *z* $^{-31}$ 55 630 662

Omission of expressed subject or object.

15,13 αὐτούς²] 961 (vid) M 82 *b* *d* *n* *t* $^{-370}$ 318 54 59 Ps-klem ^{Lat:} Hi Tyc
 22,8 ἀβραάμ] 961 121 Arm Eth^M
 24,4 ἵσαάκ] 961
 Influence from vv. 7 and 38 where the identical phrase occurs without ισαάκ may account for the omission in 961. (For v. 7 see p. 148).
 24,66 τῷ ἵσαάκ 962] 961 246
 27,4 με] 961
 29,25 μοι] 961 Arm
 39,4 αὐτῷ²] 962 (vid)] 961 (vid) 17'-135

Omission of prepositions:

9,12 πρός] 961
 The omission is possibly due to parablepsis (θεος πρός). Though Pap. 961 itself consistently abbreviates θεος to θς this may not have been the case in its *Vorlage*.
 12,19 εἰς] 961 M O $^{-17'}$ 135 500 *b* 53 *n* s^{-343} *t* $^{-370}$ $y^{-424'}$ 619 *z* 55 59 319 509 730 La^M
 Arm Chr
 At first glance one is inclined to regard εἰς as original and hence the reading of 961 as secondary, particularly since ⑥ reads *l'sh*. Looking at the other occurrences of this idiom (λαμβανω . . . εἰς) and the closely related διδωμι . . . εἰς does not exactly prove the correctness of that conclusion. In 2 instances (28,9; 34,21) λαμβανω occurs

without εις, according to the unanimous witness of all manuscripts, and on one occasion (25,20) R² omits εις but its presence is supported by more than 50 MSS. In 34,4, on the other hand, λαμβανω is followed by εις—a reading supported by all textual witnesses. As far as διδωμι is concerned, according to R it occurs once with εις (34,12; = all MSS.), but seven times without it (16,3; 29,28; 30,4,9; 34,8; 38,14; 41,45). However, in 4 instances of the latter group (16,3; 30,9; 34,8; 41,45) between 2 and 14 textual witnesses added εις. The evidence seems to indicate, therefore, that the translator was not consistent, and, more importantly, it points up a tendency to add εις in the process of textual development. Consequently, the originality of εις in 12,19 is not certain.

14,15 ἐν] 961 82 14-57*-78-551' 108 d⁻¹⁰⁷ 53 n 370 71-346-424 54 59 Chr
 28,14 ἐπι^{3°}] 961 16 d 53'-56* 346 31' La^{cod} 100 Co Eth Chr Cyr Just Phil
 28,14 ἐπ'] 961 O'-⁵⁸ 381 56* 71' La^{cod} 100 Co Syh Chr Just Phil
 29,25 παρά] 961 A 72-376 C'-²⁵ 128 b d f^{-56*} n t 392 509
 31,33 εις^{1°}] 961 L 58 25 b^{-19'} d 129 318 509 La⁸ Sa Chr—cf. p. 147

Miscellaneous omissions:

9,11 οὐκ^{1°}] 961 19*

13,18 ἐλθών] 961 Bo

15,5 δή] 961 911 A L O 77-408* b d f 458 343 71-121-318 319 (M = n)

Though Hebrew *n* was often left untranslated (cf. 24, 14 p. 146) in 18,4 as here it was apparently rendered by δη.

15,13 γνώση] 961

18,25 ως^{1°}] 961 (vid) 833 M 17'-82-426 25-414'-551-*cl* b d f s t 71-346'-392 54 55
 319 509 730 La^E Arab Arm Bo Chr Dial AZ Eus

24,32 νιψασθαι] 961 962 905 A b d (—κατ^{4°} 106) f⁻²⁴⁶ n 121-318-619 31'

The infinitive dropped out of some traditions probably under the influence of preceding αχυρα και χορτασματα ταις καμηλοις, thus creating an exact parallel.

24,60 ει 962 (vid)] 961 79 Arm

26,8 γεράρων] 961 911 (vid) L b 56-129-664* Eth

27,22 μέν] 961 A 82 s⁻¹³⁰ 730 76 318* z⁻³¹ 55*

28,7 συρίας] 961 A b 75 318 La^E Arab Co Eth—cf. μεσοποταμιαν in 27,43; 28,2,5

31,41 δύο] 961 A* 128-551 b d⁻³⁷⁰ 458 346 Arm Bo

34,8 οὖν] 961 962 911 b Eth Sa Chr (M = n)

In some half dozen instances *n* was rendered by ουν (cf. p. 146).

35,10 λακώβ^{1°} 962] 961 A 17'-72 128 b d f 130 799 γ^{-71'} 319 630 La^{OA} Chr

35,13 ἀπ' αὐτοῦ] 961 408-414 d 53' n 76 630 Eth^P

37,2 μετά^{1°}-αὐτοῦ^{1°}] 961 118'-537

37,15 λέγων] 961 17-135-400 (vid) b La^S Arab Sa³ (vid) Phil

38,20 ἐξ αἰγῶν] 961 458 707^{III} Phil ^{Lat:} Jub Vulg

39,3 ἐν—fin] 961 58 30 707^{III} Tht; sub ✠ 344' (txt) Syh

As the asterisks indicate the Greek text used by Origen for his Hexapla apparently agreed with Pap. 961. There is insufficient reason, however, for regarding the phrase as secondary. The omission is probably *ad sensum*.

39,15 ὅτι ὑψωσα] 961

Transpositions

Transpositions involving the problematic ετη are not included in this section. The pattern emerging from Pap. 961 is that, when numerals are written in full ετη follows (14,4; 25,7 (vid); 29,18.30; 31,38.41 (2x); 41,26(2x). 27.35.36.53.54), but when signs are used ετη precedes (11,11.13.14.15.16.17.18.19.21.22.23.24.25.26; 12,4; 15,13 (vid); 17,24.25; 21,5; 23,1; 25,20; 35,28; 37,2). To the latter group there are three exceptions (11,10; 25,17; 26,31). Judging by the high degree of faithfulness to the Hebrew text on the part of the translator—including matters of word order—one suspects that ετη was usually placed after the numeral.

Since the majority of transpositive variants are of a stylistic nature, and, consequently, rather variegated, no attempt at categorization seems advisable.

9,2 τρόμος et φόβος] tr 961 O^{-15 58 426} cII^{-18 313} 75 370 121-424-619 31' 59 319 509
La^M Eth Chr Cyr Tht

9,11 πᾶσαν] tr post γῆν 961

12,5 τόν] tr post λωτ 961 O⁻⁴²⁶ 500 d 75 343 346 54 319 Chr

18,10 τὸν καιρόν] tr post τούτον 961

19,24 κύριος] tr post εβρεξεν 961 125 Eth Pal La^{cod 100} Chr Dial T A Epiph Eus Isid
Just Tht Lat: Ambrost Filast Iren Ruf Tert Tyc

20,16 προσώπου] tr post σου^{2°} 961 (vid)

21,7 ὅτι^{1°} —σάρρα] tr post μου 961 135 d s t⁻³⁷⁰ 54 730

21,18 τῆ—σοῦ] tr post αὐτο 961 d s 346 54 730 Arm (, σου) Co Eth

22,8 ἀμφότεροι] tr post αυτο 961 54

22,9 ἐκεῖ] tr post αβραμ 961 O^{-17' 135 426} C^{'-73 408 422}

22,13 ἐν—σαβέκ] tr post κερατων 961 135-426 57'-500 108 d f^{-56 129} 75 127 46-799
346-392 31 54 319 730 Eth Chr Phil Lat: Ruf

22,24 τάβεχ et γάμῳ] tr 961 D 82 108 d f 346' 319 La^I

The C tradition likewise supports this order though it begins the list with βασκ (c. var) which appears to be a corruption of an earlier ταβεκ. It is quite possible that the word order of Pap. 961 is original. (For ταβεκ see p. 144)
23,6 τὸ μνημεῖον αὐτοῦ] tr post κωλυσει 961 D 17' C' b d f s t γ^{-121 318 619} z^{-31'} 55 59
319 730 La^A Arm Eth Chr (= R¹)

24,2 πάντων] tr post αυτο^{3°} 961 L b d⁻⁶¹⁰ f 730; των οιων παντων 610

24,15 συντελέσαι] tr post αυτον 961 962 D^G O⁻⁴²⁶ f s⁻¹²⁷ 121-318'-527 730

It is possible that Pap. 961 and 962 have preserved the original reading. This becomes doubtful, however, once one examines the general practice of the translator of Gn regarding the position of the pronominal subject of the infinitive, and the subsequent development. As a result two facts become clear: 1. with very few exceptions the pronominal subject follows the infinitive; 2. a tendency to transpose the infinitive and its subject is observable in the Greek manuscripts. In the light of the translator's general practice and the tendency to transpose the infinitive and its subject in the process of textual development it appears unlikely that the reading of Pap. 961 and 962 is original.

24,30 τὰ ρήματα] tr post φεβεκκας 961 962 54

24,34 ἐγώ] tr post ειμι 961 962 79 b d 53' n 30 319

24,35 ἀργύριον et χρυσίον 962] tr 961 D M C' b f t 71-392' 120' 55 59 319 630 730
Bo Eth

24,45 συντελέσαι] tr post με 961 962 C' ²⁵ b df 730 Arm—cf. 24,15 above
 25,4 πάντες] tr post ουτοι 961 962 A 569 df n s 121–318' 59 730 ^{Lat}: Lib geneal
 In this expression and the closely related παντα ταυτα the translator, as usual, apparently
 opted for the order most faithfully reflecting the Hebrew (cf. 10,29; 14,3; 15,10; 25,4;
 41,39; 49,28). In the case of παντα ταυτα transposition was common. Thus in 15,10
 all but 21 MSS. read ταυτα παντα, and in 41,39 26 textual witnesses have the same order.
 παντες ουτοι in 25,4 apparently underwent the same stylistic transposition in some
 traditions.

26,7 οι ἀνδρες τοῦ τόπου ^{2°}] tr post φεβεκκας ^{2°} 961 (ανθρωποι)
 28,2 σεαυτῷ] tr post εκειθεν 961 903 911 58 Arm Lat ^{cod 100} Phil ^{Lat}: Aug ^{var}
 29,19 αὐτήν ^{1°}] tr post σοι 961
 29,19 ἀνδρὶ ἐτέρῳ] ετερω ανδρι 961* 107'–125 509 La^S Vulg ^{MSS}.
 30,7 ἔτι] tr post βαλλα 961
 30,16 ιακώβ] tr post αγρου 961 La^C
 30,20 μοι] tr post θεος 961 A 58 C' ¹⁴ 73' 551 569 344 318 z 55 630
 31,4 φαχήλ et λείαν] tr 961 911 58 C' b df 75 s ^{343'} 527 z 509 630 La^S
 31,14 φαχήλ et λεία] tr 961 58 b df 75 30–344' 509 630 Arab Sa
 31,21 πάντα] tr post αυτου 961 911 58 b 129 s ⁷³⁰ 346 z 509 630
 31,36 ιακώβ ^{2°} 962] tr post ειπεν 961 58 370 55
 31,41 ἐδούλευσά σοι] tr post ετη ^{2°} 961
 31,42 καὶ ὁ φόβος ισαάκ] tr post μοι 961 58 C' ¹²⁸ b d(^{μοι} 107'–125–370) f 30' 318
 La^E Bo Eth
 32,29(28) τὸ ὄνομα ^{2°}] tr post σου ^{2°} 961 G–15'–58–οι 18–25(mg)–52'–54–128–313^c–615'
 130–730 71' 120' 509 Syh Phil
 34,13 μετὰ δόλου 962] tr post κατ ^{2°} 961
 34,17 λαβόντες 962] tr post ημων ^{2°} 961
 35,10 ἔτι 962] tr post ιακωβ ^{2°} 961 129
 35,15 ἐκεῖ] tr post θεος 961 962 82 77 118'–537 44 f ^{53'} 318
 35,27 εἰς μαμβρὴ εἰς πόλιν] εις πολιν μαμβρη c. var 961 df ^{56*} n 130 318 Eth Sa; εις
 πολιν εις μαμβρη 30'
 36,15–16 ἡγεμών ^{4°} (15)–κόρε(16)] tr post γοθομ 961 (γγ. κορε) d n s ¹³⁰
 37,2 δέκα –έτῶν] γην ετων δεκα επτα 961 53' 527
 38,22 ὀδε] tr post πορνην 961
 39,9 ἀπ' ἐμοῦ] tr post ουδεν 961 962 (απ) 58 df 75 s ¹³⁰ Tht (απ)
 43,26 ιωσήφ 962] tr post οικιαν 961

Other Variants

Orthographical variants:

The itacism *i* > *ει* is common in Pap. 961, though no absolute consistency obtains. To include such variants, which abound in all Gn papyri, would seem rather pointless.

Also excluded are instances of non-assimilation of consonants—a phenomenon occurring likewise with great frequency and involving almost exclusively *v* preceding palatals (*κγχ*).

9,3 δέδωκα] δωδωκα 961

9,23 δπισθιοφανές] οπιστοφανες 961

11,25 ἑκατὸν εἰκοσι ἐννέα] εκατον εικοσι δυο c. var 961 (ρκβ) 15-17-135^c-426 d(κβ) 44)

129 343 t 54 Arm

The mistake seems to be based on a confusion of Θ and B.

12,5 ἐξήλθοσαν] εξηλθον 961 M O⁻¹³⁵ (-θων 376) C^{'-500} 569 (-θων 551* (vid)) df⁻¹²⁹
s t 346'-392 55 319 730 (cf. 14,7 below)

14,6 τούς] εους 961*

14,7 ἦλθοσαν] ηλθον 961 M O C^{'-57 (mg)} 408* b df ns⁻³⁴³ t γ⁻¹²¹ 318 31' 54 55 59 319 730

The fact that the -οσαν termination is uncommon in the Greek MSS. of Gn may argue for its originality in 12,5 and 14,7 (cf. also 8,19 and 18,8). In that case the translator was apparently not consistent since instances of ηλθον and εφαγον (plus compounds) abound. Apart from Pap. 962 and 911 additional instances of the hybrid formation (cf. Thack § 17,5) are furnished by some of the cursive manuscripts. Unless all of these cases are considered original (which would be difficult to defend), -οσαν was apparently introduced secondarily on occasion. R's four instances of -οσαν (8,19; 12,5; 14,7; 18,8) are therefore not above suspicion. In the Septuagint MSS. of Gn the complete picture regarding this form is as follows:

8,19 εξηλθοσαν 911 A 121-424-619 31' = R; -θωσαν n

12,5 εξηλθοσαν A 569 129 121-318-424-619 31' = R; -θωσαν n

14,7 ηλθοσαν 814 911 A 57 (mg) 121-318 = R

18,8 εφαγοσαν 911 A 15'-376-708 121* (-γωσαν) = R

19,16 εξηγαγοσαν 15'-135'-708 (in a hexaplaric addition)

34,27 εισηλθοσαν 911

41,21 εισηλθοσαν d⁻¹²⁵ 61041,53 παρηλθοσαν 962; -θωσαν f⁻¹²⁹45,25 ηλθοσαν 58-426-707^s d⁻¹⁰⁶ 130 t⁻⁸⁴ 59 509; -θωσαν 72 392; ηλθασιν 458

50,4 παρηλθοσαν 15'-17-58-135 57' (mg) 129 30'-344 (mg); -θονσαν 72; -θωσαν 376

50,13 ανελαβοσαν 15'-135'-707^c; -βωσαν 17-707*

14,10 φρέατα] -τρα 961

15,13 ούκ] ουχ 961 426* 343

17,20 ἐπήκουσα] -κα 961

18,5 εἰπαν] -πον 961 72' df⁻²⁴⁶ 664* 134 346' 54 Cyr; -πων 318*18,7 βόας] βους 961 d^{-130 (mg)} 54

18,24 ἀπολεῖς] -λεσεις c. var 961 833 D 15-135-426* (vid)-708 500 b df 75 t 121-318

54 319

18,28 ἐλαττονωθῶσιν] -νηθωσιν c. var 961 911 833 72 f^{-53'} 31819,2 εἰπαν] -πον c. var 961 72' d 19^c df 458 74 318' 54 319 Cyr Dial T A

19,6 προσέωξεν] προσεξωθεν 961

19,8 μηδέν] -θεν 961 C^{'-79} 408 551' 129 73019,8 δοκῶν] νοδων 961* ποδων 961^c

19,9 ἦλθες] -θας 961

19,15 ἀνομίαις] ανομιμαις 961

19,17 εἰπαν] -πον 961 17'-72'-135 C^{'-25} 128 19^c- B^s df t 54 Just

19,27 ειστήκει] ιστ. 961 A M 426 25 129 75 130 54 55 509; ιστηκη 318

20,6 ὕπνον] —νους 961 120'; υπνου 44 71; υπνουν 707
 This variant seems to be based on a substitution of καθ υπνου for καθ υπνον.

20,12 οὐκ] ου 961

20,13 εἶπα] —πον 961 77-739* (vid) *d t* 54 Chr

20,15 οὐ ἔάν] ου αν 961 *O'-15 376' 551* f* 71-121-318 *z* 630

21,7 γήρει] γηρι 961 82 458 799 54

21,21 γῆς] της 961 15-72'-135*-οΙ *C' b d* 246 *n t* 71-527 55 59
 The mistake is probably palaeographical in nature: Γ > Τ.

21,22 οἶς ἔάν] οις αν 961 82 25*-57* *f* 71-121 730

21,26 οὐδὲ ἐγώ] ουδε εγω 961 53'; ουδεπω 17'

22,12 μηδέν] —θεν 961 381' 500-550-οΙΙ-18 313 19-108 *d t* 71-318 31

23,6 δέ] δη 961 128 46⁸ 59-(cf. following ημων)

23,15 τι] οτι 961

24,3 ἐξορκιῶ] —κισω 961 D^G 82

24,11 το²η] τα 961

24,11 ὀψέ] οψαι 961

24,12 κύριε] κυριος 961 128-569 *n-75° 318-424-619 31 59 319* (vid) —(cf. κε > κε̄)
 Confusion of ε and ο accounts plausibly for this error.

24,14 ταυτήν 962] ταυτη 961 761°

The final consonant disappeared probably owing to its position between two occurrences of similarly written η.

24,16 παρθένος¹ 962] θαρθένος 961

24,18 αὐτῆς] εαυτης 961 (vid) 962 *O'-72' 376'*

24,30 οὔτως 962] —τω 961 17'-376 B⁸ *d 53' 127 619 31'*

24,39 εἶπα 962] —πον 961 *d 630*

24,45 εἶπα] —πον 961 962 15-οΙ 78 *d Chr*

24,47 εἶπα 962] —πον 961 82-618*-708 *C' df-246 730*

24,50 εἶπαν 962] —πον 961 72'-376 52'-78-551 *b-537* df-129(txt) 346'*

24,53 ἐξενέγκας 962] —κων 961

24,55 εἶπαν] —πον 961 72'-376 78-550[°] 19[°] (vid) —*B⁸ df-129(txt)*

24,58 εἶπαν 962] —πον 961 376-707 78-551 *B⁸ df 458 s-344* 346'*

24,60 εἶπαν 962] —πον 961 376 78-551 *B⁸ d 53' t 527 Chr*

25,13 ὀνόματα 962] ονομα 961

25,22 οὔτως] —τω 961 17-135-426 *b df-56* n s γ-121 392' 31' 59 319* 730 Chr Cyr*

25,23 μείζων] μεισ. 961

25,23 ἐλάσσονι] ελαττ. c. var 961 25*-77 *b 318 Chr*

25,29 ἐψεμα] εψημα 961 L *O'-17 135 426 C'-128° b-314 537 d 53' 76* γ-121 392° 527 z 59 319 630*

25,30 πυροῦ] πυρου 961 L M 15'-17-376-οΙ-618[°] 73-78*-128 *b d-370 246 s-130(mg) t 527-619 z-31 59 509 630 730; πυρος 71*

25,34 ἐψεμα] εψημα 961 L 15[°]-17-72'-376-708[°] *C'-128 108-B⁸ 125 d 53' 799 γ-424* 527 z 59 319 630*

26,19 εῦρον] —ραν 961 911 *s-343° 730 392* 319* 509*

26,20 ποιμένες] —μαινες 961 A 18-313[°]-615' 129 458 799 55

26,20 αὐτῶν] εαυτων 961

This variant may be due to dittography: φασκοντες εαυτων.

26,24 ηὐλόγηκα] εὐλ. 961 M O'-72' C' (-σα 16-551) *d s t γ*⁻³¹⁸ 527 *z*
 26,27 τί] ετι 961
 26,27 ἡλθατε] -θετε 961 911 M O'-17' 72 82 426 C' *b*⁻¹⁰⁸ *d*⁻¹⁰⁶ 370* 130-730 *t γ*⁻⁵²⁷ *z*
 55° 509
 26,27 με¹] εμε 961 71
 Dittography may be responsible for the reading of 961: προε εμε.
 26,28 εἴπαμεν] -πομεν c. var 961 D O'-72* 78 *b d t* 527
 27,27 ηὐλόγησεν¹] εὐλ. 961 D O' 128-413-739 *b*⁻³¹⁴ *d*⁻³⁷⁰ *n* 130 *t*⁻⁷⁶ *γ*⁻³⁹² *z*
 27,27 ηὐλόγησεν²] ευλογησε(ν) 961 911 D O' 18-52'-408'-413-615'-739 *b* 44 *f* 75 *s*⁻³⁰'
 t γ⁻³⁴⁶ *z* 509
 27,29 ἐπικατάρατος] επικαταρος 961
 27,33 εἰσενέγκας] -κων 961 72'-381' *d*; ενεγκων Phil
 27,33 ηὐλόγησα] εὐλ. 961 911 O' (-κα 17'-135) C' *b* 44-125 *f n* 730 *t*⁻⁷⁶ *γ*⁻³⁴⁶ *z* 319
 28,6 εὐλόγησεν] ηὐλ. 961 D^g M 15-135' 25°-551' 19 *d*⁻⁴⁴ *s*⁻⁷³⁰ 71 55 59 319 509
 28,12 ἀνέβαινον] αναιβ. 961
 30,2 ἐστέρησεν] -ρεσεν 961
 30,3 κάγῳ] και εγω 961 D O⁻³⁷⁶ 118'-537
 30,8 ἡδυνάσθην] εδ. c. var 961 O⁻¹⁵ C' '-52' 57 500 *b* 56*-246 *s*⁻³⁴⁴ 59'; εδυνηθην 44-
 370 53
 30,16 με] εμε 961 (vid) A M 72 129 *s t γ*⁻³⁹² *z* 55 59' 509 630 Chr
 30,32 διαχώρισον] -σεν 961; διεχωρησεν 799
 30,33 δὲάν] ο αν 961 (vid) L M O'-17' 82 135' C' '-57 408 422 *d* 129 75 *s*^{-730*} 84-134 *γ*⁻³⁹²'
 59' 630 Chr Cyr
 30,37 ἐκυτῷ] αυτω 961 A 376-618 79-761 537 *d*^{-370*} *f*^{-246°} 75 *s*⁻¹³⁰ 730 46 71 *z*⁻³¹ 55
 319 509 630
 It is possible to explain this variant on the basis of haplography: δε εκυτω.
 30,37 περισύρων] -ρας 961 O' (-σηρας 376) *d s*⁻³⁰' *t* 346 319 630 Chr
 30,40 ἐκυτῷ] αυτω 961 17'-82-135 *f* 75 *s*⁻³⁴⁴'
 30,41 κατά] και 961
 31,11 εἴπα] -πον 961 B^s *df* 30' 76 527 319 Chr Just
 31,16 ἀφείλατο] -ετο 961 M 15°-135' C' '-128 422 761* B^s 53-664° *s*⁻³⁰ 343 *t z* 55° 630°
 Chr
 33,11 εὐλογίας 962] ευδ. 961 (vid) (Λ > Δ)
 34,3 αὐτῇ] -της 961 15-72 *d*
 The mistake is probably due to dittography: αυτης ειπε.
 34,8 προείλατο] -λετο c. var 961 135' C' B^s *d* 53-664° *n* 730 *t* 346 *z* 55° 319*
 34,12 καθότι ἄν] -εν 961 962 106 *f*^{-56*} 318-392' 55 319 509
 35,9 ηὐλόγησεν] εὐλ. 961 962 O' C' *b df*^{-53'} *s t* 71'-318-424 *z* 319
 35,10 ἀλλ'] αλλα 961 962 82 118' 129 76* 121
 36,37 τῆς] γης 961 (vid) - (Τ > Γ)
 38,19 περιείλατο] -λετο 961 135 C' (mlt MSS. -λε by haplography) B^s 106-107 *t* 318'-
 527 *z* 55° 630
 38,28 κόκκινον] κοκκον 961
 39,6 καθ' 962] κατ 961 D M 15-376-799 78-79-413-551' *f*⁻⁵⁶ 246 *s*⁻¹³⁰ 76° 509
 39,6 οὐδέν 962] -θεν 961 56* 127°-343-344
 39,9 οὐδέν] -θεν 961 962 D *f*^{-53*} 130* 59' 509

39,23 οὐθέν] –δεν 961 72–426 54–79 19' d^{-125} 75 30' 318 59' Chr
 40,8 εἴδομεν] –δαμεν 961 962
 40,9 μου²] εμου 961
 41,11 αύτοῦ 962] εαυτου 961 C'–14' 77' 500' 56^c–129 30–344' t^{-46} 84
 41,15 ἐώρακκα 962] εορ. 961 D M 15*–64 129 n 30 407; εορα D^G
 41,24 εἴπα 962] –πον 961 M 72–799 18 B^S d n (–πων 75) s^{–130} 707^{II}
 41,31 εὐθηγία 962] ευθεια 961
 41,32 ὅτι 962] οτε 961
 41,44 οὐθείς 962] –δεις 961 58–376*–426 79 d 53' n
 42,2 πρίασθε 962 (πρει..)] πριασασθε 961^c b 44–107–125 71'–392; πριασασθαι 610 458
 42,16 ὑγίειαν] υγιαν 961 A F* 17–82–376–400*–707* 19–108 610 f^{–53} 75 30–344* 619
 31–120 319; υγειαν F^c 15–72–135–400^c–426–707^c–799 18–54–57–78–79–128–500' b^{–19}
 108 d^{–44} 125 610 127–344^c–730 t γ^{–392} 619 122 55 59 509
 42,16 ἦ μήν] ει μην c. var 961 962 A F M 17'–64 (txt)–135–381'–426–707* 370* 56–129*
 (vid) 75 30 392; ει μη 246 121* (vid) Arm
 42,33 ἀπέλθατε] –θετε 961 962 F^c M 15–64'–135–618 C'–14' 52 54* 77' 413' 500 551 118–
 314^c–B^S 53' t 346 z 55^c 630; –θεται 314*

It is quite possible that many, and probable that some, of the classical forms in Pap. 961 and 962 (cf. also p. 136) are original readings of the Septuagint Gn which according to traditional dating originated during the first century of the Hellenistic age. Since one cannot with any degree of certainty distinguish between original and secondary forms in this connection, R² has been followed with but few exceptions (cf. Part II, D).

Grammatical variants:

13,4 ἐπεκαλέσατο] –λεσεν 961 (vid) 959 15'–135' 130 (mg) t 392 120' 59 509; επεκαλει d
 It seems rather doubtful that Pap. 961 has preserved the original reading here. Nowhere else in Gn does this verb occur in the active voice (cf. 4,26; 12,8; 21,33; 26,25; 33,20; 48,16). In 21,33 Phil reads επεκαλεσε, in 26,25 MS. 376 has εκαλεσε, and Procop reads εκαλεσε in 33,20. This is insufficient evidence to establish a definite tendency to replace the middle forms by those in the active voice. The change in Pap. 961+ in 13,4 is probably purely *ad sensum* (cf. το ονομα).

15,4 εὐθύς] –θυ 961 15 344' 730

15,6 τῷ θεῷ] εις θν 961 (inc)

17,20 εὐλόγησα] –κα 961 M O^{–15} 72' 426 C'–550 d^{–107} 370 f^{–53'} 75 t^{–76} 71'–318–424 z
 54 (=R¹); ηυλογηκα 72'–426 550 370 s 76 121–346–392 59 730; ενευλογηκα 107

The perfect form has impressive support and may be original here. The aorist could be due to influence from preceding επηκουσα.

18,5 ποίησον] –σομεν 961 82 Syh^B Chr Cyr; ποιησωμεν 458 392 31

18,11 ἐξέλιπεν] –λειπεν c. var 961 A D M 82–376 57'–73 610 56–129 n s^{–130} 346'–392
 120' 55 319

This variant may be no more than an instance of itacism.

18,14 τῷ θεῷ] θεου 961 15–376'–708 55; του θεου D^G 82 s^{–130} 392*–527 319

Pap. 961+ has adopted the more common construction of παρα followed by the genitive case. (Cf. 23, 11 below; 39,15 p. 122; 40,7 p. 138)

18,22 ἀποστρέψαντες] -στραφεντες 961 (vid) $f^{-56(\text{txt})}$ 129 54

19,7 πρὸς αὐτοὺς] αυτοις 961 O'-72' C' b f 730 La^S Syh

19,17 περιβλέψης] -ψη c. var 961 833 D^W M O'-72' 82 C'-57 314-537 $f^{-53'}$ 343'-344
 t^{-799} γ^{-346} z 54 55 59 319 730 Or

The variant in 961+ may be due to haplography (-ψης εις), though one must admit that -ψης could just as well be the result of dittography, in which case the majority reading (961+) is original.

22,5 ἀναστρέψωμεν] -ψομεν 961 M O'-135' C'-500 B^S-314^c-537 56 (αποστρ.) s^{-127} t^{-134}
 γ^{-121} 392' 31-122^c 59 (-φομεν) 319 730; υποστρέψομεν 53' Chr Or

22,6 χεῖρα] -ρας 961 72'-82-376 73-422-551 b d $f^{-56(\text{mg})}$ n 127 46-74-799 γ^{-121} 318 527
z 59 319 Eth^M Chr

23,8 τῇ ψυχῇ] την ψυχην 961 458

23,9 αὐτῷ] αυτου 961 O' b-19' d 56-129 t 59; αυτου post ον 19'

23,11 ἐμοῖ] εμου 961 C'-52 d 664* (vid) n-75^c 130 76'-799 71-346-392 120* (inc) 319

23,19 ἔθαψεν] -ψαν 961* 414 (vid)

24,7 λήμψῃ] -ψεται 961

24,12 ἔλεος] ελεον 961

24,14 ἔλεος] ελεον 961 Th

24,18 καὶ καθεῖλεν] καθειλειν c. var 961 (vid) 962 O' d

24,22 δλκή] -κην 961 (-κηγην) 962 911 (-κῆ) 72' 392

24,26 κυρίῳ] τον κυριον 961 962

The personal object with the verb προσκυνεω occurs regularly in the dative case in Gn (23,7; 24,26.48.52; 27,29 (2x); 37,10; 42,6; 43,26.28; 48,12; 49,8), the sole exception being 37,9 where only three MSS. support μοι (75 59'). It is quite clear from the MSS., however, that the dative was gradually being replaced by an object in the accusative case. This process apparently dates back at least as far as the third century A.D.

24,56 εὐόδωσεν 962] -κε(ν) c. var 961 551 55 Th

24,57 οἱ δὲ εἰπαν] ειπαν δε 961 962 b-19^c n 318; ειπον δε 19^c (vid) d; ει δε ειπαν δε 911
25,16 ἔθονται 962] εθνος 961 A 17-135 d(pr το 107'-125) f $s^{-130(\text{mg})}$ 344^(mg) t (pr το 799)

$\gamma^{-392'}$ 31' 730; γενος n

26,3 τόν] σον 961*

26,11 θανάτου] -τω 961 911 L M 376'-400 458 s^{-30} t γ^{-71} 318' z

Since the idiom θανατου (-τω) ενοχος occurs only here in Gn it is difficult to decide which form is to be regarded as original. θανατω obviously has impressive support and one is tempted to regard it as original, particularly in view of the decline of the dative.

27,19 ἐποίησα] πεποιηκα 961 911 M O'-58 72' C' (εποιηκα 79*) b 129 s t γ^{-318} z 55 59

319 509

27,29 σοι^{3°}] σε 961 A O'-58 72' 82 135 426 d-107 610 s 71-346-392 55 319 Chr—cf. 24,26
above

27,37 ἐποίησα^{2°}] πεποιηκα 961 (vid) O'-17 72' C'-413 500 s t^{-799} $\gamma^{-71'}$ 318 z-31 55 509

29,8 καὶ ἀποκυλίσωσιν] ινα αποκυλισωσιν 961

29,13 αὐτῷ] -του 961 A 72-376* 25-79-500 19' d-370 53' n 30 799

29,29 αὐτῇ] αυτω 961* 500 318

30,11 ἐν τύχῃ] τη τυχη 961 (vid)

30,37 ταῖς ράβδοις] τας ραβδους 961 79* d

30,42 δ' ἄν] δε 961 58 16 d 458 t 392^c
 30,43 ἐγένετο] -νοντο 961 79 b 106 75 55 Cyr
 31,37 ἡρεύνησας] -κας 961 O'-17' 72 381' b(ηγευνηκας 19) 509(ηραυν.)
 31,41 ἀμνάσιν] αμνας 961 f-56(mg) 129
 31,46 τοῦ βουνοῦ] τον βουνον 961 44'-370 53' t
 31,50 γυναῖκας] -κα 961 17'-72-82-618 79-128 129 s-730 t 346 z 59' Eth
 This variant reading may be due to haplography; -κας επι.
 32,11 (10) ἵκανοῦται] -σαι 961 A 17-G 56^c-129 458 343-344' 74'-799 392 z-31 55* La^A;
 ἵκανωσαι 84
 32,27(26) ἐάν] ει 961
 33,4 ἀμφότεροι 962] -ρος 961
 33,10 εῦρηκα] ευρον 961 O'-17' b d 129 75 s-344(mg) 730 318'; ευρω 17 54* (vid) 458
 33,17 ἀπαίρει] απηρεν 961 370^c La^E
 34,7 κατενύχθησαν] -νυγησαν c. var 961 oI C' 53' 730 84 318-392 z 55 630 Procop
 34,17 περιτέμνεσθαι] -τεμεσθαι 961 962 911 G 318 z-31
 37,35 παρακαλεῖσθαι] -κληθηναι 961 O'-17' 64(mg) 82 135 C' 128 125 53' 121-318-
 527 Chr
 38,14 θέριστρον] -στρω 961 A O'-17' 72 82 135 56* s-30^c 130 71'-392 55* 319 662 (vid)
 707^{III}

For other occurrences of this idiom see 24,65; 28,20; 38,19.

38,18 τὴν(βάθον)] τον 961 (vid) 19*

39,6 ἥσθιεν 962 (-ειεν)] ησθιεν 961

39,11 ἐγένετο] -νηθη 961 O d-125 56* 75

39,15 ἐμοί] εμου 961 (vid)—see 18,19 and 23,11 above

41,44 αἰγύπτου 962] αιγυπτω 961

In this particular construction in Gn apposition is as common as dependence, and no pattern emerges from the MS. traditions.

41,54 ἥρξαντο] -ξατο 961 962 M O'-58 72 426 618 708 799 C'-14' 77' 413 500' b-19' f-53' s
 318' z 630

42,29 συμβάντα 962] -βεβηκοτα c. var 961 A 77' d n 55 59 76 319

44,22 εἴπαμεν 962] -πον 961 (vid); ειπα b

Lexical variants:

10,18 τοῦτο] ταυτα 961 M C'-57(mg) 550 108 53 n s-130(mg) 343 370 392' 120 55 59 509 Bo
 11,15 (τριακόσια) τριάκοντα] τρια 961 (γ) 458 318 Sa = Sam Pent (M = 403)

It is of some interest that the reading of 961 is supported by Sam Pent. This may be no more than pure coincidence. A development from τριακοντα to τρια, particularly in a tradition such as 961 which placed ετη before the numeral (cf. resultant -κοντα και), is relatively easy. The possibility exists, however, that τρια is the original reading based on a Hebrew text similar to Sam Pent which throughout this chapter is closer than M to G (cf. 11,17 p. 151)

12,19 ἐναντίον] ενω πιον 961 O-72' 426 Chr

13,12 ἀβράμ δέ] και αβραμ 961 (vid) M 82-135-426 d 53 s t 346 54 55 Arm Chr

13,12 κατώκησεν¹⁰] παρωκησεν 961 M 426 d 664 343 t 54 Chr

14,15 ἐδίωξεν εξεδιωξεν 961 M 17'-135-426 C' ⁻²⁵(txt) 413 s^{-343} t^{-799} 71-318' 120' 59
730—cf. p. 153

15,4 κυρίου] θεου 961 C' ⁻⁷⁷ bf 344' 370 318 54 La^E Arm Sa Chr—cf. 18, 19 and 22,11
below

17,19 αὐτοῦ²⁰] τουτοῦ 961* (vid)

18,2 ἀναβλέψας δέ] καὶ αναβλ . 961 d s t ⁻³⁷⁰ 346 54 730 La^E Pal

18,5 καθώς] καθα 961 911 (καθ) D M O' ^{-72' 376} cI ⁻⁷⁸ b d f n s t ⁻⁷⁴ 370 318-392' 120' 54
55 59 319 730

In spite of extensive evidence for καθα R's reading appears to be original. Though καθα is much more common in Gn than καθώς, the latter does occur (8,21; 41, 13; 44,12). In 41,13, as in this verse, καθώς is used in conjunction with ουτώς.

18,6 ἔσπευσεν] εσπουδασεν 961 (vid) d ⁻¹²⁵ 54

18,19 κύριος] ο θεος 961 La; + ο θεος d t 54 Dial AZ Arm Sa^{20ap}

19,8 καθά] καθο 961 833 D O' ^{-72' 376} 79 b d t ⁻⁷⁶ 799 527 54 55; -θω 319*

19,8 σκέπτην] στεγην 961 A D M (txt) O' ^{-17' 135 426} C' f 458 γ ^{-318' z} 55 59 319 509 730

It is possible that Pap. 961 has preserved the original reading. Whereas σκεπτη is a relatively common word in the LXX (occurring at least 30 times, though not in Gn), στεγη is rare. The former may for that reason have replaced the latter in some manuscript traditions.

19,17 συμπαραλημφθης]. υμπεριλημ 961

20,11 ὅρα] μη ποτε 961 O' (-πωτε 376) d f s ^{-130(mg)} t (, ποτε 799) 121^c-346-619 z 54
730 Arm Syh Chr Tht

21,7 καὶ εἰπεν] ειπεν δε 961

21,22 ἐγένετο δέ] καὶ εγενετο 961 O' b d ⁻⁴⁴ s ^{-344(mg)} 346 54 319 730

22,8 εἰπεν δέ] καὶ ειπεν 961 (vid) 458 Pal

22,11 κυρίου] του θεου 961

23,11 ἐναντίον] ενωπιον 961 108 d ⁻⁶¹⁰ s ^{-130(mg)} t 346

23,15 γῆ] γαρ 961 A D O' ^{-72 376' b} d f <sup>-53 664^c n s t γ <sup>-121^c z ⁻³¹ 55 59 319 730; + γαρ
M 72'-376' C' ⁻⁵² 121^c Arab Bo</sup></sup>

R's support for reading ακηκοα γη is extremely weak (53-664^c Arm Eth = **M**). A more probable reconstruction of **G** is perhaps ακηκοα γαρ γη (M 72'-376' C' ⁻⁵² 121^c Arab Bo). In some manuscript traditions, including 961, γη may have been omitted by parablepsis (ΓΑΡ ΓΗ).

23,16 ἀπεκατέστησεν] απεστη 961 (parablepsis ε^{1^c ε^{2^c?)}}

24,23 ἀνάγγειλον] απαγγειλον 961 962 O' ^{-72' 135 426} t ⁻³⁷⁰ 71-527^s 120' (παγγ. 407) 630

24,37 ὄρκισεν 962] ὄρκωσεν c. var 961 O' ^{-72 426}

25,28 ἡσαύ] ιακωβ 961*

26,6 καὶ κατώκησεν] κατωκησεν δε c. var 961 D L O' C' b d f s t γ ⁻³¹⁸ z 55 319 509
(παρωκ.) Chr (= R¹)

With such massive evidence against it, one feels somewhat ill at ease with the reading of R², which, admittedly, is not without impressive support: 911 A M n 318 59. Since it is impossible to control the use of καὶ/δε in Gn no certainty can be attained. καὶ. δε may have been introduced secondarily to mark the change in subject more explicitly (cf. v. 5).

26,7 ἀνδρες²¹] ανθρωποι 961

26,18 ἐπωνόμασεν²²] ωνομασεν c. var 961 A b d n 318 619 z ⁻³¹ (= R¹)

In view of the fact that επωνομασεν occurs earlier in the verse and therefore might easily

have been introduced in the succeeding clause as well, it is tempting, at first sight, to regard *ωνομασεν* as ⑥. Nevertheless, R²'s choice would seem correct since the latter verb appears nowhere else in Gn.

26,19 καὶ ὥρυξαν] ωρυξαν δε 961 A n 318 Bo (cf. v. 25, and change of subject)
 27,2 καὶ εἰπεν] ειπε(ν) δε 961 72' df⁻¹²⁹ t (cf. change of subject)
 27,17 εἰς] επι 961 (vid)
 27,18 εἰπεν δέ] καὶ ειπε(ν) 961 72' bd 53-56*-664^c 392' (cf. continuation of grammatical subject)
 27,30 ως] οσον c. var 961 O⁻⁷² 82 426 C^{'-25} 54^c 128(txt) 615^c 44-370 n s⁻⁷³⁰ 318-424 z
 55* 509 Phil; ως αν 615^c t
 27,33 ἐλθεῖν] εισελθειν 961 A 58 313 129 n 799 318 z⁻³¹ Quodv
 30,10 καὶ συνέλαβεν] συνελαβε(ν) δε 961 O⁻¹⁵ 58 72 376 bd⁻¹⁰⁶ 246 30'-130 346 509 La^s
 (cf. change of subject)
 31,36 ἀποκριθεις δέ] καὶ αποκρ. 961 58 128 b 106-370 t⁻⁷⁹⁹ 318-527 Eth Chr (cf. continuation of subject)
 31,37 ἐναντίον] ενωπιον 961 O b d 30-130 (txt)-343 t 346* 59'
 31,41 ἐγώ εἰμι] α εποιησα εγω 961
 31,42 κόπον] πονον c. var 961 911 O^{'-72} 376 C^{'-25} 128 b d⁻¹²⁵ 730 318
 πονος occurs twice elsewhere in Gn (34,25 = k'b; 41,51 = 'ml), and is the more common word in LXX. 31,42 contains the only occurrence of κοπος in Gn (= γγ').
 31,43 θσα] α 961
 32,9(8) εἰπεν] ειδεν 961* (vid)
 35,20 τῆς σήμερον ήμέρας] της ημερας ταυτης 961 L b⁻¹¹⁸ df⁻⁵³ n 318
 There is reason to believe that the translator of Gn was in the habit of rendering 'd hywm as εως σημερον ημερας (19,37-38; 35,20), and 'd hywm hzh as εως της ημερας ταυτης (32,33; 47,26; 48,15). However, in 26,33 the Greek text reads εως της σημερον ημερας while ⑥ has 'd hywm hzh. With the exception of 35, 20 the Greek MSS. are virtually unanimous in their support of the respective phrases. Since the majority of Greek MSS. support της σημερον ημερας and the ⑥ text of 35,20 reads 'd hywm one is inclined to regard the variant of Pap. 961 as secondary.
 37,11 ἐζήλωσαν δέ] καὶ εζηλωσαν 961
 37,14 ἀνάγγειλον] απαγ. 961 D^G 17'-58-82-426 19'-108 d n s⁻³⁴³ 344(mg) 318-527 319
 37,29 ὁρᾶ] ευρε(ν) 961 426 b⁻¹¹⁸ 537 La^{cod} 102 Arm Eth Syh^{ap} Vulg
 38,24 ἀπηγγέλη] ανηγ. c. var 961 Of 346' 31 509
 39,4 τοῦ οἴκου] της οικιας 961 O d n (την οικιαν 458) s⁻³⁴³ 344(mg) t 392 55 59' 509
 707^{III}
 οικος occurs three times as often in Gn as οικια, and is used with the same range of meaning. There seems to be discernible in the Greek MSS. a slight tendency to replace the latter by the former, and for that reason it is possible to argue that Pap. 961 has preserved the original reading.
 39,13 καὶ ἐγένετο] εγενετο δε 961 962 O d⁻¹⁰⁶ f n 730 Syh (cf. change of subject)
 39,14 καὶ ἐκάλεσεν] εκαλεσεν δε 961 (cf. change of subject)
 40,10 ἀνενηγοχυῖα] ενηγοχυια c. var 961 15-72 d 53' n 71'; ανηγοχυια M 319
 40,17 ἐπάνω²] επι 961 58 d 56* n 509 Arab Bo
 41,21 καθά 962] καθα περ 961 f⁻⁵⁶*
 41,49 ωσει] ως 961 (vid) 962 D^G b d⁻³⁷⁰ 458 71' 59' Chr

The tendency to replace $\omega\sigma\epsilon\iota$ by $\omega\zeta$ in the process of textual development is slightly more in evidence than the reverse. There is therefore no good reason for departing from R.

43,10 ὑπεστρέψαμεν] εστρεψαμεν 961

Variants due to influence from context or parallel passages:

10,19 ἐλθεῖν^{1°}] εἰσελθεῖν 961 17'-135' C' 108 56 (mg) s^{-343} 370 346-392 120 319 509
730—cf. εἰς γεραρά in the same verse

10,25 ἐγενήθησαν] εγεννηθησαν c. var 961 A M O' C' b d f n s t γ⁻³⁴⁶ z 54 55 59
509 730

In spite of the fact that the reading of R is supported by only three manuscripts (911, 346, 319) it is original. The passive of Hebrew *yld* is translated, in Gn, 15 times by γινομαι, twice by τικτω (pass), but never by γεννω. The variant reading in 961+ may have arisen under influence of εγεννησεν, which occurs throughout the passage, or may be due to dittography.

11,31 χανάν] των χανανατων c. var 961 (vid) O 569 d 129-246 n 343 t γ⁻³⁴⁶ 392 31' 54
Arm Sa Chr —cf. των γχλδατων in the same verse

14,1 βασιλεύς^{1°}] βασιλεως 961 (βεσ.) 135 408 19' 458 343 71' 730—cf. v. 1a
17,19 τῷ^{1°}] προς 961 17'-135 b 44'-107 s^{-130(mg)} t⁻³⁷⁰ 424-619 z 730 (= R¹

The support for R^2 is impressive, including the majority of textual families plus 911 A M. One suspects that $\pi\sigma\varsigma$ was carried over from v. 18 where a copyist would just have written $\alpha\beta\chi\alpha\mu\pi\sigma\varsigma\tau\omega\theta\epsilon\omega$.

18,14 ἀναστρέψω] επαναστρέφω 961 72-707 (vid) d 54; επαναστρέψω 426 314 t γ¹²¹
318 392 31 319—cf. v. 10

Chr—cf. 19,2 as well as the note at 39,4 above

19,17 αὐτούς] αυτον 961 M O^{-72'} 135 426 314* s 46 71-346-392 120' 55 59 509 730 La⁸
Arab Bo Eth—cf. σωζε v. 17

Except for its first occurrence in 21,31 Beer-sheba is consistently rendered to φρεαρ του

22,12 καὶ εἶπεν] ο δε ειπεν 961; ειπε δε d 54—cf. ο δε ειπεν v. 11
τοιούτοις οι οικονομοί Μ. Οι'-72¹/82. Οι'-121¹/82. οι-121¹/346 ~ 55-59 Chr. Cyr.

The reading of 961+ comes from the parallel verse 24, 38 where it translates *ky 'm*.

In 24,4 (M) has *ky*.
24,12 $\dot{\epsilon}\mu\circ\tilde{u}$] $\mu\circ\tilde{u}$ 961 M 72-426 $C^{\prime-52} f^{-129}$ 75 71-318-392 z^{-122} 55 59 319 Chr—cf

μον twice in v. 12
24,13 ἀντλῆσσαι] υδρευσασθαι: c. var 961 962 M (mg) 17'-135 (txt) 57 (mg) 59 319—cf.
11,1 μονον 24,12

24,39 πορεύεται ἡ γυνή 962] βουληται η γυνη πορευθηναι 961 (vid) 121-619 31
Arch. Ge. Eth. cf. parallel verse 24,5

24,43 ἐφέστηκα] εστηκα c. var 961 962 A^c D^G M S O' 57' (txt)—73 (txt)—78—550 *df*,
—130(mg) 344(mg) 218'—302^c—527 Chr—cf. parallel verse 24,13

Hebrew *nšb* (intr) is translated in Gn by *ιστημι* (18,2; 24,13), *εφιστημι* (24,43; 28,13) *κατιστημι* (27,7), and *παριστημι* (45,1).

avioct*η*at (37,7), and *rapto*·*η*at (45,1).

24,51 ἀπότρεχε] απελθε c. var 961 962 911 *f*—cf. απηλθεν 24,61
 25,24 κοιλίᾳ] γαστρὶ c. var 961 A 414'-551-*cl*^{57'(mg)} *d* 246 *n* *s*^{-130(mg)} 344'(mg) 121-
 318'-424 730—cf. v. 23
 31,14 ἀποκριθεῖσαι] αποκριθεῖσαι c. var 961 911 (σᾶ) M *O'*⁻⁷² 135 *C'*⁻⁷⁷ 78 414' 550 551
 739 *b* 370-610 129 75 *s*⁻³⁰ *t*⁻⁸⁴ *y*⁻³⁹² 619 55 59 319 509 630 Arm Bo Eth—cf. ραχηλ
 καὶ λεια in the same verse
 31,33 ἐν τῷ οἴκῳ] εἰς τὸν οἴκον 961 D *O'*⁻⁵⁸ 52' 125 30-343' 799 346' 319—cf. the
 same verse
 34,22 περιτέμηνται 962] περιτεμνηνται 961 *d*⁻¹⁰⁷ 75 55*; περιτεμνονται 72 25 53' 346
 319 Eth—cf. περιτεμνεσθαι in the same verse
 34,23 μεθ' ἡμῶν] εν ημιν c. var 961 962 15'-376 Arm Eth-^{PR} Sa—cf. parallel verse 34,15
 35,14 ὦ] οὐ 961 962 78 59—cf. parallel phrase in v. 13
 37,6 ἐνυπνιάσθην] ενυπνιασαμην 961 L *b* *d* *n* 318—cf. v. 9
 39,4 εὐηρέστει] ευηρεστησε(ν) 961 D 135-381'-799 16-54-73-131-414'-551* B⁸ 44-610
 53-664* 130 71'-318 319 Bo—cf. κατεστησεν in v. 4b
 39,10 ὑπήκουουεν] υπηκουεν 961 A 58-381' 79 *b*⁻¹¹⁸ *f*⁻¹²⁹ *s*^{-344*} 121-318 31^c 55 662
 Eth-^{PR}

This variant may be the result of haplography (εε > ε) or influenced by the imperfect verb in the first clause.

40,5 ἐνύπνιον¹] ενυπνια 961 58-376 14'-77'-500'—cf. αμφοτεροι in the same verse
 41,10 ἀρχιμαχείρου 962] αρχιδεσμοφυλακος 961 A *f*^{-56*} 246 121

Allgeier thinks the change in Pap. 961+ was brought about for the purpose of distinguishing the individual referred to here from Potiphar who in 39,1 is called αρχιμαχειρος (p. 43). This conclusion seems forced. Apparently in 40,3 the scribe of 961 felt no need to bring about a change from αρχιμαχειρος to αρχιδεσμοφυλακη. What we have in the Greek traditions is a confusion of the two terms. This is easy to understand since in 39,21ff. the αρχιδεσμοφυλακη is associated with the δεσμωτηριον, in 40,3 the αρχιμαχειρος (cf. p. 154 below) has to do with the φυλακη as well as the δεσμωτηριον, and in 41,10 only the φυλακη is mentioned in connection with the αρχιμαχειρος. The reading of Pap. 961+ in 41,10 arose probably under influence of 39,21ff.

44,22 παιδίον] παιδαριον 961 D^G M *O'*⁻⁵⁸ 14'-77'-500' *b* *d* 56* *n* *s* *t* *y*⁻¹²¹ 318' 31 55 59
 319 509 (=R¹)—cf. 44,30.31

The relationship of Pap. 961 to the major papyri, uncials, and the textual families of Gn is as follows: 962 9%; 911 12%; A 12%; M 13%; O 20%; C 17%; b 20%; d 32%; f 20%; n 14%; s 21%; t 21%; y 11%; z 13%; unique 21%. A fact to be kept in mind in connection with these statistics is that 962 911 M are fragmentary. Their *pro rata* figures are approximately: 962 31%; 911 19%; M 15%.

It is quite clear that Allgeier's attempt to make the text of Pap. 961 a precursor of a so-called A recension must be considered a failure. Not only is Pap. 961 not closely related to MS. A, but it has just as little in common with the textual families with which A has the greatest affinity (y z).

For additional deviations from ⑥ see Part II, D and E.

II, D

10,14 χαθοριείμ] καθθ. 143
 10,19 ἐγένετο] εγενοντο 150
 11,9 κύριος^{2°}] + ο θεος 147
 14,2 βάλα] βαλακ 143
 14,8 βάλα] βαλακ 143
 25,2 ζεμβράν] -βραμ 144
 25,4 γαιφάρ] γαρφαρ 144
 26,32 καὶ (ἀπήγγειλαν)] ^ 146

27,43 ἀπόδραθι] + εις μεσοποταμιαν
 148
 32,22(21) παρεπόρευετο] προεπ. 150
 36,32 βάλα] βαλακ 143
 36,33 βάλα] βαλακ 143
 39,23 κύριον] ργ τον 149
 41,26 εἰσίν(2x)] εστιν (2x) 151

II, E

9,2 φόβος] + υμων 159
 9,18 ίάφεθ] ργ και 159
 10,22 και καινάν] ^ 161
 10,24 ἐγέννησεν^{2°} - καινάν^{2°}] ^ 161
 12,16 παῦδες] ργ και 159
 12,16 ήμίονοι] ργ και 159
 13,9 ἐγώ^{2°}] + δε 159
 14,1.4.5.17 χοδολλογόμορ] -λ(λ)αγομορ
 157
 14,2 βάρα] βαρακ 158
 14,11 τὴν ἵππον πᾶσαν τὴν] πασαν την
 ιππον 165
 18,22 ἔτι] τρ post γν 159
 19,6 λώτ] τρ post αυτους 164
 19,9 ἐκεῖ] + και ειπον 159
 19,17 σόζων] ^ 161
 20,2 ἐφοβήθη - fin] ^ 157
 21,6 μου] τρ post εποιησεν 164
 21,19 θάστας ζῶντος] υδωρ 162

23,11 πάντων] ^ 162
 24,35 ἀργύριον] ργ και 160
 24,36 ἔνα] ^ 162
 24,46 μου] ^ 162
 25,24 ἡμέραι] + αυτης 160
 26,28 μετά σου] τρ post διαθηκην 164
 27,13 μήτηρ] + αυτου 160
 28,15 πάντα] ^ 163
 30,3 εἰπεν δέ] + αυτω 163
 31,28 οὐκ] ργ και 160
 32,28(27) εστιν] ^ 163
 34,30 ἐκτριβήσομαι] ργ εκτριβη 160
 35,16 ίακώβ] ^ 164
 36,18(2x) ἐλιβέμας] -βαμας 158
 36,24 αἰαμίν] αιδμειν 158
 36,25 ἐλιβέμα] -βαμα 158
 36,31 ἐν] + γη 160
 36,39 ἀδάδ] αδαθ 158
 40,5 ἀμφότεροι] τρ post ενυπνιον 165

C. DEVIATIONS FROM ⑥ IN PAP. 962

As in the case of Pap. 961 (cf. Part II, B.) the classifications in this chapter are merely intended to call attention to the kinds of variant readings supplied by the papyrus under examination.

Proper Nouns

Vocalic changes:

25,3 λατουσιείμ 961 (—σιειν)] λατουσεείμ 962
 25,4 ένώχ 961 (ενωκ)] αινωχ 962 15
 25,4 ἀβειρά] αβειρά 962 961 911 (vid) M O'—72° 376°
 25,18 εύλατ] ευειλατ 962 961 A D^G 15°—17°—376° s—30° (=R¹); ευειλα 426 30
 33,14 σηιρ] σηειρ 962 961 911 A M O' b 106°—370° f—53° 664° n s—127° γ—318° z 55 509
 (=R¹); σιειρ C'—16° 73° 128° 550° 44°—107°—125°—610° 53° 75° 730° 319° 630°
 33,16 σηιρ] σηειρ 962 961 A M O' 73°—77°—550° b 106°—370° f—53° 458° s—730° γ—318° z—122°
 55° 509° (=R¹); σιειρ C'—73° 77° 128° 550° 44°—107° 53°—664° 75° 730° 319° 630°
 34,13 δίναν] δειναν 962 961 A O'—72° 426° (txt) d—370° f—53° 664° s—730° γ—318° 527° z 55 319°
 509° (=R¹); τειναν 911; δεινα 72 n
 34,14 λευί] λευει 962 961 911 G—82° 129° s—130° 730° z—407
 34,25 λευί] λευει 962 911 D^G G 30°—343°—344° z 319° (vid)
 34,25 δίνας] δεινας 962 A O' C'—54° 78° 128° 551° (λειας 646) d—44° 370° 129°—246°—664° 75°
 s—130° γ—318° 527° z 55 319° 509° (=R¹)
 34,26 δίναν] δειναν 962 961 (—νιαν) 911 O'—72° C'—16° 25° 78° 128° 500° 551° 56°—129° s—127° γ—318°
 527° 319° 509°; δεινα A 72 16°—25°—500° d—44° 370° 664° 75° (=R¹)
 34,27 δίναν] δειναν 962 961 911 A 15°—376°—G—oI C'—25° 78° 128° 551° d—44° 370° f—53° s—130°
 346°—392° z 55 319° 509° 630° (=R¹); δεινα 25°—761° 71°
 42,4 βενιαμίν] βενιαμειν 962 A D M O'—15° 135° 400° 708° 56°—129°—246° s—730° 121°—392°
 122°—407° 319° 509° (=R¹)
 42,36 βενιαμίν] βενιαμειν 962 A D^G M O'—15° 135° 426° 708° 56°—129° s—30° 130° 121°—392°
 122°—407° 509° (=R¹)
 43,14 βενιαμίν] βενιαμειν 962 A D F M 17°—64°—72°—376°—381°—400° 56°—129°—246° s—730°
 121°—392° 407° 319° 509° (=R¹)
 43,15 βενιαμίν] βενιαμειν 962 A F M 17°—64°—72°—376°—381°—400° 56°—129°—246° s—730°
 121°—392° 407° 319° 509° (=R¹)
 43,16 βενιαμίν] βενιαμειν 962 A F M 17°—29°—64°—72°—376°—381°—400° C'—313° 413° 56°—
 129° s—127° 730° 121°—392° 407° 76° 319° 509° (=R¹); —μειμ 118°
 43,29 βενιαμίν] βενιαμειν 962 A F M 17°—72°—376°—400°—oI—64° 56°—129°—246° s—730°
 121°—392° 407° 319° 509° (=R¹); —μειμ 118°
 44,12 βενιαμίν] βενιαμειν 962 A F M 17°—29°—58°—64°—72°—376°—381°—400° 56°—129° s—730°
 121°—392° 407° 319° 509° (=R¹); —μειμ 118°—314°
 45,12 βενιαμίν] βενιαμειν 962 A F M 17°—29°—58°—64°—72°—376°—381°—400° 56°—129°
 s—730° 121°—392° 407° 319° 509° (=R¹); —μειμ 118°

45,14 βενιαμίν¹] βενιαμειν 962 A F M 17-29-58-64*-72-376-381'-400* 56'-129* s-730
 121-392 407 319 509 (=R¹); -μειμ 118'

45,22 βενιαμίν] βενιαμειν 962 A F M 17-29-58-64*-72-376-381'-400* 56'-129* s-730
 121-392 407 319 509 (=R¹); -μειμ 118'

46,15 δίναν] δειναν 962 A O' C'-52 78 128 414* 551 d-44 370 f-129 n s γ-527 z 55 319
 630 (=R¹)

46,16 ἀγγίεις] αγγεις 962 A D^G O-29 72 82 400^c 54 b-B⁸f-53 129 n s (=R¹)

46,16 σαυνίεις] σαυνεις 962 D^G O-72 135 b f-53 75 s-730 55

46,17 μελχιήλ] μελχειηλ 962 D^G 58

46,19 βενιαμίν] βενιαμειν 962 A M 17-29-58-64*-72'-376-381'-400* 129*-246 s-730
 392 407 (=R¹); -μειμ 121

46,20 ἐφράιμ²] αιφ . . . 962

46,21 ἀγγίεις] αγγεις 962 A M 17-58-64 (mg)-82-426-707-799 56-129 343-344' 121-318
 (=R¹); αγγειν D^G 64 (txt) 54-C'-16 128' 313 551 246 30'-130 z-31 319 Sa; αγγειμ
 381' 16-551-cII-18 54 346 = Sam Pent; λαχεις b(φαχεις 19*) n; αχεις 15 71'; αχειν
 55 392; αγγεις 135; ειγγειμ 31; αχειμ 18

One wonders whether Hebrew *לֵי* was perhaps transliterated originally as αγγ(ε)ι, which subsequently became αγγ(ε)ις on the one hand and αγγ(ε)ιν on the other.

46, 21 ὀφιιμίν] οφειμ . . . 962; οφειμειμ 346 z; οφειμιμ 71

46,24 νεφθαλί] νεφθαλει 962 M 64*; -λειμ O'-17 799 C'-128 (νεφθαλ. 761) b d-44 f-246*
 s 46 71'-527 55 59 319

Virtually all variants in this category are instances of the itacism i > ει: i > ει = 27; ε > αι = 2; iει > εει = 1.

Consonantal changes:

46,11 καάθ] γααθ 962

46,12 ἀσρών] ασρωμ 962 A 15-17'-72-376 54-73-79-615' d-125 f-53' t-84 71'-121 55 59
 La^S Arm; εσρωμ 29-58-426 646 b 125 53' 75* 30' 84 Bo

46,13 θωλά] θωμα 962 -Λ > M

46,13 ιασούβ] ιασουμ 962 29 458 527 55; ασουμ 135

46,16 θασοβάν] θασοβαμ 962 58 b f-53 129 n 121; σαβωθαμ 76 319; *thausobam* Arm
 ν > μ = 2; β > μ = 1; λ > μ = 1; κ > γ = 1

Abbreviated forms:

25,4 ἐλραγά 961] ραγα 962 19'-108

25,13 μασσάμ 961] μασσα 962

46,17 ιεούλ] εουλ 962 – haplography: cf. κατ ιεουλ

46,24 ισσαχρ] σαρας 962; σαρης Jos

Expanded forms:

25,2 μαδάν 961 (vid)] μαδαιμ 962 A^c—cf. following μαδιαμ

25,3 σαβά] σαβαθ 962 t; *sabat* Bo

25,14 μασσή] μασσην 962—cf. μασσημ in 961
 Final ν (N) may have arisen under influence of following κ(αι). The two letters are similar in uncial script at times.

42,24 συμεών] συμεωνα 962 17-707 30' Chr—inflection: cf. τον συμ.
 43,23 συμεών] συμεωνα 962 17'-135 n(-μαι- 75) 76 319 509—inflection: cf. τον συμ.
 46,17 ιεσουά] ιεσουσουαρ 962; ιεσουαρ 17'-82-135 d; ιεσουρ b
 46,17 βαριά¹] αβαρια 962
 46,17 βαριά²] αβαρια 962

Transposition:

46,14 σέρεδ] σεδερ 962 O⁻⁴²⁶ (σεδαρ 29) 646 f⁻¹²⁹ n s⁻¹³⁰ 59 La^S; σεδεκ b
 46,20 μαχ[ρ¹] χαμειρ 962
 46,20 μαχ[ρ²] χαμειρ 962

Miscellaneous:

25,3 λωμιμ] λωμειν 962; λωμειν A D^G M 82 78 121-318 55 509; λωμιν 17-135
 527; λωμιν d; λωωειν f⁻⁵³; αθωμιν 15-οι; λιωμειν 376; ωμειν n; *lomomin* La^I
 46,11 μεραρέ] νεραρει 962; -ρει A O⁻¹⁵ 17' 29 135; μαραρει 15
 46,13 φουά] φουδ 962 707 b(εφουδ 537) Arm — A > Δ
 46,14 ἀλοήλ] αιηλ 962 O⁻²⁹ 58 72 82 708 C' b d 127-343-344 (txt) t⁻⁸⁴ 71'-346 z 630;
 εηλ D^G n 130 84 527 Arm Bo^L; ιαηλ 29-58-82 30' 55 La^S; ιεηλ 76 319; ιηλ 708;
 αηλ 72

It is virtually impossible to know which form, αλοηλ or αιηλ, deserves preference as the original reading. (M) has *yhlbl* for which one would expect something like ιαληλ. Both forms have impressive and widespread support.

46,16 ἀρογδίς] οαρροας 962
 46,21 μαμφίν] . . μφεως 962; μαμφεις c. var f⁻²⁴⁶

Additions

Instances of dittography:

25,16 εθνη] pr τα 962 72' C'^{-413(mg)} 761 130 (mg)-344 (mg) 71-527 55 59 630—cf. κατα
 τη εθνη
 39,5 οίκω] + και εν τω 962

Addition of articles:

24,27 κύριος²] pr ο 962
 25,10 χέτ] pr του 962 (vid) 961 911 M O⁻¹⁵ 72 376 C'⁻⁵⁴ b⁻³¹⁴ 537 d⁻⁴⁴ 125 s t γ⁻¹²¹
 527 z 509 630 730
 25,11 ἀβραάμ 961] pr του 962 911 (vid) 128 d⁻⁴⁴ 458
 35,9 ιακώβ 961] pr τω 962 17' 500-761 b⁻¹⁹ d⁻¹²⁵ n 130 t⁻⁴⁶ 318-527 59'
 40,8 ιωσήφ 961] pr ο 962 761—possibly dittography: αυτοι ξο
 41,16 ιωσήφ 961] pr ο 962—possibly dittography: δξο
 41,29 γῆ] pr τη 962 82-799 C'⁻¹²⁸ 53' 31 59'—cf. 11,31 p. 147
 42,5 ισραήλ] pr του 962 d⁻¹²⁵ 56* 344 (mg)
 42,6 ἀρχων] pr ο 962 b⁻¹⁹ d⁻¹²⁵ 56 n s⁻³⁴⁴ t^{-46*} 392 55 509
 43,29 βενιαμίν] pr τον 962 619 (τον βεν. post αυτου)
 44,29 προσώπου] pr του 962 M 376 C'⁻⁷⁹ d f⁻⁵³ 56* 127*-130-344 (mg) t γ z 55 59 319
 509 630

Introduced by a preposition *προσωπον* is regularly anarthrous in Gn, the only exceptions being 2,7; 4,14 (, του 13 MSS.); and 50,1 though here R¹ quite rightly omits το which is supported by a mere 7 MSS. It is clear from the MSS., however, that an article was added on occasion in the process of textual development.

46,3 καταβῆγα] pr του 962 58 s⁻¹²⁷ 130 344(txt)—cf. 34,19 p. 112

46,15 μεσοποταμία] pr τη 962 (vid) 29-58-72-426 b f⁻¹²⁹

According to available evidence *pdn* ὥρη was rendered in three ways: η μεσοποταμία (25,20; 28,2,5); η μεσοποταμία συριας 28,6,7; 33,18; μεσοποταμία της συριας 35,9,26; 46,15; but not η μεσοποταμία της συριας.

Addition of conjunctions:

25,19 ἀθραάμ²⁰ 961] + δε 962 128 107' 75

43,21 ἀργύριον²¹] + δε 962 961

46,11 γηρσών] + και 962 D^G 15-58-72-376' 500-761 b f⁻¹²⁹ 130 76 319 La^E Arab
Arm Syh

Addition of prepositions:

33,13 ἡμέραν] pr εις 962 (vid) d n t La^{cod} 100

44,20 γήρωε] pr εκ 962 O^{-15'} (εν 72) b d 56* n 30'-130 t 346 z 630

Addition of possessive, demonstrative, and quantitative pronouns:

30,41 καιρῷ] + εκεινῳ 962 (vid) 961 72 d 53-664^c n t 527 55

33,13 παιδία] + μου 962 961 58 569 f^{-56*} Sa

33,14 παιδαρίων] + .ου 962; + σου b; + μου 551^c f^{-56*} 129 n 318 Sa

42,21 ἡμᾶς] + πασα 962 58 d 56' n t γ⁻¹²¹ 318' 55 59 509 Bo Chr Th^t = Sam Pent

42,33 ἔνα] + υμων 962 961 (vid) 58-135 130 71' 120' 630 Arm Syh; pr υμων c. var D^G
F^b 381- O⁻⁵⁸ 135' d f^{-56*} 129 n t 346' 122 76 319 509 La^S Bo Vulg = **Ⓜ**

43,16 ἀνθρωποι] + ουτοι 962 D L M oI C^{'-128} 19'-108 (mg) 53' 130 76 319 La^S
Arm Co Eth

46,17 υἱοὶ δέ] ουτοι δε υιοι 962 O⁻⁷⁰⁷ b 56* La^{cod} 101 Arm Syh

Addition of expressed subject or object:

24,42 εύοδοῖς 961] + μοι 962 Arm Eth

34,7 ἵστραήλ] + συχεμ 962 961 17'-135-426 b d n 130 t 318'-527 55 319 Chr; εν pr συχ.
A f La^S Arab Co Eth

39,7 εἰπεν] + αυτω 962 961 (vid) 72 125 f^{-56*} 129* 346' 31 59' La^I Arab Co Eth; +
αυτη 129*

Additions from context or parallel passages:

24,22 ψέλια] + χρυσα 962 961 17'-135 d 664^c t⁻³⁷⁰—cf. the same verse

24,40 κύριος] + οθεος 962 A 15-376'-oI C['] b d f n 121-318-619 z 730 Chr—cf. parallel
verse 24,7

24,47 θυγάτηρ 961] + αναγγειλον μοι 962 911 A M C['] b f 121 730 Arm Eth—cf. parallel
verse 24,23

32,26(25) πλάτους] + του νευρου 962—cf. 32,33(32)

34,22 ἀνθρωποι] + ουτοι 962 961 b f 130 318-392 Arab Bo Syh; pr ουτοι 346 319—cf. v. 21

34,23 τετράποδα 961] + αυτων 962 A 15'-17-376 b d n 30-343 t 346' 59' Arab Arm
 Bo Eth—cf. τα κτηνη αυτων and τα υπαρχοντα αυτων in the same verse
 39,5 αύτῷ¹] + εδωκεν δια χειρος ιωσηφ 962—cf. 39,4
 39,22 ἔδωκεν 961] + αυτω 962 458—cf. εδωκεν αυτω in 39,21b
 41,11 εἴδομεν 961] + εκατερος 962 oI C' 128 f 344' (mg) Sa; + εκαστος D (vid) 527
 319—cf. parallel verse 40,5
 41,20 ἐκλεκτάς 961] pr τας 962 D 58 d 125 f 53' t 84 121-527 55 319—cf. preceding τας
 καλας, and τας εκλεκτας in 41,4
 41,21 αἰσχραί 961] + τω ειδει 962—cf. 41,19
 41,33 ἐπί] + ολης 962 82-426 df 129 n t Arab Eth—cf. εν ολη γη in 41,30
 41,49 σῖτον 961] + πολυν 962 56*—cf. πολυν σφοδρα in the same verse
 41,55 δέ¹] + πας 962 (vid) A 72 b 30 121-527 319 509 Arm Eth—cf. πασα η γη and πασι
 τοις αιγυπτιοις in the same verse
 42,35 ἀργυρίου²] + εν τοις μαρσιπποις 962—cf. 43,18.21.22
 43,23 αύτοῖς] + ο ανθρωπος 962 A M^c b f 129 121 Co Eth—cf. τον ανθρωπον in 43,19
 43,32 αἰγυπτίοις²] + πας ποιμην προβατων 962 A 82-oI C' 19'-108 (mg) df 344
 (mg) γ 392 31 59 76 319 509 630 La^E Bo Eth—cf. 46,34
 44,8 ἄν] pr δ 962 F^c O 15 29 b d 56' n s 130 71' Eth Syh—cf. earlier μεν
 46,25 πᾶσαι] + αι 962 O' 29 58 82 707 799 C' 128' b d 370 f 129 75 130 346 z 407 76 319
 Bo—cf. πασαι αι ψυχαι in 46,15, but this variant can also be explained as the result
 of dittography
 46,26 ψυχαί¹] pr αι 962 D^G 72-135'-426-oI C' b 44 f 56 129 n 30'-344 (mg) 424' 31
 630 Bo—cf. 46,15
 46,26 ψυχαί²] pr αι 962 M O' 29 58 82 707 799 C' 128' b 458 30'-344 (mg) 527 319 (vid)
 Bo—cf. 46,15 (may be dittography)
 46,27 ψυχαί²] pr αι 962 D^G 72-135'-oI C' 128 b n 30'-343-344 (mg) 71' 76 319 Bo
 Tht—cf. 46,15 (may be dittography)
 46,27 εἰσελθοῦσαι] + μετα ιακωβ c. var 962 D^G 29-oI C' b d 56' n 130 t γ 121 527 31 55
 319 630 Co Eth Lat: Ambr Aug Cass Hi; + ιακωβ z 31—cf. 46,26

Miscellaneous additions:

39,9 ὑπεξήρηται 961 (vid)] + αυτου 962
 41,54 ἔσαν] pr ουκ 962* A M 17'-58-707^c-oI^{-618(txt)} C' 314^c f 56* s 46 γ 318 31 55
 59' 319 509 630 (cf preceding -ου)
 43,12 ἀποστρέψατε] pr ο 962
 45,9 οὖν²] + το ταχος c. var 962 M (mg) 58 f 246 130 71' Eth; με² + το ταχος 246
 45,21 οὔτως] + και 962

Omissions

Instances of parablepsis and haplography:

24,16 και 961 (vid)] 962 — υδριαν και ανεβη?
 24,48 κυριω και εύλογησα 961] 962
 24,49 ει¹²-μοι²] 962 (vid) A D^G 72'-82-426 (txt) d 246 30-346'-619 z 407
 24,62 τη² 961] 962 15-72-oI b d 318'-527 59* 319 509 730
 31,43 κτήνη² 961] 962 911 44' n 31 509

32,19(18) ἐρεῖς 961] , 962 376*—probably occasioned by σου ερεῖς του
 34,14 ἡμῶν 961 (vid) μων 962—cf. αδελφ_{HNH} μων (probably omitted due to similarity
 between γ and ν)
 34,18 ἐμμώρι καὶ ἐναντίον 961] , 962
 34,26 τοῦ²] , 962 961 911 (vid) D^G O'-^G 15¹³⁵ C''-¹²⁸ d n 730 799 318-527-619 55 319
 (cf. pp. 111 and 147)
 35,14 ἐν — στήλη² 961] , 962 376
 35,14 κατ³-fin 961] , 962
 39,14 ἰδετε 961] ιδετ 962
 41,26 τὸ ἐνύπνιον-fin 961] , 962 17' 106'-107 509
 41,48 ἐν⁴ 961] , 962 82-376-707-799 14'-77'-500' 346 z 509
 43,29 δ¹] , 962 (cf. ουτο_ε ο)
 43,32 κατ³-έαυτού²] , 962 19' 53 71' 509
 44,11 ἐπί - αὐτοῦ²] , 962 72 C' 509 Bo^{VW}
 44,15 6] , 962 A F M O'-72 376 799 C''-18 52' 313 408 551 615 b f 75 s γ-⁵²⁷ z 630
 45,3-4 ἐγώ (3) - αὐτοῦ (4)] , 962
 45,5 με¹] , 962 (cf. απεδοσθε_ε με)
 46,2 ικκώ¹-fin] , 962 368*
 Apparently Pap. 962 read λεγων in place of ειπας as D^G 58-426 b-^{108*} 118' n 127*-343
 (mg) 74 121.
 46,6-7 μετ' αὐτοῦ (6) - σπέρμα αὐτοῦ (7)] , 962
 46,16 ἀηδίς κατ] , 962

Omission of articles:

24,47 τὸ¹ 961] , 962
 25,16 οἱ] , 962 M 15-17-708 25-128*-cII-⁵⁶⁹ 761⁰ 44'-610 129-246 s-¹³⁰(mg) 76-799
 71-346' 120' 59 319 509 630—cf. 9,19 p. 111
 34,14 οἱ 961] , 962 135 54 55 Chr—possibly due to preceding (λευ)ει
 34,19 τοῦ¹] , 962 961 911 422 b 106' 129-246 71'-318 319—cf. 34,19 p. 112.
 41,34 τῆς²] , 962 (inc) 135
 41,55 ἡ 961] , 962 B^{S*} 44 458 30-130

Omission of conjunctions:

24,25 κατ²] , 962 961 14'-77'-500' b 44-125 318 Arab Bo
 25,17 κατ³ 961] , 962
 39,14 κατ¹] , 962 D^G 58-72-426-708^c 16-128 d f-⁵⁶ 129 458 84 120-122 319 630 Arab
 Arm Bo Eth Cyr
 The textual tradition of 962+ apparently regarded οτι-εξω (v. 13) as subordinate
 clause, while 961+ read only οτι - αυτης (v. 13) as dependent clause and consequently
 omitted κατ² (v. 13) (cf. 39,13 p. 112).
 42,12 δέ] , 962* Arab Arm
 42,34 δτι²] , 962 (vid) 381'-799 128 b 75 630 La^S Arm Bo
 43,2 κατ] , 962 L f-¹²⁹ 75 527 Arm Bo (cf. εγενετο δε γηικα earlier in the verse)

46,24 καὶ^{2°}] , 962 106'
 46,32 δέ] , 962 (vid) 953 17' s^{-130} 71' 59

Omission of possessive, demonstrative, and quantitative pronouns:

24,27 αὐτοῦ] , 962 961 (vid) A 125 $y^{-346'}$ z 55 59 319 630 La^A Chr—cf. αληθειαν in same verse
 24,37 μου^{1°} 961] , 962
 24,46 αὐτῆς] , 962 961 911 A 72'–376 C' df^{-53'} n $y^{-346'}$ 392 31' 730
 32,19(18) μου] , 962 961 911 L 55
 33,7 αὐτῆς] , 962 (vid) 961
 39,12 αὐτοῦ] , 962 L 58–135 b d 458 s^{-130} t $y^{-346'}$ 55 509 662 Phil GregNys; Syh sub ✠—cf. των οματιών earlier in the verse
 39,13 αὐτοῦ 961] , 962 135 106' 56* s^{-130} 662—cf. 39,12 above
 39,18 αὐτοῦ] , 962 961 L 58 128–413 56* $y^{-346'}$ z⁻³¹ 55 630 662—cf. 39,12.13 above
 41,13 μου] , 962 O s 318'–392 z⁻³¹ 55 509 La^I Arm Syh
 41,22 μου] , 962 O'–58 72' 82 135 C'–414' 551 458 s^{-130} 318 z⁻³¹ 630 La^E Arab Arm Eth-CP Sa
 41,23 αὐτῶν] , 962 Phil
 41,29 πολλή] , 962 L
 41,34 πάντα] , 962 (vid) 426 56 (txt) 55 Arab Arm Bo Eth-^M Syh
 41,35 πάντα] , 962 (vid) Jub
 42,20 ὑμῶν^{1°}] , 962
 42,25 αὐτοῦ] , 962 b 56* La^S
 43,15 ταῦτα] , 962 458 Arab Arm Sa²¹ Chr
 45,11 πάντα] , 962
 45,14 αὐτοῦ^{1°}] , 962
 45,15 αὐτοῦ^{2°}] , 962 25 118'–537 56*
 45,16 αὐτοῦ] , 962
 45,18 ὑμῶν^{2°}] , 962

Omission of preposition:

39,9 ἀπ' 961] , 962 Tht

Omission of expressed object:

24,50 σοί 961] , 962 C'–52 537 610 730

Miscellaneous omissions:

24,19 ἐν 961] , 962 73
 24,32 νίψασθαι] , 962 961 905 A b d (– καὶ^{4°} 106) f⁻²⁴⁶ n 121–318–619 31'—cf. parallel phrase αχυρα καὶ χορτασματα ταῖς καμηλοῖς in the same verse, as well as p. 114
 24,65 ἐστιν^{2°} 961] , 962 911 (vid) b
 32,10(9) ὁ θεός^{2°} – μου^{2°} 961] , 962 (inc) 44–125
 34,8 οὖν] , 962 961 911 b Eth Sa Chr (= M n)—cf. p. 114
 39,15 ἔφυγεν καὶ 961 (vid)] , 962 619
 39,19 ὅσα – αὐτόν 961] , 962 (vid) 56' 458 (cf. λεγουσα > λεγουσης in 962)
 41,19 εἶδον 961] , 962 (cf. οὐκ tr post τοιαυτας in 962)

41,56 ἦν] , 962 53*
 42,24 ἀπ' αὐτῶν¹⁹] , 962 130 59
 43,31 ἐξελθών] , 962 128 *b*^{-19'} 108(mg) La^{MS}
 44,9 καὶ] , 962 *f*⁻¹²⁹ Bo
 44,32 πρὸς τὸν πατέρα] , 962 (vid) 16 76 319
 46,27 οἴκου ἱακώβ] , 962 25 *b* 56 (txt) La^E Eth Sa

Transpositions

Whether written in full or in signs the numeral consistently precedes ετη in Pap. 962 (cf. 25,7.16.17; 31,41; 41,26(2x).27.28(2x).46; 45,6(2x)). As in the case of Pap. 961 (cf. p. 115), deviations from R² are not listed separately.

24,15 συντελέσαμ] tr post αυτον 962 961 D^G O'⁻⁴²⁶ *f* *s*⁻¹²⁷ 121-318'-527 730—cf. p. 115
 24,22 πᾶσαι 961] tr post καμηλοι 962
 24,30 τὰ ὁγματα] tr post ρεβεκκας 962 961 54
 24,34 ἐγώ] tr post ειμι 962 961 79 *b d* 53' *n* 30 319
 24,45 συντελέσαι] tr post με 962 961 C'⁻²⁵ *b df* 730 Arm—cf. 24,15 p. 116
 25,4 πάντες] tr post ουτοι 962 961 A 569 *df ns* 121-318' 59 730^{Lat}: Lib geneal—cf. p. 116
 25,7 ἡμέρων 961] tr post ζωης 962; της ζωης των ημερων 72' (, των) *f*^{-246*}
 31,34 ἐνέβαλεν αὐτά] tr post καμηλου 962 (vid) 58
 35,7 ἡσαν 961] tr post αυτου 962 *f*⁻¹²⁹ La^S Just
 35,15 ἐκεῖ] tr post θεος 962 961 82 77 118'-537 44 *f*^{-53'} 318
 39,9 ἀπ' ἐμοῦ] tr post ουδεν 962 (, απ) 961 58 *df* 75 *s*⁻¹³⁰ Tht (, απ)
 40,4 τῷ ιωσήφ 961 (, τω)] tr post αυτους 962 (vid) 17' *f*^{-53'} (τω) προς La^S Vulg
 41,16 τῷ φαραώ 961] tr post ειπεν 962 128 *b d*⁻¹²⁵ *f ns*⁻¹³⁰ La^S Arab Arm Co
 41,19 ἐπτὰ βόες] tr post ετεραι 962 *b*⁻⁵³⁷ 56 La^E Arm Eth Phil; ετεροι βοες επτα *d n*;
 ετεροι επτα βοες 53'
 41,19 οὐκ] tr post τοιαυτας 962 (cf. , ειδον in 962)
 41,22 καὶ εἰδον] tr post παλιν 962 Eth
 41,42 ἐπὶ τὴν χεῖρα] tr post ιωσηφ 962 *d* 56' 458 30' La^S
 41,57 ἀγοράζειν 961] tr post ιωσηφ 962 815 La^M Syh
 42,13 οἱ παῖδες σου 961] tr post αδελφοι 962 *d*⁻⁴⁴ 125' *n*
 42,13 μετά – πατρός] tr post ημων 962 16 56*
 42,19 εἰς] tr post κατασχεθητω 962 (vid) 799 346 31'
 42,22 οὐκ – νμιν] tr post λεγων 962
 42,24 ἔκλαυσεν] tr post ιωσηφ 962 72 246 75 130 59 Bo
 42,25 τὸ ἀργύριον] tr post εκαστου 962 *b df*⁻¹²⁹ *n* 30' 59 La^E
 42,38 αὐτόν] tr post μαλακισθηται 962 79 *b df*⁻¹²⁹ *n* 30'
 43,29 ἐλεήσαι] tr post σε 962 82-707 130 509 La^S
 44,7 λαλεῖ] tr post κυριος 962
 44,14 ἔτι] tr post αυτου²⁰ 962 17'-376'-707 *b* 56' 458 730 Syh = (M)
 44,29 οὖν] tr post λαβητε 962
 45,21 ιωσήφ] tr post αμαξας 962 *f*⁻¹²⁹ Eth^{-P}

45,23 τῷ πατρὶ αὐτοῦ²] tr post οδον 962 58 b f⁻¹²⁹ 246 n s La^S
 45,28 ἵωσήθει] tr post μου 962 A 72-426 b f⁻²⁴⁶ n 30' 71-121 55 La^E Arm Bo^L Phil
 (=R¹)
 45,28 ἀποθανεῖν] tr post με 962 O⁻⁵⁸ 72 426 25 b f⁻¹²⁹ 246 n 30; με αποθανεῖν με (sic)
 107—cf. 24,15.45 above, and 24,15 Part II, B p. 115

Other Variants

Orthographical variants:

The same procedure has been followed here as in the case of Pap. 961, i.e., instances of the common itacism *ι* > *ει* and non-assimilation of consonants are excluded.

24,18 βραχίονα 961 (-χει-) . . . κιονα 962
 24,18 αὐτῆς] εαυτης 962 961 (vid) O⁻⁷² 376'
 24,27 ἀλήθειαν] -θιαν 962 (vid) 458
 24,41 ὁρκισμοῦ 961] ωρκ. 962
 24,45 εἶπα] ειπον 962 961 15-οι 78 d Chr
 24,65 πορευόμενος 961] πορευμενος 962
 30,30 ηὐλόγησεν] ευλ. c. var 962 O⁻⁴⁰⁰ C⁻⁷⁷ 78 413 b df⁻⁵⁶ 129 344' t⁻⁷⁶ 71' z 509
 630
 31,52 με 961] εμε 962 911 945 72 Chr
 32,17(16) διάστημα] διαστεμα 962 392
 32,21(20) προπορευομένοις 961] -ρευμενοις 962
 33,10 διά] δι 962
 33,17 ἔαυτῷ 961] αυτω 962 A 17'-135 C⁻¹⁶ 128 413 414 314 s⁻³⁰ 130 76 31 55 59'
 34,12 καθότι ἄν] -εαν 962 961 106 f^{-56*} 318-392' 55 319 509
 34,15 ὅμοιωθησόμεθα] ομοιωσομεθα 962 761
 35,9 ηὐλόγησεν] ευλ. 962 961 O' C' b df^{-53*} s t 71'-318-424 z 319
 35,10 ἀλλ'] αλλα 962 961 82 118' 129 76* 121
 35,11 αὐξάνου] αυξανου 962
 39,6 ζῆδει 961] ειδη 962 55 319
 39,8 οὐδέν] ουθεν 962 D O⁻¹⁵ 376' 108 (mg) 56-129 130 527 319
 39,9 οὐδέ 961] ουδ 962 f^{-664*}
 39,9 ὑπεξήρηται] υπερεξειρηται 962; υπερεξηρηται 761; υπερεξηται 707^{II}
 39,16 καταλιμπάνει] καταλιμπανι 962 L
 39,16 ἔαυτῇ] αυτη 962 17'-135 d (αυτης 44) f⁻⁵⁶ 129 75 31
 39,23 εὐώδου] ευοδου 962 15-58-64'-135'-400-618* 128-422-615' f⁻¹²⁹ 75 s⁻¹³⁰ 122^c
 55^c 630; ευοδοι: A D 82-426 129 71-121-318 55* 509; ευοδει 799 619
 40,8 εἰδομεν] ειδαμεν 962 961
 41,17 ἐστάναι] εστανε 962
 41,19 αἰγύπτῳ 961 (vid)] αιπτω 962
 41,21 ὄψεις] οψις 962 54 458
 41,24 στάχυας] σταχυες 962
 41,30 ἀναλώσει] ανηλωσει 962
 41,38 αὐτῷ] εαυτω 962 M O⁻⁵⁸ 72' 135' C⁻⁵⁴ 128 131* 313* 761 118' s⁻¹³⁰ t 121-318-392
 z⁻³¹ 55 319 630 Arm Chr Or Phil

41,49 ἔως 961] ως 962 246 71' 55*; ος b
 41,53 παρῆλθον 961 (vid)] παρῆλθοσαν 962; -θωσαν f^{-129}
 41,55 πορεύεσθε] πορευεσθει 962
 42,10 ἥλθομεν] ἥλθαμεν 962 79 121
 42,15 ὑγίειαν] υγιαν 962 A D F* M 17-82-376-400*-707* 19-108 610 $f^{-129(\text{txt})}$ 30-
 344* 619 31 (γγιαν)-407 319; υγειαν F^c 15-58-72-135-400^c-426-707^c 18-52'-128-
 118'-B⁸ d^{-610} 127-344^c-730 t γ^{-318} 392 619 55 59 509
 42,16 ἦ μήν] ει μην 962 961 A F M 17'-64 (txt)-135-381'-426-707* 370* 56-129*
 (vid) 75(-μιν*) 30 392; ει μη 246 121* (vid) Arm
 42,19 σιτοδοσίας] σειτοδοτειας 962
 42,25 ἀγγεῖα] αγγια 962 A L 82-426 $f^{-53'}$ n 130 392 55 319 509
 42,30 κατασκοπεύοντας] -τες 962*
 42,33 σιτοδοσίας 961] σειτοδοτειας 962
 42,33 ἀπέλθατε] -θετε 962 961 F^c M 15-64'-135-618 C' - 14' 52 54* 77' 413' 500 551 118-
 314^c-B⁸ 53' t 346 z 55^c; -θεται 314*
 42,37 κάγώ] και εγω 962 d 56 30'
 42,38 ἦ] ην 962
 43,5 ἦ] ην 962
 43,11 τερέμινθον] τερμινθον 962 F* 318*
 Thackeray has expressed the opinion that τερμινθος is the oldest form of the name of this tree (cf. Thack § 7,19). If this is correct Pap. 962 has preserved the original text in 43,11. Thackeray's textual support, however, is not impressive. In 14,6 the following manuscripts read τερμινθου: 15-135' 509; τερμενθου 343 (Pap. 961 has τερεμινθου). In 35,4 all textual witnesses support the longer form. It seems unlikely, therefore, that 962 has in fact preserved ⑥ in 43,11.
 43,16 εἶδεν] ιδε(ν) 962 A L M 72 129 n 130 121 319 509
 43,22 μεθ' ἔαυτῶν] μετ αυτων 962
 43,30 ταμιεῖον] ταμειον 962 D O⁻¹⁵ 72 426 C' - 16' 128 408 761^c 107' 246 n 46 346-619 31
 55 76 319; μειον 59
 43,32 ἐδύναντο] ηδυναντο 962 799-O⁻¹⁵ 29 376* 426 408-414'-551 d^{-44} 370 f^{-246*} s^{-130}
 527 76; ηδυνοντο 59
 43,33 πρεσβεῖα] πρεσβυτερεια 962
 44,7 εἰπον] ειπαν 962 F* M 58-64'-426 C' - 18' 78 79 500 551 19-B⁸^(txt) 610 f 458 s t^{-84}
 318'-392 z 55 59 319
 44,14 ἔπεσον] επεσαν 962 O⁻¹³⁵ 77 f 130; περιεπεσαν 75
 44,15 οἰώνιεῖται] -τε 962 A 84; -νειτε 56
 44,20 γήρως] γηρους 962 618* C' - 128 551' b d f n s^{-130} t 71' 55
 44,26 νεωτέρου] νεωτου 962 (vid)
 44,29 τό] του 962
 44,30 ἦ] ην 962
 45,1 ἀλλά] αλλα 962 426-707^s 56'
 45,1 εἴπεν] ειπειν 962
 45,1 παρειστήκει] παρεστηκει 962 527; παρεστικη 458
 45,5 ἀπέδοσθε] απεδεσθε 962
 45,7 ὑπολείπεσθαι] -θε 962 17-72-400*-707^s 52-313-408-615 106-370* 75* 46-84-799
 55; -λιπεσθε 458

45,7 κατάλειμμα] καταλιμμα 962 82-426 118' 56^c-129-246 n 130-344' 121-318-392
 z^{-31}

45,9 κατάβηθι] -τι 962 (vid)

45,23 ἡμιόνους] ιμιον. 962*

45,25 ἥλθον] -θαν 962 344 (mg); -θασιν 458

46,5 ἄραι] αρας 962

46,27 οι] ο 962—possibly caused by following γ (I Γ)

46,27 πᾶσαι] απασαι 962—probably an instance of dittography if the *Vorlage* of 962 read εννεα instead of οι.

46,30 επει] επι 962 376-707* n 30

Grammatical variants:

24,18 καὶ καθεῖλεν] καθελειν c. var 962 961 (vid) O' d

24,25 τοῦ καταλῦσαι] καταλισεως 962; καταλυσεως L 72'—cf. 24,25 p. 112

24,26 κυρίω] τον κυριον 962 961—cf. 24,26 p. 121

24,27 ἐγκατέλιπεν] -λειπεν c. var 962 940 A M O⁻¹⁵ 135 426 413 129 n s⁻¹²⁷ 318'-392
55 319—possibly simply a case of itacism (ι > ει)

24,45 εύθυς 961] ευθυ 962 15-381' 18-313-C⁻¹²⁸ 422 s⁻¹³⁰ 730

24,49 ἔλεος] ελεον 962 (vid) 44; ελαιον d⁻⁴⁴

24,49 δεξιάν] -ια 962 D^G M C['] b^{-314*} 125 f n 370 121^c-392 59 730 Chr

24,49 ἀριστεράν] -ρα 962 D^G M C['] b^{-314*} 125 f n 370 121^c-392' 59 730 Chr

24,57 οἱ δὲ εἰπαν] ειπαν δε 962 961 b⁻¹⁹ n 318; ειπον δε; 19^c(vid) d; ει δε ειπαν δε 911

24,63 δείλης] -λην 962

25,6 γῆν ἀνατολῶν 961 (vid)] την ανατολην 962

31,26 ἀπέδρας] απεδρα 962 (vid)

31,40 παγετῷ] παγετος 962 (vid) D^G 15*-72-82-426 413 (mg) 129 130 (mg) 392 55 509

32,28(27) σοῦ 961] σοι 962 M O⁻⁷² 376 b 30-344' 71' La^{cod 100} Syh^{Lat}: Hi Quodv Spec

33,7 προσήγγισεν 961] -σαν 962 72*-82 76

34,17 περιτέμνεσθαι] περιτεμεσθαι 962 961 911 G 318 z⁻³¹

34,19 ἐνδοξότατος 961 (vid)] ενδοξοτερος 962 La^s

35,3 ποιήσωμεν] ποιησομεν 962 911 135 739^c 31—possibly a mere confusion of ω and ο

35,12 δέδωκα¹] εδωκα 962 O⁻¹⁵ 72 376 414'-551-cII⁻⁵⁴ 79 313 b 130 46-799 31 509
The perfect may have been introduced here secondarily from the following phrase
where all MSS. read δεδωκα.

39,8 ἐμέ] εμου 962 18-551* 246

39,18 κατέλιπεν . . . και² 961] καταλιπων c. var 962 L 376 b 30' 346 31'—cf. v. 15
where the participle is apparently original

39,19 λέγουσα 961] λεγουσης 962 56'; λαλουσης 458 (cf. οσα - αυτον 962 56' 458)

40,7 τῷ κυρίῳ] του κυριου 962 D 56^c-129-246 76—cf. 18,14 p. 120; 23,11 p. 121; 39,15
p. 122

41,27 λιμοῦ] λιμος c. var 962 O^{-64(mg)} 376' C^{'-128} 56* s⁻¹³⁰ 344(mg) 509 La^E Arm
Hebrew *shy* (*li*)^r 'b was regularly translated as ετη (του) λιμου, but λιμος was at times
introduced secondarily (cf. 41,30.36.50.54; for original λιμος see 45,6. 11).

41,44 ἐξαρεῖ] εξαιρεῖ 962 59'

41,46 γῆν αἰγύπτου] αιγυπτον 962 D M O'-58 82 426(mg) 128 b d n s 527 59' 319 Arm Sa (= R¹); την αιγυπτον 82-426(mg) C'-128; γην αιγυπτον 56*

41,49 ἡδύναντο 961] -νατο c. var 962 A D^G 15-64'-72*-618-799 551* b 44 53* 30'-344 t 392' 55 509 707^{II}

41,53 ἐγένοντο 961] εγενετο 962 A 17'-72'-82 314 44'-370 458 30-344' 121

41,54 ἥρξαντο] -ατο 962 961 M O'-58 72 426 618 708 799 C'-14' 77 413 500' b-19' f-53' s 318' z 630

42,6 τὴν γῆν] της γης 962 15'-17'-135-426-707 56*

42,19 βαδίσατε καὶ] βαδισαντες 962 17' f-129 Bo^{-vw}

42,20 πιστευθήσονται] -εται c. var 962 F^o O df-129 n 130 71' 76 319 Chr

42,25 ἐκάστου] εκαστω c. var 962 L O'-72 376 799 C'-79 b df n 130 t-84* γ-121 527 z 55 59 76 319 630 (plausibly an original reading)

42,38 πορεύησθε] -εσθε c. var 962 A L 17'-376'-707 19 44*-370* n 30-344 121-392 55* 319

43,19 ἐλάλησαν] -σεν 962 14*-408 246

43,23 ἔδωκεν] δεδωκεν 962 76 319

43,24 ἥνεγκεν] -καν 962 D^G F* 72-426 128 d 56*-129* n-458* s-730 71'-318' z-120 55 59 509 630 La^S Bo^M

44,5 συντετέλεσθε] -σται c. var 962 (-τε) 17'-72-376 (mg) 426* (vid) d-125 s-130 121 76 Syh Chr

The variant reading in Pap. 962 can also be explained on the basis of θ > τ.

44,8 εῦρομεν] ευρηκαμεν 962

44,8 κλέψαιμεν] εκλεψαμεν 962 F 707 (mg) 128 76 319 509

44,11 ἔσπευσαν καὶ] σπευσαντες 962 (vid) 19'

44,15 οἴδατε] ειδητε 962 58; ηδειτε 135'-426-400 Arm^{ap}; ειδειτε 17; ηδειται 707* (vid); ηδητε 458; ηδηται 82

44,17 μοι] μοι 962* 58 78-128 44 458 318 59 630 Bo Syh

44,25 βαδίσατε] βαδισαντες 962 (vid) 58

44,27 μοι] μοι 962 58-707^S

44,28 εἰδον] ειδεν 962—possibly ο > ε

45,19 γῆς] της 962 17'-707^S (vid) 129 76 319 509 La^S—probably based on confusion of Γ and Τ

45,20 φείσησθε] -σεσθε c. var 962 426 54* 619

45,21 ἐποίησαν] -σεν 962

45,26 ἦ] τη 962 F^b O'-82 C'-79 b d n t 346-392' z 59 76 319 509 Arm Bo Chr Phil^{Lat}: Ambr—for a similar idiom cf. 42,28

46,6 εἰσῆλθον] -θεν c. var 962 A 17'-29-72' C'-18 52* 128 408 118' 56* s-130 121 76 319 509 La^S Eth Sa

46,18 ψυχάς] ψυχαι 962 D^G n 130 527 319 La^S Eth; *viri* Arab—cf. *viro* earlier in the verse

46,31 οἱ - ἥκασιν] ηκασιν εκ γης χανααν 962 953

Lexical variants:

24,15 διανοίᾳ] καρδιᾳ 962

24,23 ἀνάγγειλον] απαγγ. 962 961 O'-72' 135 426 t-370 71-527^S 120' (παγγ. 407) 630

The plus of *αναγγείλον μοι* from 24,47, in Pap. 962, indirectly confirms the correctness of R's choice.

24,40 καὶ^{14°} 961] *η* 962 905 Eth

24,42 ἐπ' 961] *εις* 962 C' *df* 730

24,44 διτι] διοτι 962

25,8 πρεσβύτης] πρεσβυτερος c. var 962 426 C' - 57^c 73^c 413(mg) 739 *ds* - 130(mg) 121-392-424-619 31 730

The reading of 962+ may have been introduced here from 24,1.

31,50 ὅρα 961] *αρα* 962—cf. Part II, A, p. 101

34,12 τὴν παῖδα ταύτην 961] *αυτην* 962 (vid) 118'-537

34,15 ὡς] καθως 962 O' 129 344' (mg)

35,7 ἐπεφάνη] εφανη 962 911 b 527 59' Just (ε^{1°} ε^{2°}?)

35,11 εἶπεν δέ 961 (vid)] καὶ ειπεν 962 f Syh^B (cf. continuation of grammatical subject)

39,6 ἐπέτρεψεν] -στρεψε(ν) 962 A 17'-72-426-799 18-52-761 b - 314^c 537 *df* - 44 56-129 75 130-730 46-74 527 120-122 509

This variant may be due to dittography: εε.

39,13 καὶ ἐγένετο] εγεν. δε 962 961 O *df* - 106' *fn* 730 Syh (cf. change of subject)

41,17 ὅπνῳ] ενυπνιῳ 962^c *d* 59 Eth

41,37 αὐτοῦ] φαραω 962 (vid)

41,46 ἐκ] απο 962 D 376 25* *b df* - 129 *n* 527 59' 319 Chr

41,49 ὡσει] ως 962 961 (vid) D^G *b df* - 370 458 71' 59' Chr—cf. p. 125

42,22 ἐλάλησα] ειπον 962 Chr

42,23 ἐρμηνευτής] -γενης c. var 962 D L O - 15' *df* - 129 *n* 130 71' 76 319 509

42,24 προσῆλθεν] ηλθεν 962 458

42,37 ἀνάξω] επαξω 962

42,38 αὐτός] ουτος 962

43,10 ὑτεστρέψαμεν] επεστρ. c. var 962 82 *d* 246—cf. 44,13 below

43,27 πρεσβύτερος] πρεσβυτης 962 (vid) F M 135-707-01 C' - 16 25 128 500 *b* 46-74 318'-392 *z* 59 630 La^E Chr—cf. 25,8 above

Pap. 962+ may have preserved the original reading. While πρεσβυτης occurs only once elsewhere in Gn (25,8), πρεσβυτερος is used 18 times.

44,3 ἀνθρωποι] ανδρες 962 F^b (mg) *d n s* - 130 344(mg) 318

44,4 ἀνταπεδώκατε] απεδ. 962 O' - 17' (-ται 376) *d n* (επεδ. 458)

44,13 ἐπέστρεψαν] υπεστρ. 962 D 82-381'-707 (vid) *df* - 129 *n t* 71'-392 55 509—cf. 43,10 above

44,24 ἐγένετο δέ] καὶ εγενετο 962

44,32 ἐναντίον] ενωπιον 962 M O' - 17' C' - 128 *b* 130 *γ* - 346' - 392

45,11 ἐκθρέψω] θρεψω 962 cII - 54 19'

45,17 πορεια] φορεια c. var 962 17'-58-135-426 *b n* 127 Arm Chr ^{Lat: Ambr; φορτια d t 76}

45,21 ἔδωκεν δέ] καὶ εδωκεν 962 O' - 58 *b f* - 129 71'-527 Syh

45,21 εἰρημένα] προειρ. 962

46,27 ἔβδομήκοντα πέντε] *οδ* 962^c 72

Variant readings due to influence from context or parallel passages:

24,13 ἀντλῆσαι] υδρευσασθαι c. var 962 961 M (mg) 17'-135 (txt) 57' (mg) 59 319—cf. 24,43

24,26 εὐδοκήσας 961] εὐλογησας 962—cf. εὐλογητος in 24,27, and 24,48

According to Allgeier εὐδοκεω is not a fitting translation of *qdd* and he therefore suggests that Pap. 962 may well have preserved the original reading. His rejection of εὐδοκεω is perhaps to be understood in the light of his contention that the Greek Genesis is a slavishly literal translation. If such were indeed the case one would expect a more exact equivalent of *qdd* than εὐδοκεω, but Allgeier is clearly engaged in circular reasoning. How can one question the propriety of εὐδοκεω when it occurs in both 24,26 and 24,48 as a translation of *qdd* in (virtually) all textual witnesses?

24,35 δέ 961] ο θεος 962; δε D^G cII⁻⁵² Eth^{-P}—cf. preceding κυριος

24,37 ἐν οἷς 961] μεθων 962 C' 730—cf. 24,3

24,38 ἀλλ' ἦ 961] αλλα 962 C' 57*-414 551* 730; αλλ 72' 57*-414-551* b⁻¹⁹ d f 458 799 346—cf. 24,4

24,43 τῆς πηγῆς 961] την πηγην 962 A 376—cf. επι την πηγην in v.42

24,43 ἐφέστηκα] εστηκα c. var 962 961 A^G D^G M S O' 57' (txt)-73 (txt)-78-550 d f n s⁻¹³⁰ (mg) 344 (mg). 318'-392^c-527 Chr—cf. 24,13

24,47 ἡρώτησα 961 (vid)] επηρωτησα c. var 962 M C' f t 71-392 120' 55 319 630 730—cf. 24,23

24,47 ἔφη 961] ειπε(v) 962 911 72'-376 73-77 b d f^{-246*} n s⁻³⁴⁴ (mg) 134-799 121-527 59 Eth—cf. 24,24

24,51 ἀπότρεχε] απελθε c. var 962 961 911 f—cf. απηλθεν in 24,61

30,40 ἔστησεν] εθηκεν 962 (vid) 911 O' 58 72 426 b d 130 (txt)-343 t Cyr—cf. 30,41

33,20 ἔστησεν] ακοδομησεν c. var 962 f^{-56*} 130 Arm Sa—cf. 12,7.8; 13,18; 22,9; 26,25; 35,7

34,10 κατοικεῖτε καὶ] και ο εαν ειπητε δωσομεν 962 (vid)—cf. 34,11

Apparently this variant is due to an arrested case of parablepsis (cf. εναντιον υμων (10) εναντιον υμων (11). The intervening material, however, has not been omitted.

34,23 μεθ' ἡμῶν] εν γηιν c. var 962 961 15'-376 Arm Eth^{-PR} Sa—cf. 34,15

35,5 ισραήλ¹ 961] ιακωβ 962 413' (mg) d n 71' 630 Arab Co Eth^R—cf. ιακωβ throughout this passage

According to Allgeier (p. 42) the difference between Pap. 961 and 962 at this point can be explained only via Hebrew.

35,14 ὃ] ου 962 961 78 59'—cf. parallel phrase in v. 13

41,9 πρός] τω 962 128 53' 130 619 630—cf. τω φαραω in v. 8

42,27 μάρσιππον] σακκον 962—cf. 42,25, and 43,21 below

42,34 νεώτερον 961] μεικροτερον 962—cf. 42,32

Allgeier (p. 39) regards the reading of 962 as original and νεωτερον as a stylistic variant!

43,21 μαρσίππους] σακκους 962—cf. 42,35

44,30 παιδάριον] παιδιον 962 F M O' 17' 82 376 C' 14 f s γ^{-71'} z 630—cf. 44,31

46,8 εἰσελθόντων] εισπορευθεντων 962; εισπορευομενων 44'-610 56* n t⁻¹³⁴ 71' 392

55 59; εισπορευμενων M (mg) 134*; εισπεπορευμενων 64 (mg) 125-370 134^c; εισπεπορευομενων 107; πεπορευμενων 344' (mg)—cf. Ex 1,1

The relationship of Pap. 962 to the major papyri, uncials, and the textual families of Gn is: 961 14%; 911 6%; A 13%; M 11%; O 15%; C 15%; b 20%; d 21%; f 22%; n 19%; s 15%; t 9%; y 5%; z 9%; unique 25%. The *pro rata* figures for the fragmentary texts are: 961 24%; 911 15%; M 12%.

For additional deviations from **G** see Part II, D and E.

II, D

41,26 εἰσὶν (2x)] εστιν (2x) 151	42,36 ἐγένετο] εγενοντο 151
41,27 εἰσὶν] εστιν 151	43,16 βενιαμίν] pr τον 149
41,29 ἔρχονται] ερχεται 151	45,7 (ὑπολείπεσθαι) ὑμῖν] υμων 155
41,53 ἐγένοντο] εγενετο 151	

II, E

24,16 ἀνήρ] + δε 167	41,14 ἐξήγαγον] εξηγαγεν 170
24,35 ἀργύριον] pr και 167	42,1 εἰπεν] + ιακωβ 167
24,35 παῖδας] pr και 167	42,7 ἐπέγνω] + αυτους 168
25,3 ιεζάν] ιωζαν 166	42,14 ὅτι] 169
25,6 αύτοῦ ¹⁹] 170	42,15 δ ἀδελφός - νεώτερος] tr post ελθη 169
25,15 χοδδάδ] χοδαρ 166	43,29 δόθαλμοις] + αυτου 171
34,23 τετράποδα] + αυτων 167	45,10 τὰ πρόβατα] pr και 168
34,30 ἐκτριβήσομαι] pr εκτριβη 167	45,27 τὰ ῥηθέντα ύπο] τα ρηματα 171
35,12 σοὶ ἔσται] 166	46,25 η] και 171
35,16 ιακώβ] 169	46,27 γη] 169
39,6 χεῖρας] χειρα 170	
39,14 λέγων κοιμήθητι] καθευδειν 170	

D. PROPOSED REVISIONS IN THE RAHLFS TEXT OF GENESIS

As in the preceding chapters, R² serves here as the lemma text. Consequently, terms such as "addition," "omission," etc. are employed with reference to this text.

The plural gentilic *-ιμ* of R²(R¹ = *-ειμ*) does not make a significant claim to being original. Not only is the formation rather strange, but it also has very weak support in the textual traditions of Gn. Pap. 961 supports *-ειμ* throughout. No separate entries have therefore been made of the instances involved. From Pap. 962 there are only two instances, *ασσουριειμ* and *λατουσεειμ* (for *λατουσιειμ*) in 25,3.

A careful study of proper nouns in Genesis has produced a number of additional corrections to R². Only those instances in which either papyrus is extant for at least one occurrence of a particular name are included here.

Proper Nouns

καφθοριειμ/χαφθοριειμ – *kptrym*

10,14 *καφθοριειμ* 961] *χαφ.* A M 246 130 121–392' 122 59 509; *χαφθοριειν* 344' 318 730; *χαφθοριειμ* 53; *χαλαφθονιειμ* 458

Hebrew *k* is regularly transliterated as *χ* in Gn, the only exceptions being: *κιτιοι* – *ktym* 10,4; *σαβακαθα* – *sbtk* 10,7; *σαβεκ* – *sbk* 22,13; *σικιμα* – *škm* 33,18; 35,4,5 (not in **M**). Since *κ* and *χ* are closely related palaeographically as well as phonetically, the error developed easily. *χαφθοριειμ* is therefore the better choice as the reading of **G**.

βαλακ/βαλα – bl'

14,2 *βαλακ* 961] –*λα* C'–408° (*σαλα* 25) 129 *s*–343 71 120' 509 730 Eus

14,8 *βαλακ* 961] –*λα* C'–408° (*σαλα* 25) *s*–343 71 120' 730

36,32 *βαλακ* 961] –*λα* 246

36,33 *βαλακ* 961] –*λα* 246

46,21 *βαλά¹*] –*λακ* 29–82–376–707 Bo^L

46,21 *βαλά²*] –*λακ* 29–82–376–618* (vid); **M**

Nowhere else in Gn is *β* transliterated as *κ*, rendering *βαλακ*, therefore, rather suspect. The probable origin of *βαλακ* is the Balaam stories of Nu 22ff. The influence from this passage was particularly strong in Gn 36 where the epithet *βεωρ* forms a direct link with the Nu story (cf. *βεωρ* + *βασιλευς μωαβ* d 458). In Nu, however, *βαλακ* and not *βαλακ* is said to be a *υιος βεωρ*.

φικολ/φιχολ-pykl

21,22 *φικόλ*] – *χολ* c. var 961 940 O^{–15} 82* 135 b d *f*–53' *n* *s*–130 343 *t*–799 *y*–71' 121° 424 120°–407 54 55* 319 630; *φιλοχ* c. var M 15–135–oI 77°–761° 53' 799 71'–121° 31'–120* 55°; *φιχον* 130; *φιχοχ* 82*

21,32 *φικόλ*] – *χολ* c. var 961 D^G O^{–135} b–108 *df*–53 458 344 *t*–799 121*–318'–392 120' 54 55* 319 730; *φιλοχ* c. var M 135–oI 77° 108 53 75 127–343 799 *y*–121* 318' 392 55° 59 630; *φιχοδ* 130; *φιχορ* 19'

26,26 φικόλ] -χολ c. var 961 M O^{-72' 135 400} 77^c b f^{-53' s-343} t^{-76 799} γ⁻⁷¹ 31' 55* 319*
(vid) 509; φιλοχ c. var 72'-135-οΙ d 343 76-799 71; φιχοχ 82; *pichol* Bo

It is rather surprising to find that R considered φικόλ to be original, since this form is found only in A supported by D^G in 21,22 and 26,26. Moreover, in view of the fact that Hebrew *k* is regularly transliterated as χ (cf. 10,14 above) in Gn there is no question but that φιχοχ rather than φικόλ constitutes the original reading.

ταβεκ/ταβεχ - *tbl*

22,24 τάβεκ 961 (-βαικ)] -βεχ C'^{-18 79}; -μεχ 18-79; -βαιχ 129

Since Hebrew *h* is transliterated as either zero or χ but never as κ in Gn, the majority reading appears to be secondary. The error is traceable to either palaeography or phonetics, influenced, perhaps, by the following κ.

ζεμραν/ζεμβραν - *zmrn*

25,2 ζεμράν 911 426] ζεμβραν A° M O^{-82 376 426} C'^{-14' 77* 131 414' 500 551 739} b 106 246
n s t⁻⁷⁷⁹ γ^{-527 619} 55 Sa³ (vid) Or (=R¹); ζεμβραμ 961 82-376 d^{-106 610} 31; ζεμβρα
56-129 Bo; ζεμβραν 527-619; ζεμβραν 319 Sa⁷; ζεμβραν 14'-77*-131-414'-500'-551
53-664^c 799 59 509; ζεμβραμ 610; ζεμβρα A* 664*; *emran* Arm; *sambran* Sa⁷; ζεμβρανης
Jos.

R²'s choice is questionable. The textual support for ζεμραν is very weak, especially since Pap. 911 was written by a careless scribe. Furthermore, -mr- is usually transliterated in Gn as -μβρ- (cf. μαμβρη - μμηρ 13,18 et passim; ζαμβραμ - μμηρ 46,13; but contrast νεβρωδ - μμηρδ 10,8.9). In the light of both these facts one seems forced to accept ζεμβραν as ⑥. The reading of ζεμβραμ in Pap. 961 is the result of the fairly common interchange of ν and μ.

γαιφα/γαιφαρ - *γph*

25,4 γαιφά] -φαρ D^G C'^{-52' 54 78 408 413} s⁻¹³⁰ t^{-74* 799} 71-318-424 509 Sa (=R¹); γεφαρ
M O^{-15 426} 52'-54-78-408'-413 19'-108 d f 75 130 74*-799 γ⁻⁷¹ 318 424 z 55 59
319 La¹ Arm Bo Or; γαφαρ 458; γαρφαρ 961; τεφαρι A 121; γεφα 15-οΙ; ταιφα 426

The only support R² has for γαιφα is four MSS., all of which belong to the hexaplaric O group: γεφα (ε < αι) 15-381-708 and ταιφα (Τ < Γ) 426. One cannot but wonder whether his choice is defensible, particularly since no obvious error can account for the final consonant of γαιφαρ, though assimilation to the following αφερ is possible. In his 1926 edition of Gn Rahlfs accepted γαιφαρ as ⑥, and in the light of the evidence his earlier conclusion deserves preference. Perhaps the LXX translator misread γph, or possibly had a Hebrew *Vorlage* which read γph. γαρφαρ of Pap. 961 may be due to assimilation to the final consonant, or based on an i which was slightly blotted at the top: P < t.

ελιφας/ελιφαζ - *lypz*

36,4 ελιφάς] -φαζ c. var O' (-βαζ 15; -φαξ < -φαζ 376) 14-52'-128-551^c-615' b d f⁻¹²⁹
n(-βαζ 458) 130-730 t^{-370*} 318 31 (-φαξ < -φαζ) 55^c 509; αλιφαζης Jos

36,10 ελιφάς 961(-ει-) -φαζ c. var O'⁻⁸² (-βαζ 15) 52'-128-551-615' 106-125^c 53' s⁻¹³⁰
t 318 55^c 509 630 Arm

36,11 ἐλιφάς] -φαζ c. var O^{-135' 708} (λιφαζ 400*) 52-128-551-615' 106 53' 30' t 318 31
 (-φαζ <φαζ> 55° 630 Arm
 36,12 ἐλιφάς^{1°}] -φαζ c. var O' 52'-128-408-551-615' 106 53' n 30' t 318 55° 509 630
 Arm; ελιφαζ(<-φαζ>) d⁻¹⁰⁶
 36,12 ἐλιφάς^{2°}] -φαζ c. var O' 52-551°-615'-646 d 53' n 30' t 318 31 55° 509 630 Arm
 36,15 ἐλιφάς] -φαζ c. var O⁻³⁷⁶ 52'-128-551-615' d⁻¹²⁵ 53' n s t 318-392 55
 36,16 ἐλιφάς 961 (-λειφ . .)] -φαζ O⁻⁸² 78-128-551-cII^{-18 54 313 569} d 53' n s t 318-
 392 31 55 509 630 Arm

Hebrew *z* is regularly transliterated as *ζ* in Gn. To this equation, which includes final as well as non-final occurrences, there are only three exceptions: βανξ – *bwz* 22,21; ουλαμ λους – *wlm lwz* 28,19; χασβι – *kzyb* 38,5. Consequently, ελιφαζ makes a better claim to being original than ελιφάς, in spite of the fact that the earliest textual witnesses read the latter. Devoicing of *ζ* adequately explains *ς*.

γωλων/γολων – 'lwν

36,23 γωλών] γολ. 961 O^{-58 72 82} d⁻⁶¹⁰ (χολ. 125) n Sa; γολωμ 799 52-78-414'-551-646
 246° (vid) 46-799 318-527 59'; γολομ 739 s⁻¹³⁰ 619 La¹; τολομ 71; γοιων 72; οδωμ t⁻⁴⁶
 In more than 2/3 of the occurrences of *ω* in Greek proper nouns in Gn, the corresponding Hebrew text has *w* – a fact which gives preference to γολων over γωλων as the reading of ⑥, unless, of course, one posits a *Vorlage* different from ⑨. The latter form, incidentally, is supported only by A, though many MSS. read γωλωμ. The *ω* in the first syllable may be due to assimilation, either to *ω* in the final syllable, or perhaps to preceding σωβαλ.

αρογλις/αριηλις – 'rly

46,16 ἀρογλις] αριηλεις 962 376; αριηλις D^G 17'-58-426-707 (vid) 344 (mg) La⁸ Arm;
 αριηλης 646 527 59 76 319 Jos; αριηλης 72; αρικλης 15; αριηλιος 135; αριειδεις 75;
 αριεις 458; απηδεις (ΑΡΙΗΔΕΙΣ > ΑΠΗΔΕΙΣ?) b

Seeing that αρογλις immediately precedes this name, one is rather suspicious of αρογλις. This suspicion is confirmed by the other two occurrences of 'rly in Nu 26,17 (= 26,26 LXX) where the transliterations are αριηλ and αριηλι. The reading of ⑥ is probably αριηλις.

σουταλαχαμ/σουθαλαχαμ – (šwtlh)

46,20 σουταλαχαμ^{1°}] σουθαλαχαμ 962 118' 30' Sa; θουσαλαχαμ 19'-108; σουθαλαχαλ 537
 46,20 σουταλαχαμ^{2°}] σουθαλαχαμ 962 b^{-B⁸ 537} 30' Sa; θουσαλαχαμ B⁸; σουθαλαχαλ 537

The situation here is somewhat problematic since the Hebrew text has no correspondent to this name. This son of Ephraim, however, is mentioned twice in Nu 26, 35 (= 26,39 LXX), and once in Nu 26,36 (= 26,40 LXX). In that passage the Hebrew form of the name is given as šwtlh. It seems reasonable to assume that in Gn 46,20 we are dealing with substantially the same name, and one would expect, therefore, θ rather than τ, since *t* is normally transliterated as θ in Gn (exceptions being κιτιοι – *ktym* 10,4;

πατροσωνιειμ – *ptrsym* 10,14; φυλιστιειμ – *plstym* 10,14 et passim; ασταρωθ – *štrt* 14, 5; χετ – *lit* 23,3 et passim; τοχος – *thš* 22,24). The reading of ⑥ seems to be σουθαλαχαμ.

Two additional names should at least be mentioned, though one cannot be certain about their original form.

φαλεκ/φαλεγ – *plg*

10,25 φαλεκ 961] –λεγ 15*–17’–58–72’ *t*–³⁷⁰ 346–392 54 55* 319
 11,16 φαλεκ 961] –λεγ M 15*–17’–135’ 128 *d n s*–³⁴³ *t*–³⁷⁰ 346–392 120’ 54 55* 319
 11,17,18 φαλεκ 961] –λεγ M 15–17’–135’ 128 *d n s*–³⁴³ *t*–³⁷⁰ 346–392 120’ 54 55* 319
 11,19 φαλεκ 961] –λεγ M 15–17’–135’ 128 *d n s*–³⁴³ *t*–³⁷⁰ 346 (φαλεγ) – 392 120’ 54 55 319
 Josephus reads φαλεγος.

σερουχ/σερουγ – *šrwg*

11,20 σερούχ] –ρουγ 128 *s*–³⁴³ *t*–³⁷⁰ 392 55* 59
 11,21,23 σερούχ 961] –ρουγ 128 *s*–³⁴³ *t*–³⁷⁰ 392 55* 59
 11,22 σερούχ 961] –ρουγ *s*–³⁴³ *t*–³⁷⁰ 392 55* 59; ρουγ 128
 Josephus reads σερουγος.

Hebrew *g* is consistently transliterated as *γ* in Gn—the only exceptions being φαλεκ and σερουχ. The choice between *γ* and *κ/χ* in these two cases is difficult to make since there is only one other instance of final *g* in Gn (*mgwng* – μαγωγ 10,2). It is possible that final *g* in *plg* and *šrwg* was originally rendered as *κ* and *χ* respectively. φαλεγ may be a hexaplaric correction, though σερουγ is not, apparently. Both forms could be due to dissimilation. One is tempted to think, however, that final *γ* is original in both names, but through devoicing became *κ* in one case and *χ* in the other.

Additions

19,15 συναπόλη] *pr και συ* 961 M O’ 551’–*cl*–⁷³ *f n s t γ*–¹²¹ ³¹⁸ *z* 55 59 319 509 (= R¹)
 The following support the reading of R²: A 73–*C’*–⁵⁵¹’ 646 *b d* 121–318 54 = ⑥. Sheer weight of evidence suggests that 961 has preserved the text of ⑥. The omission in A+ is probably purely *ad sensum*. It is possible, however, that *και συ* was added to emphasize the innocence of Lot.

24,14 ἐπίκλινον] + μοι 961 962 (vid) O’–⁴²⁶ C’ (μοι 569) *df 30 t* 527 (⑥ = *n'*)

More often than not *n'* equals zero in the Greek text of Gn. Sometimes it was rendered by αρα, δη, or ουν. In a few instances *n'* seems to be represented in the Greek by a personal pronoun (εγγισον μοι – *gšh-n'* 27,21.26; αφες αυτοις – *š-n'* 50,17; and possibly αναγγειλον μοι – *hgydh-n'* 32,30). One suspects that μοι in 24,14 is likewise a rendering of this Hebrew particle.

26,32 ἀπήγγειλαν 961] *pr και* 911 *f*–^{56*} La⁰

In spite of the fact that the great majority of textual witnesses array themselves against 911+, και should be considered original. Many examples of και joining subordinate and main clauses exist in Gn. This construction—the frequency of its occurrence being a Hebraism—often disappeared in the process of textual development (cf. p. 160)

26,33 τοῦτο] + εκαλεσεν το c. var 961 A 17’–135 408 *b d*–¹²⁵ *f n t* 121–392* 59 319 509;
 + εκαλεσεν M oI C’–⁴⁰⁸ *s γ*–¹²¹ ^{392*} *z* 55; sed hab ⑥

R’s support is 911 O’–^{17’} ¹³⁵ 125 La¹. With such massive evidence for the addition one

can hardly consider it secondary. Moreover, most of R's support comes from the hexaplaric O group. The reading of 911 looks too much like a correction to the Hebrew to receive serious consideration as ⑥. It is therefore suggested that the original text read τουτο εκαλεσεν with a secondary addition of το in 961+.

31,10 διφθαλμοῦς] + μον 961 M O' C' 18 313 b n s t γ 71' 120' 55 59' 319 630 (= R¹); + μον 18-313. The support for R² is 911 14 d 370° 56-129 71' 31' 509. There seems little doubt that μον is original. The omission in 911+ is purely stylistic in nature.

31,33 ἡρεύνησεν²⁹ 961] + εις A 761 30-343' t 71'-346-392 55 509 Unless majority rule be applied in this instance, εις should be considered original. In spite of some discrepancies between the Hebrew and Greek texts, it is clear that both occurrences of εις following ερευνω in this verse represent a concession to Hebrew *b(hl)*, since this verb is normally followed by a direct object. The omission of εις in both instances, in some manuscript traditions, is, therefore, quite understandable.

31,33 φαχήλ] pr τον 961

Admittedly the evidence for τον is not impressive, and it is possible to assign its existence to error. However, constructions parallel to εις τον οικον τον φαχηλ do occur in Gn. Thus, for example, in 24,52 and 24,59 we find τον παιδα τον αβρααμ. Precisely why the translator should write εις τον οικον λειας and εις τον οικον ιακωβ, but εις τον οικον τον φαχηλ in 31,33 is not clear. The effect (and perhaps the reason as well) is that special attention is drawn to Laban's entering the 'house of Rachel', in a similar way that τον παιδα τον αβρααμ emphasizes that the slave was Abraham's slave, and τον χιτωνα τον ιωσηφ (cf. 37,31 below, p. 154) indicates that the cloak was indeed Joseph's cloak. In 43,17 (cf. next entry) τον οικον τον ιωσηφ apparently calls special attention to the fact that the brothers entered Joseph's house. An even closer parallel to εις τον οικον τον φαχηλ than the examples given, occurs in 44,12: εν τω μαρσιππω τω βενιαμιν (cf. the similarity in climactic function of the two phrases in their respective narrative). In light of the foregoing, it is suggested that the reading of Pap. 961 (εις τον οικον τον φαχηλ) deserves serious consideration as the reading of ⑥. (Some additional examples are: τα ορη τα αραρατ 8,4; εν τη βασιλεια τη αμαρφαλ 14,1; εν τω χρονω τω αβρααμ 26,1; τω ορει τω γαλααδ 31,23).

43,17 ιωσηφ] pr τον 962 D^G F*(vid) L M 118-314* 56*-129 344' 318 (= R¹)—see 31,33 above.

Omissions

11,9 δ θεός 961] 911 58 25 b 108 f 121-318-424 31 (mg)-122 Phil = ⑥

Due to the frequent occurrence of κυριος ο θεος in Gn ο θεος was easily—and often—added secondarily in the process of textual development.

11,31 τήν³⁰] 961 (vid) M 15' 14'-77'-500' b 314 (γην) 44 129 t 134 370 318'-527 120' 55 59 509 Chr

γη followed by a proper noun is usually anarthrous in Gn (cf. e.g. εις γην χανααν 12,6 et passim), but an article was frequently added in textual transmission.

19,15 σου²⁹] 961 (vid) D M O' C' b d 75 s 130(mg) t γ 619 54 55 319 509 (= R¹)

The support for R² is A L 130 (mg) 619 z 31 59 730 Arab Arm Co Eth; θυγατερας pr σου 458 31. There is little doubt that Pap. 961 has preserved the original reading (see further 24,53 below, p. 148)

22,7 εἰπας] 961 D O'-15' 376 708 C'-128 b-19' d n s-127* 344(txt) t γ-318 z 54 59 55
319 La^{cod} 111 Arab Arm Co Chr ^{Lat:} Ambr^{var} Ruf

R's choice is questionable here. His evidence is: εἰπας A M 128 19' 127c-344(txt) 318' La¹; εἰπων 15'-376-708 730; εἰπον 15 (mg)-82. As is clear the vast majority of manuscripts support the omission. More important, however, is the fact that Hebrew *l'mr* is never translated in Gn by εἰπας. In 73 instances λεγων is used, in four no equivalent exists in the Greek text, and twice *wy'mr* . . . *l'mr* was translated as αποκριθεις . . . εἰπεν (41,16; 42,22). On one occasion *l'mr* equals φασκοντες (26,20). In connection with εἰπας in 22,7 R¹ refers to 46,2 where this word is attested by some thirty manuscripts and accepted by R as original. However, in the passage referred to εἰπας translates *wy'mr* and not *l'mr*. The phraseology of the context in 46,2 is similar to 22,7 (cf. ο δε εἰπεν τι εστιν, and especially the anomalous use of λεγων in both verses), and it may be that the former was at least one source of the addition in the latter. The alternative form, εἰπων, appears to be of hexaplaric origin.

24,7 ισαάκ] 961 M S (txt) O' C' b-108 125 n s 71-318'-392 120' 59 319 630 730 La^M
Eth Chr = (M). ισαάκ probably constitutes an intrusion from the parallel phrase in v. 4, and is consequently not likely original.

24,15 αὐτῆς] 961 962 L M b d 56-129-664* n 121-318 ^{Lat:} Ambr
With such impressive support the omission is likely original. Possessive pronouns were frequently added in the process of textual development.

24,53 (μητρι) αὐτῆς] 961 962 M 426 b-108 d-125 f-246 n 318 59 Arm
The suffix of the second noun in a pair was not always translated in Gn. Thus, for example, we find ο τρομος υμων και ο φοβος - μινρκμ wħtkm 9,2; εις τε το μηκος αυτης και εις το πλατος - l'rkh wlħħb 13,17; τας γυναικας μου και τα παιδια - t-ħnħ, wħt-yldy 30,26; and εργαζεσθαι αυτον και φυλασσειν - l'bdh wl'smrh 2,15. It is suggested, therefore, that the original text in 24,53 is τω αδελφω αυτης και τη μητρι.

26,21 ισαάκ] 961 911 (vid) M O b-19' 53' n s-130(mg) 318-619 z Arm Chr
Expressed subjects were frequently added in the course of textual development. ισαάκ is, therefore, probably secondary.

27,43 εις—μεσοποταμιαν 961 (την)] 806 911 O-58 127-130(txt)-344(txt)-730 71' 509
Phil Chr ^{Lat:} Or Ps-Phil Vulg = (M) (= R¹)

Hebrew influence on 911+ is possible in this instance, particularly in the case of the hexaplaric O group. The originality of εις — μεσοποταμιαν is not above suspicion, however, in view of the fact that the phrase occurs several times in this passage (cf. 28,2,5,6,7). Moreover, in 28,2 it stands in a context very similar to 27,43b (cf. αναστας αποδραθι in both verses). It is suggested, therefore, that the former verse is the source of the addition in the latter. The reading of R¹, which omits the phrase, seems preferable to R², in spite of the widespread support for the addition.

29,1 δε] 961 O'-72' b 125 s-130 346 319 509 Sa

Natural accretion adequately accounts for the addition. It is possible that δε was introduced from the parallel phrase in 28,5, though reservations are in order concerning its originality there. Unfortunately Pap. 961 is not extant for the latter verse.

31,2 τοῦ] , 962 A M 16-25-422* *dfs*⁻¹³⁰ γ⁻⁷¹³⁹² 55 319 509 630 (= R¹)

Though articles do occur with proper nouns in Gn, they are relatively infrequent. Secondary articles, on the other hand, are numerous. With the added support of Pap. 962 the text of R¹ is to be preferred over that of R². (Cf. also 43,16 below.)

31,32 αὐτῷ²] , 961 F* L M O' C' b d f n s t γ z 55 59' 319 509 630 La^S (=R¹)

R²'s support is 911 A La^X Co. The addition of an expressed object is a common phenomenon, and hence the reading of Pap. 961 deserves preference as the original text. (M) lacks an equivalent for the entire phrase καὶ εἰπεν αὐτῷ ιακώβ.

37,10 τε] , 961 O⁻⁸² 376 f⁻¹²⁹ 130 319 Phil

One strongly suspects that Pap. 961 has preserved the original text. In at least half a dozen instances τε was added secondarily in similar constructions in a significant number of manuscripts (cf. e.g. 2,4; 24,27; 27,9; 40,2; 43,11; and especially 31,44, and 41,11 below).

39,23 τὸν (κύριον) 961] , 962 (inc) M 15'-400-426 (κε) 106' 56* 75 s⁻³⁰ 130 71'-121 55* κύριος as a rendering of the tetragrammaton is treated as a proper noun in Gn and virtually always anarthrous, exceptions being 4,3; 12,8; 18,17; 28,13. As a translation of *down* – whether the referent be human or divine – κύριος appears throughout with an article. Proper nouns functioning as subject of an infinitive were often supplied with articles in the process of textual development, and this is what seems to have happened to κύριον in 39,23 in the majority of MSS. It is possible that preceding το was in part responsible for this.

41,11 τε] , 961 962 A M 72-426 128 56* s γ⁻⁵²⁷ z (=R¹)

Both papyri confirm that τε is secondary, as R¹ judged it to be (cf. 37,10 above).

43,16 τὸν (βενιαμίν) 962] , L 72 77 44' f⁻¹²⁹

In spite of the slender evidence for the omission, one is inclined to accept the absence of the article as (G). The occurrence of an article before a proper noun which has a modifier is very uncommon in Gn, though secondary articles are frequent in such cases.

Transpositions

Two instances of transposition are best explained as readings of (G).

31,37 μού² et σοῦ²] tr 961 962 A M 58-72-οΙ C' b 44' f n s t γ z 55 59' 319 509 630 La^E (=R¹)

With such massive evidence against it, R²'s choice can hardly be justified, especially since much of its textual support comes from the hexaplaric O group: 911 O⁻⁵⁸ 72 107'-125 La⁰ Arm. In some of these manuscripts the sequence μού . . . σοῦ may have been carried over from v. 37a.

34,8 ἐμμώρ] tr post αὐτοῖς 961 962 (vid) A D 17'-135 b d 129 75 730 74 318-527 55 319 509 630 La^S Arm Chr (=R¹)

With the added support of 961 and 962 R¹ is to be preferred over R².

Other Variants

In connection with neuter plural nouns governing a singular or plural verb a rather interesting situation obtains in Gn. Upon close examination one comes to the conclusion

that the number of the Hebrew verb apparently determined the corresponding construction in Greek. Thus where the Hebrew verb is singular the Greek verb is singular (for example, *τα . . . μερη εσται* – *hydt yhyh* 47,24), and where the Hebrew verb is plural the Greek verb is plural (for example, *ετη επτα . . . και ησαν* – *šb' šnym wjhjw* 29,20). When no verb exists in the Hebrew text, the Greek neuter plural noun governs a verb in the singular, for example *α ην* – *šr* 7,19.

Once this general manner of operation on the part of the translator has been noted, the instances of disagreement between R² and M become a matter of considerable interest. The following instances of such disagreement exist:

1,20 ἐξαγαγέτω τὰ ὄδατα – *yššw hmym*.

The Greek traditions are unanimous in their support of the singular verb.

1,21 ἐξήγαγεν τὰ ὄδατα – *šršw hmym*

All Greek traditions support the singular verb.

1,22 τὰ πετεινὰ πληθυνέσθωσαν – *hwp yrb*

πληθυνέσθωσαν] πληθυνεσθω 17-82-135 C' d 56* 76-134 γ⁻¹²¹ (-νεστω 527) 31-120
54 319 508 730

10,19 ἐγένοντο τὰ ὄρια – *wjhy gwvl*

ἐγένοντο 961] εγενετο O 108 d fs 318' 54 319 730

12,16 ἐγένοντο . . . πρόβατα – *wjhy šn*

ἐγένοντο] εγενετο 961 833 15'-135' C' 78 79 422 761 f n s⁻³⁴³ 318'-392' 319 730 Chr

25,23 δύο ἔθνη . . . εἰσιν – *šny gwym*

εἰσιν] εστι(ν) 961 O'-618 d-610 56-129 n Chr Phil

30,42 ἔτεκον τὰ πρόβατα – (b) *htyp hšn*

ἔτεκον] ετεκε(ν) 961 M O'-58 72 C' 16 18 n s γ z 59' 319 630; ετικτε(ν) 58 d 53-664^c
t Arm Chr

Unfortunately one cannot determine with any degree of certainty, how a Hebrew infinitive was translated when rendered as a finite verb. Only two other instances are of relevance here:

30,41 ἐνεκίσσησεν τὰ πρόβατα – *γlm hšn*

ἐνεκίσσησεν 961 962] ενεκισσων c. var A M 17'-58 C' b fn s γ z 55 59' 509 630 Chr
Cyr

31,10 ἐνεκίσσων τὰ πρόβατα – *γlm hšn*

ἐνεκίσσων 961] ενεκισσε 72

There is obviously no sufficient reason for departing from the reading of R in these three instances.

31,8 καὶ τέξεται τὰ πρόβατα (2x) – *wyldw hšn* (2x)

In both occurrences the Greek traditions are unanimous in their support for the singular verb.

32,22(21) καὶ παρεπορεύοντο τὰ δῶρα – *wt;br hmnlh*

παρεπορεύοντο] παρεπορευετο 15'-426^c-G b^{-19'} d (-εται 125; παραπ. 610);

προεπορευετο 961 17' (προσπορευετω) -72-135 128 f 318 (προπορευετω) 319; . . .

πορευετο 962; προεπορε . . . D

The substitution of προ- for παρ- is no doubt due to the context in which προπορευομαι occurs four times (cf. v. 17(16)ff.).

41,26 αἱ . . . βόεις . . . ἐστίν – *prt . . . hnh*

ἐστίν 961 962] εισι(ν) 58-82-0 I^{-64(mg)} C' B^{s*} 53' 318'-527 31 319

οι . . . στάχυες . . . ἐστίν – *hsblym* . . . *hn*
 ἐστίν 961 962] εισι(ν) 618–799 C'–¹²⁸ 53' 346'–392 (mg) 31
 41,27 αι . . . βόες . . . ἐστίν – *hprwt* . . . *hn*
 ἐστίν 962] εισι(ν) 618–799 C'–^{16 25 54 128} 53'

As the text of R stands *εστιν* in 41,26 and 27 appears to be governed by immediately preceding *ετη*, though in none of these instances is the latter the subject of the clause. It is of some interest that with each new instance fewer manuscripts read a plural verb, suggesting perhaps that *εισιν* was gradually replaced by *εστιν* under the influence of *ετη*. The singular verb may of course be original since the logic of all three constructions is one of collectivity, but the point to be made is that as equivalent of the plural pronoun *hn* – whatever its antecedent – one would expect a plural verb in the Greek (cf. τα . . . κανα . . . εισιν – *hslym* . . . *hn* 40,18). A considerable number of manuscripts do in fact have a plural verb.

41,29 ἔτη ἔρχεται – *šny* *bwt*
 ἔρχεται 962] ερχονται D 408 *d n t*
 41,30 ἥξει δέ . . . ἔτη – *wyqmw* *šny* (*r·b*)
 All Greek manuscripts read a singular verb.

41,53 ἀ(i.e. ετη) ἐγένοντο – *šr hyh*
 ἐγένοντο 961] εγενετο 962 A 17'–72'–82 314 44'–370 458 30–344' 121

According to Kittel³ *hyh* is a well-attested variant (19 MSS. Sam Pent al), and could therefore be the *Vorlage* of LXX, assuming that the plural verb is the reading of ⑥.

42,36 ἐγένετο πάντα ταῦτα – *hyh* *klnh*
 ἐγένετο 962] εγενοντο 376–οΙ–³⁸¹ C'–^{128 408} 318–392 59 76 319 509 Chr Phil

43,30 συνεστρέφετο . . . τὰ ἔντερα – *nnirw* *rhmigw*
 All Greek witnesses support a singular verb.

In 10 of the 16 relevant instances some Greek manuscripts support a verb which agrees in number with the Hebrew text. The general practice of the translator suggests that these are original readings. They include: πληθυνεσθω 1,22; εγενετο 10,19; εγενετο 12,16; εστιν 25,23; παρεπορευετο 32,22(21); εισιν(2x) 41,26; εισιν 41,27; ερχονται 41,29; εγενοντο 42,36.

11,17 τριακόσια ἐβδομήκοντα] διακοσια εβδομηκοντα c. var 961 833 D M 72 C' 129–246 *n s*^{–343} *t* 318'–527 55 59 509 Arm Bo Sa = Sam Pent; διακοσια εννεα (*σθ* < *σο*) 15–17'–135–426 *d* 392 54; *σο* 707 (⑥ = 430)

R's choice is supported by the following A *b* 343 121–424–619 31'. The reading of Pap. 961 lays the better claim to being original. Not only does it have widespread support in the Greek traditions, but it is attested by a non-Greek tradition as well. The reading of R may be based on a confusion of the numerical signs τ and ζ, the latter being rather similar to the former in uncial script due to the abbreviation line (τ ζ), or for that matter δια– and τρια– are sufficiently alike to cause confusion.

17,15 εἰπεν δέ] και ειπε(ν) 961 M *b d s y*^{–121 318} O' C' *t z* 54 55 59 319

R's support is A *f n* 121–318. It is perhaps advisable to adopt the majority reading as ⑥, though a secondary intrusion of και is slightly easier to explain than δε (cf. και ειπεν in v. 9, and the fact that v. 15 continues God's speech).

17,24 περιέτεμεν] περιετεμετο 961 M 15–426–708 *b f*^{–53' t}^{–799} *y*^{–71 346} *z* 54 55 59 319
 Eth Chr

In the other four occurrences of περιτεμειν plus την σαρκα (17,11.14.25; 34,24) the

verb is used in the passive voice. As is evident the same construction is well-supported in 17,24, and one suspects that it is original. The use of *περιτεμνειν* in the active voice, in some manuscript traditions, was probably influenced by *περιτεμνεν τας ακροβυστιας αυτων* of 17,23.

21,16 *ἀπελθοῦσα δέ]* και *απελθουσα* 961 D O' b d f s t⁻³⁷⁰ 346'-392 54 319 730 Co
The reading of R is supported by 911 A M C' n γ⁻³⁴⁶ 392' z. A choice between these two variant readings is difficult to make. One is inclined, however, to regard και *απελθουσα* as (G), since *απελθουσα δε* looks like an intrusion from v. 14b.

24,17 *αὐτῆς]* αυτη 961 962 17'-135 b⁻⁵³⁷ Phil
Hebrew *lqr't* plus suffix is translated in Gn by εις συναντησιν plus an object in the dative case. The phrase occurs nine times, and only in 24,17 did R opt for the genitive. This is erroneous. A tendency to replace the dative by the genitive in this idiom is reflected in the Greek manuscripts (cf. 14,17; 18,2; 19,1; 24,17.65; 29,13; 30,16; 32,7(6); 33,4; 46,28).

24,37 *παροικῶ* 961] οικω 962 C' f⁻²⁴⁶ 730; γσb (M)
Since *παροικω* translates *gwr* exclusively, there is no reasonable doubt here that Pap. 962 has preserved the reading of (G). (See p. 97.)

24,48 *μοι]* με 962 M O' C' b d f 458 s t 346'-619 z 55 319 730 Chr
The reading of R is supported by 911 A D^G 79* 75 γ⁻³⁴⁶ 619 59 630. Before the discovery of Pap. 962 R may have been correct in selecting *μοι* as (G), in view of the fact that both 911 and A support this reading. Since Pap. 962 aligns itself with the majority of witnesses reconsideration is in order. The verb *ευοδω* is listed in Liddell & Scott as occurring with a personal object in either the accusative or the dative case. In Gn 24,27—the verse parallel to 24,48—we find εμε *ευοδωκεν*. Consequently, it is possible to regard the accusative pronoun in v. 48 as an intrusion from v. 27. What argues against such a conclusion, however, is the fact that when Greek usage allowed more than one possibility the translator was in the habit of favoring the idiom most closely reflecting the Hebrew. Since (M) has *hulny* it is suggested that με is the original reading of LXX. The reading of 911 A+ represents, in that case, an inner Greek development.

24,55 *ταῦτα* 962] *τουτο* 961 (vid) b 130 346 (mg)
Used adverbially Hebrew *'hr* was apparently translated μετα *τουτο*. Thus it occurs in 10,18; 18,5; 30,21; 33,7 (cf. below); 38,30. It is quite clear from the MSS. that μετα *τουτο* was losing ground to μετα *ταῦτα*.

27,40 *μαχαίρη]* -ρα 961 M O' -58 C' b d f⁻¹²⁹ n s^{-127°} 344 t γ⁻³¹⁸ 392* z 55° 59 319
Elsewhere in Gn the classical form is used in 31,26; 34,26; 48,22. However in 34,26 -ρης is supported by 55* 509 and in 48, 22 -ρη by A D^G 29*-72-82(-ρει) 121 55* 509. The support for -ρη in 27,40 is 911 A D^G 58 129 127°-344 318(-ρει)-392* 55* 509. Apparently, the Hellenistic form tended to replace the classical. There is good reason, therefore, for regarding -ρα as the original reading in 27,40.

31,22 *τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ]* τη γημερα τη τριτη 961 911 O⁻¹⁵ (γ 135) b^{-B8*} d 344' 318 z 630
Virtually without exception in Gn the attributive adjective appears following the noun it modifies, and hence introduced by an article. The preference on the part of the translator for this construction is probably due to Hebrew word order (cf. τη γημερα τη

τριτη -*bywm hšlyšy* 22,4; but τη ογδοη ημερα - *bn šmmt ymym* 21,4). One strongly suspects, therefore, that the reading of R is secondary, τη ημερα τη τριτη being the original translation of *bywm hšlyšy*.

31,23 ἔδιωξεν] κατεδιωξεν 961 b d t 318

The phrase διωκω οπισω does not occur elsewhere in Gn, and only once in the other books of the Pentateuch (Dt 19,6), where the translation of *rdp ·hry* is regularly καταδιωκω οπισω, while διωκω is reserved for *rdp*. In Gn the situation is somewhat confusing at first sight, since καταδιωκω οπισω = *rdp* occurs in 14,14; διωκω = *rdp* in 14,15; διωκω οπισω = *rdp ·hry* in 31,23; καταδιωκω οπισω = *rdp ·hry* in 35,5; and επιδιωκω οπισω = *rdp ·hry* in 44,4. Upon closer examination, however, the equations καταδιωκω οπισω = *rdp ·hry* and διωκω = *rdp* may hold for Gn as well as for the other books of the Pentateuch. In 14,4 (S) attests *rdp ·hry*, and LXX *perhaps* reflects the same Hebrew text. In 31,23 a well supported variant reads καταδιωκω οπισω for *rdp ·hry*, and επιδιωκω with the connotation of legal prosecution may have seemed more appropriate to the translator than καταδιωκω in 44,4—pointing up something which is evident throughout Gn, namely, that the translation is faithful but not slavish. In the verse under discussion, then, the reading of Pap. 961 lays a strong claim to being original.

31,33 ἔξελθων] εξηλθεν 961 M C' - 52' 761 19' 56-246 458 s - 344' γ - 527 z 55 630 (= R¹);
(και) εξηλθεν (εκ του οικου λειας) post ευρεν² D O - 58 46 527 319 Arm

Even though R²'s reading of εξελθων . . . και is the more unusual construction (supported only by 911 537), the participial form is not likely original but was probably introduced under the influence of εισελθων in v. 33a.

33,7 ταῦτα] τουτο 962 911 58-72-426 b 44'-370 n La⁸—cf. 24,55 above

34,4 παιδίσκην] παιδα 961 (vid) 962 911 O' b 527

Since Hebrew *yldh* occurs only here in Gn, and not at all elsewhere in the Pentateuch, no argument based on general usage can be adduced. παιδίσκη occurs 35 times in Gn, and translates both *šphh* and *·mh*. The reading of the three papyri suggests that *yldh* was translated παις (fem). The frequent occurrence of παιδίσκη was probably responsible for the disappearance of παις (fem) from the majority of Greek manuscripts. Perhaps a passage such as 30,1-13 asserted a direct influence.

34,22 κατοικεῖν] οικειν 961 962 (vid) 911 O (οικεια 135*) 569 (vid) b d f n

To make a choice between these variants is obviously difficult, particularly since both occur in Gn as translations of Hebrew *yšb*. However, two considerations favor οικειν as the reading of (G): 1. all three major papyri support οικειν; and 2. in eight of the seventeen instances of οικειν, it was replaced in some manuscript tradition by a compound form, κατοικειν, ενοικειν, παροικειν or συνοικειν. This points up a tendency to eliminate the simple form. In 34,22 κατοικειν may have been introduced from v. 15.

34,31 χρήσωνται] χρησονται c. var 961 962 911 O' C' b d 56* n 130-344' (mg)-730
t - 134 γ - 346 z 55 319 509

The only evidence for the reading of R is A D^G. With the additional support of Pap.

961 and 962 for $\chi\rho\gamma\sigma\omega\tau\alpha\iota$ R's choice is no longer defensible. The reading of A D⁶ is probably the result of a confusion of σ and ω .

37,31 τοῦ ἵωσήφ] τον ιωσηφ 961 (vid) 64-82 129 30-344' 318-392

It was noted earlier in this section (p. 147) that constructions of the kind τον $\chi\iota\tau\omega\eta\alpha$ τον ιωσηφ occur elsewhere in Gn. The reading of Pap. 961 is probably original.

39,6 ἐκυτόν] αυτον c. var 961 962 M O'-17' C' dfn s t $\gamma^{-71' 121} z 55 59 319 509 630$ (=R¹)

The support of R² is A 17' b 71'-121. R¹ reads αυτον, and in the light of the overwhelming evidence for this reading, this form makes the better claim to being original. The variant in A+ is an instance of the common phenomenon of non-contraction.

40,3 δεσμοφύλακι] αρχιμαγειρω 961 962 939 O'-58 d n(αρχη.) La^X Arm Bo Syh Phil
The reading of R has the following support: D M 58-61 C' 318-527 319. Yet another reading, αρχιδεσμοφύλακι, is attested by A f-56* t-76 121 55 59' 509, while some manuscripts omit the phrase παρα τω δεσμοφύλακι: 128 b 56 (txt) 30' 71'-346 z 630. The Hebrew phrase *šr h̄blym* occurs six times in Gn. Four times (37,36; 39,1; 41,10.12) it is translated as αρχιμαγειρως, and once (40,4) as αρχιδεσμωτης. Chapter 40,3 contains the sixth occurrence. Of the three choices available in this verse αρχιδεσμοφύλακι is the least likely reading of ⑥, since it was probably introduced in 40,3 from 39,21ff. R's choice, δεσμοφύλακι, also appears to be secondary, and that for two reasons. First, if R were correct, one would have to conclude that *šr* remained untranslated in this instance, even though everywhere else in Gn it is rendered by αρχη — (with the exception of 12,15 where οι αρχοντες φαραω translates *šr prh*). Secondly, the fact that, in 39,21 ten manuscripts plus Theodoret (d-44' 53' 75 46 59' 509 Th), and in 39,22 one manuscript (630), read δεσμοφύλαξ for αρχιδεσμοφύλαξ suggests a tendency to replace the longer by the shorter form. Applied to 40,3 this would mean that both αρχιδεσμοφύλαξ and δεσμοφύλαξ come from the same source, namely 39,21ff. Neither is original in 40,3. In the light of these considerations it is suggested that αρχιμαγειρω is the original reading.

41,40 ἐπὶ τῷ οἴκῳ] επι του οικου 961 962 939 D M O'-58 135 426 57 d 246* n 130 59' 319
Hebrew 'l in the sense of 'in charge of' is translated elsewhere in Gn by επι plus the genitive case (39,4.5; 41,43; 43,16.19; 44,1). επι τω στοματι in the second clause of this verse probably gave rise to the dative in the first clause as well.

43,9 πρός²⁰] εις 962 F L M O'-72 C' b-B⁸ dfn s t-46 $\gamma^{-121 392*} z 59 76 319 509 630$ (=R¹); l(k) ⑩

The support of R² is: A 72 B⁸ 46 121-392* 55. Hebrew l is usually translated as εις, and the latter was accepted in R¹ as original. The added evidence from Pap. 962 makes it certain that R¹ is to be preferred to R². The reading of A+ arose probably under influence of προς με earlier in v. 9.

44,1 ἐμβάλατε] εμβαλετε c. var 962 F M O'-72 128 19'-537 df-53° 664 75 s t $\gamma^{-121} z 55^o$
59 76 630

R's support is: εμβαλαται A 319; εμβαλατε 458 121 55* 509. The added evidence from Pap. 962 for -λετε confirms one's suspicion that R was too eager at this point to adopt a Hellenistic form as original. Though no complete certainty can be achieved in matters such as these, it seems advisable to accept -λετε as (G).

44,2 ἐμβαλατε] -λετε c. var 962 F M O'-72 128 19-537 610 f-53' 75 s t γ-121 527 619
z 55° 59 76 630

The following manuscripts support the reading of R: εμβαλατε A D^G 458 121 55* 509; εμβαλαται 319. As in the case of the preceding variant the addition of Pap. 962 tips the scales in favor of -λετε as the reading of (G).

45,7 (ὑπολείπεσθαι) ὑμῶν 962] υμιν c. var D F^b 17'-64-135' C'-14 d f-56° n s-130
344(mg) t 346'-392 z 59 76 319 630 La^s Chr Or (=R¹); lkm (M)

The reading of R² has the following support: 962 A F* M O'-17' 64 135' b 130-344 (mg) γ-346'-392 55 La^A. In spite of the early evidence for υμων, R¹ judged υμιν to be original. The correctness of this judgement is not changed by the evidence to the contrary from Pap. 962. Apparently υμιν (=lkm) came to be read as a possessive pronoun with following καταλειμμα in some textual traditions.

For the following additional proposed revisions in R² see Part II, E and Appendix B.

3,9 ἀδάμ ^{2°}] _λ 180	28,21 μοι] tr post κυριος 164
9,16 μου] _λ 161	30,2 αὐτῆ] _λ 163
10,9 τοῦ θεοῦ] _λ 161	30,3 φαχήλ] _λ 163
11,9 ὁ θεός] _λ 180	30,3 τῷ ιακώβ] _λ 163
14,2 βάλλα] βαρα 158	30,10 εἰσῆλθεν -ιακώβ ^{1°}] _λ 163
17,16 αὐτόν] αυτην 184	30,13 ἀσήρ] + πλουτος 183
(ἐξ) αὐτοῦ] αυτης 184	32,7(6) ιδού αὐτός] _λ 169
17,17 υἱός] _λ 181	32,9(8) ἔσται] pr και 160
18,22 ἦν] pr ετι 159	32,18(17) ταῦτα -σου] τα προπ. ταυτα εμπροσθεν σου 164
19,22 ἐκείνης] _λ 162	34,30 τοῖς ^{3°}] pr εν 183
19,29 κύριον ^{1°}] τον θεον 165	35,8 ιακώβ] _λ 163
21,13 ταύτης] _λ 162	36,23 ὡμάν] ωναμ 158
21,30 ἀβραάμ] _λ 162	36,24 ιαμίν] αιαμιν 158
22,9 θυσιαστήριον] pr το 159	36,39 ἀράδ] αδαδ 158
23,15 σοῦ] pr ανα μεσον 159	37,5 αὐτό] _λ 164
24,52 τούτων] αυτων 165	40,14 φαραώ] pr προς 160
24,52 προσεκύνησεν] pr και 167	41,6 ἀλλοι δέ] και ιδου 165
26,18 ἀβραάμ ^{3°}] _λ 163	41,18 καλατ τῷ εἴδει κατ] tr post και ^{3°}
26,32 ισαάκ] + και 183	169
27,15 ἐνέδυσεν] pr και 160	
27,34 ἀνεβόησεν] pr και 160	

41,20 αἰσχραὶ καὶ λεπταὶ] λεπταὶ καὶ 44,10 ὁ ἀνθρωπος] ^λ 169
αἰσχραὶ 165 44,10 αὐτός] ^λ 169
42,34 πρός με] tr post νεωτερον 165 46,5 ἵστραχλ] pr ιακωβ 168
43,16 τὸν ὄμοιμήτριον] ^λ 169 46,6 εἰσῆλθον] pr καὶ 168
43,29 ἱωσήφ] ^λ 171 46,9 φαλλούς] φαλλου 167
44,9 παῦδες] tr post γημων 170

E. THE QUESTION OF HEBREW INFLUENCE IN PAP. 961 AND 962

The detection of Hebrew influence in early manuscripts of the Septuagint is beset with serious difficulties. How does one decide, for example, whether a particular variant is a poorly supported survivor of (G), a reading that simply happens to coincide with (M), or the result of corrective activity carried out on the basis of a Hebrew text? No general criteria exist. Some uncertainty will, therefore, inevitably remain in many instances.

The mode of operation in this section has been to refrain from positing Hebrew influence unless no other explanation is plausible. Such influence is after all the "unusual" in textual development, and a hasty resorting to it, in the manner of Allgeier, can only hamper a correct understanding of the history of the Septuagint.

PAP. 961

Variant Readings with Hexaplaric Signs

20,2 εφοβήθη - αυτήν] , 961 905 O^{-15(mg)} 72' d 54 Arm Eth Sa = (M); Syh sub \div
Several points are of interest here. The obelus in Syh indicates that Origen had εφοβήθη - αυτήν before him in the Greek manuscripts he used. The fact that all but two manuscripts of the O group omit the phrase may mean that Origen's obelus was responsible for the omission in these manuscripts. It could also reflect the existence of a text tradition independent of Origen which did not include the phrase in question. Since Pap. 905 (2/3 cent. A.D.) supports the omission, the absence of the phrase antedates Pap. 961 by at least a century, and apparently antedates Origen as well. A further point to be noted is that a phrase similar to εφοβήθη - αυτήν occurs in the parallel story of Chapter 26 (v. 7). Influence in 20,2 from 26,7 is, therefore, a possibility, though the differences are significant enough to make this problematic. Having weighed the various possibilities, one seems forced to conclude that the omission of εφοβήθη - αυτήν was probably due to Hebrew influence seemingly independent of Origen.

Proper Nouns

14,1 χοδολλογόμορ] -λ(λ)αγ. c. var 961 D M O^{-135' 426} 73-500 129-246 458 54 55 Arm
Sa⁸ Eus (txt); χοδολλαγόμω 75; kdrla^{mr} (M)
14,4 χοδολλογόμορ] -λ(λ)αγ. c. var 961 M O^{-135'} 129-246 n 54 55 319 Arm^{ap};
χοδολλασομορ 343; kdrla^{mr} (M)
14,5 χοδολλογόμορ] -λ(λ)αγ. c. var 961 M O^{-72' 135'} 129-246 n 54 55^c 319 Arm;
χολαγόμορ 343; kdrla^{mr} (M)
14,17 χοδολλογόμορ] -λ(λ)αγ. c. var 961 M O^{-135'} 500 129-246 458 343 54 55^c Phil;
χοδορλαγ. Oxy²²⁸; codorlamor La¹; kdrla^{mr} (M)

Since the reading of the O group is -λα- it may be that the latter was introduced by Origen as a correction to the Hebrew. Also possible—and of particular relevance for

the manuscripts not belonging to O—is that α is due to a dittography of λ ($\Lambda > \Lambda\Lambda$). Perhaps least likely in view of the overwhelming support for $-\lambda\sigma-$ is that $-\lambda\alpha-$ is the original reading of ⑥ and $-\lambda\sigma-$ the result of assimilation (cf. $\chi\sigma\delta\sigma\lambda\lambda\sigma\gamma\sigma\mu\sigma\sigma$). In any case Hebrew influence on Pap. 961 at this point is an improbable conclusion.

14,2 $\beta\alpha\lambda\lambda\alpha$] $\beta\alpha\sigma\alpha$ 961 82; $\beta\alpha\sigma\alpha$ 15'-72' 77^c 246 s 71^c-346 55^c 319 509 730; $\beta\alpha\sigma\sigma$ 120'; $\beta\alpha\sigma\lambda\alpha$ C'-18 77^c 500; $\beta\alpha\sigma\lambda\alpha$ 500; $\beta\alpha\sigma\lambda\alpha$ 370; $\beta\alpha\lambda\alpha$ 17'-135-426 d t-370 Arm Eth Sa Chr; $\mu\alpha\lambda\alpha$ 54; br. ⑥

In view of the evidence it appears that R adopted a relatively late form of this name as the original reading. Pap 961 reflects ⑥ in reading σ instead of $\lambda\lambda$, though κ is secondary since nowhere in Gn is σ transliterated as κ (cf. p. 143 for $\beta\alpha\lambda\alpha$ — bl' in 14,2). Some cross fertilization between $\beta\alpha\sigma\alpha$ and $\beta\alpha\lambda\alpha$ and probably the famous $\beta\alpha\lambda\alpha$ of Nu 22ff. seems to have occurred. Perhaps an additional influence was exerted by $\beta\alpha\sigma\alpha$ of Ju. 4f. (cf. 961 82). The textual history of this proper noun seems to be:

$\beta\alpha\sigma\alpha$ > $\beta\alpha\sigma\sigma/\beta\alpha\sigma\alpha(\kappa)/\beta\alpha\sigma\lambda\alpha(\kappa)$ > $\beta\alpha\lambda\alpha(\kappa)$ > $\beta\alpha\lambda\lambda\alpha$.

36,18 $\dot{\epsilon}\lambda\iota\beta\epsilon\mu\alpha\zeta^1$] $-\beta\alpha\mu\alpha$ c. var 961 30' Bo; $\sigma\lambda\iota\beta\alpha\mu\alpha$ 426 Arm; $\lambda\epsilon\iota\beta\alpha\mu\alpha$ G; $\sigma\epsilon\beta\alpha\mu\alpha$ 318; *hlybamh* ⑥

36,18 $\dot{\epsilon}\lambda\iota\beta\epsilon\mu\alpha\zeta^2$] $-\beta\alpha\mu\alpha$ c. var 961 D^G 15'-135 106 53 730 319 Bo; $\sigma\lambda\epsilon\beta\alpha\mu\alpha$ G; $\epsilon\lambda\iota\beta\alpha\mu\alpha$ 72; $\sigma\lambda\iota\beta\alpha\mu\alpha$ 426 Arm; *hlybamh* ⑥

36,25 $\dot{\epsilon}\lambda\iota\beta\epsilon\mu\alpha$] $-\beta\alpha\mu\alpha$ c. var 961 15 d 75 s-130 Bo; $-\beta\alpha\sigma\alpha$ 458; $\sigma\lambda\iota\beta\alpha\mu\alpha$ 426 Arm; $\sigma\lambda\iota\beta\alpha\mu\alpha$ 72-376; $\lambda\iota\beta\alpha\mu\alpha$ 135; $\sigma\lambda\iota\beta\alpha$ 509; *elipathe* La^I; *hlybamh* ⑥

The reading of Origen's Hexapla was apparently $-\beta\alpha-$ with a further correction of $\epsilon\lambda-$ to $\sigma\lambda-$, though the latter has considerable support beyond the hexaplaric O group. The reading of Pap. 961 can at best be called a partial correction to the Hebrew—if it is a correction at all. Perhaps more likely is assimilation to $-\mu\alpha(\zeta)$.

36,23 $\omega\mu\alpha\sigma$] $\omega\gamma\mu\alpha$ 961; $\omega\mu\alpha\mu$ 17' 318 La^I; $\omega\mu\alpha\mu$ D^G 130; *wnm* ⑥

Unfortunately, the vertical stroke visible on the papyrus can be reconstructed either as M or N. It may be that 961 points to an original $\omega\mu\alpha\mu$ which by transposition of ν and μ became the present majority reading of $\omega\mu\alpha\sigma$.

36,24 $\iota\alpha\mu\iota\sigma\iota\sigma$] $\alpha\iota\delta\mu\iota\sigma\iota\sigma$ 961; $\alpha\iota\alpha\mu\iota\sigma\iota\sigma$ c. var 426 d n; $\epsilon\alpha\mu\iota\sigma\iota\sigma$ c. var 15-17' 130 t-46 392 z-31 Bo; $\epsilon\lambda\mu\iota\sigma\iota\sigma$ f-129 246; *hymn* ⑥

What R took to be the reading of ⑥ is in fact an abbreviated form. Initial *ha* was transliterated as α giving an original reading of $\alpha\iota\alpha\mu\iota\sigma\iota\sigma$ (cf. $\alpha\sigma\epsilon\eta\eta\alpha\iota\sigma\iota\sigma$ — *hsymy* in 10,17). A number of developments gave rise to our present variants: $\alpha\iota\alpha\mu\iota\sigma\iota\sigma$ > $\iota\alpha\mu\iota\sigma\iota\sigma/\epsilon\alpha\mu\iota\sigma\iota\sigma$ / $\alpha\iota\lambda\mu\iota\sigma\iota\sigma$ > $\epsilon\lambda\mu\iota\sigma\iota\sigma/\epsilon\alpha\mu\iota\sigma\iota\sigma$ > $\epsilon\lambda\mu\iota\sigma\iota\sigma$.

36,39 $\alpha\sigma\alpha\delta$] $\alpha\delta\alpha\theta$ 961 (vid) Sa (< $\alpha\delta\alpha\delta$); $\alpha\delta\alpha\delta$ O-72 551 f-53' ($\alpha\delta\delta\alpha\delta$ 129) s-130 318 Arab Arm Syh; $\alpha\delta\alpha\lambda$ d 458 (< $\alpha\delta\alpha\delta$); *hdr* ⑥; *hdd* ⑥^{var}

The final consonant of this name is not entirely clear from the papyrus. Kenyon transcribed $\alpha\delta\alpha\sigma$ but gave $\alpha\delta\alpha\theta$ as an alternative reading. The papyrus suggests $\alpha\delta\alpha\theta$ rather than $\alpha\delta\alpha\sigma$, and as a result one cannot explain the reading of 961 as a simple transposition: $\alpha\sigma\alpha\delta$ > $\alpha\delta\alpha\theta$. Hebrew influence is a possibility, but a different explanation appears more natural. If $\alpha\delta\alpha\delta$ instead of $\alpha\sigma\alpha\delta$ is regarded as ⑥ the variants fall neatly into place. Secondary $\alpha\sigma\alpha\delta$ appears to be the result of assimilation to following $\beta\alpha\sigma\alpha\delta$ (cf. $\alpha\sigma\alpha\delta$ $\nu\iota\sigma\beta\alpha\sigma\delta$). It is interesting to note in this connection that assimilation not only gave rise, apparently, to $\alpha\sigma\alpha\delta$, but further to $\alpha\sigma\alpha\theta$ and $\beta\alpha\sigma\alpha\theta$ in A t 121-527 319.

Additions

9,2 φόβος] + υμῶν 961 911 O⁻⁵⁸ C' b df⁻¹²⁹ 75 s t γ^{-424 527} 120' 55 319 509 = (M)
The addition is readily explained as natural accretion, particularly since τρομός υμῶν precedes.

9,18 ἀφεθεῖ] pr καὶ 961 Eth Pal Syh ^{Lat}: Hi Ps-Phil = (M)
Natural accretion accounts for the additional καὶ.

12,16 παῖδες] pr καὶ 961 O⁻⁷² 16-57-551-cII⁻¹⁸ 313 b df st⁻³⁷⁰ 346 54 319 730 La⁰
Arab Co Eth Chr Cyr Or = (M)

12,16 ἡμίονοι] pr καὶ 961 O^{-17' 376} b df st⁻³⁷⁰ 346 54 319 730 La^S Co Eth Barh Chr
Cyr Or = (M)

Both variants are adequately explained on the basis of natural accretion. There is a possibility that καὶ in both instances is in fact the original reading. Whatever the case, Hebrew influence appears unlikely.

13,9 ἐγώ²⁰] + δε 961 31 509 = (M)

As in the two previous instances the addition is purely *ad sensum*, and has nothing to do with Hebrew influence.

18,22 ἦν] + ετί 961 72'-135 56-129 527 54 La^A Eth Dial A Z; pr ετί M 833 O^{-17' 72'}
C'⁻⁴⁰⁸ 458 s 370 γ^{-121 527} z⁻³¹ 55 (mg) 59 730 Pal Sa Phil; 'wdhw (M)

There is good reason for believing that (G) contained ετί, possibly before γν with a subsequent stylistic change to γν ετί (εστηκως) in some traditions. The omission of the particle seems to be purely *ad sensum*. There is, after all, no previous mention of Abraham's standing before Yahweh. Hebrew influence is not a live option.

19,9 ἐκεῖ] + καὶ εἰπον 961 d^{-44 125} 54; + καὶ εἰπαν O^{-17' 82} 664 (mg) s 318 730 La^S
Pal Sa Syh = (M)

It is clear that Origen had the plus in his text, and the conclusion seems almost inescapable that 961 likewise has undergone Hebrew influence. There exists a slight possibility, however, that καὶ εἰπαν (-πον) is original but was omitted at an early stage because of its redundancy.

22,9 θυσιαστήριον] pr το 961 426 56-129 s t 346-619 z 59 730 Bo = (M)

A number of explanations for this variant can be adduced. The article may have been added from 22,9b (cf. το θυσιαστήριον), or it may be original but eliminated *ad sensum*, since no altar is mentioned in this passage before v. 9. In other words, το θυσιαστήριον constitutes the *lectio difficilior*. Improbably, though not impossible, the presence of το is due to Hebrew influence. With the important support of 961 the article makes a serious claim to being original.

23,15 σοῦ] pr ανα μεσον 961 D O' df⁻¹²⁹ t 527 319 Arab Arm Eth; = (M)

If ανα μεσον is secondary—as R judged it to be before the discovery of 961—the addition may be due to Hebrew influence. The evidence from O' Arm indicates that Origen read ανα μεσον, and from here the plus may have spread to other text traditions. It is further possible that ανα μεσον was introduced *ad sensum* in some manuscripts. On the other hand, it may be argued that ανα μεσον is original and, consequently, was not added by Origen on the basis of (M). The evidence supporting such a conclusion is

considerable, including 961 and D. In the process of textual development *ανα μεσον* must then have been omitted in many manuscripts—perhaps *ad sensum* (cf. preceding *ανα μεσον μου*).

24,35 ἀργύριον] pr καὶ 961 962 A 708 53' 121-619 31' 319 Arab Arm Eth Chr = (M)
The introduction of καὶ is probably due to natural accretion.

25,24 ἡμέραι] + αυτης 961 (vid) O' Arab Bo ^{Lat}: Ps-Phil Ruf = (M)
αυτης is clearly hexaplaric, and it is probable that the reading of 961 is likewise due to Hebrew influence, though the addition may possibly be *ad sensum*.

27,13 μήτηρ] + αυτου 961 O'-72' 106 f-⁵⁶ 71'-527 31 Arab Arm Bo La^E = (M)
Natural accretion adequately accounts for this variant.

27,15 ἐνέδυσεν] pr καὶ 961 A O'-¹⁷' 82 129-246 s-¹²⁷ γ-³⁴⁶ 319 730 Bo^W Eth La^E = (M)
On the strength of Pap. 911 R considered καὶ secondary. This is incorrect as is now shown by the reading of 961. Rather frequently in Gn dependent clauses introduced by εγενετο τηνικα, εαν, or a participle are joined to the main clause by καὶ. Such constructions are probably Hebraisms. In the process of textual transmission the redundant καὶ was often omitted, with the result that in some cases its presence is witnessed to by a single manuscript. Many instances have no doubt been lost altogether.

27,34 ἀνεβόγεν] pr καὶ 961 911 (vid) O'-72' 376 b 56^c-129-246 n t 318 509 La^S (M)
The grammatical construction in this verse is εγενετο τηνικα . . . καὶ, and is, therefore, very similar to 27,15. καὶ in v. 34 is most likely to be regarded as original.

31,28 ουκ] pr καὶ 961 O'-¹⁷' 82 135 344' 318 z 630 Arab Arm Bo Eth = (M)
Natural accretion adequately accounts for the addition of καὶ.

32,9(8) ἔσται] pr καὶ 961 962 (vid) O' d-⁴⁴ t-⁷⁹⁹ 318 Syh = (M)
The grammatical construction is εαν . . . καὶ. Consequently, καὶ is probably original (cf. 27,15 above).

34,30 ἐκτριβήσομαι] pr εκτριβη 961 962

Our present Hebrew text does not support εκτριβη. It may be original and subsequently omitted by haplography, but equally probable is its addition by dittography. To adduce Hebrew influence as explanation for this variant seems both unnecessary and questionable, though not to be ruled out entirely.

36,31 ἐν] + γη 961 D^G O 128 d n 30' t 318'-527 z 55 319^c 630 Arab Arm Sa Syh = (M)
Two sources of γη seem probable: Origen's Hexapla and 36,30. In the case of Pap. 961 the influence of εν γη εδωμ in the preceding verse is sufficient explanation for the presence of γη in v. 31.

40,14 φαραώ] pr προς 961 L D M 58-72-oI C' b d n 527 319 630 = (M)
Though προς may be secondary, as R thought it was, it is decidedly against the general practice of the translator to employ a proper noun lacking a modifier, which would indicate its grammatical function, without either article or preposition. In view of this, one would expect φαραώ in 40,14 to be preceded either by an article or a preposition. The omission of προς in some manuscripts results simply in a variant of the same

idiom, $\phi\alpha\rho\alpha\omega$ no doubt being understood as a dative. Pap. 961 appears to have preserved the original reading, and Hebrew influence is therefore not likely.

Omissions

9,16 $\mu\omega\mu$] , 961 D^G M 129-664* 458 344' 71-527 120 730 Bo Sa² = (M)

Rather than a correction to (M), the variant in Pap. 961 would appear to be an original reading. The possessive pronoun was probably introduced from vv. 13.14 (cf. $\tau\omega$ $\tau\omega\xi\omega\mu$ $\mu\omega\mu$).

10,9 $\tau\omega\mu\theta\omega\mu$] , 961 D^G O-^{72'} 376' 129 458 343 318' 54 319 Lat: Lib geneal = (M)

Though Hebrew influence may be responsible for this omission, one hesitates to draw such a conclusion since the addition of $\sigma\theta\omega\mu$ to $\kappa\omega\rho\omega\mu$ occurred with great frequency in the course of textual development. Thus for example $\tau\omega\mu\theta\omega\mu$ was added after $\kappa\omega\rho\omega\mu^2$ (10,9) in all but the following: A 135 664 121-392'-424^C 31' 55 59 La^I Bo Eth. Consequently, the reading of 961 makes a strong claim to being original.

10,22 $\kappa\omega\iota\kappa\omega\iota\omega\mu$] , 961 82-376 53'-56* 318' 319 La^I Arab Arm Eth = (M); $\kappa\omega\iota^5$ (22)- $\alpha\rho\alpha\mu$

(23) , 246 120

For discussion see next variant.

10,24 $\dot{\epsilon}\gamma\acute{\epsilon}\nu\nu\eta\sigma\omega\nu^1$ - $\kappa\omega\iota\omega\mu^2$] , 961 911 833 15'-135' 343 346 120 319 = (M)

The absence of any reference to $\kappa\omega\iota\omega\mu$ in 10,22 and 10,24 can be explained in a number of ways, though not all are equally plausible. If both phrases are original, as the evidence seems to suggest, the omission in both instances may be due to parablepsis. That parablepsis played a role is clear from the fact that Pap. 911, for example, lacks the $\kappa\omega\iota\omega\mu$ phrase in 10,24 though not in 10,22. If parablepsis is responsible, one has to assume that the omission of $\kappa\omega\iota\omega\mu$ in both verses is mere coincidence. Unfortunately, Pap. 961 is not extant for 11,12f. so that the fate of $\kappa\omega\iota\omega\mu$ there is unknown. A second possibility is that in both verses the omission constitutes a correction on the basis of (M). In favor of this explanation one can argue that it eliminates the necessity for assuming that a mere coincidence is responsible for $\kappa\omega\iota\omega\mu$'s having disappeared from both verses. Furthermore, the presence of O MSS. among the evidence for the omissions suggests that Origen may have dropped both references to $\kappa\omega\iota\omega\mu$ —a conclusion supported by the evidence for the omission of $\kappa\omega\iota\omega\mu$ in 11,12f. A third possibility is that the absence of $\kappa\omega\iota\omega\mu$ in 10,22 and 10,24 reflects (G), though in that case one is immediately faced with the question of the origin of this individual. It is of some interest that the years given for $\kappa\omega\iota\omega\mu$ and $\sigma\alpha\lambda\alpha$, his rival for sonship to $\alpha\rho\phi\alpha\xi\alpha\delta$, are identical, viz., 130 years before begetting a son, and 330 after that event. Another slight peculiarity is that in 10,24 and 11,12f. $\kappa\omega\iota\omega\mu$ is the grandson of $\sigma\eta\mu$ whereas 10,22 designates him as one of his sons. Consequently, it may be that the similarity between $\sigma\eta\mu$ and $\sigma\eta\theta$, the well-known grandfather of $\kappa\omega\iota\omega\mu$ in Gn 5, was responsible for the intrusion—if such it be—of the second $\kappa\omega\iota\omega\mu$ into the Greek tradition. It must be admitted, however, that in light of our present evidence a correction to (M) in Pap. 961 presents itself as the least objectionable solution.

19,17 $\sigma\omega\xi\omega\mu$] , 961 995 (vid) O-^{15c} 17' t-⁴⁶ 71-318 120' 55 Arm Eth^{CMR} Pal Chr = (M)
One seems forced to conclude that the omission is the result of Hebrew influence.

Apparently, $\sigma\omega\zeta\omega\nu$ was absent from Origen's Hexapla. Whether this was due to a correction by Origen, or because the Greek manuscripts used by him had already omitted it *ad sensum*, is impossible to determine. It should be noted that this kind of omission is not unknown in Pap. 961. A few examples will illustrate this: 9,16 $\zeta\omega\sigma\eta\zeta$] , 961; 13,18 $\varepsilon\lambda\theta\omega\nu$] , 961 Bo; 15,13 $\gamma\eta\omega\sigma\eta$] , 961. It is possible, therefore, that neither the O MSS. nor Pap. 961 have anything to do with Hebrew influence.

19,22 $\dot{\varepsilon}\kappa\epsilon\iota\eta\zeta$] , 961 D O'-17' 135 14 246 343 t 71-392 120' 55 59 319 630 La^{cod} 100 Arab
Bo Just = (M)

It is rather likely, especially in view of the evidence from 961 and D, that $\varepsilon\kappa\epsilon\iota\eta\zeta$ is secondary. The addition of the demonstrative is easily explained on the basis of natural accretion. In that case the O group, rather than indicating a correction by Origen, simply reflects (G). The possibility is not excluded, however, that an omission of $\varepsilon\kappa\epsilon\iota\eta\zeta$ is to be traced to Hebrew influence.

21,13 $\tau\alpha\eta\tau\eta\zeta$] , 961 15-72'-376-ol b n 318 Arm Eth = (M)

In spite of the fact that $\tau\alpha\eta\tau\eta\zeta$ is very widespread, Pap. 961 would seem to represent (G). Not only was a demonstrative adjective often added in the process of textual transmission, but v. 10 contains $\tau\eta\eta\pi\alpha\iota\delta\iota\sigma\kappa\eta\eta\tau\eta\eta\tau\eta\zeta$ as well as $\tau\eta\eta\pi\alpha\iota\delta\iota\sigma\kappa\eta\eta\tau\eta\eta\tau\eta\zeta$, thus making the addition of $\tau\alpha\eta\tau\eta\zeta$ in 21,13 virtually inevitable.

21,19 $\dot{\nu}\delta\alpha\tau\eta\zeta$ $\zeta\omega\eta\tau\eta\zeta$] uδωρ 961; uδατος 74; mγμ (M)

The agreement between 961 and (M) is probably no more than coincidence.

21,30 $\dot{\alpha}\beta\varphi\alpha\alpha\mu$] , 961 (vid) O' b Arm La^o = (M); $\alpha\omega\tau\omega$ 125

Hebrew influence seems to account best for this omission. In that case Origen instead of inserting an obelus in his text apparently dropped $\alpha\beta\varphi\alpha\alpha\mu$, contrary to his professed practice. It is of some interest to note, however, that the absence of $\alpha\beta\varphi\alpha\alpha\mu$ leaves the subject of $\varepsilon\pi\eta\eta$ somewhat in doubt (cf. v. 29), a fact which may point to a widespread addition. The addition of an explicit subject, particularly in such a case, is common.

23,11 $\pi\acute{\alpha}\eta\tau\omega\eta$] , 961 A 106 n 121-318 122 = (M)

The omission may well be due to Hebrew influence. Parablepsis, though not impossible ($\varepsilon\eta\alpha\eta\tau\eta\eta\tau\omega\eta$) seems improbable. Since $\pi\alpha\zeta$ is one of those words which was frequently added in the process of textual development 961 may have preserved the original reading. Though each variant is naturally a case in its own right, one cannot help wondering why in this same verse a corrector (assuming that the omission is due to Hebrew influence) would fail to add $\delta\epsilon\delta\omega\kappa\alpha\sigma\eta\eta$ (O+ = (M)) after $\alpha\gamma\eta\eta\eta$ while being concerned about the rather innocuous $\pi\alpha\eta\tau\omega\eta$.

24,36 $\dot{\varepsilon}\nu\alpha$ 962] , 961 940 D^G M O'-17' 135 s 76* 71-346'-392 120' 55 59 319 630 Bo
= (M)

The omission is purely *ad sensum*, and no Hebrew influence need be posited.

24,46 $\mu\eta\eta$ 962] , 961 C'-128 619 31 730 = (M)

The absence of O MSS. indicates that Origen was apparently not responsible for deleting $\mu\eta\eta$. Hebrew influence may account for its omission, though equally possible is that the reading of 961 is a stylistic variant. It is further not unlikely that papyrus 961 reflects the text of (G), $\mu\eta\eta$ having been added under influence of preceding $\tau\alpha\zeta\kappa\alpha\mu\eta\eta\omega\eta\zeta\sigma\eta\eta$.

26,18 ḫβρωական³] , 961 911 b 370 n 130 (txt) 318'-619 z^{-31} 55 59 319 509 La^I Arab
Bo = (M)

The fact that the absence of $\alpha\beta\gamma\alpha\alpha\mu$ is supported by both 961 and 911 as well as several text families argues strongly against its being original. The addition of an explicit subject is readily explained on the basis of natural accretion.

28,15 πάντα] , 961 Aug = (M)

The omission is probably *ad sensum* (cf. παντα οστα).

30,2 αύτῆς] 961 911 D 527 319 509 = ⑩

As in some of the preceding instances, the combined witness of 961 and 911 supported here by D and 509+ carries a lot of weight, and makes a strong claim to being original. The widespread support for *αυτη* does not present a serious problem since additions of pronominal direct and indirect objects are common.

30,3 εἰπεν δὲ φαχὴλ τῷ Ιακώβῳ] -δεις αυτω 961 72 d; -δεις 911 Eth = **Μ**; -φαχὴλ προς Ιακώβῳ Ο⁻¹⁵ 72; -δεις αυτω φαχὴλ 15-οΙ; -δεις Ιακώβη η φαχὴλ 422; -φαχὴλ Ιακώβη τω ανδρι αυτης 75

The reading of 911 makes for a slightly ambiguous text, but should perhaps for that reason be considered seriously as the text of **G**. In support of this it can be argued that all other variants are readily explained on the basis of an original *ειπεν δε*. The second best choice for **G** is the reading of Pap. 961, though *ειπεν δε αυτω* may have been tailored to *και ειπεν αυτη* of v. 2. To invoke Hebrew influence to account for the omission of *ραχηλ* in 961 is in any case unwarranted.

30,10 εἰσῆλθεν δὲ πρὸς αὐτὴν ἵακώβ] 961 O⁻⁵⁸ b 246 n 30'-130 (txt) γ^{-392'} z 59' 509
La^s Arm Eth Sa = **(M)**

Among the manuscripts which support the inclusion of this phrase is Pap. 911, though the latter has a slightly different version of it (*καὶ εισηλθεν προς αὐτην*). This shows that it was in existence, in one form or another, as early as the third century A.D. Whether it is original as R judged it to be is very difficult to say. The fact that Pap. 961, supported by several text families, does not have it may indicate that the phrase was added from v. 4 which is parallel to v. 10 (cf. also v. 3). Hebrew influence may have occurred here, but it is clearly not the only explanation possible. One is inclined to regard the phrase as secondary.

32,28(27) ἐστίν 962] 961 911 L G-58-426 b 76 Eth Sa Syh Eus = **Ⓜ**

There is no need here to posit Hebrew influence since the omission can be explained readily as a stylistic variant—in which case agreement with ⑩ is coincidental. Also not to be excluded is the possibility that 961 has preserved the original reading, a stylistic addition being as likely as an omission. The weight of evidence, however, favors the inclusion of *εστιν* in the text of ⑩.

Again it is not impossible that Hebrew influence occurred, though a more natural explanation is available. If $\iota\kappa\omega\beta$ is regarded as secondary its addition can readily be explained as natural accretion, particularly since without it the subject of $\varepsilon\kappa\alpha\lambda\sigma\sigma\tau$ is not entirely clear.

35,16 *ἰακώβ*] 961 962 O 56* 318 Arm Eth^{-R} Sa—cf. (M)

It is difficult to see how this variant could have anything to do with Hebrew influence. V. 16 of LXX corresponds approximately to vv. 16 and 21 of **Ⓜ**. Origen added v. 21 to his Greek text at the appropriate place, but no such verse exists in Pap. 961. If the omission in 961 were due to Hebrew influence we would have to assume that *ιακωβ* was omitted from v. 16 because **Ⓜ** has no *y·qb* at that point (though the actual correspondent of LXX v. 16a, viz. **Ⓜ** v. 21, has *ysrl*), while no other changes were introduced. A more natural explanation is that *ιακωβ* was omitted for stylistic reasons, probably due to the fact that v. 15, which stands in direct logical connection with v. 16a, already mentioned him explicitly.

37,5 αὐτό] 961 D^G O'-82 C' s 134 346 z = ⑩

In spite of the fact that many important MSS. such as A L have $\alpha\omega\tau\omega$, it is almost certainly secondary. Rather than Hebrew influence in Pap. 961, we are here dealing with an *ad sensum* addition.

Transpositions

19,6 λότι] tr post αυτοὺς 961 O'-72' f La^s Arm Bo Syh = (M)

The textual evidence points very strongly in the direction of Origen's Hexapla as a source of the transposition. Somewhat unusual is the fact that O is supported by all members of the *f* group. Hebrew influence is perhaps the least objectionable explanation, though the transposition may be no more than a stylistic variant.

21,6 μοι] tr post εποιησεν 961 D (vid) O-¹⁵ 17' 376 107' 75 s-¹³⁰ γ-¹²¹ 619 55 59 319
630 Arm Bo Eth Phil = **M**

It is impossible to say whether the transposition is to be regarded as a correction to (M), or as a purely stylistic variant. The latter is certainly an adequate explanation.

26,28 μετά σου²] τρ. post διερθετικ. 961 (vid) Οὐ 310 Bo Syh Chr — ②

It is clear from the presence of the entire O group and Syh that Origen read διαθηκην μετα σου. Consequently, we may have evidence of Hebrew influence in Pap. 961 as well, at this point, though again the variant may be stylistic in nature: διαθησομεθα μετα σου διαθηκην > διαθησομεθα διαθηκην μετα σου.

28,21 μοι] tr post κυριος c. var 961 911 D O'-17 C'-78 458 s t y z 55 319 La¹ Chr Phil
= (M)

The reading R adopted as ⑥ is best explained as a stylistic variant. Pap 961 has probably preserved the original reading. No Hebrew influence is likely to have occurred in this instance.

32,18(17) $\tau\alpha\tilde{\tau}\alpha - \sigma\tilde{\sigma}$] α προπ. ταυτα εμπροσθεν σου 961 962 ($\tau\alpha\tilde{\tau}\alpha + \tau\alpha$) $b^{-19' 108} d$;

σου = *lpyk* simply have added εμπροσθεν and transposed ταυτα, leaving the objectionable phrase in the text? A more probable explanation would be that εμπροσθεν was added from elsewhere in the story where it occurs a number of times. Why, if such were the case, the transposition of ταυτα occurred would be more difficult to explain. Most probable is that the two papyri have preserved the original reading, a conclusion supported on the one hand by the fact that the reading of Pap. 961 and 962+ is more in harmony with the style of the translator than the majority reading, and on the other hand by the fact that the development from ⑥ to our present majority reading can still be traced in the manuscripts: τα προπ. ταυτα εμπροσθεν σου 961 962 *b*^{-19'} ¹⁰⁸ *d* > ταυτα τα προπ. εμπροσθεν σου *t* 318 > ταυτα τα προπ. σου *rell.*

40,5 ἀμφότεροι] tr post ενυπνιον c. var 961 (-νια) O⁻¹⁵ f⁻²⁴⁶ n 30' La⁸ Arm Eth Syh = ⑥

Probably to be added to this evidence are *d* and 246 which omit αμφότεροι - εκατερος due to paralepsis (ενυπνιον ενυπνιον) as it seems. It is quite clear that Origen read ενυπνιον αμφότεροι, and it may be that the reading of Pap. 961 is likewise due to Hebrew influence. It should be noted, however, that the transposition is adequately explained as a stylistic variant giving rise to the chiastic construction ενυπνιον αμφότεροι εκατερος ενυπνιον.

41,20 αισχραι και λεπται] λεπται και αισχραι 961 962 D O⁻⁷² ⁸² 44'-370 f^{-53'} 75 130-730 319 La^E Arm Phil = ⑥

There is little doubt that our two papyri have preserved the reading of ⑥. The subsequent transposition was virtually inevitable due to the fact that elsewhere in this passage the order is αισχραι και λεπται (cf. 41,3.4.14).

42,34 προς με] tr post νεωτερον 961 962 F^b L O *b* *df*⁻¹²⁹ n 30'-130 = ⑥

With the added support of both papyri there can be little doubt that νεωτερον προς με is the reading of ⑥. The subsequent transposition supported by A+ is stylistic in nature placing προς με immediately after the imperative αγαγετε.

Other Variants

14,11 την ἵππον πᾶσαν την] πᾶσαν την ἵππον 961 M O 44' s 346'-392 54 319 730 Chr = ⑥; πᾶσαν την οιστρον 107-125; *omnem praedam* Arm

The transposition and omission in 961 are adequately explained as a stylistic variant.

19,29 κύριον^{1°}] τον θεον c. var 961 833 O⁻⁸² ⁴²⁶ *b f* La^{CI} Pal = ⑥ Sam Pent

Since κύριον occurs in the parallel phrase later in the verse it seems probable that τον θεον rather than κύριον is to be considered original here. There is therefore no sufficient reason for positing Hebrew influence in Pap. 961.

24,52 τούτων] αυτων c. var 961 962 O^{-72'} C' *b d s*⁻³⁰ 130(mg) γ⁻¹²¹ 392 *z* 319 = ⑥
Pap. 961 and 962 represent ⑥. The change αυτων > τούτων is purely stylistic in nature.

41,6 ἄλλοι δέ] και ιδου 961 O⁻⁵⁸ ⁷² ⁸² *b d*⁻⁴⁴ ¹²⁵ *n* Bo^L Eth Syh(txt) = ⑥; pr et ecce Arm Bo^{-L} Sa—(cf. vv. 3.5.23)

Unfortunately no evidence is available for this variant from Pap. 962. There can be

little doubt, however, that Pap. 961 has preserved the reading of **G**. $\alpha\lambda\lambda\omega\tau\delta\varepsilon$ was introduced here from the parallel verse 41,23.

Of the 64 instances examined for possible Hebrew influence 28 are best explained either as close approximations to or actual readings of **G**, while in 7 cases it seems necessary seriously to consider Hebrew influence. The remaining 29 are deviations from **G** of various kinds. The instances of probable Hebrew influence are the following:

10,22 καὶ καινάγ] 961 82-376 53'-56* 318' 319 La^I Arab Arm Eth = **(M)**; καὶ^{5°} (22)—
αραμ (23) 246 120

10,24 ἐγέννησεν^{1°} — καινάγ^{2°}] 961 911 833 15'-135' 343 346 120 319 = **(M)**

19,6 λώτ] tr post αὐτούς 961 O'-72' f La^S Arm Bo Syh = **(M)**

19,9 ἐκεῖ] + καὶ εἰπον 961 d⁻⁴⁴ 125 54; + καὶ εἰπαν O'-17' 82 664 (mg) s 318 730 La^S
Pal Sa Syh = **(M)**

20,2 ἐφοβήθη — αὐτήν] 961 905 O'-15(mg) 72' d 54 Arm Eth Sa = **(M)**; Syh sub \div

25,24 ἡμέραι] + αυτης 961 (vid) O' Arab Bo^{Lat}: Ps-Phil Ruf = **(M)**

26,28 μετά σου] tr post διαθηκην 961 (vid) O' 319 Bo Syh Chr = **(M)**

It should be noted, however, that many—even most, and possibly all—of these instances can be explained without resorting to Hebrew influence.

PAP. 962

Variant Readings with Hexaplaric Signs

35,12 σοι ἐσται] 962 A C''-761 118'-537 d⁻⁴⁴ 370 30' γ⁻³¹⁸ 527 z⁻³¹ 509 630 La^I Arab
Bo Eth Syh Chr = **(M)** (= R¹); G sub \div

R¹ did not accept σοι ἐσται as being original. One is inclined to agree, however, with R² that the phrase does belong in **G**. If not original its presence in the majority of textual witnesses would be difficult to explain, since none of the parallel passages have the phrase, and it can hardly be considered an *ad sensum* addition. On the other hand, if it is assumed that σοι ἐσται is original its subsequent omission can easily be accounted for—without resorting to Hebrew influence. Not only does the text read more smoothly without the phrase, but its omission also brings this ‘promise of land’ into line with parallel passages (cf. e.g. 13,15; 17,8; 24,7; 26,3; 28,4,13; 48,4). Hebrew influence, therefore, is improbable.

Proper Nouns

25,3 ιεζάν 961] ιωξαν 962; γοqšn **(M)**

At first sight it appears likely that the reading of Pap. 962 constitutes a correction on the basis of the Hebrew text. It is of some interest, however, that the same proper noun in v. 2 stands unchanged in our papyrus. Even more significant perhaps is the fact that σωνε immediately precedes ιωξαν in v. 3. What we have in Pap. 962 is a simple mistake probably due to assimilation.

25,15 χοδδάδ] χοδαρ 962; hdd **(M)**; hdr **(M)**^{var}

It might appear necessary at first glance to assume Hebrew influence in this case to account for the interchange of δ and ρ (d > r). It would seem then that the Hebrew text

on which the correction is based read *hdr*. But it is also possible to explain $\chi\delta\alpha\varphi$ on the basis of an interchange of λ and ρ : $\chi\delta\alpha\delta > \chi\delta\alpha\lambda$ (cf. $\chi\sigma\delta\alpha\lambda$ 72') $> \chi\delta\alpha\varphi$. Evidence of precisely such a change in connection with the first syllable of this proper noun is furnished by cII which reads $\chi\delta\alpha\delta$ while C' has $\chi\delta\alpha\delta$ (c. var). The question of the double versus the single consonant ($\delta\delta$ vs δ) has probably nothing to do with Hebrew influence even though $\chi\delta\alpha\delta$ is the reading of O (15'-17-135'; $\chi\sigma\delta\alpha\lambda$ 72' < $\chi\delta\alpha\lambda$ < $\chi\delta\alpha\delta$). Omission or addition of Δ next to either Δ or Λ is equally possible.

46,9 $\phi\alpha\lambda\lambda\lambda\omega\varsigma$] $\phi\alpha\lambda\lambda\omega\omega$ 962 b 318 509 = (M); $\phi\alpha\lambda\lambda\omega\omega\delta$ A 129 121
Pap. 962 has here preserved an original reading. In addition to the MSS. which have the same variant, it is supported by A 129 121 since $\phi\alpha\lambda\lambda\omega\omega\delta$ is the result of dittography: $\phi\alpha\lambda\lambda\omega\omega\alpha\sigma\omega\omega$ > $\phi\alpha\lambda\lambda\omega\omega\delta\alpha\sigma\omega\omega$ (A > AA). Secondary ς represents an obvious attempt at Hellenizing the non-Hellenic form $\phi\alpha\lambda\lambda\omega\omega$.

Additions

24,16 $\dot{\alpha}\nu\eta\rho$ 961] + $\delta\varepsilon$ 962; pr $\kappa\alpha\iota$ 72' Eth ^{Lat}: Ruf ^{var} = (M)

The two O MSS. supported by Eth Ruf probably represent the reading of Origen's Hexapla. In the case of Pap. 962 there is no reason for positing Hebrew influence since natural accretion adequately explains the addition.

24,35 $\dot{\alpha}\rho\gamma\eta\rho\iota\omega\eta$] pr $\kappa\alpha\iota$ —cf. discussion on Pap. 961, p. 160

24,35 $\pi\alpha\tilde{\alpha}\delta\alpha\varsigma$ 961] pr $\kappa\alpha\iota$ 962 D 72' b 30 Arab Eth^c Chr = (M)

Both additions are convincingly explained on the basis of natural accretion.

24,52 $\pi\rho\sigma\epsilon\kappa\eta\eta\sigma\epsilon\eta$ 961] pr $\kappa\alpha\iota$ 962 18-313 = (M)

As was pointed out in connection with Pap. 961 at 27,15, dependent and independent clauses are frequently joined by $\kappa\alpha\iota$ in Gn. $\kappa\alpha\iota$ is therefore best considered original here as well as in other instances in which support has dwindled to a few or sometimes only one MS.

32,9(8) $\dot{\epsilon}\sigma\tau\alpha\iota$] pr $\kappa\alpha\iota$ —cf. discussion on Pap. 961, p. 160

34,23 $\tau\epsilon\tau\alpha\pi\omega\delta\alpha$ 961] + $\alpha\omega\tau\omega\omega$ 962 A 15-376 b d n 30-343 t 346' 59' Arab Arm Bo Eth = (M). No doubt some of the support for $\alpha\omega\tau\omega\omega$ comes from Origen's Hexapla. For Pap. 962, however, it is unnecessary to assume Hebrew influence, in view of the preceding $\tau\alpha\kappa\tau\eta\eta\alpha\omega\omega$ and $\tau\alpha\omega\pi\alpha\eta\eta\alpha\omega\omega$. Natural accretion is an adequate explanation.

34,30 $\dot{\epsilon}\kappa\tau\alpha\beta\eta\sigma\omega\omega\alpha\iota$] pr $\epsilon\kappa\tau\alpha\beta\eta$ —cf. discussion on Pap. 961 p. 160

42,1 $\epsilon\tilde{\iota}\pi\omega\eta$ 961] + $\iota\alpha\kappa\omega\beta$ 962 O 17' 72 82 C' 25 128 56' 130 t 71-392-424 Arab Arm

Bo = (M)

Natural accretion may be responsible for the addition, though the fact that $\iota\alpha\kappa\omega\beta$ already occurs in the first clause perhaps weakens this explanation somewhat. It is possible to assume that $\iota\alpha\kappa\omega\beta$ is original and was subsequently omitted from many manuscripts because of its redundancy. This seems unlikely, however, since on the one hand the vast majority of textual witnesses, including Pap. 961, support its absence, and on the other hand Greek usage would favour the omission of $\iota\alpha\kappa\omega\beta$ from the subordinate rather than from the main clause. A third explanation of this variant, and perhaps the most likely one, is that the addition is due to Hebrew influence.

42,7 ἐπέγνω] + αυτοὺς 962 (vid) D 58 59' La^{MP} Arab Bo = (M)

If the addition of αυτοὺς in Pap. 962 is correct—it has been supplied on the basis of the size of the lacuna—we may have here an instance of Hebrew influence, though it should be noted that an object would easily be added *ad sensum*.

45,10 τὰ πρόβατα] pr καὶ 962 F^b O 79 53'-56* n 30' 59 509 Arab Arm Eth Syh = (M)
Especially in a series such as we have in this verse natural accretion adequately accounts for the addition of καὶ.

46,5 ισραὴλ] pr ιακωβ c. var 962 F^b 58-64 (mg) 108-118' 56' n 130 59 La^S Eth^{-P};
γέριλ τ-γέριλ (M)

Now that we have additional evidence from a third century A.D. papyrus, Pap. 962, R's adoption of ισραὴλ as being the original reading seems no longer convincing. The complete textual situation is as follows:

1. ισραὴλ A M 82-91^{64(mg)} 128 129 s⁻¹³⁰ γ⁻³⁹² z 76 319 509

2. ιακωβ 72 C⁻¹²⁸ 55¹ 19' 53' 392 55 Bo^w

3. ισραὴλ ιακωβ c. var O⁻⁵⁸ 72 82 537 d⁻¹⁰⁶ t⁻⁸⁴ Arab Arm Bo^L Syh (txt) Or = (M)

4. ιακωβ ισραὴλ 962 F^b 58-64 (mg) 108-118' 56' n 130 59 La^S Eth^{-P}

To assume that the reading in Pap. 962 is due to Hebrew influence is possible though improbable. We would then have to assume further that the Hebrew text on the basis of which the addition was made differed from (M) in reading γέριλ τ-γέριλ. A second possibility is that the presence of ιακωβ is due to the context where this name occurs several times. This argument would have more force, however, if a *substitution* of ιακωβ for ισραὴλ had taken place. Instead we find both in the text of 962. All aspects of the problem fall satisfactorily into place if the reading of Pap. 962 is regarded as being original. The whole clause will then have read καὶ ανελαβον οἱ οὐτοι ιακωβ ισραὴλ τον πατερα αυτων. In this setting it is not difficult to see that either name might easily be omitted. In some traditions ιακωβ fell out, while in others ισραὴλ was omitted. Origen re-introduced the double reading, but as ισραὴλ ιακωβ on the basis of the Hebrew text he used. Not only does this proposed reading do justice to the general textual situation, but it also explains the disagreements among members of the same textual families. The f group furnishes perhaps the best example of this: ιακωβ ισραὴλ 56'; ισραὴλ 129; ιακωβ 53'.

46,6 εἰσῆλθον] pr καὶ 962 A M 15-17'-376-707 500 b 106' 129 n s⁻¹³⁰ 121-318 509
La^S = (M)

There is here no question of Hebrew influence. We have in this verse simply another example of the fairly common original construction, participle . . . καὶ (cf. 24,52 above).

Omissions

32,7(6) ιδοὺ αὐτός] 962 A O⁻⁵⁸ (αυτος) 610 56 (txt) n s⁻⁷³⁰ 71'-346 Arm Syh Chr Cyr
= (M)

Pap. 961 is, unfortunately, not extant for this verse. Among the MSS. opposing the reading of 962 is Pap. 911. If R is correct in regarding ιδοὺ αὐτός as belonging to (G), we have to assume that Origen, contrary to his own assertions concerning his

general procedure, eliminated the phrase from his text. This is, of course, not an impossible assumption. Pap. 962 may then likewise give evidence of Hebrew influence. It would seem, however, that the variant is more naturally explained if the phrase is taken to be secondary. Its addition in that case is simply *ad sensum*, in a context which lends itself admirably to such a phrase. This conclusion is strengthened by the fact that *ιδου αυτος* occurs in v. 19 (18) in a very similar context (cf. further *ιδου γησου* in 33,1).

35,8 ιακωβ] —cf. discussion on Pap. 961, p. 163

35,16 ιακωβ] —cf. discussion on Pap. 961, p. 164

42,14 ὅτι] 962 127* 76 319 Eth^{-P} = **M**

The omission of this dispensable particle is no doubt *ad sensum*, and therefore not likely due to Hebrew influence.

43,16 τὸν ὄμοιητρον] 962 L 15-29-72'-376 128 *b*^{-10'} *108(mg)* 130 *γ*⁻¹²¹ *392'* *z* 630 La^E
Arm Syh; *τον*^{2°}—*ομοιητρον* = **M**

That this omission has nothing to do with Hebrew influence is proven by the fact that **M** lacks both phrases modifying *βενιαμιν*. Rather, Pap. 962 and its supporters almost certainly represent **G**, the phrase *τον ομοιητρον* having been added from v. 29.

44,10 ὁ ἄνθρωπος] 962 O⁻³⁷⁶ *b* 53' La^S Arm Eth Syh Chr = **M**

44,10 αὐτός] 962 O *b* 56* La^S Arm Eth Syh = **M**

Though the omissions at first glance seem to constitute a hexaplaric correction, and similarly due to Hebrew influence in Pap. 962, this explanation becomes less convincing once it is realized that the same phrase, with *ο ανθρωπος* and *αυτος*, occurs in v. 17. It is therefore probable that both additions are due to the very common error of influence from a parallel passage.

46,27 γῆ] 962 52'-73-615' *b* 106 *f*⁻¹²⁹ *246* *n* La^E Arm Co = **M**

The omission is probably *ad sensum*, and may have been influenced by *εις αιγυπτον* in both this and the preceding verse.

Transpositions

32,18 (17) ταῦτα—σου] τα προπορ. ταυτα εμπροσθεν σου—cf. discussion on Pap. 961, p. 164

41,18 καλαι τῷ εἰδει καὶ] tr post καὶ^{3°} 962 O *b d fn* 30' = **M**

Even though important manuscripts such as A D M array themselves against 962, the latter has preserved the original word order. The transposition supported by A D M+ arose due to the fact that in three out of four occurrences of the adjectives *καλαι* and *αισχραι* elsewhere in chapter 41 the order is *καλαι και αισχραι* (cf. vv. 2.4.20). Moreover, v. 2 contains an exact and v. 4 a near parallel to the transposed reading in v. 18. Of further interest are *αισχραι τω ειδει και λεπται ταις σαρξιν* in vv. 3 and 19, and *αι αισχραι και λεπται ταις σαρξιν* in v. 4. All of this makes the transposition in v. 18 quite understandable. There is, therefore, no reason to assume Hebrew influence on Pap. 962 to account for its reading.

41,20 αισχραι et λεπται] tr—cf. discussion on Pap. 961, p. 165

42,15 ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν ὁ νεώτερος] tr post ελθη 962 O^{-17'} *d f*⁻¹²⁹ *n* 30 La^I Arm Syh; *bbw, shykm hqtn* **M**

It is possible, though far from certain, that the transposition in Pap. 962 is due to Hebrew influence. Equally probable is a simple stylistic variant.

42,34 πρός με] tr post νεωτερον—cf. discussion on Pap. 961, p. 165

44,9 παιδες] tr post γημων 962 O b d⁻¹²⁵ f⁻¹²⁹ n s⁻¹³⁰ La⁸ Arm = (M)

The fact that the reading of Pap. 962 is well supported and that a change from εσομεθα τω κυριω γημων παιδες to εσομεθα παιδες τω κυριω γημων would be a stylistic improvement suggests that the papyrus may well have preserved the original word order. Hebrew influence seems rather doubtful in this case.

Other Variants

24,52 τούτων] αυτων—cf. discussion on Pap. 961, p. 165

25,6 αύτοῦ^{1°} 961 (vid)] του αβρααμ 962 911 t Arab Bo; + οσαι του αβρααμ c. var O^{-72'}
82 Arm; 'sr l-brhm (M)

If the reading of Pap. 962 is due to Hebrew influence it is obviously of different origin from the hexaplaric correction. However, the fact that 962 is closer to (M) than (G) is probably pure coincidence. To regard the variant as an *ad sensum* rendering will adequately account for its existence. With ισαακ being referred to in the preceding verse the antecedent of αυτου^{1°} is somewhat ambiguous.

39,6 χειρας 961] χειρα 962 Eth; yd (M)

There is no sufficient reason for positing Hebrew influence in this instance. The mistake in 962 may be due to the fact that the singular of χειρ occurs twice in the immediate context (cf. vv. 1.4).

39,14 λέγων κοιμήθητι 961] καθευδειν 962 d(καθευδην 370*) n = (M)

It is possible that Pap. 962 has preserved the original reading, though this seems unlikely in view of the overwhelming support for R's choice. A second possibility is that the reading of Pap. 962 is a stylistic variant, which obviously improves the verse as a whole. Perhaps, in that case, καθευδειν was introduced under the influence of 39,10. Similar stylistic variants occur in our papyrus, a good example being 39,19: οσα ελαλησεν προς αυτον λεγουσα (G) > λεγουσης 962 (vid) 56'; λαλουσης 458, or again 46,31: οι γησαν εν γη χανααν ηκασιν (G) > ηκασιν εκ γης χανααν 962 953. A third possibility is that the reading of Pap. 962 is due to Hebrew influence. This solution, however, is not without its problems either. Apparently, Origen did not introduce any correction here, since not a single O MS. can be cited in support of Pap. 962. Furthermore, καθευδειν is a relatively rare word in LXX in comparison with the very widely used κοιμαν. This is particularly true for the Pentateuch where the former occurs only twice (Gn 28,13; 39,10). As far as "the three" are concerned Hatch and Redpath list only one occurrence of καθευδειν for Symmachus and none for the other two, while κοιμαν is well attested for all three. Unfortunately no evidence from "the three" is available for our verse. Though the foregoing does not preclude the possibility of Hebrew influence in this instance, it is improbable. The reading of Pap. 962 is probably a stylistic variant influenced by καθευδειν of v. 10.

41,14 ἐξήγαγον] εξηγαγεν 962 A 17-58-72-135-426*-oI C'-'-128 b 458 30' 84-134 121-424 59' 319 Arab Co Chr^{Lat}: Jub; wyrys(hw) (M)

This variant reading in Pap. 962 which at first glance might possibly be considered a correction to the Hebrew text (unpointed) is more easily explained either palaeographically ($\circ > \epsilon$) or as an *ad sensum* rendering following $\varepsilon\kappa\lambda\varepsilon\sigma\sigma\eta$. The latter seems the more probable.

43,29 τοῖς δόφινα λαμποῖς ἵωσήθε] τ. οφ. αυτου 962 O^{-17' 82} 135 d⁻¹²⁵ f^{-56(mg) 129} (+και 246) 75; τ. οφ. αυτου ιωσ. C^{'-77 128 550} 56 (mg)-129 La^S Bo; τ. οφ. D^G 17'-135 b La^S Arab Eth^{-C}; ιωσ. τ. οφ. αυτου 77 527 509 (οφ. > αδελφοις) La^{cod 100°}; ιωσ. τ. οφ. 59 76 319; ιωσ. τ. οφ. αυτου ιωσ. 54; γηγω **(M)**

If R is correct in adopting the reading of A+ as ⑥, the variant in Pap. 962 may represent a correction to the Hebrew text. A simpler explanation is possible, however. If *ιωσηφ* is taken to be secondary all variants fall into place. Its widespread support presents no problem since the addition of an expressed subject (cf. ειδεν) is common in textual development. In this verse such an addition is particularly easy to explain seeing that *ιωσηφ* has not been mentioned explicitly since v. 26. The textual development was probably as follows: zero <⁺*ιωσηφ*
<⁺*αυτου*> *αυτου* *ιωσηφ/ιωσηφ* . . . *αυτου*

Consequently, the agreement between 962 and **M** appears to be a coincidence.

The most plausible explanation of this variant in Pap. 962 is that it is due to Hebrew influence. The possibility cannot be discounted, however, that Pap. 962 has preserved the original reading. In the other six instances of the identical Hebrew construction the translator used $\tau\alpha\ \rho\eta\mu\alpha\tau\alpha\ .\ .\ .$ (cf. 24,30; 27,34; 27,42; 31,1; 39,9; 44,24). In view of its widespread support one would then have to assume that the present majority reading arose at an early stage in the history of textual development.

46,25 η] $\kappa\alpha\iota$ 962 O⁻⁵⁸ 82 56* n 130 La^E Arm Eth^{-P} Syh = **M**

Pap. 962 may have preserved the original reading, though it is of some significance that in v. 18 η and not $\kappa\alpha\iota$ is used in an identical phrase. Hebrew influence is a possibility, but equally likely is that the reading of Pap. 962 constitutes a stylistic variant (cf. v. 18 where MS. 78 reads $\kappa\alpha\iota$ instead of η).

Of the 38 instances examined in Pap. 962 16 turned out to be readings of ⑥, 3 may be cases of Hebrew influence, with the remaining 19 being either mistakes or *ad sensum* renderings. The 3 instances of probable Hebrew influence bear repeating here:

42,1 εἰπεν] + ιακωβ 962 O^{-17'} 72 82 C^{'-25} 128 56' 130 t 71-392-424 Arab Arm Bo = (M)
42,15 ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν ὁ νεώτερος] tr post εἰθη 962 O^{-17'} df⁻¹²⁹ n 30 La¹ Arm Syh;
bbw, shkym hqtn (M)

45,27 τὰ ἁρθέντα ὑπό] τα ρηματα 962 d t (134°... υπο) 71'-121 La^s Arab; pr τα ρηματα
56* (+ ταυτα) 346 z 76 319 509 630; τα ρηματα τα λαληθεντα υπο 128; dbry (M)

One cannot help but be unimpressed with this assortment. The support for Hebrew influence on the text of Pap. 962 is even more shaky than in the case of Pap. 961.

We might expect to find, in our papyri, at least some sizable additions of the kind

that are so common in the hexaplaric *O* group, if corrective activity did indeed occur, but it is precisely these that are conspicuous by their absence.

On the whole one must conclude that if there was any Hebrew influence on these texts it was only minimal, but in order to maintain a proper perspective it should at the same time be remembered that a number of variant readings are difficult to explain unless one assumes such influence.

F. CONCLUSION

Placing the statistics of Pap. 961 and 962 side by side will provide a useful review of the textual relationships of the two papyri to each other as well as to other textual witnesses:

Pap. 961		Pap. 962	
32%	<i>d</i>	24%	961 <i>pro rata</i>
31%	962 <i>pro rata</i>	22%	<i>f</i>
21%	<i>s</i>	21%	<i>d</i>
21%	<i>t</i>	20%	<i>b</i>
20%	<i>O</i>	19%	<i>n</i>
20%	<i>b</i>	15%	911 <i>pro rata</i>
20%	<i>f</i>	15%	<i>O</i>
19%	911 <i>pro rata</i>	15%	<i>C</i>
17%	<i>C</i>	15%	<i>s</i>
15%	M <i>pro rata</i>	13%	<i>A</i>
14%	<i>n</i>	12%	M <i>pro rata</i>
13%	<i>z</i>	9%	<i>t</i>
12%	<i>A</i>	9%	<i>z</i>
11%	<i>γ</i>	5%	<i>γ</i>
21%	unique	25%	unique

The statistics show that both papyri contain a "mixed" text, a fact which caused Allgeier to comment,

Weder P. 961, noch P. 962 neigen auch nur einigermassen entschieden nach der sog. lukianischen oder originistischen Seite, sondern scheinen eklektisch bald hierhin, bald dorthin zu schwanken. Versucht man, mit den Hypothesen über die Gruppen a c k m o s x c₂ [=O s] e g j [=C], d n p t [=d n t] u.a. vorwärts zu kommen, so sieht man sich nach kurzen in einer Sackgasse und verliert jeden Boden unter den Füssen (p. 25).

To regard either papyrus as a member of one or other medieval textual family is obviously out of the question. According to our present evidence no *b d* etc. families existed in the third and fourth century A.D., only some variant readings which, together with others, found their way into, or gave rise to, our present textual families of Gn.

Papyrus 962, like 961, has little in common with A and its most closely related families *γ* and *z*. Families *b d f* figure prominently in connection with both papyri, while *t*—a sister group of *d*—is high on the list of Pap. 961 but not on that of Pap. 962 which has greater affinity with *n*, a close relative of both *d* and *b*.

Among our most ancient textual witnesses (uncials and papyri) Pap. 961 and 962 are clearly more closely related to each other than to any other manuscript.

As far as Hebrew influence in Pap. 961 and 962 is concerned, the textual evidence examined in Part II, E suggests minimal influence. Only a few variants are better explained on such a basis than on any other.

The contribution of our two papyri to the restoration of **G** is invaluable. Even though (virtually) uniquely preserved original readings are rare in Pap. 961 and 962, there are many instances in which the papyri furnish support for otherwise poorly supported readings of **G** (cf. Part II, D). Perhaps more than anything else they show how mistaken Allgeier was in paying only lip service to the importance of the textual evidence supplied by our cursive manuscripts. Pap. 961 and 962 underline the importance of the cursives.

Proportionately, both the total number of variants and the number of unique readings is greater in Pap. 962 than in Pap. 961, indicating that the latter papyrus contains, *generally speaking*, the better text.

APPENDIX A: NEW FRAGMENTS OF PAPYRUS 962

Four frames of papyrus fragments belonging in the main to Pap. 962 were not included in the original publication.¹ These are also referred to by Dr. R. J. Hayes of the Chester Beatty Library in his preface to the volume of Plates covering Fascicles V and VI.²

As Kenyon already indicated, many of the fragments are very small and difficult to identify. I have placed as many as are reasonably certain and incorporated them in the new edition of the text. I have felt it advisable, however, to retain the folio numbers assigned by Kenyon so as not to destroy the correspondence between text and plates (cf. folio 7a).

A few pieces in the frames do not belong to Pap. 962, two of which call for special mention. One fragment contains three words of Job 9,2 (Plate 4(2)) on the *verso* side and a small part of Job 9,12-13 (Plate 3(2)) on the *recto* side:

Job 9,2 οιδα] οτι ουτω[
δικαιος] βροτος π[αρα

Job 9,12-13 εποιη] σας αυτος γα[ρ
υπ]ο αυτου εκα[μφθησαν

I see no good reason for dating the Job fragment later than the time of Pap. 962, namely III century A.D. Obviously one does not have much to go on!

The second stray fragment of interest is Plate 5(5) with the reverse on Plate 6(5). The hand appears remarkably like that of the Enoch and Melito manuscript (Pap. XII) and hence IV century A.D. The fragment may in fact belong to Pap. XII but no satisfactory place has as yet been found for it.

Plate 5(5)]διο
(recto)]υμ
]γται ουατ[
]..οι ουατ[
Plate 6(5)]αιηεπ[
(verso)]γασκαι[
]οσωσδυν[
]ματοσητοβ[
]αντατα.[

¹ Cf. Frederic G. Kenyon, *The Chester Beatty Biblical Papyri*, Fasc. IV, Text, p. vii, note.

² Dublin, Hodges Figgis & Co. Ltd, 1958.

Identification

Plate 1 (recto)	Plate 2 (verso)	Plate 3 (recto)	Plate 4 (verso)
(1) Gn 31,12-13	(1) Gn 31,1-3	(1) Gn 32,20	(1) Gn 32,30
(2) 33,3-4	(2) 33,13	(2) Job 9,13	(2) Job 9,2
(3) 32,20	(3) 32,30	(3) Gn 31,34-5	(3) Gn 31,26
(4) 31,34	(4) 31,26	(4) 32,4-5	(4) 32,13
(5) 31,5-6	(5) 30,38	(5) Not of 962	(5) Not of 962
(6) 32,1-2	(6) 32,10	(6) 31,53-4	(6) 32,7
(7) 32,20	(7) 32, 29-30	(7)	(7)
(8)	(8)	(8) Upside down	(8) Upside down
(9) 31,33	(9) 31,24-5	(9) 34,3	(9) 34,12
(10) 34,2-4	(10) 34,11-12	(10) 32,20	(10) 32,29
(11) 31,29-30	(11) 31,19	(11) 34,2-3	(11) 34,11-12
(12) 32,3-4	(12) 32,12-13	(12) 31,29	(12) 31,18
(13) Upside down	(13) Upside down	(13) Upside down	(13) Upside down
(14)	(14)	(14) 32,1-2	(14) 32,11
(15) 31,42	(15) 31,49-50	(15) 31,36	(15) 31,44
(16) 40,1-2	(16) 40,9-11	(16) 33,5	(16) 33,14
(17) 9,1-2	(17) 8,17	(17)	(17)
(18)	(18)	(18) Upside down	(18) Upside down
(19) 40,3-4	(19) 40,12	(19) 39,21	(19) 40,7
(20) 31,35-6	(20) 31,43	(20)	(20)

Plate 5 (recto)	Plate 6 (verso)	Plate 7 (recto)	Plate 8 (verso)
(1) Gn 30,31-2	(1) Gn 30,20	(1)	(1)
(2) 30,36-7	(2) 30,28-30	(2)	(2)
(3) 31,10-12	(3) 30,40-1	(3)	(3)
(4) 33,4-6	(4) 33,14-15	(4) Gn 32,19	(4) Gn 32,29
(5) Not of 962	(5) Not of 962	(5)	(5) 31,17-18?
(6) 31,9-10	(6) 30,41	(6) 32,19	(6) 32,29
(7) 30,37	(7) 30,29-30	(7)	(7)
(8)	(8)	(8) Not of 962	(8) Not of 962
(9)	(9)	(9)-(28)	(9)-(28)
(10)	(10) 32,31?		
(11)	(11)		
(12)	(12)		
(13) Not of 962	(13) Not of 962		
(14)	(14)		
(15) Upside down	(15) Upside down		
(16)	(16)		
(17)	(17)		
(18) Upside down	(18) Upside down		
(19)	(19)		
(20)	(20)		

Index of Genesis Passages

8,17	Pl. 2(17)	31,12-13	Pl. 1(1)	31,44	Pl. 4(15)	32,20	Pl. 1(7)	33,14	Pl. 4(16)
9,1-2	1(17)	31,17-18?	8(5)	31,49-50	2(15)	32,20	3(1)	33,14-15	6(4)
30,20	6(1)	31,18	4(12)	31,53-4	3(6)	32,20	3(10)	34,2-3	3(11)
30,28-30	6(2)	31,19	2(11)	32,1-2	1(6)	32,28	8(6)	34,2-4	1(10)
30,29-30	6(7)	31,24-5	2(9)	32,1-2	3(14)	32,29	4(10)	34,3	3(9)
30,31-2	5(1)	31,26	4(4)	32,3-4	1(12)	32,29	8(4)	34,11-12	2(10)
30,36-7	5(2)	31,29	3(12)	32,4-5	3(4)	32,29-30	2(7)	34,11-12	4(11)
30,37	5(7)	31,29-30	1(11)	32,7	4(6)	32,30	2(3)	34,12	4(9)
30,38	2(5)	31,33	1(9)	32,10	2(6)	32,30	4(1)	39,21	3(19)
30,40-1	6(3)	31,34	1(4)	32,11	4(14)	32,31?	6(10)	40,1-2	1(16)
30,41	6(6)	31,34-5	3(3)	32,12-13	2(12)	33,3-4	1(2)	40,3-4	1(19)
31,1-3	2(1)	31,35-6	1(20)	32,14	4(4)	33,4-6	5(4)	40,7	4(19)
31,5-6	1(5)	31,36	3(15)	32,19	7(4)	33,5	3(16)	40,9-12	(16)
31,9-10	5(6)	31,42	1(15)	32,19	7(6)	33,13	2(2)	40,12	2(19)
31,10-12	5(3)	31,43	2(20)	32,20	1(3)				

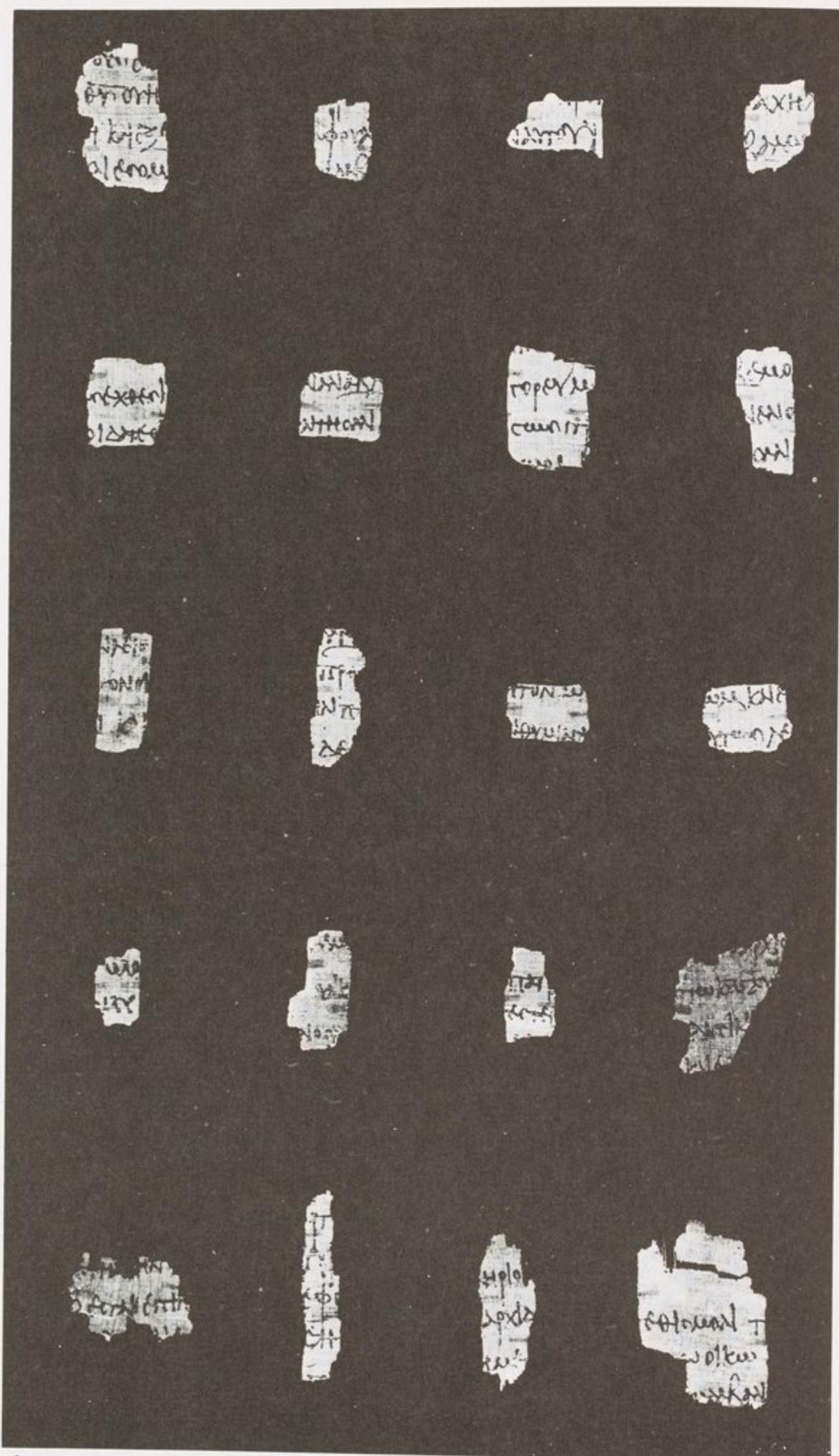

Plate I (recto)

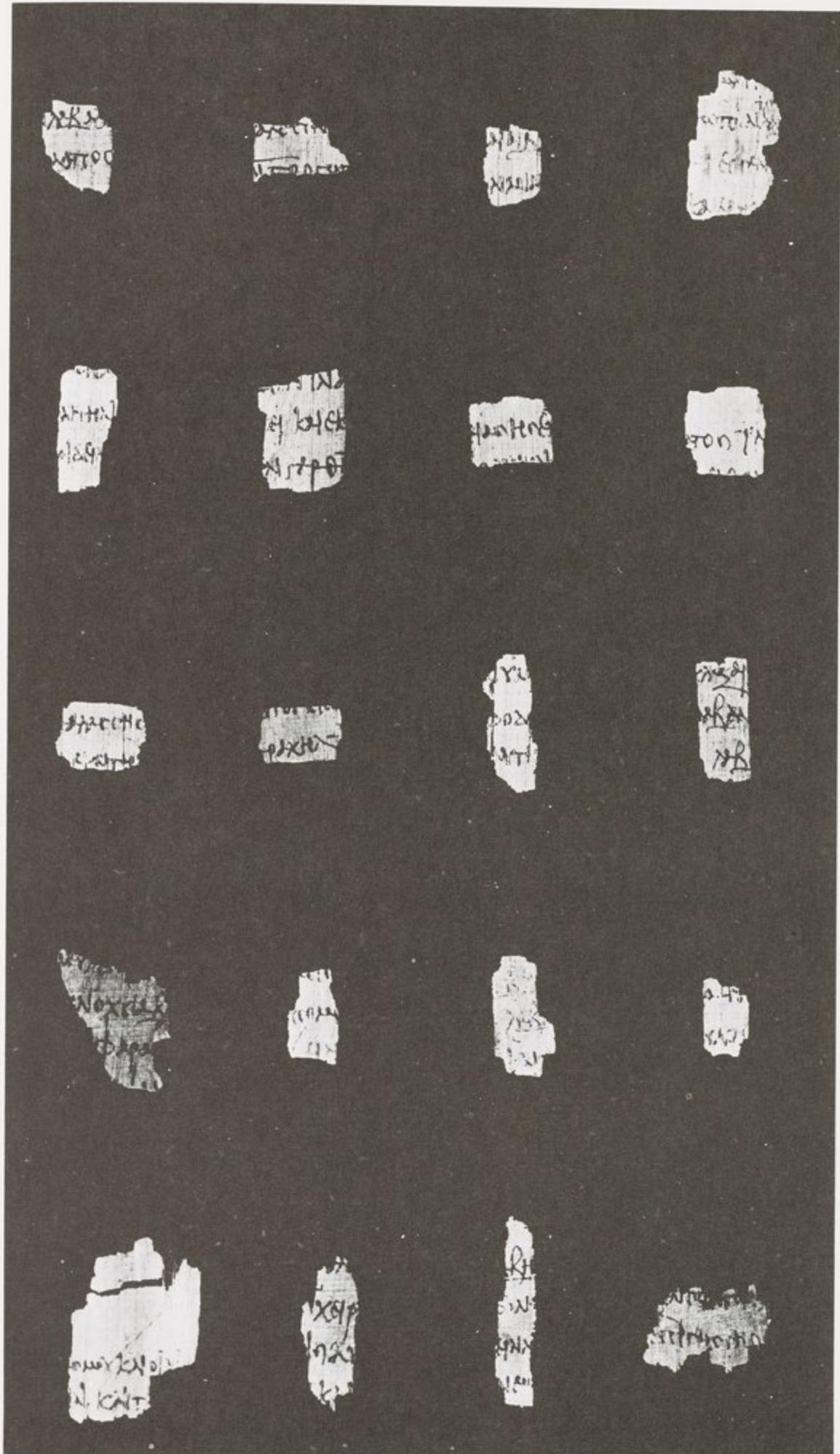

Plate 2 (verso)

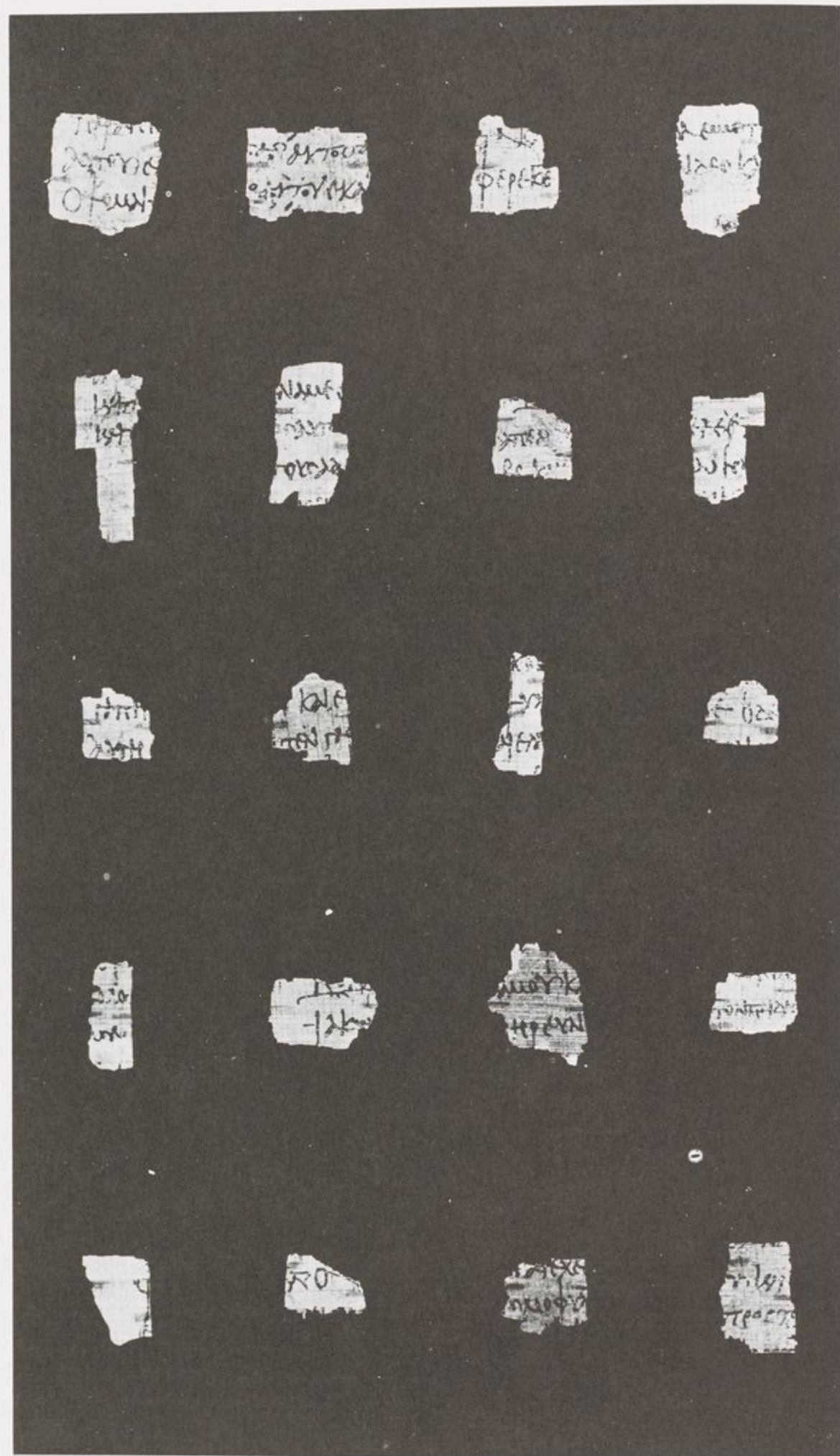

Plate 3 (recto)

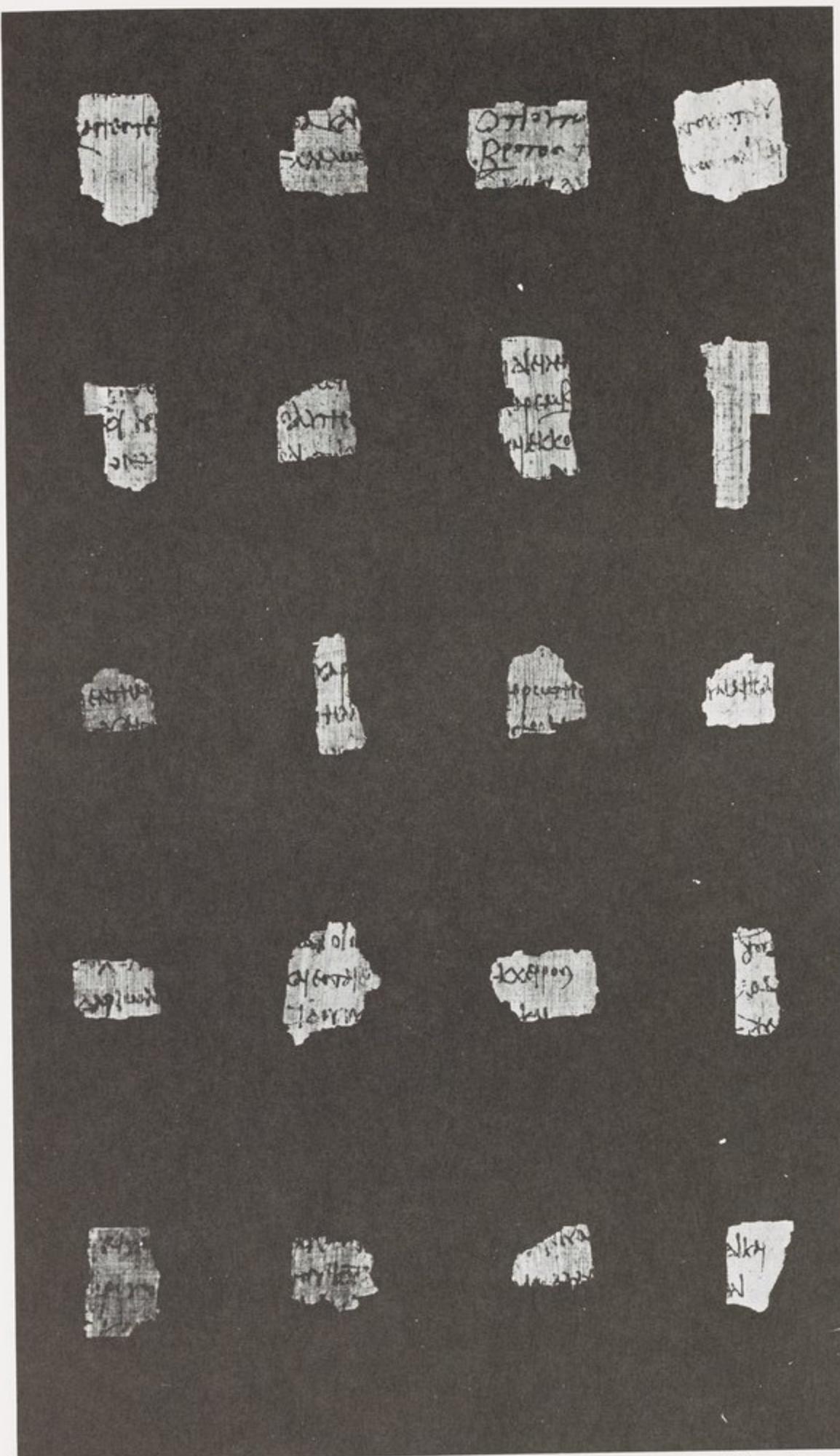

Plate 4 (verso)

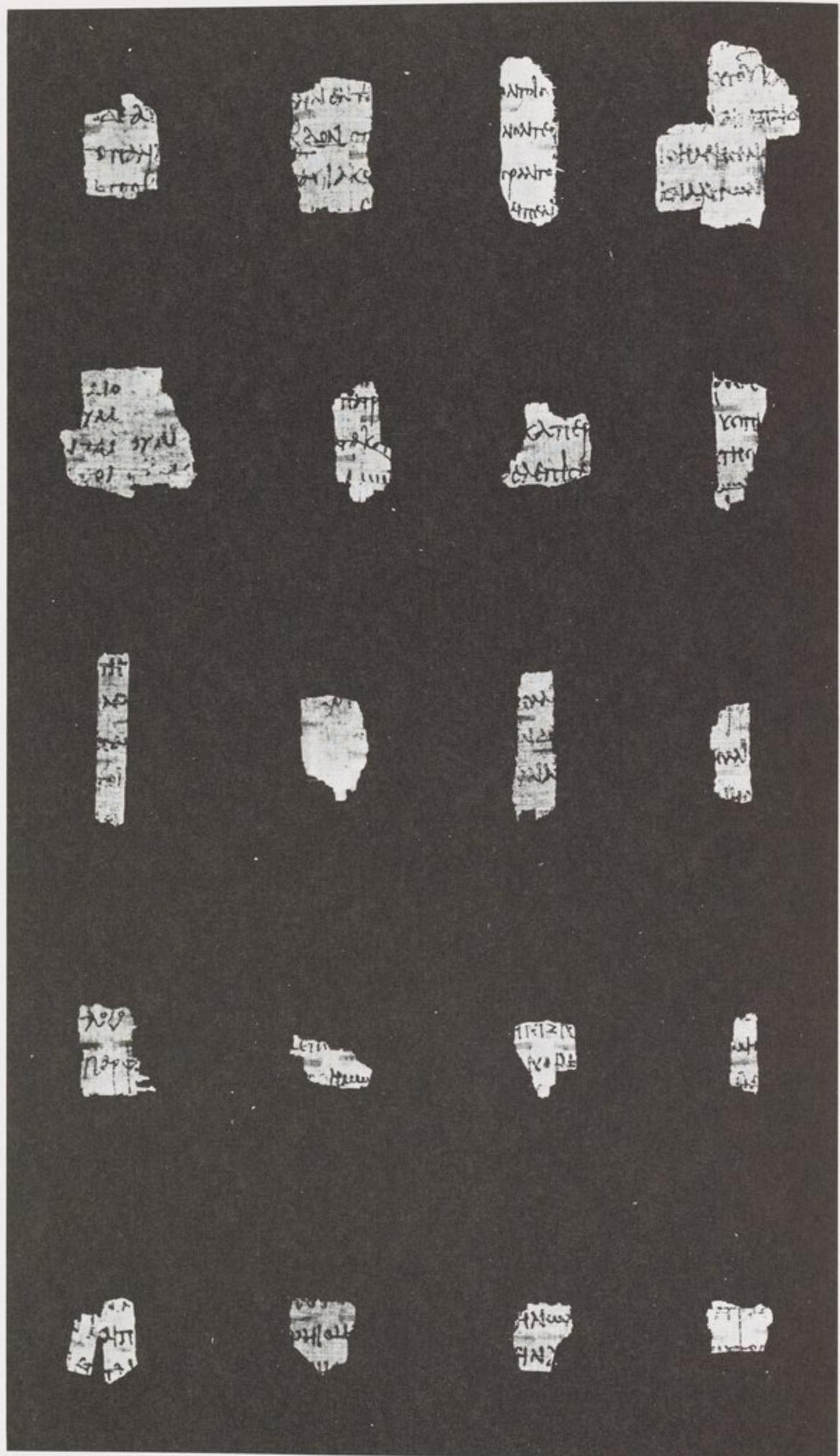

Plate 5 (recto)

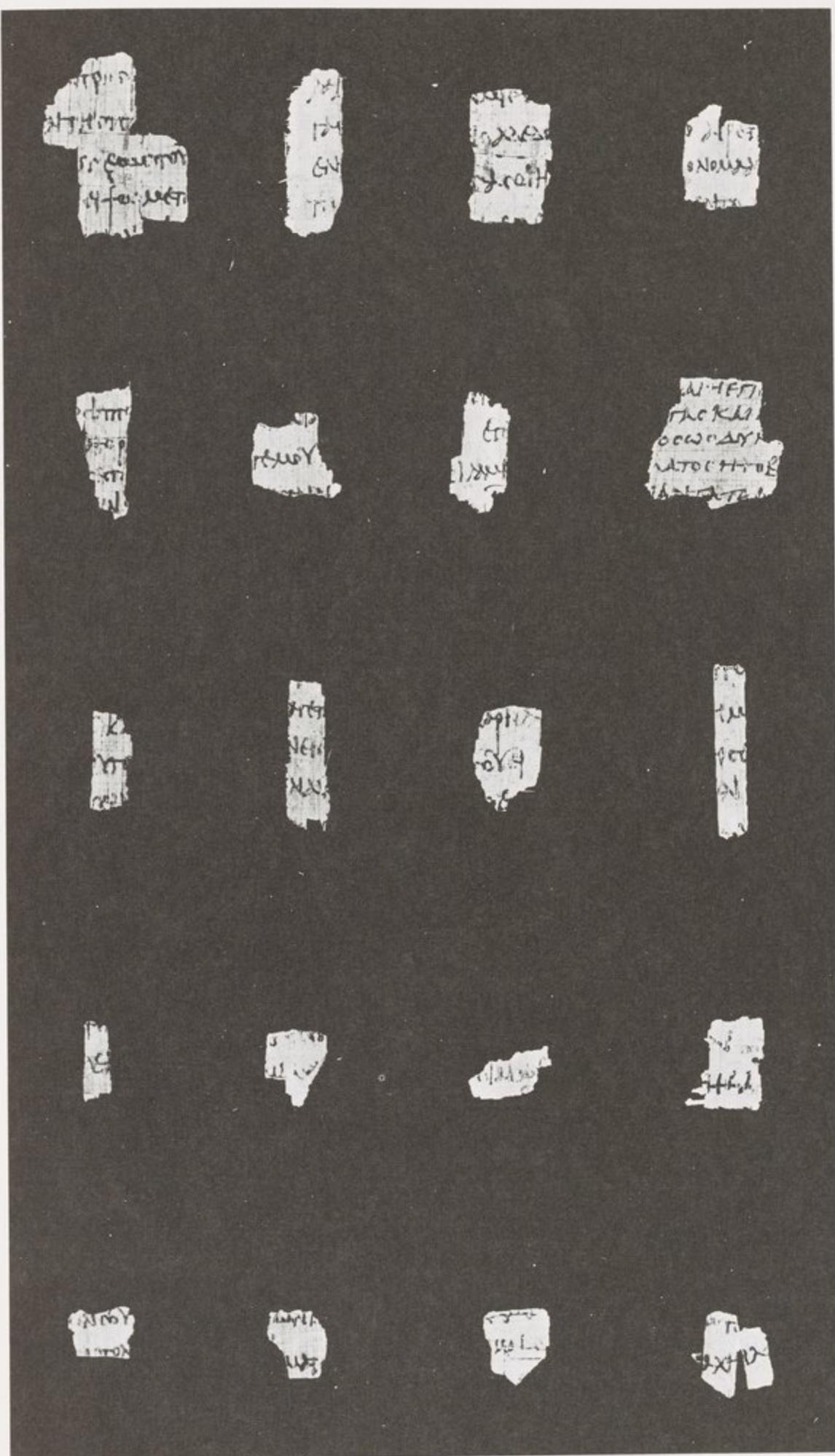

Plate 6 (verso)

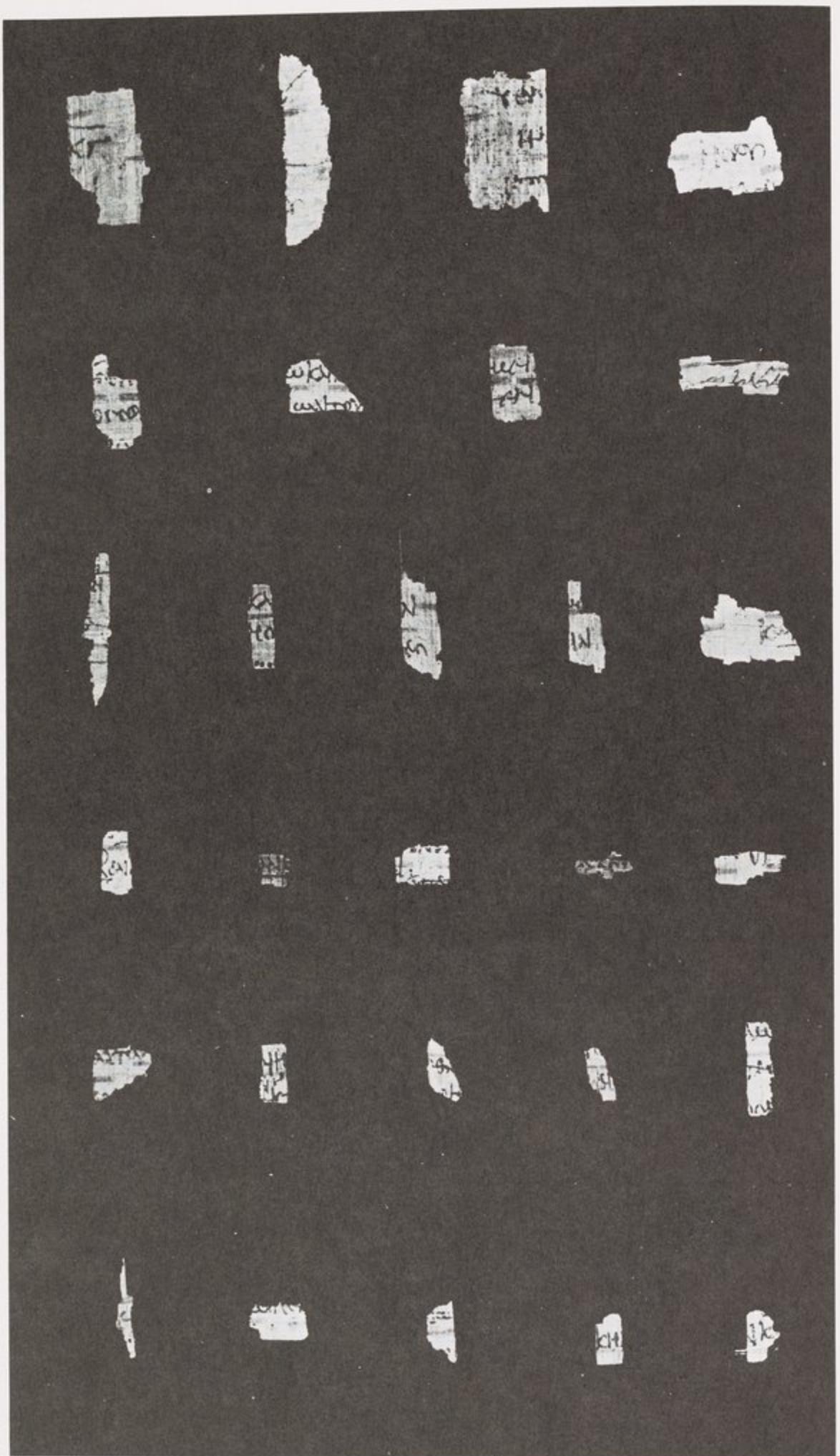

Plate 7 (recto)

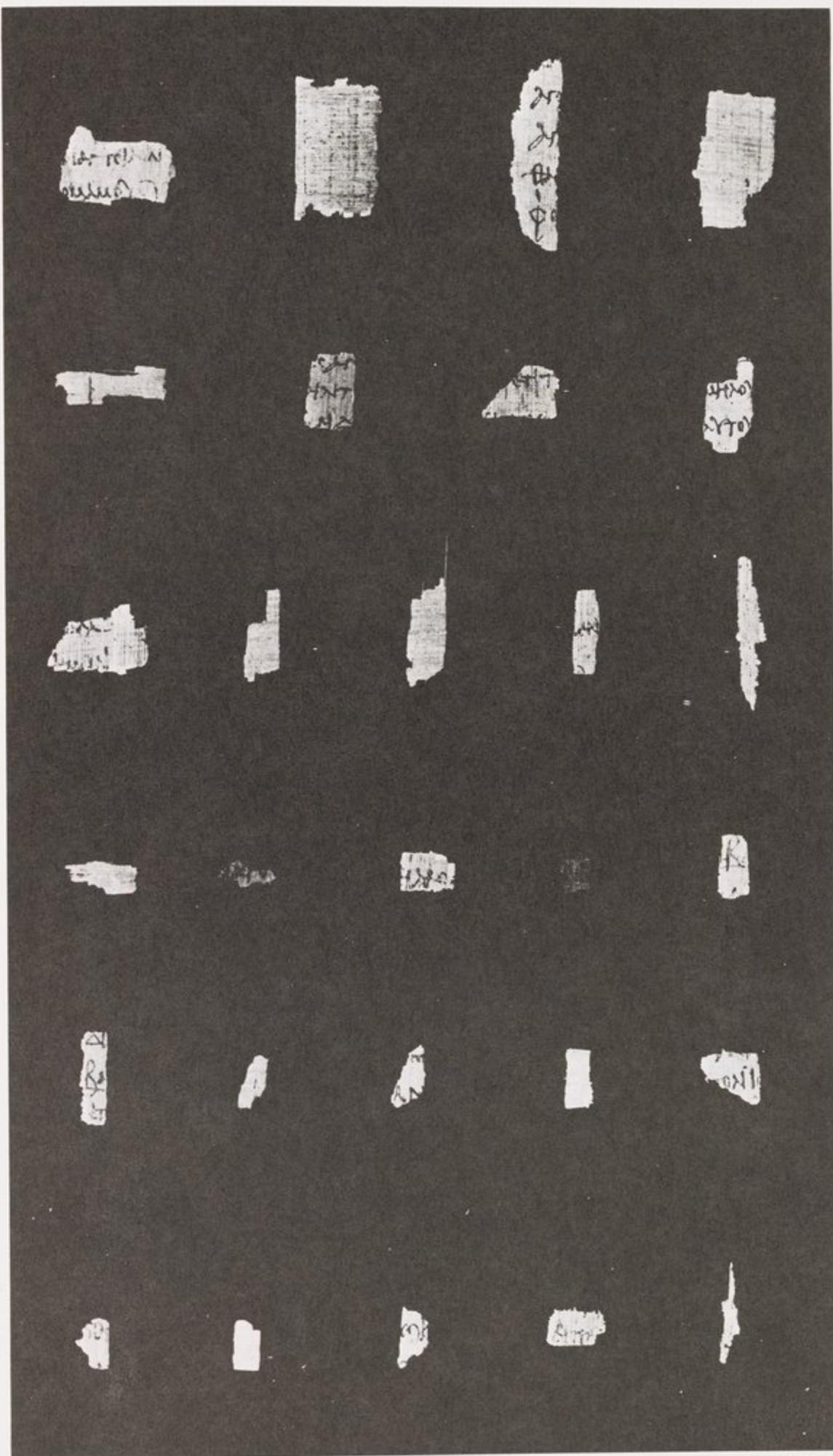

Plate 8 (verso)

APPENDIX B: INSTANCES OF POSSIBLE HEBREW INFLUENCE IN PAPYRUS 911

It is clear from the discussion in Part II, E of the preceding study that, as far as Genesis is concerned, the matter of prehexaplaric corrections of Septuagint manuscripts on the basis of some Hebrew text is still largely an open question. Because of this unsatisfactory state of affairs it may be useful to survey in the following pages the relevant evidence furnished by the only other sizeable papyrus fragment for Genesis, namely Pap. 911¹ (3rd cent. A.D.).

As in the preceding study, R² serves as the lemma text unless indicated otherwise. For the sake of interest the witness of Pap. 961 and 962 is cited wherever extant, either before or after the square bracket. This will indicate the precise relationship among our chief papyri for Genesis.

Variant Readings with Hexaplaric Signs

With obelus:

8,7 τοῦ¹—οδωρ¹] , 911 58 Arm^{Lat}: Hi = (M); Syh sub ÷

The possibility exists that Pap. 911 is a poorly supported representative of (G), since the phrase may have been added here from the following verse where it occurs (minus τοῦ) in a similar context. It seems more likely, however, that it is original since it has virtually universal support in the Greek manuscript traditions. What is further of considerable interest is the fact that all textual evidence supporting 911 comes from usually hexaplaric witnesses. All in all, the omission appears best explained in terms of Hebrew influence.

9,2 γῆς 911 961 = (M)] + καὶ επὶ πασιν τοῖς κτηνεσιν c. var D^G M 58-64 (mg) C' f⁻¹²⁹ n s 46 71-346' 120 54 55 59 509 730 Cyr Syh(sub ÷) (=R¹)

According to Syh Origen found the phrase in his Greek manuscripts and obelized it because of its absence from the Hebrew text. But there is little doubt that the two papyri represent (G). The addition is readily explained in light of the fact that θηρια and κτηνη usually occur together in Genesis (cf. 2,20; 3,14; 6,19; 7,14; 7,21; 8, 1; 8,19; 9,10). A second though less likely possibility is that the phrase was omitted from (G) by parablepsis.

32,3 (2) (τόπου) ἐκείνου 961 = (M)] , 911 D^G 53-664* Cyr; G sub ÷ (vid)

If MS. G represents the hexaplaric recension, Origen must have had before him a Hebrew text which lacked *hhw*. The omission in 911 is probably a simple instance of parablepsis.

32,14 (13) καὶ ἐξαπέστειλεν 961] , 911 L 56(mg)-129 La^S Eth = (M); G sub ÷

No mechanical error seems to have been responsible for the omission, though it may be

¹ Henry A. Sanders and Carl Schmidt, *The Minor Prophets in the Freer Collection and the Berlin Fragment of Genesis*, New York, 1927.

a mistake nevertheless. To regard 911 as (G) at this point would be highly questionable, The omission is therefore, probably due to Hebrew influence.

34,15 καὶ¹—ὑμῖν² 962] 911 799 = (M); G sub ÷

No further explanation is needed than that the omission was caused by parablepsis.

34,16 γυναῖκας 961 962] 911 b = (M); G sub ÷

It is perhaps of some interest that the omission in 911 not only leaves the sense in tact, but produces a more exact parallel to the first clause of this verse. The omission may, therefore, be purely stylistic in nature. On the other hand, 911 may be giving evidence of Hebrew influence at this point.

With asterisk:

7,14 γένος¹] + αὐτῶν 911(?) 82 t Arab Sa¹⁹ Syh (sub ✕); + αὐτοῦ 376 319 = (M)

Whether 911 supports the singular or the plural pronoun cannot be determined since it is part of a reconstruction. The addition may be an instance of Hebrew influence, though natural accretion can equally well account for it and is an adequate explanation.

9,10 ἀπό³ 961] pr πασι τοις ζωοις της γης c. var s 346 730

9,10 κιβωτοῦ 961] + πασι ζωοις της γης c. var 911 17'-82-135 319 Arm Syh (sub ✕) = (M)

The conclusion seems inescapable that this addition is due to Hebrew influence. Origen apparently added the phrase in its proper place, but it was subsequently placed earlier in the verse to improve its logical sequence in s, a textual family which shows considerable influence from the Hexapla. This is not to say, of course, that 911 was influenced by Origen's work, but it makes Hebrew influence on the papyrus likely.

13,17 πλάτος 961] + αὐτης 911 D^G M O C' df⁻¹²⁹ n s t 346' 120' 509 730 Arm (sub ✕) Jub = (M)

Though in the hexaplaric tradition the addition may be due to Hebrew influence (cf. Arm), for 911 natural accretion is adequate explanation, especially since το μήκος αὐτης occurs just prior (cf. also 24,53 p. 148 above).

16,4 κυρία] + αὐτης 911 O^{-17' 72 135} C' 370 319 La^M Arab Arm (sub ✕) Bo Eth Sa¹⁸ Syh (sub ✕) Or = (M)

As in the preceding instance, the asterisks in the hexaplaric tradition do not necessarily indicate Hebrew influence on 911 as well. Possessive pronouns were often added in the process of textual development and natural accretion is therefore adequate explanation. However, neither in this verse nor in 13,17 is the possibility of Hebrew influence excluded.

29,10 καὶ¹—αὐτοῦ² 911 + = (M)] A 72-135 C' 57 413(mg) b f⁻⁵³ 246 n 30'-130 (txt) t γ⁻³⁹² 55 59' 319 509 Arab Eth^{-P} Cyr^{Lat} Aug; Arm (sub ✕)

Of interest is the fact that according to the evidence from Arm Origen was responsible for adding the phrase to his Greek text on the basis of the Hebrew. One naturally wonders whether its presence in 911 may also be due to Hebrew influence instead of being an original reading as Rahlfs judged it to be. The number of witnesses supporting

the omission is obviously considerable though parablepsis may in part be responsible for this.

33,1 ιακώβ 961 962] + τοις οφθαλμοις 911 53-664^c; + τοις οφθαλμοις αυτου M O'-⁵⁸
(G sub ✕) C'-¹²⁸ 130-730 46 424' 319 Eth^c Arm Syh (sub ✕) = **(M)**

In Genesis the Hebrew phrase *nš· ynw* is rendered frequently, though by no means consistently, as *αναβλεπειν τοις οφθαλμοις (αυτου)*. What may have been at work in 911, therefore, is influence from parallel constructions. If Hebrew influence is responsible for the addition in the papyrus one would perhaps expect a possessive pronoun as well (*αυτου*). However, of considerable interest is the fact that 53 and 664—a pair of MSS. which especially in that combination, viz. 53 plus the corrector of 664, frequently testifies to readings corrected on the basis of a Hebrew text—share the reading of 911. Hebrew influence on Pap. 911 at this point is, consequently, very much a live option.

*Agreements with **(M)** without Hexaplaric Signs*

Omissions:

3,9 ἀδάμ^{2°}] , 911 (vid) L O'-^{72'} 426 18 b d 129 344' (txt) *t*⁻⁴⁶ 318-527 120 54 55* 319
Arm Bo^L Eth Pal Phil ^{Lat}: Aug Chr Iren Ruf Vulg = **(M)**

In the context, an addition appears more likely than an omission. Consequently, 911 is best considered to have preserved the original text. To posit Hebrew influence for this variant would be highly questionable.

10,24 τέν^{3°} -έγέννησεν^{2°}] , 911 961 833 15'-135' 343 346 120 319 = **(M)**
Parablepsis adequately accounts for this variant (see above p. 161)

11,9 δέεδες 961] , 911 58 25 *b*⁻¹⁰⁸ *f* 121-318-424 31 (mg)-122 Phil = **(M)**
The reading of 911 is probably original (see above p. 147)

12,6 εἰς - αὐτῆς 961] , 911 D (vid) 15-17'-135' *b* 527 120' 319 La^M Eth Phil = **(M)**
There is little question about the correctness of Rahlfs' judgment at this point. The real problem is whether the omission of the phrase is to be ascribed to Hebrew influence. Two considerations detract from the plausibility of this. On the one hand, the omission can be accounted for on the basis of a mechanical error, namely, parablepsis (*εις-εως*), and on the other, the phrase is quite dispensable as far as the meaning of the verse is concerned. Philo's early witness appears to be of doubtful value since his quotation is not verbatim. He reads: διοδευσαι την γην εως - υψηλην, commenting at length on διοδευσαι. It seems probable he simply omitted the phrase because of its irrelevancy for his purpose. Hebrew influence may have been at work in this verse but such a conclusion is clearly not the most plausible one.

12,19 ὅτι^{1°} 961] , 911 833 376 C'-²⁵ 77 78 413 370 318-392' 509 La^S Eth Tht = **(M)**
The omission is probably *ad sensum*, and not likely due to Hebrew influence.

14,14 λώτ] , 911 = **(M)** Sam Pent

The trend in manuscript traditions is to render the text more explicit, and on that basis it would be possible to argue that 911 contains a lone survivor of **(G)**. However, the evidence for such a conclusion is so meagre as to render it virtually indefensible. The omission, therefore, may be due to Hebrew influence.

14,14 δπίσω αὐτῶν 961] 911 (vid) *b* = (M) Sam Pent

Though this omission may be due to simple abbreviation of the text—a phenomenon not unknown elsewhere in the *b* family—it is perhaps better to explain it as an instance of Hebrew influence.

15,21 καὶ^{3°} –εἰσιούς] 911 M O^{-15°} cII *b df*⁻²⁴⁶ 343 319 Arm Bo Eth Sa¹⁸ = (M)

As in many instances discussed in the preceding more than one explanation is possible for this variant. Parablepsis may have been responsible for the omission in 911, and in that case agreement with (M) is purely coincidental. On the other hand, Hebrew influence accounts equally well for the absence of the phrase from the papyrus.

17,17 υἱός R¹] 911 O *s*^{-130(mg)} *t*⁻⁴⁶ 370 120' 55 59 730 La⁸ Phil = (M) (= R²)

A number of facts argue in favor of accepting the reading of 911 as original, in agreement with R²: 1. in 10,21 where an identical construction occurs the translator rendered *yld* (passive) by εγενηθη but did not add υἱος; 2. the immediate context is conducive to an *ad sensum* addition of υἱος; 3. except in 10,21, γενομαι (= *yld*) occurs in Gn with an explicit subject, enhancing the probability of an addition in 17,17. Though Hebrew influence is a possibility, it is not likely.

18,5 εἰς – ὅμοιον^{1°} 961] 911 (vid) D 15'–72'–708 71–392 55 319 La^E Bo Syh^B Chr = (M)

Apparently, either Origen omitted the phrase or else it dropped out of some O manuscripts due to his obelus. One is inclined to ascribe its omission in 911 likewise to Hebrew influence though stylistic variation may account for it.

23,10 εἰπεν] 911 106' Eth = (M)

In the context εἰπεν is dispensable, but in the case of 911 one suspects an instance of Hebrew influence.

26,18 ἀβαδμ^{3°}] 911 961 *b* 370 *n* 130 (txt) 318'–619 *z*⁻³¹ 55 59 319 509 La^I Arab Bo = (M)

The two papyri (911 961+) have probably preserved an original reading (see above p. 163).

28,19 ἦν 961] 911 = (M)

Since addition and omission of "to be" is rather flexible, it may be pure coincidence that 911 agrees with (M). It is of some interest, however, that 911 contains two more instances of the same kind (29,16; 31,10). It is not improbable, therefore, that Hebrew influence rather than inner Greek stylistic variation accounts for the omissions in 911.

29,7 ιακώβ] 911 La⁸ Eth = (M)

The omission is too poorly supported to be considered original. The variant can be explained in terms of stylistic variation. The possibility of Hebrew influence is not excluded but not the most plausible.

30,3 φαχήλ] 911 961 *d* 72 Eth = (M)

τῷ ιακώβ] 911 Eth = (M)

For both variants see above p. 163

30,15 σοι 961] 911 C⁻²⁵ 128 424 Bo = (M)

The most natural explanation of the omission would seem to be to regard it as a stylistic variant. To posit Hebrew influence is both unnecessary and forced.

31,10 ἡσαν 961] , 911 17'-82-135 b 344 ≈ 630 Just = (M) — see 28,19 above.

31,23 πάντας 961] , 911 O⁻⁵⁸ b La⁸ Arm = (M)

The support of *b* is of questionable value in this instance since in place of πάντας it reads τους οιους αυτου και. Of some significance is the fact that what remains of the evidence, after *b* has been eliminated, is solidly hexaplaric. Furthermore, generally speaking, πας is much more frequently added than omitted in the process of textual development. Consequently, one is inclined to regard the omission as an instance of Hebrew influence.

Additions:

10,19 ἀδάμα 961] pr και 911 (vid) 17'-135 La⁰ Arab Arm Eth = (M)

Rahlfs is certainly correct in regarding και as secondary, the more since his conclusion is now supported by Pap. 961. Either natural accretion or Hebrew influence will adequately explain the addition. Though in the case of the O MSS. the variant is to be traced, in all probability, to Origen's corrective activity, 911 is more ambiguous. Natural accretion is perhaps the better way to account for the reading of the papyrus.

13,8 σοῦ] pr ανα μεσον 911 (vid) t 392 55 Arm Co Eth^{-P} Chr^{Lat}: Ambr = (M)

In cases where the Hebrew text has *byn* twice or more times in succession (G) is not consistent. Second (and third etc.) *byn* was sometimes translated by ανα μεσον, but at other times no explicit equivalent was given in the Greek text. In the process of textual development this inconsistency naturally led to confusion, ανα μεσον at times being omitted secondarily but at other times being introduced into the text. One is tempted to regard the addition in 13,8 as an instance of Hebrew influence, but certainty in this regard is obviously out of the question.

22,1 ταῦτα 961] + και 911 54 Pal = (M)

In Genesis—as elsewhere in LXX—a finite verb following εγενετο is found either with or without και. The apparently secondary introduction of the conjunction in this verse may be due to Hebrew influence but is more plausibly explained as a stylistic variant.

22,2 ἀγαπητόν 961 (vid)] + σου 911 Arab = (M); *unicum tuum* Syh^B

The fact that τον οιον σου immediately precedes τον αγαπητον makes natural accretion more plausible as an explanation of the reading of 911 than Hebrew influence.

25,33 πρωτοτόκια 961] + αυτου 911 O⁻¹⁷ 72' 82' 551' b d t 59 La^K Arab Arm Bo^W Lat:

Aug = (M)

Once again natural accretion adequately accounts for the presence of αυτου.

26,15 χρόνῳ 961] + αβρααμ 911 O⁻⁷² 44'-370 527 Arm = (M)

Two facts are reasonably clear: αβρααμ is not original, and Origen introduced the addition into his text on the basis of the Hebrew. One strongly suspects that Pap. 911 has likewise undergone Hebrew influence at this point.

26,32 λαακ 961] + και 911 f^{-56*} La⁰ = (M)

More plausible than either Hebrew influence or natural accretion is the assumption that και is original. Its omission in the majority of manuscripts is easily explained on stylistic grounds (cf. παραγενομενοι) It is of some interest that Origen apparently felt no need to make an addition.

26,33 τοῦτο 911 O'-^{17'}¹³⁵ 125 La¹ = (M) + εκαλεσεν 961 rell—cf. p. 146.

27,8 υἱέ 961 (vid)] + μου 911 72'-376 25 B^s z Arab Arm Bo Syh = (M)

The agreement between Pap. 911 and (M) is probably a coincidence, the addition being a stylistic variant.

28,7 πατρός 961] + αυτού 911 D^G 72' 56'-129 509 La^E Arab Co = (M)

There is no good reason for positing Hebrew influence to account for the addition in 911 since natural accretion adequately explains αυτού (cf. της μητρός αυτού in the same verse).

29,16 λαβάν 911 15-426 = (M) + ησαν 961 rell—cf. p. 111 as well as 28,19 and 31,10 above.

30,13 ἀσήρ] + πλουτος 911 135 (mg)-426 57 (mg) 135 (mg)-426 d-^{370c} 318 509 Arm (txt); + ο εστι(v) πλουτος 58 f La^E Arab Arm^{ap} Sa

The situation here is problematic. At first glance the addition—which is based on a confusion of 'ṣr and ḥṣr (cf. Gn 31,16)—is best explained as an instance of Hebrew influence. One source of the addition may, in that case, have been the Hexapla, though the evidence for this is ambiguous. Why Origen should want to create a doublet in his Greek text is not at all clear. (In the case of ισσαχαρ – μισθος in 30,18 it can be argued that Origen eliminated the doublet since 15-17'-82-135-376 omit μισθος). Of further interest is the fact that πλουτος is found in a considerable number of textual witnesses outside of the O family, its presence in the f family being of special significance since hexaplaric readings are rarely supported by the unanimous witness of this group. The most natural explanation of the addition would seem to be that it is original (cf. 30,18 for another instance of the same phenomenon). The reading of (G) appears to be ασηρ πλουτος with a subsequent addition of ο εστιν (cf. ο εστιν in 30,18). That πλουτος should have been omitted occasionally in the process of textual development is understandable. The extent of the omission, however, is the only unsatisfactory aspect of the proposed solution.

31,35 κύριε] + οτι 911 f-^{56*} La^S Eth = (M)

Though the possibility of Hebrew influence is not excluded stylistic variation accounts more plausibly for the reading of 911.

34,30 τοῖς^{3°} 961 962 (vid)] pr εν 911 b 370 f n t-⁷⁹⁹ Syh = (M)

In spite of the fact that the vast majority of MSS. omits the preposition, one is inclined to consider it original rather than due to Hebrew influence. Even Origen apparently felt no need to insert it into his Greek text. Moreover, not only would the preposition be dispensable in the context but its omission would constitute a stylistic improvement; hence its absence from the majority of textual traditions. The possibility cannot wholly be discounted that the preposition was introduced secondarily under influence of εν of the preceding phrase.

Transpositions:

24,47 τίνος ει θυγάτηρ 961 962] θυγατηρ τινος ει 911 M s-³⁰ t γ-³¹⁸ z 55 59 319 630 = (M)

Apparently the translator rendered *bt my 't* as τινος ει θυγατηρ in 24,47 but as θυγατηρ τινος ει in 24,23. The reading of 911+ in the former verse is probably due to influence from its parallel, 24,23.

31,37 μον² et σου² 911 O⁻⁵⁸ 72 107'-125 La⁰ Arm = (M) tr 961 962 rell (= R¹)
 The text of R¹ is to be preferred to R² as the reading of (G) (cf. p. 149). Whether the reading of Pap. 911 is due to Hebrew influence or influence from v. 37a is difficult to determine. In favour of the former it can be argued that Origen corrected his text in conformity with the Hebrew, a fact which enhances the possibility that the reading of 911 is likewise due to Hebrew influence.

32,8(7) καὶ τοὺς βόες 961 962] tr post προβάτα 911 O⁻⁵⁸ La⁸ Arab Bo Eth Syh = (M)
 There is here no reasonable doubt about the reading of (G). It is further clear that Origen introduced a transposition in order to bring his Greek text into line with the Hebrew. It is therefore probable that the reading of 911 is similarly due to Hebrew influence, though the possibility exists that it was influenced by the fact that when βοες and προβάτα occur together in Gn the order is virtually always προβάτα βοες.

Other variants:

11,31 ηλθεν] -θεν 911 b 44 343 Arab Arm Eth = (M)

An *ad sensum* change from the singular to the plural verb is adequate explanation for the reading of 911 and supporting witnesses (cf. κατωκησεν > καὶ ωκησαν in b Arm Eth)

17,16 αὐτόν 961] αυτην 911 17'-72' 413* Phil = (M)

(εξ) αὐτοῦ] αυτης 911 72' Eth^{CRA} Phil^{Lat} Hi = (M)

Since these two variants are closely related they are discussed together. It is clear, that, if it were not for the support of Philo there would be little hesitation in regarding both variants as instances of Hebrew influence since Pap. 911, as has been shown, gives evidence of such influence elsewhere, and the remaining witnesses point in the direction of Origen's Hexapla. If the reading of 911 in both instances is secondary, as Rahlfs thought, we have to conclude not only that 911 was corrected, but also that Philo must have used an earlier text which contained the same correction. This is, of course, possible, though it should not be overlooked that the feminine pronoun in each case clearly constitutes the *lectio difficilior*, and, therefore, may well be original. The logical change to the masculine/neuter pronoun must then have arisen at an early stage of textual development. Until it can be shown that Philo did indeed use a corrected text, it would seem best to regard the feminine pronouns as original.

25,2 ζεμράν 911] ζεμβραν (G) (= R¹); zmrn (M)—cf. p. 144

25,6 (παλλακῶν) αὐτοῦ 961] του αβρααμ 911 962 t Arab Bo; šr lbrhm (M)—see above p. 170

25,30 ἐκλήθη 961] εκαλεσεν 911; qr¹ (qal) (M)

One suspects that the reading of 911 is no more than an *ad sensum* rendering taking ακωβ as subject.

26,11 η 961] καὶ 911 b d Bo^W; w(b,štw) (M)

Significantly, no O MSS. support καὶ, which indicates that Origen felt no need to introduce any change. A second point to be noted is that the context lends itself admirably to καὶ > η, a fact which would argue for the originality of καὶ. However, the least objectionable solution is to regard η as (G) and καὶ as a stylistic variant. To posit Hebrew influence is in any case unnecessary.

26,31 μετὰ σωτηρίας 961] μετ ειρηνης 911; bšlwm (M)

At first glance it seems probable that μετ ειρηνης is a re-translation of the Hebrew

phrase. This becomes doubtful, however, once it is realized that the copyist had just written $\mu\epsilon\tau$ ειρηνης in 26,29, and, consequently, wrote the same in v. 31 by mistake.

30,40 καθ' ἔαυτόν 961] κατα μονας 911; *lbdw* **M**

It seems difficult to escape the conclusion that the variant reading in 911 was introduced for the purpose of reflecting the Hebrew text more accurately. Chapter 32, 17(16) contains the only other occurrence of κατα μονας in Gn but influence from that passage on 30, 40 seems unlikely.

35,3 θυσιαστήριον 961 962] + τον βωμον 911; βωμον 56*; *mzbh* **M**

Though it is not certain that we are faced here with an instance of corrective activity on the basis of a Hebrew text, a correction of some kind was apparently intended. Both θυσιαστηριον and βωμος are used in the Septuagint to translate *mzbh* though βωμος does not occur in Gn.

Of the 58 variants discussed 11 are best explained as readings of **G** (listed in the order of occurrence in the Appendix):

34,30 τοῖς³] pr εν; 3,9 ἀδάμ²] ; 11,9 ὁ θεός] ;

17,17 υἱός] ; 26,18 ἀβραάμ³] ; 30,3 φαχήλ] ; 30,3 τῷ ιακώβ] ;

26,32 ισαάκ] + και; 30,13 ἀσήρ] + πλουτος; 17,16 αὐτόν] αυτην;

17,16 (εξ) αὐτοῦ] αυτης.

The instances of probable Hebrew influence are 16 in number.

8,7 τοῦ¹ – ὅδωρ¹] ; 32,14(13) καὶ ἐξαπέστειλεν] ;

9,10 κιβωτοῦ] + πασι ζωις της γης; 33,1 ιακώβ] + τοις οφθαλμοις;

14,14 λάτ] ; 14,14 ὀπίσω αὐτῶν)] ; 18,5 εἰς-ὅμιλν¹] ; 23,10 εἰπεν] ;

31,23 πάντας] ; 13,8 σοῦ¹] pr ανα μεσον; 26,15 γρόνω] + αβρααμ;

26,33 τοῦτο 911] + εκαλεσεν **G**; 31,37 μου² et σοῦ² 911] tr **G**; 32,8 (7) καὶ

τοὺς βόας] tr post προβατα; 30,40 καθ' ἔαυτόν] κατα μονας; 35,3 θυσιαστήριον] + τον βωμον. The remainder (31) constitutes a variety of other deviations from the original Septuagint text.

Even though no absolute certainty can be attained regarding every individual reading there can be little doubt that the text of Pap. 911 gives evidence of Hebrew influence. Our investigation allows us to conclude with greater confidence than was possible on the basis of Pap. 961 and 962 that the text of Genesis underwent (apparently sporadic) revision before the time of Origen in order to make it conform more closely to the *Hebraica veritas*. Whether the immediate source of these corrections was a Hebrew text or some Greek tradition(s) such as "the three" is not certain though the latter appears more probable.

BIBLIOGRAPHY

Allgeier, A. *Die Chester Beatty-Papyri zum Pentateuch*. (Studien zur Geschichte und Kultur des Altertums, XXI. 2), Paderborn, 1938

Baab, O. J. 'A Theory of Two Translators for the Greek Genesis', *Journal of Biblical Literature* 52 (1933), pp. 239-43

Blass, F., and Debrunner, A. *A Greek Grammar of the New Testament and other Early Christian Literature*, trans. and revised from the 9th-10th German ed. by R. W. Funk, Chicago and Cambridge, 1961

Colwell, E. C. 'Scribal Habits in Early Papyri: A Study in the Corruption of the Text', *The Bible in Modern Scholarship*, ed. J. Philip Hyatt, Nashville, Tenn., 1965, pp. 370-89

Debrunner, A. 'Zur Übersetzungstechnik der Septuaginta', *Vom Alten Testament (Festschrift Karl Marti)*, (Beiheft zur Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft 41), 1925, pp. 69-78

Field, F. *Origenis Hexaplorum quae supersunt*, 2 vols., Oxford, 1875. Repr. Hildesheim, 1964

Fischer, J. *Das Alphabet der LXX-Vorlage im Pentateuch*, Münster, 1924
Zur Septuaginta-Vorlage im Pentateuch, (Beiheft zur Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft 42), 1926

Fritsch, C. T. *The Anti-Anthropomorphisms of the Greek Pentateuch*, Princeton, 1943

Galiano, M. F., and Gil, L. 'Observaciones sobre los papiros Chester Beatty IV y V', *Emérita* 21 (1953), pp. 1-13

Gehman, H. S. 'The Hebraic Character of Septuagint Greek', *Vetus Testamentum* 1 (1951), pp. 81-90
'Hebraisms of the Old Greek Version of Genesis', *Vetus Testamentum* 3 (1953), pp. 141-8
'Some Types of Errors of Transmission in the LXX', *Vetus Testamentum* 3 (1953), pp. 397-400

Gooding, D. W. *Recensions of the Septuagint Pentateuch* (Tyndale Lecture, 1954), London, 1955

Gottstein, M. H. 'Neue Syrohexaplafragmente', *Biblica* 37 (1956), pp. 162-83

Hanhart, R. 'Fragen um die Entstehung der LXX', *Vetus Testamentum* 12 (1962), pp. 139-63

Hatch, E., and Redpath, H. A. *A Concordance to the Septuagint and the other Greek Versions of the Old Testament (including the Apocryphal Books)*, 3 vols., Oxford 1897-1906. Repr. in 2 vols., Graz, 1954

Hautsch, E. *Der Lukiantext des Oktateuch* (Mitteilungen des Septuaginta-Unternehmens der Akademie der Wissenschaften in Göttingen i. 1), Berlin, 1910

Jellicoe, S. *The Septuagint and Modern Study*, Oxford, 1968

Kahle, P. E. 'Untersuchungen zur Geschichte des Pentateuchtextes', *Theologische Studien und Kritiken* 88 (Gotha, 1915), pp. 399-439. Repr. in *Opera Minora* (Leiden, 1956), pp. 3-37

Katz, P. 'Notes on the Septuagint III: Coincidences between (G) and (T) in Genesis XV', *Journal of Theological Studies* 47 (1946), pp. 166-8

Kenyon, F. G. *Our Bible and the Ancient Manuscripts*, 5th ed., revised by A. W. Adams, London, 1958
The Chester Beatty Biblical Papyri: Genesis (Papyri IV & V): Text, London, 1934
The Chester Beatty Biblical Papyri: Genesis (Papyrus IV): Plates, London, 1935
The Chester Beatty Biblical Papyri: Genesis (Papyrus V): Plates, London, 1936

Kittel, R. (ed.) *Biblia Hebraica*, 3rd ed., Stuttgart, 1937

Klyn, A. F. J. 'The Letter of Aristeas and the Greek Translation of the Pentateuch in Egypt', *New Testament Studies* 11 (1964-5), pp. 154-8

Kraft, R. A. 'A Note on the Oracle of Rebecca (Gen. XXV. 23)', *Journal of Theological Studies (N.S.)* 13 (1962), pp. 318-20

Liddell, H. G., and Scott, R. *A Greek-English Lexicon*, 9th ed., revised by H. S. Jones, Oxford, 1940

Mandelkern, S. *Veteris Testamenti Concordantiae Hebraicae atque Chaldaicae*, Leipzig, 1937

Martin, R. A. 'Some Syntactical Criteria of Translation Greek', *Vetus Testamentum* 10 (1960) pp. 295-310

Mayser, E. *Grammatik der griechischen Papyri aus der Ptolemäerzeit. Mit Einschluss der gleichzeitigen Ostraka und der in Ägypten verfassten Inschriften*, 2 vols., i. Leipzig, 1906, 2nd ed., Berlin, 1923, revised 1936-38, ii. Berlin, 1926-34

Nestle, E. (ed.) *Novum Testamentum Graece*, 24th ed., revised by Erwin Nestle and Kurt Aland, Stuttgart, 1960

Olmstead, A. T. 'The Greek Genesis', *American Journal of Semitic Languages and Literatures* 34 (1917-18), pp. 145-69

Orlinsky, H. M. 'The Chester Beatty Biblical Papyri', *Jewish Quarterly Review* 32 (1941-42), pp. 89-95
(Review of A. Allgeier, *Die Chester Beatty-Papyri zum Pentateuch*)
'Critical Notes on Gen. 39,14.17; Jud. 11,37', *Journal of Biblical Literature* 61 (1942), pp. 87-97
'On the Present State of Proto-Septuagint Studies', *Journal of the American Oriental Society* 61 (1941), pp. 81-91

Rahlfs, A. *Verzeichnis der griechischen Handschriften des Alten Testaments* (Mitteilungen des Septuaginta-Unternehmens der Akademie der Wissenschaften in Göttingen ii), Berlin, 1914
Septuaginta-Studien I-III, 2nd ed., elaborated by Walter Bauer, Göttingen, 1965
(ed.) *Septuaginta, I, Genesis*, Stuttgart, 1926
(ed.) *Septuaginta, id est Vetus Testamentum Graece iuxta LXX Interpretes*, 2 vols., Stuttgart, 1935

Roberts, B. J. *The Old Testament Text and Versions*, Cardiff, 1951

Sanders, Henry A., and Schmidt, Carl, *The Minor Prophets in the Freer Collection and the Berlin Fragment of Genesis*, New York, 1927

Soffer, A. 'The House of God/Lord' in the Septuagint of the Pentateuch', *Journal of Biblical Literature* 75 (1956), pp. 144-5

Sterenberg, J. *The Use of Conditional Sentences in the Alexandrian Version of the Pentateuch*, München, 1908

Swete, H. B. *An Introduction to the Old Testament in Greek*, 2nd ed., revised by R. R. Ottley, Cambridge, 1914

Thackeray, H. St. J. *A Grammar of the Old Testament in Greek according to the Septuagint*, vol. I, Cambridge, 1909
'The Renderings of the Infinitive Absolute in the LXX', *Journal of Theological Studies* 9 (1907-8), pp. 88-98

Treu, K. 'Das Berliner Genesis-Fragment P. 17035', *Actes du Xe Congrès Intern. de Papyrologues. 3-9 Sept. 1961* (1964), pp. 209-13

Turner, N. 'The Unique Character of Biblical Greek', *Vetus Testamentum* 5 (1955), 208-13

Waddell, W. G. 'The Tetragrammaton in the LXX', *Journal of Theological Studies* 45 (1944), pp. 158-161

Welles, C. B. 'The Yale Genesis Fragment', *Yale Univ. Library Gazette* 39, 1 (1964), pp. 1-8

Wevers, J. W. 'Septuaginta-Forschungen', *Theologische Rundschau* 22 (1954), pp. 85-138; 171-90
'Septuaginta-Forschungen seit 1954', *Theologische Rundschau* 33 (1968), pp. 18-76

References appearing more than once per page are cited but once

Genesis

1, 20	150	10, 29	103 116
1, 21	150	11, 3	113
1, 22	150 151	11, 9	110 127 147 155 188
2, 4	149	11, 10	115
2, 7	131	11, 11	115
2, 15	148	11, 12	161
2, 20	186	11, 13	115
3, 9	155 188 193	11, 14	115
3, 14	186	11, 15	115 122
4, 3	149	11, 16	108 115 146
4, 14	131	11, 17	115 122 146 151
4, 26	120	11, 18	108 115 146
6, 19	186	11, 19	115 146 193
7, 14	186 187	11, 20	146
7, 19	150	11, 21	115 146
7, 21	186	11, 22	115 146
8, 1	186	11, 23	115 146
8, 4	147	11, 24	106 115
8, 7	186 193	11, 25	106 115 117
8, 19	117 186	11, 26	115
8, 21	123	11, 27	106
9, 2	115 127 148 159 186	11, 29	108
9, 3	117	11, 31	108 125 147 192
9, 10	186 187 193	11, 32	109
9, 11	114 115	12, 4	115
9, 12	113	12, 5	115 117
9, 13	161	12, 6	147 188
9, 14	161	12, 7	141
9, 16	111 155 161 162	12, 8	120 141 149
9, 18	127 159	12, 13	110
9, 19	111 112	12, 15	154
9, 23	117	12, 16	127 150 151 159
10, 2	103 146	12, 17	110
10, 3	103	12, 18	109
10, 4	103 143 145	12, 19	113 122 188
10, 7	103 105 143	12, 20	108
10, 8	144	13, 4	110 120
10, 9	144 155 161	13, 8	190 193
10, 13	108	13, 9	127 159
10, 14	103 127 143 144 146	13, 10	113
10, 15	103	13, 12	122
10, 17	158	13, 15	166
10, 18	103 111 122 152	13, 17	99 111 148 187
10, 19	103 105 125 127 150 151 190	13, 18	114 141 144 162
10, 21	189	14, 1	105 107 125 127 147 157
10, 22	127 161 166	14, 2	107 110 127 143 155 158
10, 24	127 161 166 188	14, 3	116
10, 25	125 146	14, 4	115 127 157
10, 27	103	14, 5	107 127 146 157
10, 28	103	14, 6	103 107 117 137
		14, 7	103 106 108 117

14, 8	104 127 143	19, 8	117 123
14, 9	107	19, 9	117 127 159 166
14, 10	117	19, 15	117 146 147
14, 11	127 165	19, 16	117
14, 12	112	19, 17	117 121 123 125 127 161
14, 14	153 188 189 193	19, 20	110
14, 15	107 114 123 153	19, 22	109 155 162
14, 16	109	19, 23	109
14, 17	107 114 123 153	19, 24	115
14, 18	104	19, 25	99
15, 4	120 123	19, 27	117
15, 5	114	19, 28	111
15, 6	120	19, 29	155 165
15, 7	111	19, 30	110 111
15, 10	116	19, 34	113
15, 13	113 114 115 117 162	19, 37	104 124
15, 21	189	19, 38	104 124
16, 3	114	20, 2	127 157 166
16, 4	187	20, 6	118
17, 7	110 112	20, 8	104
17, 8	166	20, 10	104 108
17, 9	110 112 151	20, 11	111 123
17, 10	110 112	20, 12	118
17, 11	110 151	20, 13	112 118
17, 12	110	20, 14	104
17, 14	151	20, 15	118
17, 15	151	20, 16	115
17, 16	155 192 193	20, 17	104
17, 17	113 155 189 193	20, 18	99
17, 18	125	21, 4	153
17, 19	106 123 125	21, 5	115
17, 20	117 120	21, 6	127 164
17, 21	106	21, 7	112 115 118 123
17, 23	152	21, 9	107
17, 24	115 151	21, 10	106 162
17, 25	115 151	21, 13	155 162
17, 27	108	21, 14	152
18, 2	123 125 152	21, 16	152
18, 4	114	21, 17	110
18, 5	117 120 123 152 189 193	21, 18	109 115
18, 6	123	21, 19	127 162
18, 7	117	21, 20	110
18, 8	117	21, 21	110 111 118
18, 10	115 125	21, 22	104 118 123 143 144
18, 11	120	21, 25	104
18, 14	120 125 138	21, 26	104 118
18, 17	149	21, 27	104
18, 19	109 122 123	21, 29	162
18, 20	110	21, 30	155 162
18, 21	110	21, 31	125
18, 22	121 127 155 159	21, 32	104 125 143
18, 24	117	21, 33	108 120
18, 25	114	22, 1	190
18, 28	111 117	22, 2	190
18, 30	111	22, 4	153
18, 33	108	22, 5	121
19, 1	152	22, 6	106 110 121
19, 2	117 125	22, 7	106 110 148
19, 3	125	22, 8	113 115 123
19, 4	104	22, 9	106 115 141 155 159
19, 6	117 127 164 166	22, 11	123
19, 7	121	22, 12	111 118 125

22, 13	115 143	24, 53	113 118 147 148 187
22, 21	112 145	24, 55	118 152 153
22, 22	107	24, 56	121
22, 24	105 107 115 144 146	24, 57	121 138
23, 1	115	24, 58	118
23, 2	108	24, 59	147
23, 3	146	24, 60	114 118
23, 6	115 118	24, 61	141
23, 7	121	24, 62	132
23, 8	113 121	24, 63	138
23, 9	121	24, 64	106
23, 10	189 193	24, 65	122 134 136 152
23, 11	120 121 122 123 127 138 162	24, 66	113
23, 12	110	25, 2	108 127 129 144 166 192
23, 13	110	25, 3	105 107 128 129 130 142 143 166
23, 15	118 123 155 159	25, 4	104 105 116 127 128 129 135 144
23, 16	123	25, 5	106
23, 19	121	25, 6	106 138 142 170 192
24, 1	140	25, 7	115 135
24, 2	115	25, 8	140
24, 3	118 141	25, 10	108 112 130
24, 4	109 113 125 141 148	25, 11	106 130
24, 5	125	25, 13	105 118 129
24, 7	113 121 131 148 166	25, 14	107 129
24, 11	118	25, 15	142 166
24, 12	118 121 125	25, 16	121 130 133 135
24, 13	125 141	25, 17	115 133 135
24, 14	106 118 121 146	25, 18	104 128
24, 15	135 136 139 148	25, 19	106 109 112 131
24, 16	118 132 142 167	25, 20	106 114 115 131
24, 17	152	25, 21	106
24, 18	118 121 136 138	25, 22	118
24, 19	134	25, 23	118 126 150 151
24, 22	110 121 131 135	25, 24	126 127 160 166
24, 23	123 131 139 141 191	25, 28	123
24, 24	141	25, 29	118
24, 25	112 133 138	25, 30	118 192
24, 26	121 138 141	25, 33	190
24, 27	113 130 134 136 138 141 149 152	25, 34	118
24, 30	115 118 135 171	26, 1	147
24, 31	108	26, 3	111 121 166
24, 32	110 114 134	26, 5	109 123
24, 33	103 110	26, 6	123
24, 34	115 135	26, 7	112 116 123 157
24, 35	115 127 141 142 160 167	26, 8	104 106 114
24, 36	127 162	26, 9	104 106
24, 37	97 123 134 141 152	26, 10	104 111
24, 38	113 125 141	26, 11	121 192
24, 39	118 125	26, 12	106 108
24, 40	131 140	26, 14	104
24, 41	136	26, 15	111 190 193
24, 42	131 140 141	26, 17	110
24, 43	125 141	26, 18	123 155 163 189 193
24, 44	140	26, 19	106 110 118 124
24, 45	109 116 118 135 136 138	26, 20	106 118 148
24, 46	113 127 134 162	26, 21	148
24, 47	109 118 131 133 141 191	26, 24	119
24, 48	121 132 141 152	26, 25	106 110 120 141
24, 49	132 138	26, 26	104 106 144
24, 50	118 134	26, 27	106 119
24, 51	126 141	26, 28	119 127 164 166
24, 52	108 121 147 155 165 167 168 170	26, 29	193

26, 31 106 113 115 192
 26, 32 106 127 146 155 190 193
 26, 33 124 146 191 193
 26, 34 104 107
 27, 1 113
 27, 2 109 124
 27, 4 113
 27, 5 106
 27, 8 191
 27, 9 149
 27, 12 113
 27, 13 109 127 160
 27, 15 155 160 167
 27, 17 124
 27, 18 124
 27, 19 113 121
 27, 21 106 146
 27, 22 106 114
 27, 26 106 146
 27, 27 119
 27, 29 111 112 119 121
 27, 30 106 108 124
 27, 33 119 124
 27, 34 112 155 160 171
 27, 37 121
 27, 39 106
 27, 40 152
 27, 42 171
 27, 43 114 127 148
 27, 45 108
 27, 46 111
 28, 2 109 114 116 131 148
 28, 4 166
 28, 5 114 131 148
 28, 6 119 131 148
 28, 7 114 131 148 191
 28, 8 106
 28, 9 113
 28, 12 119
 28, 13 106 125 149 166 170
 28, 14 114
 28, 15 127 163
 28, 19 145 189 191
 28, 20 122
 28, 21 155 164
 29, 1 112 148
 29, 2 112
 29, 6 98 110
 29, 7 189
 29, 8 121
 29, 9 98 110
 29, 10 187
 29, 13 121 152
 29, 15 109
 29, 16 111 191
 29, 18 115
 29, 19 111 116
 29, 20 150
 29, 23 111
 29, 25 113 114
 29, 28 114
 29, 29 121
 29, 30 109 114
 29, 31 108
 29, 32 108
 29, 33 108
 29, 35 98 107
 30, 1 110 112 153
 30, 2 119 155 163
 30, 3 119 127 155 163 189 193
 30, 4 114 163
 30, 7 116
 30, 8 107 110 119
 30, 9 114
 30, 10 124 155 163
 30, 11 121
 30, 13 155 191 193
 30, 14 110 112
 30, 15 189
 30, 16 116 119 152
 30, 18 109 191
 30, 20 116
 30, 21 98 104 152
 30, 26 148
 30, 30 136
 30, 32 108 119
 30, 33 119
 30, 37 119 121
 30, 40 119 141 193
 30, 41 109 119 131 141 150
 30, 42 122 150
 30, 43 122
 31, 1 171
 31, 2 149
 31, 4 116
 31, 8 150
 31, 10 147 150 190 191
 31, 11 119
 31, 14 116 126
 31, 16 109 119 191
 31, 17 110
 31, 21 116
 31, 22 152
 31, 23 112 147 153 193
 31, 26 138
 31, 28 113 127 160
 31, 32 99 149
 31, 33 99 100 110 114 126 147 153
 31, 34 135
 31, 35 191
 31, 36 116 124 152
 31, 37 122 124 149 192 193
 31, 38 115
 31, 40 138
 31, 41 114 115 116 122 124 135
 31, 42 106 116 124
 31, 43 124 132
 31, 44 149
 31, 46 122
 31, 50 101 122 140
 31, 52 136
 32, 3(2) 186
 32, 4(3) 104
 32, 7(6) 152 155 168

32, 8(7)	192 193	35, 16	127 142 164 169
32, 9(8)	124 155 160 167	35, 18	105
32, 10(9)	106 134	35, 19	108
32, 11(10)	122	35, 20	124
32, 14(13)	193	35, 21	164
32, 17(16)	136 150 193	35, 22(23)	109 111 112
32, 18(17)	155 164 169	35, 26	131
32, 19(18)	113 133 134 169	35, 27	106 116
32, 21(20)	136	35, 28	106 115
32, 22(21)	127 150 151	36, 4	111 144
32, 26(25)	131	36, 5	105 108 111
32, 27(26)	122	36, 9	105
32, 28(26)	112 127 138 163	36, 10	105 144
32, 29(28)	110 116	36, 11	107 109 145
32, 30(29)	110 146	36, 12	145
32, 33(32)	124 131	36, 13	105
33, 1	169 188 193	36, 15	107 116 145
33, 4	122 152	36, 16	105 108 111 116 145
33, 7	113 134 138 152	36, 17	107
33, 10	122 136	36, 18	127 158
33, 11	119	36, 23	145 155 158
33, 13	109 131	36, 24	107 127 155 158
33, 14	104 128 131	36, 25	105 127 158
33, 16	104 128	36, 26	105 111
33, 17	108 122 136	36, 27	105 107
33, 18	131 143	36, 30	160
33, 20	120 141	36, 31	127 160
34, 3	104 119	36, 32	105 112 127 143
34, 4	114 153	36, 33	112 127 143
34, 7	109 122 131	36, 37	119
34, 8	114 119 134 149	36, 38	105
34, 10	141	36, 39	105 127 155 158
34, 11	141	37, 2	109 114 115 116
34, 12	109 114 119 136 140	37, 4	110
34, 13	104 108 116 128	37, 5	155 164
34, 14	99 104 128 133	37, 6	126
34, 15	136 140 141 153 187	37, 7	125
34, 16	187	37, 9	121 126
34, 17	116 122 138	37, 10	121 149
34, 18	133	37, 11	124
34, 19	112 131 133 138	37, 14	112 124
34, 21	110 113 131	37, 15	114
34, 22	110 112 126 131 153	37, 25	105
34, 23	126 132 141 142 167	37, 29	124
34, 24	151	37, 31	147 154
34, 25	124 128	37, 35	122
34, 26	104 111 128 133 152	37, 36	154
34, 27	104 117 128	38, 4	105
34, 30	127 142 155 160 167 191 193	38, 5	105 145
34, 31	153	38, 8	105
35, 3	138 193	38, 9	105
35, 4	137 143	38, 11	105 111
35, 5	141 143 153	38, 14	105 114 122
35, 7	135 140 141	38, 18	122
35, 8	155 163 169	38, 19	119 122
35, 9	119 130 131 136	38, 20	114
35, 10	114 116 119 136	38, 22	116
35, 11	136 140	38, 24	112 124
35, 12	138 142 166	38, 28	119
35, 13	114 116 126 141	38, 29	112
35, 14	126 133 141	38, 30	152
35, 15	116 135 164	39, 1	154 170

39, 3	114	41, 36	115 138
39, 4	113 124 125 126 132 154 170	41, 37	140
39, 5	130 132 154	41, 38	136
39, 6	119 122 136 140 142 154 170	41, 39	116
39, 7	109 131	41, 40	154
39, 8	136 138	41, 42	135
39, 9	116 119 132 134 135 136 171	41, 43	154
39, 10	126 170	41, 44	120 122 139
39, 11	122	41, 45	114
39, 12	134	41, 46	135 139 140
39, 13	112 124 133 134 140	41, 48	130
39, 14	124 133 142 170	41, 49	124 132 137 139 140
39, 15	114 120 122 134 138	41, 50	138
39, 16	136	41, 51	124
39, 18	113 134 138	41, 53	115 117 137 139 142 151
39, 19	102 134 138 170	41, 54	108 112 115 122 132 138 139
39, 21	100 126 132 154	41, 55	132 133 137
39, 22	100 132	41, 56	135
39, 23	100 120 127 136 149	41, 57	135
40, 2	149	42, 1	142 167 171
40, 3	126 154	42, 2	120
40, 4	112 135 154	42, 4	128
40, 5	126 127 132 165	42, 5	130
40, 7	120 138	42, 6	121 130 139
40, 8	120 130 136	42, 7	142 168
40, 9	120	42, 10	137
40, 10	124	42, 12	133
40, 14	155 160	42, 13	135
40, 17	124	42, 14	142 169
40, 18	151	42, 15	137 142 169 171
41, 2	169	42, 16	120 137
41, 3	165 169	42, 19	135 137 139
41, 4	165 169	42, 20	134 139
41, 6	111 155 165	42, 21	131
41, 7	111	42, 22	135 140
41, 8	141	42, 23	140
41, 9	141	42, 24	130 135 140
41, 10	126 154	42, 25	134 135 137 139 141
41, 11	120 132 134 149	42, 27	141 171
41, 12	154	42, 28	112
41, 13	123 134	42, 29	122
41, 14	142 165 170	42, 30	137
41, 15	120	42, 32	141
41, 16	130 135 148	42, 33	109 120 131 137
41, 17	136 140	42, 34	133 141 156 165 170
41, 18	100 155 169	42, 35	132 141
41, 19	100 111 132 134 135 136 169	42, 36	128 142 151
41, 20	132 156 165 169	42, 37	137 140
41, 21	117 124 132 136	42, 38	135 137 139 140
41, 22	134 135 148	43, 2	133
41, 23	134 166	43, 5	137
41, 24	120 136	43, 9	154
41, 26	115 127 133 135 142 150 151	43, 10	125 140
41, 27	110 115 135 138 142 151	43, 11	137 149
41, 28	135	43, 12	132
41, 29	130 134 142 151	43, 14	128
41, 30	132 136 138 151	43, 15	128 134
41, 31	120	43, 16	128 131 137 142 149 154 156 169
41, 32	120	43, 17	147
41, 33	132	43, 18	132
41, 34	133 134	43, 19	132 139 154
41, 35	100 115 134	43, 21	109 131 132 141

43, 22	132 137	46, 2	133 148
43, 23	130 132 139	46, 3	131
43, 24	139	46, 5	138 156 168
43, 25	108	46, 6	133 139 156 168
43, 26	116 121 171	46, 7	133
43, 27	140	46, 8	141
43, 28	121	46, 9	156 167
43, 29	128 130 133 135 142 156 169 171	46, 11	129 130 131
43, 30	137 151	46, 12	129
43, 31	135	46, 13	129 130 144
43, 32	132 133 137	46, 14	130
43, 33	137	46, 15	129 131 132
44, 1	154	46, 16	129 130 133 145
44, 2	155	46, 17	129 130 131
44, 3	140	46, 18	139 171
44, 4	140 153	46, 19	129
44, 5	139	46, 20	129 130 145
44, 7	100 135 137	46, 21	129 130 143
44, 8	132 139	46, 24	129 134
44, 9	135 156 170	46, 25	132 142 171
44, 10	156 169	46, 26	132
44, 11	133 139	46, 27	132 135 138 140 142 169
44, 12	123 128 147	46, 28	152
44, 13	140	46, 30	138
44, 14	135 137	46, 31	139 170
44, 15	133 137 139	46, 32	134
44, 17	139 169	46, 34	132
44, 20	100 131 137	47, 24	150
44, 22	122 126	47, 26	124
44, 24	140 171	48, 1	112
44, 25	139	48, 2	112
44, 26	137	48, 4	166
44, 27	139	48, 12	121
44, 28	101 139	48, 15	124
44, 29	130 135 137	48, 16	120
44, 30	126 137 141	48, 22	152
44, 31	126 141	49, 8	121
44, 32	135 140	49, 28	116
45, 1	125 137	50, 1	131
45, 3	98 133	50, 4	117
45, 4	98 133	50, 13	117
45, 5	133 137	50, 17	146
45, 6	135 138		
45, 7	137 138 142 155	Exodus	
45, 9	132 138	1, 1	141
45, 10	142 168	4, 20	110
45, 11	134 138 140		
45, 12	128	Numbers	
45, 14	129 134	22	143 158
45, 15	134	26, 26 (MT 26, 17)	145
45, 16	134	26, 39 (MT 26, 35)	145
45, 17	140	26, 40 (MT 26, 36)	145
45, 18	134		
45, 19	139	Deuteronomy	
45, 20	139	19, 6	153
45, 21	132 135 139 140		
45, 22	129	Judges	
45, 23	136 138	4	158
45, 25	117 138		
45, 26	139	Job	
45, 27	142 171	9, 2	175
45, 28	136 139	9, 12-13	175

3 1142 00425 5165

New York University
Bobst Library
70 Washington Square South
New York, NY 10012-1091

Phone Renewal:
212-998-2482
Web Renewal:
www.bobcatplus.nyu.edu

DUE DATE	DUE DATE	DUE DATE
<hr/> <p>*ALL LOAN ITEMS ARE SUBJECT TO RECALL*</p> <hr/>		

PHONE/WEB RENEWAL DATE		

149613

NEW YORK: H. HENRY & CO., PUBLISHERS.